
15

శ్రీ

ఆంధ్రవాచస్పత్యము

అను

కారాది ప్రతిపదార్థపర్యాయపధ నిఘంటువు

రెండవ ముద్రణము - మొదటి సంచిక.

1. ఫారట మొదలు 96 ఫారట వఱకు.

ఇది

ఆంధ్రవిద్యావాచస్పతి

కొట్ర శ్యామలకామశాస్త్రిగారిచే

వ్రాయఁబడి ప్రకటింపఁబడినది.

కరప, కాకినాడ తాలూకా.

రైతు ముద్రాక్షరశాల రాజమహేంద్రవరము.

ఆగష్టు 1948.

సంచిక వెల. రు 2-0-0 (నలుబది సంచికలగును.)

...వు:— అగస్టు నెలాఖరులోపున పూరా వెల రు 35-0-0; సెప్టెంబరు
...లోపున పూరా వెల రు 40-0-0; అక్టోబరు నెలాఖరు లోపున
...-0; పిదప పూరా వెల రు 50-0-0 యేబది రూపాయలు.
...సము:- ఆంధ్రవాచస్పత్య కార్యాలయము, ప్రస్తుతము రాజమండ్రి.

శ్రీ ఆంధ్రవాచస్పత్య కార్యాలయము వారి ప్రకటనలు.

ఆంధ్రవిద్యావాచస్పతి, కావ్యనిధి, సాహిత్యసరస్వతి, జ్ఞానగుణాకర, ఆంధ్ర వాఙ్మయమహోదధి, కొట్ర శ్యామలాకామశాస్త్రి. కర. కాకినాడ, ఆంధ్రవాచస్పత్య కార్యాలయము, ప్రస్తుతము. [illegible]పవారి వీధి. రాజమండ్రి. తూర్పు గోదావరిజిల్లా,

1. ఆంధ్రవాచస్పత్యము రు 50-0-0 లు.

అయ్యా, నేను 25 సం॥లు విశేషపరిశ్రమచేసి వ్రాసి ప్రకటించిన మొదటి ముద్రణము 3000 పుటలుగల "ఆంధ్రవాచస్పత్యము" (అను) ప్రతిపదార్థ పర్యాయపదనిఘంటువు 2000 ప్రతులన్ను ఆంధ్రమండలమెల్ల నచిరకాలములోనే వెదఁజల్లఁబడినవి.

దీని పునర్ముద్రణము:-ఇదిమొత్తె మొకలక్ష శబ్దంబులతో విశేషాంశములతో రమారమి 4000 పుటలుగా పునర్ముద్రణము చేయఁబడుచున్న బృహన్నిఘంటువు. సంచిక వెల రు 2-0-0 (నలుబది సంచికలగును) తగ్గింపు రేటునకు గడువులు:- ఆగష్టు నెలాఖరు లోపున పూరా వెల రు 35—0—0 లు; సెప్టెంబరు నెలాఖరు లోపున రు 40—0—0 లు; అక్టోబరు నెలాఖరు లోపున రు 45—0—0 లు; పిదప పూరా వెల రు 50—0—0 లు; త్వరపడుడు. కోరు వారికి వెంటనే పంపబడును.

2. హిందూస్తానీ తెలుఁగు వాచస్పత్యము రు 15-0-0 లు.

హిందూస్తానీ తెలుఁగు వాచస్పత్యము (అను) ప్రతిపదార్థ పర్యాయపదనిఘంటువు 1200 పుటలుగలగ్రంథముఅచ్చొత్తింపఁబడుచున్నది. అది కూడ ఈ సెప్టెంబరు 15 తేదిలగాయితు నెల 1కి 100 పుటలకు రు.2-0-0 లు చొ॥న ఇచ్చినవారికి 12 నెలల వరకు పంపఁబడుచుండును. తగ్గింపు రేటునకు గడువులు:- ఆగష్టు నెలలోపున పూరా వెల రు 8-0-0 లు; సెప్టెంబరు నెలలోపున పూరా వెల రు 10-0-0 లు; అక్టోబరు నెలలోపున పూరా వెల రు 12-0-0; పిదప పూరా వెల రు 15-0-0 లు త్వరపడుడు.

3. ఆంధ్రవ్యాకరణ వాచస్పత్యము రు 10-0-0 లు.

ఆంధ్రవ్యాకరణ వాచస్పత్యము (అను) అకారాద్యుదాహరణ శబ్దమాత్రసంఖ్యానిర్ణయ నిఘంటువు. 800 పుటలు గల గ్రంథము అచ్చొత్తింపఁబడుచున్నది. అదికూడ ఈ సెప్టెంబరు 15 తేదీ [illegible] నెల 1కి 100 పుటలకును 2—0—0 లు

శ్రీ

ఆంధ్రవాచస్పత్యము

అను

అకారాదిప్రతిపదార్థపర్యాయపద నిఘంటువు

శ్రీశ్యామలాకామశాస్త్రీయము

మొదటి సంపుటము

అ మొదలు ఔ వఱకు.

ఇది

ఆంధ్రవిద్యావాచస్పతి

కొట్ర శ్యామలాకామశాస్త్రిచే

వ్రాయఁబడి ప్రకటింపఁ బడినది.

కరప, కాకినాడ తాలూకా.

రైతు ముద్రాక్షరశాల, రాజమహేంద్రవరము.

1948.

మొదటి సంపుటము రు. 10-0-0 లు } మొత్తము అయిదు సంపుటములు వెల రు. 50-0-0 లు.

పండితాభిప్రాయములు.

బ్రహ్మశ్రీ వాజపేయాజుల రామ సుబ్బారాయఁడుగారు
కోహ్లాపురం, ముచవకొండ, కర్నూలు జిల్లా.

ఉ. శ్యామలకామశాస్త్రి! ఘనమైన నిఘంటువు నీదటంచు బల్
కోమలమైన శబ్దములఁగూర్చితనేకము, తల్లిదండ్రులే
నోమును నోచి మిమ్ములఁదనూభవుగాఁ గొనినారొ, మీకృతుల్
సోమ దినేశ తారకలు శోభిలు దాక వెలుంగు లీనుతన్.

బ్రహ్మశ్రీ భక్తకవులు బాచిమంచి శ్రీ హరిశాస్త్రిగారు,
ఈకృష్ణమూర్తిగారు, శ్రీ సీతారామగ్రంథనిలయము.
బాచిమంచివారి అగ్రహారము, వీరంకిలాకు, వుయ్యూరు, కృష్ణాజిల్లా.

సీ. గర్వింతుమయ్య! నీకష్టాన ఫలియించి,
నట్టి "వాచస్పత్యమం"దు కలన,
విఱ్ఱ వీఁగుదుమయ్య! విఖ్యాత చరితుని,
భాషాప్రియుని, నిన్నుఁబడయు కలన,
మురిసి పోదుము నిన్నుఁ బోలు విద్వన్మణి,
ఆంధ్రావనికి లభ్యమైన కతన,
ఉప్పొంగుదుము వాఙ్మయోద్ధారకుఁడ వీవు,
మిము బోట్ల కండగా మసలు కతన,
గీ. తెలుఁగు కవులము, నిన్ను నుతింతుమయ్య!
కోట్రు సద్వంశ సంభవ! కూర్మి తోడ
శ్యామలా కామ శాస్త్రి! నా పలుకు నట్టి
వందనమ్ముల నన్నిటి, నందు కొనుము.

బ్రహ్మశ్రీ చింతలపూడి సన్యాసిరావుగారు, కౌముదీపరిషత్తు.
విజయనగరము.

సాకల్యంబుగ నాల్గు భాషల విశేష ప్రౌఢవస్ఫూర్తి బా
షా కళ్యాణి క్రియాను-భావముప శశ్వత్సార్థ శాభిఖ్య ధీ
లోకంబు, న్నలరించి శ్యాంచి కడుపొల్పున్ త్వద్బ్రహ్మలోకేశ మీ
శ్లోకంబుం డెద్దు నంత కాలమును నిల్చున్ "ఆంధ్ర వాచస్పతీ"

బాలకవి శేఖర శ్రీ వాకాటి పెంచలరెడ్డిగారు ఇసుకపాళెం. నెల్లూరు జిల్లా.

అయ్యా, తమ యశేష శేముషీ వైభవము పండిత ప్రకాండులకుఁ జిరపరిచితమే. ప్రకృత నిఘంటువులలోఁ దలమానికమై త్వదీయ నిఘంటు రాజము విరాజిల్లుచున్న దనెడి నుడి యొంతయు సత్యదూరమ్ముగాదని నాహృదయ పూర్వకసంపూర్ణాభిప్రాయము. సాహిత్య సేవాధురంధరులు తమ కెంతయు ఋణపడి యున్నారని నొక్కి వక్కాణింతును.

విద్వాన్ ఉభయ భాషాప్రవీణ శ్రీ కోగంటి దుర్గామల్లిఖార్జునరావు గారు, బోర్డుహైస్కూలు. పామఱ్ఱు. కృష్ణాజిల్లా.

వాచస్పత్యము పత్కని
వాచస్పతి తతికిఁ గల్పపాదప మౌరా!
వాచస్పత్యం బలరెడు
వాచంద్రార్కము రమేశు నత్యంత కృపన్. ౧

వాచస్పత్యమునకు సరి
వాచస్పత్యంబె యగును వసుమతి లోనన్
వాచస్పత్య మహత్త్వము
వాచంయమి వరులకైన వాకొనఁ దరమే. ౨

సద్యో జాతంబులైన
విద్యా సంశయము లెల్ల వీడఁగ జేయున్
విద్యాభి వృద్ధిగూర్చును
విద్యార్థులు దీనిని దమ వెంటనె యిడినన్. ౩

పండిత జన మాన్యుండవు
పండిత వంశజుఁడ వీవు పరికింపంగాన్
బండిత సంతానంబునఁ
బండ మయూఖుఁడవు కామశాస్త్రీ! బళిరా!. ౪

శాస్త్రజ్ఞ వరేణ్యులు మీ
శాస్త్ర జ్ఞానంబుఁ గాంచి సంతసపడి యీ
శాస్త్ర జ్ఞానంబెటులీ
శాస్త్రి కొదవె ననరె? కామశాస్త్రీ! బళిరా! ౫

బ్రహ్మశ్రీ విద్వాన్ తంగిరాల అప్పన్నగారు
B. A., B. O. L., P. C. T., C. E. T. D.
తెలుఁగు లెక్చరరు. వీరశైవకాలేజి. మెంబరు అన్నామలైయూనివర్సిటీ బోర్డు ఆఫ్ స్టడీసు ఇన్ తెలుఁగు. బళ్లారి.

మహాశయా! "ఆంధ్రవాచస్పత్యము" మీకింతవఱకు నెంతో వన్నెఁదెచ్చినది దానిని, డు చతుర్భాషా వాచస్పత్యముగ రచింపఁ బూనుట మెచ్చఁదగినది. భాషకు తనువే శబ్దార్థంబగుటచే, భాషనేమాత్ర మెఱిఁగినవారికిని, యెఱుంగఁ గోరు వారికిని, ఆవిద్యార్థివిపశ్చిద్వర్యులకును, నిఘంటువులని యుపయోగ మపారము గదా! అట్టి నిఘంటు వాంధ్ర సంస్కృత హిందీ యుర్దూ భాషల రచించుటచే నిపుడాయా భాషల వ్యవహరించు వారందఱును, మీ యీ ప్రయత్నము సఫలమగుటకును, మీరితోధిక వాఙ్మయ సేవఁ గావించుటకును, మీకుఁ జిరాయురారోగ్య శక్తుల నొసంగుటకును సర్వశక్తునికిఁ గైమోడ్చి, మీకును మీనిఘంటువునకును గృతజ్ఞులగుదురుగాక!

బ్రహ్మశ్రీ బాలకవి మర్ల అప్పారావుగారు ఆర్యావటము, కాకినాడ.

మహాశయా! మీ నిఘంటు రచన నన్నద్భుతానంద రసనిమగ్నుఁగాఁ జేసినది.

ఆంధ్రభాషయందు వ్యాపించియున్న పదజాలంబున కెల్ల భాషాభాగవిభజనము, తత్సమములకు తద్భవ నిరూపణము, అర్థాంతరరూపాంతర వివరణము, గూఢపద ప్రయోగ ప్రదర్శనము, ప్రధానపదముకడ నానార్థములు, ప్రత్యర్థమునకును నుభయ భాషలలోని పర్యాయ పదములు, సందర్భానుసారముగ వ్యాకరణవిషయ ప్రదర్శనము మొదలగు విషయము లెన్నియేనిఁగల్గి వాఙ్మయమునందు వ్యాపించియున్న వేద వేదాంగ వైదాన్తిక మీమాంసా వైద్య వాస్తు ధర్మశాస్త్ర పారిభాషిక సాంఘికార్థిక రాజకీయాది పదజాలంబులనెల్లఁ దత్తద్గ్రంథ విషయాది విమర్శనపూర్వకంబుగా గాలించి నిర్దుష్టముగను, నిష్కళంకముగను రచియింపఁబడి అకారాదిక్రమంబుగల్గి అక్షరాస్యుఁడగు ప్రతియాంధ్రునకును సులభముగ బోధపడునట్లుండి తనకుఁ దాన సాటియై నవనవోన్మేషంబున నొప్పుచు మఱల నీవాఙ్మయమునకు నిఘంటు నిర్మాణావసరము లేకుండఁజేయుచుఁ బండితులకుఁ బరమానందమై, విద్యార్థులకు ధియత్సురభియై, పాఠశాలలకుం బారిజాతంబై, కళాశాలలకుం గల్పతరువై, నిఘంటువులకెల్ల నిరుపమాన శిరోమణియై యాంధ్రహస్తంబులకెల్ల నమూల్యాభరణంబై భాషాయోషకు హారస్థానాయమానంబై యొప్పుచుండునన్న నతిశయోక్తిఁగాకుండునని నాయభిప్రాయము.

శ్రీ

ఆంధ్రవాచస్పత్యము.

పీఠిక.

—:o:—

శ్రీ శ్యామలకామశాస్త్రిగారు ఆంధ్ర విద్వాంసులకును, భాషాపోషకులకును చిరపరిచితులే. ఆయన రచించిన "ఆంధ్రవాచస్పత్యము" జనామోదం పొంది అందుల మొదటికూర్పు ప్రతులు త్వరలో ఖర్చు అయి, ద్వితీయముద్రణపు అవశ్యకత కల్గినది. దీని మొదటి ముద్రణకు ఆంగ్ల పీఠిక వ్రాయుటలో "శ్రీ సూర్యరాయాంధ్రనిఘంటువు"ను చాల యేండ్ల క్రిందటనే రచించుటకు మహారాజాదరమున ప్రముఖ విద్వాంసు లారంభించినను పూర్తికాలేదని విచారం తెల్పితిని. ఈ లోగా పాఠకుల జ్ఞానదాహమును తీర్చుటకు "ఆంధ్ర వాచస్పత్య" ముపయోగించినది.

శ్రీ "సూర్యరాయాంధ్రనిఘంటువు" ప్రచురణ యీ లోగా కొంత ప్రగతి నొందినను, నేటికిని పూర్తికాకుండుట "శ్రేయాంసి బహువిఘ్నాని" అను సూక్తిని జ్ఞప్తికితెచ్చుచున్నది. కనుక ఆంధ్రవాచస్పత్య పునర్ముద్రణము ఆంధ్ర లోకమున కిప్పుడు నుపయోగకరమే అని తోచుచున్నది.

ఈ రెండు నిఘంటువుల పద్ధతిలో కొంతభేదమున్నందువల్ల రెంటికిని యేక కాలములోనే తగు ప్రచారముండవచ్చుననియు నా ఆశయము.

ప్రభుత్వమును, మదరాసు విశ్వవిద్యాలయమును తోడ్పడగ తమిళంలో సమగ్ర నిఘంటు వేర్పడినది. ఆంధ్రమునకట్టి యదృష్టము ఇంకను లభింపలేద నుట నేటికిని సత్యమే.

ఆంధ్రవాచస్పత్యములో అచ్చ తెలుగు పదములు పూర్వసాహిత్యపు శబ్దములునేగాక ఇప్పటి జనుల వాడుకపదములను గూడ చేర్చినారు. ఒకే శబ్దమునకు సంస్కృతంలోను తెలుగులోను గల వివిధార్థము లన్నిటిని చూపినారు. అవశ్యకమని తోచినచోట ఉదాహరణలను (క్లుప్తంగానే) ఇచ్చినారు. వైజ్ఞానిక పారిభాషిక పదముల నెన్నిటినో కామశాస్త్రిగారీ నిఘంటువులో చేర్చుట ఈ వైజ్ఞానికయుగంలో చాల ఉపయోగకరమైనది. ఇందులో సంస్కృతాంధ్ర శబ్దముల సంఖ్య క్రిందటికన్నను చాల హెచ్చినది. క్రొత్తగ కొన్ని మాండలిక పద

ములను చూపబడినవి. ఇది ఒకవిధంగా గీర్వాణాంధ్రములకు రెండింటి కోశమని చెప్పవచ్చు. ఆంధ్రభాషకు సంస్కృత ప్రాకృతములే ప్రకృతులని ఆంధ్ర పండితుల సంప్రదాయము. ఆంధ్రము ఆర్యభాషా కుటుంబములోనిది కాక ద్రావిడ భాషాకుటుంబములోనిదని కాల్డ్వెలు మున్నగు భాషావిజ్ఞులమతము. ఈ రెండిటి భిన్నవాదములను సమన్వయించుటకు ద్రావిడకుటుంబమంతయు ప్రాకృత భాషా భవమని ఆంధ్రము పైశాచివంటి ప్రాకృత శాఖలనుండి జనించి యుండునని డా॥ చిలుకూరి నారాయణరావుగారివంటి వప్యులగు ప్రముఖ విద్వాంసులు పై సంప్రదాయము నొకరీతిగ సమర్థించినారు. దాదాపు ఆంధ్రసాహిత్య రచన లన్నిటిలో సంస్కృతపదములు చాలమెండు. కాని ద్రావిడభాషాకుటుంబంలో అతి ముఖ్యమగు ప్రాచీన తమిళాంధ్రములలోని ప్రాంతీయ భాషలకు ప్రాకృత భాషలకు విశేష భేదముగలదు. అంకెలు, క్రియలు సర్వనామములు జనుల నిత్య కృత్యపు పదములు నేభాషకు ప్రాణమని వీటిలో ఆర్యద్రావిడభాషల మధ్య మొత్తంమీద చాల భేదమున్నదనియు గమనింపవలె. కనుక తెలుగుభాష సంస్కృత ప్రాకృతభవమను వాదము ఛాయపుసిద్ధాంతంగా నాకెంకను తోచలేదు. కాని ఆంధ్రులకు ప్రాకృత భాషికమగు ఉత్తర పశ్చిమ ప్రాకృతాలతో రెండువేల యేండ్లు అవిచ్ఛిన్నసంబంధ ముండెను. జైన బౌద్ధయుగమందు చాల శతాబ్దులు ఆంధ్రదేశమంతటను ప్రాకృతభాష సంస్కృత ప్రాకృత వాఙ్మయాల ప్రభావ మధికముగ నుండెను. ఈ చారిత్రిక కారణాలవల్ల ఆంధ్రభాషలో వేలకొలది శబ్దములేగాక సంస్కృత పాకృతాలలోనే సాహిత్య వృద్ధిజరిగినట్లు తోచును. ఇప్పుడున్న మొదటి ఆంధ్రగ్రంథములలోను సంస్కృత పదాల మధికముగ నున్నది. కనుక ఆంధ్రసాహిత్యకులకు సంస్కృత జ్ఞానము చాల ఆవశ్యకము. ఈ స్థితినిబట్టి ఈ నిఘంటువులో కామశాస్త్రిగారు గీర్వాణ పదములను వాటి వివిధార్థములనుగూడ పర్యాప్తముగ జేర్చుట యుక్తమే. ఆయాశబ్దములకు అందలి ప్రతియర్థమునకును పర్యాయపదములను గ్రంథవిస్తరముకు జంకక సమృద్ధిగ నిచ్చినందున, ఈ నిఘంటువు కవులకు, సాహితీసేవకులకును చాల యుపయోగించును. మరియు శబ్దార్థములతోపాటు ఉచితమగు చాలచోట్ల విశేషంగా విషయ పరిజ్ఞానపు అంశములనుగూడ చేర్చినారు. తరుచు వాడుకలోనున్న ఆంగ్లపదములను ఈ నిఘంటువులో చేరినవి. ఇంకను వివిధవిషయములను చేర్చుద్వారా దీనిని కొంతవరకు విజ్ఞానభాండారముగను జేయ యత్నము జరిగినది.

ఈ ముద్రణములోని మరొక విశేషము హిందూస్తానీ పదములను పూర్తిగ చేర్చుట. తెలుగుభాషలో హిందీపదములేగాక అమల్, అర్జీ, అసల్,

ఇలాకా, కరార్, కసరత్. కిఫాయిసీ, కిమ్మత్, కైద్, ఖజానా, ఖరీద్, ఖాళీ, ఖులాసా, గుమాన్, గులాం, చమ్చా, చాకరీ, చలాకీ, జనానా, జమాఖర్చు, జయూర్, జల్దీ, జామీను, జుమ్లా, జులుమ్, జేబ్, తకరార్, తమాం, తయార్, తరఫ్, తరహ్, తాకీద్, తాజా, తారీఫ్, తైనాతీ, దఖల్, దగా, దఫా, దరియాప్తు, దర్జీ, దానా, దావా, దుబారా, దోస్తీ, నజరానా, నఫా, నమూనా, నాజుక్, నామర్దా, నిశానీ, నౌకర్, పరవా, పాఖానా, ఫర్మానా, ఫసలీ, ఫాయిదా, [illegible]ద్, బదలీ, బరాబర్, బాలక్, బీమా, బురకా, మంజూర్, మజా, మదద్, మరమ్మత్, మామూల్, ముఖ్తసర్, ముజరా, మొహర్, మెహనత్, మెహర్బానీ, మురబ్బా, యకాయక్, రకమ్, రయత్, రివాజ్, రాస్తా, రోటీ, రోజ్, లాయర్, వకీల్, వాపస్, విలాయత్, శరీక్, శిస్తు, శికార్, శౌక్, సఫేద్, సర్కార్, సర్హద్, సలాహ్, సవాల్, సాఫ్, సాల్, సిపాహీ, సిఫారిశ్, సుస్తీ, హక్, హమేశా, హాజర్, హాల్, హుకుమ్, హుజూర్,

ఇట్టి అరబ్, పారసీ జనితమగు హిందూస్తానీ పదములు వేలకొలది తెలిసియు తెలియకయు, మన ప్రాంతంలో కొద్ది భేదాలతో జనులు వాడుచున్నారు. వాటిలో అనేకములకు వేరు తెలుగుపదాలు లేవు. మన దేశమునకు ఇటీవలనే స్వాతంత్ర్యము వచ్చినది. ఇంత్వరలోనే హిందూస్తానీ మన దేశము తటి జాతీయ భాష కాకతప్పదు. ఆంగ్లభాషా ప్రాముఖ్యము తగ్గుచు దేశంలో పరస్పర సమ్మేళనము హెచ్చుకొలది హిందూస్తానీ పదముల వ్యవహారము ఆ ద్రప్రాంతములో ఇంకముందింకను హెచ్చును. మరియు విశాలాంధ్రంలోని నిజాంరాజ్య వాసులగు సుమారు 80 లక్షలమంది తమ రాజభాషయగు ఉర్దు అను హిందూస్తానీని లౌకికావశ్యకముల కుపయోగించుటనువారితో అన్యోన్యతవల్లను గూడ ఆంధ్రుల మొత్తంమీద హిందూస్తానీ పదముల యర్థము తెలియుటకు సౌకర్యములు హెచ్చుటయు అవసరము. భారతదేశపు వివిధ సాహిత్యములను సమన్వయమును క్రమంగా హిందూస్తానీ ద్వారా జరుగును. కనుక హిందూస్తానీ నిఘంటువుల సహాయముతో దీని రెండవ ముద్రణలో శాస్త్రిగారు సమృద్ధిగ ఆ మాటల యర్థములను పర్యాయపదములనుగూడ ఉచితస్థాన మందిచ్చియున్నారు. మరియు వీలైనంతవరకు అవి అసలు ఏ భాషనుండివచ్చినవోగూడ తెలిపి శాస్త్రిగారు దీనిని హిందూస్తానీ నిఘంటువుగను చేసియున్నారు.

ఇట్లు మన మాతృభాష, సాంస్కృతికభాష, జాతీయభాష ఈ మూడింటి శబ్దజాలములను ప్రోగుజేసి మరియెన్నియో విశేషములనుగూడ సమన్వయించి శాస్త్రిగారు ఒక పెద్ద నిఘంటువును రచించినారు. భూరి ధనసహాయముతో వం

దీతమండలియే చేకొనుటకు కష్టమగు విపులకోశనిర్మాణపు ఈ మహాకార్యముకు సాధారణావకాశములేగల కామశాస్త్రిగారు పూనుకొనుట గొప్ప సాహసమే. అయినను నిరంతర క్లేశముకు అసౌకర్యములకు జంకక అహోరాత్రములు తదేక దీక్షతో కృషిచేసి "వాచస్పత్యము" ను పూర్తిచేసిన శాస్త్రిగారిని భాషాభిమానులు అభినందించ దగును.

ఈ గ్రంథములో లోపములు లేవని నా అభిప్రాయముకాదు. మానవుడు అల్పజ్ఞుడు. మఱియు ఎందరో పండితులు అనేక సాధన సంపదల సాహాయ్యముతో రచించిన వాటిలోనే లోపములుండునప్పుడు ఈ మనె ఒంటిగనే, కొలది శక్తిసాధనములతోనే కృషిచేయుచున్నప్పుడు చాలలోపములుండుట సహజము. కాని శాస్త్రిగారి ఉద్యమము, ప్రయత్నము. భక్తి, కృషి, నిర్వాహముగూడ గుర్తించగా ఈ రచన ఆంధ్రమహాజనుల యాదర ప్రోత్సాహములకు పాత్రమగునని నమ్ముచున్నాను.

ఇట్లు,

కొమాండూరి శఠకోపం. M. A. B.L.

కాకినాడ, ది 29—6—48. సం॥

తొలిపలుకు.

—:o:—

బ్రహ్మశ్రీ పండిత నూకల నరసింహశాస్త్రి గారు. కూరాడ. కాకినాడ.

సృష్టికర్తశక్తి వర్ణనాతీతము. తనముద్దు బిడ్డల యందెన్ని శక్తులనో యొసంగి వారి క్రీడావినోదాదులం జూచి సదా మురియుచుండును. తాను సృష్టించిన మానవాభివృద్ధికి ననుకూల కోశకలితత్వ మెట్లవసరమో యట్లె సారస్వతాభివృద్ధికి ననుకూలకోశకలితత్వము ముఖ్యమని యెఱుంగును. కోశము కవికి కల్పతరువు.పండితునకు ధర్మాగారము. ప్రతివ్యక్తికిని కోశములు తగినన్ని సృష్టికర్తయొసగియున్నాఁడు. ఏవ్యక్తి యేకోశముల నెట్లుపయోగించు కొనవలెనో తగు యేర్పాటులను గానించియున్నాఁడు.

సమగ్రకోశము నపేక్షించుచున్న యీ యాంధ్రలోకమునకు పూర్వము గీర్వాణభాషకు "తర్కవాచస్పతి" యను మహాపండితుఁడు "వాచస్పత్యము"

అను మహాకోశమును రచించి చరితార్థు(డై యనన్యకీర్తి నందినట్లుగా నాంధ్ర విద్యావాచస్పతి, కావ్యనిధి, జ్ఞానగుణాకర, సాహిత్యసరస్వతి, ఆంధ్రవాఙ్మయ మహోదధి బిరుదాంకితులును నాకు గల బంధుకోటిలో ముఖ్యులును నగు బ్ర॥శ్రీ కొత్ర శ్యామలకామశాస్త్రిగారు "ఆంధ్రవాచస్పత్యము'' అను నీ యస ఘూన బృహత్కోశమును వ్రాసి మొదటిముద్రణము పూర్తిగావించి రెండువేల ప్రతులను లోకమున వెదజల్లి చరితార్థులగుటయేగాక మరల రెండవసారి ముద్ర ణము చేయ సమకట్టుట సంతోషదాయకము.

చాలవరకీ నిఘంటు ముద్రణాదులకు మహారాజులు జమీందార్లు భాషో ద్ధారకులతోపాటు మాగ్రామాధికారియు వెల్లయస్టేటు ప్రొప్రయిటరును అగు మ॥ వెలుగుబంట్ల నారయ్యగారున్ను తోడ్పడిరని వ్రాయుట నిఘంటుకర్తగారికిని వారితోపాటు నాకును సంతోషదాయకము.

ఈమహోన్నత నిఘంటువును లిఖించినవారు శ్యామలకామశాస్త్రిగారని యిదివరకే చెప్పియున్నాను. వీరి బిరుదములే వీరి ప్రజ్ఞను వేనోళ్ళ జాటు చున్నవి. అట్టియఖండపండితులు గావుననే యీయమూల్య నిఘంటువును తృప్తికరముగ విరచింపఁగలిగిరి. "తారానాథతర్కవాచస్పతి"చే విరచింపఁ బడిన వాచస్పత్యమువలెఁ దెనుఁగున నీయది యుపయోగించునని చెప్పుటకు సందియ మింతయు నుండనేరదు. అంతకంటె నెక్కుడనిగూడఁ జెప్పవచ్చును. కాన దీని కీయఁబడిన "వాచస్పత్యమ"ను పేరు సార్థకమైన దనవచ్చును.

ఇది తప్పకఁ బ్రతియింట నుంచుకొని సదావాడుకొని లాభము నొందఁ దగినది. ఆవిధముగా సమస్త విద్యాసంస్థలవారును ఈ నిఘంటురాజమునకుఁ దగువ్యాప్తిని సర్వవిధములఁ గలిగింపఁదగినది.

పరమేశ్వరుఁడీ యుద్గ్రంథరాజమును విరచించిన శ్రీ శాస్త్రిగారికిని ఈ నిఘంటు తల్లజమునకును శాశ్వతకీర్తి కలుగునట్లు సదా అనుగ్రహింపఁగాక యనిప్రార్థించుచున్నాఁడను.

తూ॥ గో॥ జిల్లా
కాకినాడతా॥,
కూరాడ.
30—7—48

ఇట్లు,
నూకల పట్టెన్నశాస్త్రి గారి కొమారుఁడు
నరసింహశాస్త్రి

నిఘంటుకర్త విజ్ఞప్తి.

1. సమస్త విద్యలకుఁ బుట్టినిల్లయి సరసులకు సంతోషమొనఁగూర్చు సంస్కృతభాష సర్వోత్కృష్టగుణాతిశయంబులతో వెలుంగుచున్నదిగదా! ఆబాసకు ముద్దుపట్టియనందగు తెనుఁగుబాసయెంతకాలము తన తల్లిపోకడలననుసరించి విలసిల్లుచున్నదో యంతకాలముఁ బండితుల యౌఁదలల నూఁపించు వాసివన్నెలఁజెన్నలరఁ గలదని రసజ్ఞులకు వేఱచెప్పనక్కఱలేదు.

2. ప్రపంచంబునందును వాఙ్మయప్రపంచంబునందును సామాన్యంబుగ సంచరించు మానవకోటికిఁ బదార్థంబులెంత యావశ్యకములోఁ బదార్థంబులునంత యావశ్యకంబులే. అట్టిపదార్థంబులనెల్లఁ బ్రోఁగుసేసి కోశంబులుగా నెలకొల్పి తత్తదుపయోగ విధంబులు సర్వజనసామాన్య సౌఖ్యావహంబులుగాఁ గావించుకొనుట ప్రధానకర్తవ్యమని యాచరణసిద్ధము. కనుకనే ప్రపంచాధికారులతోఁబాటు భాషాప్రపంచాధికారులును నమూల్యములగు పదార్థములతోఁ గోశంబుల సంతరింపసమకట్టిరి.

3. లోకముసౌఖ్యమునే చూచుచుండును. నిఘంటురచన ప్రారంభించి సూక్ష్మదర్శులయిన పండితులు కొలఁదికాలమునకే భాషాకూలంకషంబులై యనర్ఘములయిన కోశములచే వాఙ్మయము వశపఱచుకొనిరి. నాఁడునాఁటికి నుద్భవించు నిఘంటువు లొకదానికొకటి చిన్నమెత్తుం దీసిపోవక నానార్థంబుల నొసంగి వాడుకొనుచితంబెఱింగించి యావ్యాంధ్రభాషాపాఠకులగుఁ గవికుమారులకు వీసమంతయైనఁ గష్టంబుఁ గలిగింపవయ్యె.

4. అదియట్లుండఁ దల్లిచాటున నేలోటును లేక నీటుదేఱిన మనతెలుఁగుకన్నెకుఁ బ్రాయమంకురించినది. నింపుసొంపుల బెంపలరు పరువంపు జవ్వనంబున మవ్వంబుఁదీరి కలువలచెలువుఁ దుళికించు నోరచూపులవలపునిలుపు సొంపున రసికవిసరంబులఁ గరఁగింప నేర్పలవడినది. నాఁడుమొదలు తల్లిని విడిచి యొంటినుండ నేర్చినది. స్వయముగాఁ గోశసంపాదనకుఁ దన పుత్రులఁ బ్రోత్సహించినది.

5. అట్టిసమయముననే (1900-1906) శ్రీశ్రీ మాతండ్రిగారయిన కాట్రలక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారు "లక్ష్మీనారాయణీయము" ను పేరిట శుద్ధాంధ్రప్రతిపదార్థ పర్యాయపద నిఘంటువును సంఘటించి తెలుఁగుకవికొమారుల కోశదారిద్ర్యముఁదీర్చిరి. సకలాంధ్రలోకచంద్రికాయమానమైనదానికీర్తిని నేను వేఱ పొగడసాహసింపను.

6. నేఁటికి శబ్దరత్నాకర శ్రీసూర్యరాయాం

ధ్రాది నిఘంటువులు పదపదార్థమున కెన్నియేని నిలువంబడి యున్నవి. అయినను వానిలో నొక్కటియుఁ బర్యాయము లగు పదములనెల్లఁ దెలుప సాహసింప లేదు. ఏలయన? నొకమాటకు సరియయినమాట లాద్యాంధ్రములనెన్నెన్నియో యుండును. అవియన్నియు నొక్కచోటకు నొక్కఁడు క్రోడీకరించి వ్రాయవలయునన్న నెంత గ్రంథ సామగ్రి యుండవలయునో యెంత కాలముపట్టునో యెంత పాండిత్యము గావలయునో యెంత యోపిక యుండవలయునో యెంతధారణ యుండవలయునో యెంత పరిశ్రమ చేయవలయునో యాలోచించినఁ బాఠలకుకే తెలియఁ గలదు.

7. అయినను "నసాహసమనారుహ్యనరోభద్రాణి పశ్యతి" యను చొప్పున నీ ఘనకార్యమునకు నేనొక బడిపంతుల నయి యుండియుఁ జొరవఁ జేసికొని, మహత్కార్యముల పట్లఁ గృతజ్ఞతను జూపు మహోదారు లాంధ్ర దేశంబున లేకపోవరను దలంపున నెట్టకేలకుఁ బండితజన సాహాయ్యంబున నీనిఘంటు రాజమును దలఁచినరీతి నాంధ్రప్రతిపదార్థ పర్యాయపదము లనోదాహరణంబుగానంతరించి 1910 - 1934 వఱకును వ్రాసి 1934 - 1940 తో ముద్రణము పూర్తిగావించి 1945 తో ముద్రింపించినరెండువేల ప్రతులును లోకమున వెదజల్లితిని. ఇందులకుఁ దోడ్పడిన నిర్హేతుక పరమేశ్వర కరుణాకటాక్ష విలాసంబున కన్వహంబుఁ గృతజ్ఞుఁడను.

8. ఇప్పుడీ రెండవ ముద్రణమున శ్రీ కొమాండూరి శఠకోపాచార్యులు M. A. B. L.గారు పీఠికను బ్ర॥శ్రీ జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణ మూర్తి M.A.B.L.B.T.P.గారు ఆంధ్ర వాఙ్మయ సింహావలోకనమును బ్ర॥ శ్రీనూకల నరసింహశాస్త్రి గారు తొలి పలుకును వ్రాసి ద్విగుణీకృతోత్సాహ మొసఁగి నన్నుం గృతార్థుంజేసి నందుల కెంతయు సంతసించి వారికిఁ గృతజ్ఞతతో వందన సహస్రంబు లర్పించు చున్నాఁడను.

9. ఈ రెండవ ముద్రణమునకు 1946 జనవరి మొదలు చేరినచందాదారులు ఇది గొప్ప సంస్థయని యెఱింగియు కాకితపు కంట్రోలు బాధ తగ్గినది అనువలకు ఓరిమి వహించి నన్నిపుడు మఱల ప్రోత్సహించినందుల కెంతయు సంతసించి వారికిఁ గృతజ్ఞతతో వందన సహస్రంబు లర్పించుచున్నాఁడను.

10. ఈ రెండవముద్రణమునకు విశేష పరిశ్రమకోర్చి సర్వవిధములతోడ్పడి పూర్తిగావింతునని కొన్నినియమము

లంజేసికొని ప్రోత్సహించిన బ్రహ్మశ్రీ సూకల నారాయణశర్మగారి యెడల నేనెంతయు కృతజ్ఞుఁడనై వారికాయురారోగ్య భోగభాగ్యాదులొసంగ పరమేశ్వరునిఁ బ్రార్థించుచున్నాఁడను.

11. ఈ ఆంధ్రవాచస్పత్యము యొక్క రెండవ ముద్రణమున్ను హిందూస్తానీవాచస్పత్యము యొక్క మొదటి ముద్రణమున్ను యీపాటికి పూర్తికావలసినవే. కాని యీరెండవ ముద్రణమును గుఱించి నాకును మద్రాసు పేపరుకంట్రోలరుగారికిని 1946 సం॥ జనవరి నెల నుండియు జరిగిన ఉత్తర ప్రత్యుత్తరముల ఫలితము 1948 సం॥ మే నెలాఖరునకు సఫలమైనందున ముద్రణారంభము చేయఁ గలిగితిని. ఓరిమి పట్టిన చందాదారుల యెడల నేనెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁడను.

12. "హిందూస్థానీ తెనుఁగు వాచస్పత్యము" దీనితోపాటుగనే ప్రత్యేకముగ ముద్రింపఁబడుచున్నది. అదియును ఓరిమిపట్టిన చందాదార్లకు త్వరలోనే చేరఁగలదు.

13. "ప్రమాదో ధీమతామపి" యను నుడువు నెఱింగిన బుద్ధిశాలులు నాయీ మహత్కార్యమునఁ గలట్టి దోసఁగులమన్నింతురని తలంచుచున్నాఁడను.

14. నాయీ మహత్కార్యమునకు కావలసిన ద్రవ్యమునుగుఱించిప్రశంసించిన తక్షణమే తోడ్పడిన వెల్లయస్టేటు ప్రొపయిటరుగారును కూరాడమామిడాడ గ్రామముల కర్ణీకార్లును నగు మహారాజశ్రీ పండిత శ్రీ వెలుగుబంట్ల నారయ్యగారి యెడల నేనెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁడను. వారినివారి కుటుంబమును పరమేశ్వరుఁ డాయురారోగ్య భోగభాగ్యాదులతో సదా రక్షించుఁగాక యని ప్రార్థించు చున్నాఁడను. ఆయనయే నాకు మార్గదర్శకులని మరల మనవి చేయుచున్నాను.

15. నా యీ మహత్కార్యమునకు మహారాజశ్రీ "సర్ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు" KT., Hon. D. Litt. Vice - chancellor, Andra University Waltair. 9-12-46 తేదీనే మార్గదర్శకులై మొట్టమొదటనే ప్రోత్సాహకులై పోషకులై తమ చందా లేఖను బోణీచేసిరి. నన్నిట్లు ప్రోత్సహించిన శ్రీ వారియెడల నేనెంతయుఁ గృతజ్ఞతతో వందన సహస్రంబు లర్పించు చున్నాఁడను.

మంగళమహత్.

కరప,
కాకినాడతాలూకా.
30-7-48

ఇట్లు, బుధజన విధేయుఁడు,
ఆంధ్రవిద్యా వాచస్పతి,
కొట్ర శ్యామలకామశాస్త్రి
నిఘంటుకర్త.

నియమవిధానక్రమము.

—:౦:—

1. ఈ నిఘంటువు నందలి పదము లన్నియు అకారాదిహకారాంతము వఱకు ప్రాసాక్షరాది నియమముతో వ్రాయఁబడును.

2. ప్రతి అర్థమునకును అకారాది హకారము వఱకుగల పర్యాయ పదములు తద్విశేషములతో ప్రాసాక్షరాదినియమములతో వ్రాయఁబడును. (చూ: తృణము, ధాన్యము, ధేనువు, మత్స్యము, యుద్ధము, వాయువు, సదనము, సర్పము, స్వరము, హయము మొ.)

3. కకారము తరువాత క్ష కారమును, ల కారము తరువాత ళ కారమును వ్రాయఁబడును.

4. సంస్కృతపదములకుప్రత్యయములుఁ జేర్చి (తత్సమ రూపములు)వ్రాయఁబడును.

5. ఇందునిర్దుష్టమగు సంస్కృత పదములురమారమి 50,000ను, తెనుఁగు పదములు మున్నగునవి 50,000 ను కలసి ఒక లక్ష పదములవఱకు కలవని అంచనా వేయఁబడెను.

6. ప్రతి పదమునకును భాషాభాగమును, అర్థమును, గూఢ పదములకు ప్రయోగములును, నానార్థములును, ప్రత్యర్థమునకు పర్యాయపదములును, విశేషించి తద్విశేషాదులును వ్రాయఁబడును.(చూ:అ,అంకము, అంగము, వాయువు, వీణె, సదనము, సర్పము, స్వరము. స్త్రీ. హయము మొ.)

7. మఱియు తత్సమము (వికృతి)లకు తద్భవము (వైకృతి)లును, తద్భవములకు తత్సమములును = గుర్తుతోను, రూపాంతరములు — గుర్తుతోను గనుపఱుపఁబడును. (చూ: అంచ=హంస;కుడ్యము=గోడ;బమ్మ =బ్రహ్మ; గృహము=గీము: మొ.)

8. పర్యాయ పదములు శీర్షికాపదము లయినపుడు పైస వ్రాయఁబడిన వివరణాదులను వ్రాసి పర్యాయపదము లగుదిని,తద్విశేషాదులనుగనుఁగొనుటకై తద్గణాద్య పదతదర్థసంఖ్యలను :చూ, అను గుఱుతుతో సూచింపఁబడును. (చూ: అ, అమ్. అంకము, అంగము మొ.)

9 వేఁట. యుద్ధము మొ. వివిధ వృత్తులకును, ప్రకృతి శాస్త్రములు, గణితము, ధర్మశాస్త్రము, జ్యోతిషము వైద్యము, భూగోళము,వ్యాకరణము, సంజ్ఞావివరణములు, న్యాయములు, జాతీయములు మున్నగు వివిధశాస్త్ర

ముఁ కును సంబంధించిన పారి భాషిక పదములును, వ్యావహారిక పదములును, అకారాదిగ సాహిత్య పదములతోఁ కలఁబోసికూర్పఁబడును. (చూ: అలంకారము, అంగము, అంకోలబీజన్యాయము, అఁదెవేసిన చేయి మొ.)

10. చెట్టునకు * గుఱుతు చూపఁబడినది. (చూ: కొబ్బరి, మామిడి, మొ.)

11. ఇందుఁ గ్రియాపదములకు ధాతు రూపములును, నామపదములకుఁ బ్రథమైకవచనరూపములును వ్రాయఁబడును.

12. సంస్కృత, వైకృత, దేశ్య, గ్రామ్య, వాడుక, పారిభాషిక, జాతీయ, ఉపసర్గవీనికాయాయి సంజ్ఞ లిడఁబడును. నిర్దిష్టమగు అన్యదేశ్యము దేశ్యముగాఁ జేర్పఁబడినదిగాన దానికిఁ బ్రత్యేకముగా సంజ్ఞ యిడఁబడదు.

13. ద్వయమునకు అవయవములైన పదములయొక్క సంజ్ఞలను ఆ యా శబ్దములకడఁ జూచునది. అనఁగా "అందాఁక" అనుచో అంత శబ్దము యొక్క సంజ్ఞను అంతకడను. దాఁక శబ్దముయొక్క సంజ్ఞను దాఁకకడను జూడవలయునని యర్థము. ఇట్లు తక్కిన చోట్లను దెలియవలయును (వైకృతమును దేశ్యమును మిశ్రమమైన పదము)

14. ఒక్కొకచో నింపక రూపభేదము గల శబ్దము దానిమొదటి రూపను కడనే రూపాంతరమని వ్రాయఁబడును. (చూ: అకటవికటము, ఒకతె. మొ)

15. ఒక్కొకయెడ 'ము వర్ణాంత' రూపము ముపర్ణములేనిశబ్దరూపము కడనే రూ-అని వ్రాయఁబడును. (చూ. అగ్గలిక. మొ)

16. కొన్నచోట్ల తెనుఁగు పదమునకు ఇ యాంతరూపము, ఏదంతరూపము రెండునువ్రాయఁబడును. కొన్నియెడల ఇయాంత రూపముకడ ఏదంత రూపమును, ఏదంత రూపముకడ ఇయాంత రూపమును వ్రాయఁబడును. (చూ: అందకత్తియ; అగిసియమొ; మఱియు అటె-అటొ- మొదలగు వాని భేదములను గుర్తింప వలయును.)

17. ఉకారలోపముగల అల్లు లోనగు వాడుకలోని పదములు ఒక్కొకయెడ ప్రత్యేకముగ వ్రాయఁబడవు. (చూ: అలుగు మొ.)

18. దేశ్యక్రియల యందు ఇంచుక్క పచ్చెడు సామాన్య ప్రేరణ రూపములు ప్రత్యేకముగా వ్రాయఁబడును. (చూ: అడఁగించు, ఇప్పించు మొ.)

19. తేటగాఁ దెలియఁదగు చోట్ల తఱుచుగ దెనుఁగు పదములకు సంస్కృత పదములతోఁడను, సంస్కృతపదములకుఁ

దెనుఁగుపదములతోడను అర్థములతో వ్రాయఁబడును.

20. ఒకపదము సంస్కృతముగాను తెనుగుగాను నున్నయెడల ముందు సంస్కృతార్థములను వెనుక తెనుఁగర్థములను గ్రమముగా వ్రాయఁబడును. అట్టిచోటుల సంస్కృతార్థములకు బ్రాకెట్టులేని విడిఅంకెలను, తెనుఁగర్థములకు బ్రాకెట్టుగల అంకెలను గుఱుతిడఁబడును. (చూ: అం. అంకము. అంగము మొ.) ఇటులనే ఒక పదము తెనుఁగుగాను సంస్కృతముగాను నున్నయడల ముందు తెనుఁగర్థములను వెనుక సంస్కృతార్థములను గ్రమముగా వ్రాయఁబడును. అట్టిచోటుల తెనుఁగర్థములకు బ్రాకెట్టుగల అంకెలను, సంస్కృతార్థములకు బ్రాకెట్టులేని విడిఅంకెలను గుఱుతిడఁబడును. చూ: మ్రుక్కు.

21. ఒక పదము విశేష్యము, విశేషణము, సర్వనామము, అవ్యయము, క్రియ అగునెడల ముందు విశేష్యార్థములను, వెనుక విశేషణార్థములను. నా వెనుక క్రియార్థములను వ్రాయఁబడును (చూ:అంటు, ఎత్తు ఒడ్డు మొ)

22. ఇందుఁ గొన్నిటికి గ్రంథ విస్తర భీతిచే ప్రయోగములు సంగ్రహముగ వ్రాయఁబడి యుండుటవలన ఇందు వ్రాయఁబడినఅర్థములకు సందేహములు కలిగినయెడల ఆ యుదాహరణములకు ముందు వెనుకలను ఆ గ్రంథములయందు విశదముగఁ జూచుకొనవలయును.

23. ప్రయోగములు దొరకియు పాఠభేదములతోఁ గూడియుండుటవలన నట్టిచోట్ల ఆశ్వాసాది పద్యసంఖ్యలు వ్రాయఁబడును.

24. చదివెడి వారికిఁ జక్కగాఁ దెలియుటకై యిందు అర్థము లోనగునది తఱుచుగ సంధిలేక వ్రాయఁబడును. నియమ బాహుళ్యముచే నీ క్రమము కొన్నియెడలఁ దప్పినను దప్పియుండును.

25. క్రొత్తగ నచ్చుటచ్చుటఁ జేరిన నియమవిధానాదులను పాఠకులాయా సంవత్సరాదులంబట్టి గ్రహించుకొవలయును.

26. తెనుఁగున వాడుకలోనికి వచ్చిన యన్యదేశీయాది శబ్దములు కొన్ని చేర్పఁబడినవి. ఇట్టి పదములకు గ్రంథ దృష్టాంతాదులు దొరకుట దుస్సాధ్యము. అవి వాడుక యందున్నట్లే గ్రహింపవలయును.

27. రూపాంతరములలో కొన్నిమాత్రమచ్చుటచ్చుట శీర్షికాపదములుగ నీయక నా యా పదముల కదనే చూపఁబడినవి.

28. గ్రంథ సంకేతాది పట్టికయందుఁ జేరని గ్రంథములు పెక్కులుం

డును. అట్టిచోట్ల నా యా గ్రంథముల పేర్లు వ్రాయఁబడును.

29. సంజ్ఞావివరణపట్టిక యందుఁ జేరని గుఱుతులు మెండుగ నుండును. అట్టిచోట్ల వాడుకను బట్టి తెలిసికొనవలయును.

30. ప్రబంధాదులు పెక్కు ముద్రణాలయములయందు ముద్రింప బడిన కారణమున పాఠభేదములు వ్రాయనలవి కానన్నిఁ గాన్పించుచున్నవి. తాళపత్రగ్రంథములు పెద్దలు పెక్కు మంది వ్రాసిన కారణమున వాటియందు పాఠభేదములు విశేషముగఁ గాన్పించుచున్నవి. ఆ కారణమునఁ గొన్నిచోట్ల సుశబ్దాపశబ్ద నిర్ణయమును, అర్థనిర్ణయమును దుస్సాధ్యముగనున్నది. అట్టిచోట్ల అట్టి పదములు గల పద్యము లుదాహరింపఁయే నా బుద్ధికిఁ దగినరీతిని అర్థ నిర్ణయాదులను వ్రాసితిని. అట్టిచోట్ల పాఠకులకు గ్రంథ పరిశీలన మవసరమగునేని చూచుకొనుట కనువుగ నట్టి ప్రబంధాదుల యొక్క ఆశ్వాసాదులను పద్యములయొక్క సంఖ్యను వివరించి పాఠకమహాశయుల కాపరిశ్రమ వదలివేసితిని. (ఉ॥ నేను స్వయముగప దెన్మిందువిధములగుతాళపత్ర, అచ్చుభారత ప్రతులనొకదానితో నొకటి పరిశీలింపఁగ నైదువేల పదములకు పాఠభేదములఁ గాన్పించినవి.)

31. మొదటి ముద్రణము రెండువేల ప్రతులను అచిరకాలములోనే ఆంధ్రమండల మంతయు స్వీకరించుట వలనను, రెండవముద్రణమునకు ఆంధ్రమండల మంతయు ద్విగుణీకృతముగ ప్రోత్సహించుటం బట్టియు నీ పునర్ముద్రణమునకు సాహసించితిని.

32. బుద్ధిమంతు లిందుల పొరపాట్లు తెలిపి దిద్దించి నన్నుఁ గృతార్థుం జేయుదురని ప్రార్థించెద.

ఇట్లు,

నిఘంటుకర్త.

సంజ్ఞావివరణపట్టిక.

సంకేతములు	వివరణములు
అ.	అకారాంతము. (ఇట్లు ఆ, ఇ. ఈ, ఉ, ఊ. ఋ, ఐ, ఓ,ఔ, చ్, జ్, త్, ద్, థ్. న్. ప్, భ్, ర్, వ్, శ్, ష్.స్. హ్. అనువర్ణములు గలచో ట్లఆయాఅంతములుగాచెప్పు కొనవలెను, ఉదా.—అకారాంతము, ఇకారాంతము, ఈకారాంతము, చకారాంతము, జకారాంతము, తకారాంతము అని.)
(అ. ఆ. ఆ.)	పుంలింగవిశేషణమైనప్పుడు, అకారాంతము. (స్త్రీలింగ విశేషణమైనప్పుడు) ఆకారాంతము, లేక ఈకారాంతము. (నపుంసకలింగ విశేషణమైనప్పుడు) అకారాంతము.
అం.	అంకము (సంజ్ఞావివరణము.)
అం, ప్రే.	అంతర్భావిత ప్రేరణము.
అ.క్రి.	అకర్మక క్రియ.
అనౌ.	అనౌపవిభక్తికము.
అప.	అపదము(ఆగమము మొ॥)
అప్ర.	అప్రసిద్ధము.
అలం.	అలంకారములు.
అవ్య.	అవ్యయము.
ఆత్మ.	ఆత్మనేపది.
ఆమ్రే.	ఆమ్రేడితము.
ఉదా.	ఉదాహరణము.
ఉప.	(తెనుఁగు పదములకు ముందున్నచో) ఉపపదము(అపి, ఉద్ద, ఎగ. మొ.)(సంస్కృత పదములకు ముందున్నచో) ఉపసర్గము. (ప్ర. మొ.)
ఉభ.	ఉభయము. (కొన్నియర్థముల యందు అచ్చ తెనుఁగును, కొన్ని యర్థములయందు సంస్కృతమునైనపద)
ఏ.	ఏకవచనాంతము.
ఔ.	ఔపవిభక్తికము.
క్రి	క్రియ.
క్రి. విశ.	క్రియావిశేషణము.
గ్రా.	గ్రామ్యము. (అనింద్యము.)
చూ.	చూడుము. (సంస్కృత, తెనుఁగు పర్యాయపదముల కొఱకు.)
ఛం.	ఛందశ్శాస్త్రము.
జా.	జాతీయము. (దేశీయము.)
జ్యో.	జ్యోతిశ్శాస్త్రము.
తంత్ర.	తంత్రశాస్త్రము.
తద్వి.	తద్విశేషములు.
తర్క.	తర్కశాస్త్రము.
(తె. ప)	తెలుఁగు పర్యాయపదములు.
దే.	దేశ్యము.
ద్ర.	ద్రుతాంతావ్యయము.
ద్రు.	ద్రుతాంతము.
ద్వ.	ద్వయము(వైకృతమును దేశ్యమును మిశ్రమైన పదము.)
ద్వి.	ద్వివచనాంతము. (తెనుఁగున బహువచనాంతములో

సంకేతములు	వివరణములు	సంకేతములు	వివరణములు
	అంతర్భూతము)	యోగ.	యోగశాస్త్రము.
ధర్మ.	ధర్మశాస్త్రము.	రూ.	రూపాంతరము.
ధా. లేక క్రి.	ధాతువు (క్రియాపదము)	వా.	వాడుక.
న.	నపుంసకలింగము.	వి.	విశేష్యము.
నాటక.	నాటకపరిభాష.	విణ.	విశేషణము.
నాట్య	నాట్యశాస్త్రము.	వు.	వువర్ణకాంతము.
ని.	నిపాతము.	వై. (లేక) తద్భ.	వైకృతము (తద్భవము)(ప్రాకృతసమమును సంస్కృత ప్రాకృత భవము నైన పదము.)
న్యా.	న్యాయము.		
పర.	పరస్మైపది.		
పా.	పారిభాషికపదము. (ఉదా:- పుష్పసమూహ పరిణామ ఫలము.)=అనాస. మొ)	వైద్య.	వైద్యశాస్త్రము.
		వ్యతి.	వ్యతిరేకార్థకపదము.
పాఠా.	పాఠాంతరము.	వ్యవ.	వ్యవహారము.
పీ.	పీఠిక.	వ్యు.	వ్యుత్పత్త్యర్థము.
పు.	పుంలింగము.	వ్యాక.	వ్యాకరణము.
పుం. న.	పుంనపుంసకలింగము.	శస్త్ర.	శస్త్రంతము.
పుం, స్త్రీ	పుంస్త్రీలింగము.	శబ్.	శబ్దకరణము.
—వై.—	వైయర్థాదులే.	సం.	సంస్కృతసమము (తత్సమము.)
ప్ర.	ప్రత్యయము.		
ప్రా.	ప్రాకృతము.	సంగీత	సంగీతశాస్త్రము.
ప్రే.	ప్రేరణము.	సర్వ.	సర్వనామము.
బ.	బహువచనాంతము.	స. క్రి.	సకర్మకక్రియ.
బీజగ.	బీజగణితము.	(సం. ప.)	సంస్కృత పర్యాయ పదములు.
మంత్ర.	మంత్రశాస్త్రము.		
మి.	మిశ్రము (సంస్కృతాంధ్రములు కలిసిన శబ్దము)	సా.	సామెత.
		స్త్రీ.	స్త్రీలింగము.
ము.	మువర్ణకాంతము.	=	ప్రకృతి వికృతులు గుఱుతు.
మొ॥	మొదలైనవి.	*	వృక్షలతాది వాచకమగుటను తెలియఁ జేయును.
యు.	యుగళము. (కొన్ని యర్థముల యందు దేశ్యమును కొన్ని యర్థములయందు వైకృతము నైన పదము.)	...	ఈ గుఱుతు నడుమ కొన్ని యక్షరములుండును.
			(మిగతవి స్పష్టము.)

విమర్శక గ్రంథ సంకేతాది వివేచన పట్టిక.

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
		సంస్కృతనిఘంటువులు.
1	ఆ. ని.	ఆప్టేని సంస్కృతాంగ్ల నిఘంటువు.
2	అభి.	అభిధానరత్నమాల.
3	అమర.	అమరకోశము.
4	అ. పా.	అమరపదపారిజాతము.
5	త్రి. శే.	త్రికాండశేషము.
6	ధన్వ. ని.	ధన్వంతరి నిఘంటువు.
7	నా. ర.	నానార్థరత్నమాల.
8	నా. సం.	నానార్థార్ణవ సంక్షేప నిఘంటువు.
9	బ్రౌ. ని.	బ్రౌణ్యనిఘంటువు.
10	మే. కో.	మేదినీ కోశము.
11	రా. ని.	రాజనిఘంటువు.
12	వాచ. ని.	వాచస్పత్య (తారానాథ తర్క) నిఘంటువు.
13	విశ్వ.	విశ్వకోశము.
14	వై. ని.	వైజయంతీ నిఘంటువు.
15	శ. క. త.	శబ్దార్థకల్పతరువు.
16	శ. కల్ప.	శబ్దకల్పద్రుమము.
17	శా. ని.	శాశ్వతనిఘంటువు.
18	సం. ఆం.	సంస్కృతాంధ్ర నిఘంటువు.
19	స. సం.	సర్వశబ్దసంబోధిని.
20	హారా.	హారావళి.
		మిశ్రాంధ్రనిఘంటువులు.
21	ఆం. వా.	ఆంధ్ర వాచస్పత్యము (మొదటి ముద్రణము)
22	ఆం. దీ.	ఆంధ్ర దీపిక.
23	పురు. క.	పురుషోత్తమకవీయము.
24	శబ్ద. ర.	శబ్దరత్నాకరము.

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
25	శ. చం.	శబ్దార్థచంద్రిక.
26	సూ. ని.	శ్రీసూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువు.
		అచ్చతెనుగు నిఘంటువులు.
27	లక్ష్మీనా.	లక్ష్మీనారాయణీయ నిఘంటువు.
28	వైకృ.	వైకృత దీపిక.
29	శు. పా.	శుద్ధాంధ్రపదపారిజాతము.
30	ఆం. భా.	ఆంధ్రభాషార్ణవము.
31	ఆం, ప.	ఆంధ్ర పదాకరము.
32	ఆం. శే.	ఆంధ్రనామశేషము:
33	ఆం. సం.	ఆంధ్రనామసంగ్రహము
34	వేం. ఆం.	వేంకటేశ్వరాంధ్రము.
35	సాంబ.	సాంబ నిఘంటువు.
36	చి. సూ.	చిన్నయ సూరిగారి నిఘంటువు (ఆ. సా. పరిషత్తులో).
37	బాల.	బాలచంద్రోదయము.
38	ఆం. భూ.	ఆంధ్రభాషాభూషణము.
39	ఆం.. సర్వ.	ఆంధ్రవిజ్ఞానసర్వస్వము.
		ప్రకృతిశాస్త్రములు.
40	భౌ.	భౌతికశాస్త్రము(వై.న)
41	రసా.	రసాయన,,-(వే.వి.శర్మ)
42	మ. యు.	మహమ్మదీయ మహాయుగం (కో. వె. ల)
43	ప. వి.	పదార్థవిజ్ఞాన శాస్త్రం (మం. సా.)
44	ఆం. చ,	ఆంధ్రులచరిత్ర (చి॥ వీ॥)

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
45	వ్య. శా.	వ్యవసాయశాస్త్రము(గో జో.)
46	ప. వా.	పరిణామవాదము (చి॥కీ)
47	వృ. శా.	వృక్షశాస్త్రము (టి.సా.)
48	శా. శా.	శారీరశాస్త్రము (వి.చం)
49	జం. శా.	జంతుశాస్త్రము(ఆ. ల.)
50	స్వీ. చ.	స్వీయచరిత్ర. (కం॥వీ॥)
51	హి. మ.	హిందూ మహాయుగము (కొ. వె. ల)
52	అ. శా.	అర్థశాస్త్రము (సి. రా. రెడ్డి.)
53	శా. పరి.	శాస్త్రపరిభాష.(ది. వెం. శి.)
		గ్రంథస్థమగు వేదములు శాస్త్రములు మొ॥
54	వ్యా.	వ్యాకరణము.
55	వేద.	వేదములు.
56	నిరు.	నిరుక్తము.
57	జ్యో	జ్యోతిషము.
58	కల్ప.	కల్పము.
59	ఛంద.	ఛందస్సు.
60	మీమాం.	మీమాంస.
61	న్యాయ.	న్యాయశాస్త్రము.
62	పురా.	పురాణములు.
63	ధర్మ.	ధర్మశాస్త్రము.
64	ఆయు	ఆయుర్వేదము.
65	పాక	పాకశాస్త్రము.
66	అర్థ	అర్థవేదము.
67	కామ.	కామశాస్త్రము.
68	ధను	ధనుర్వేదము.
69	మల్ల	మల్లశాస్త్రము.
70	గజ	గజశాస్త్రము.
71	వ్యూహ	వ్యూహశాస్త్రము.
72	అశ్వ	అశ్వశాస్త్రము.

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
73	పురు. సా.	పురుషసాముద్రికము.
74	స్త్రీ. సా.	స్త్రీసాముద్రికము.
75	గాంధ	గాంధర్వవేదము(రాగ. తాళ).
76	భావా.	భావాధ్యాయ ప్రమేయము.
77	అలం	అలంకారములు.
78	నాటక	నాటకలక్షణము.
79	కావ్య.	కావ్యలక్షణము.
80	ఛందో.	ఛందోలక్షణము.
81	భరత.	భరతశాస్త్రము.
82	చతు.	చతుష్షష్టి విద్యావివరణము.
83	క్షే. గ.	క్షేత్రగణితము.
		ఆంధ్రలక్ష్యగ్రంథములు.
84	అచలా.	అచలాత్మజా పరిణయము.
85	అచ్చ.భా.	అచ్చతెనుగుభారవి.
86	అచ్చ. రా.	అచ్చతెనుగు రామాయణము.
87	అధ్యా.	అధ్యాత్మ రామాయణము.
88	అని.	అనిరుద్ధచరిత్రము.
89	అప్ప	అప్పకవీయము.
90	అ. మ. క.	అష్టమహిషీకళ్యాణము.
91	అహ.	అహల్యాసంక్రందనము.
92	ఆం. చం.	ఆంధ్రచంద్రాలోకము.
93	ఆము.	ఆముక్తమాల్యద.
94	ఇందు	ఇందుమతీపరిణయము (సూ.)
95	ఇందు. రా.	,, (రామభద్రకవి)
96	ఉ. రా.	ఉత్తరరామాయణము.
97	ఉ. హరి.	ఉత్తరహరివంశము.

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
98	ఉ.హరిశ్చ	ఉత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము.
99	కకు.	కకుత్స్థవిజయము.
100	కలు. శ.	కలువాయిశతకము.
101	కవిక. ర.	కవికర్ణరసాయనము.
102	క. చౌ.	కవిచౌడప్పశతకము.
103	క. రం.	కవిజనరంజనము.
104	క. జ.	కవిజనాశ్రయము.
105	క. రాజ	కవిరాజమనోరంజనము.
106	క. స.	కవిసర్పగారుడము.
107	క. పూ.	కళాపూర్ణోదయము.
108	కా. సం.	కావ్యాలంకార సంగ్రహము.
109	కాశీ.	కాశీఖండము.
110	కాళ .	కాళహస్తిమహాత్మ్యము.
111	కాళ. శ.	కాళహస్తీశ్వరశతకము.
112	కిరా	కిరాతార్జునీయము.
113	కుచె	కుచేలోపాఖ్యానము.
114	కువల	కువలయాశ్వచరిత్రము.
115	కుమార	కుమార సంభవము (నన్నెచోడుడు)
116	కృ. క.	కృష్ణకర్ణామృతము.
117	కృష్ణాభ్యు	కృష్ణాభ్యుదయము.
118	కృ. శకుం	కృష్ణశకుంతలా పరిణయము.
119	కృ. వి.	కృష్ణరాయవిజయము.
120	కృ. శ.	కృష్ణశతకము.
121	కే. బా.	కేయూరబాహు చరిత్రము.
122	క్రీడా	క్రీడాభిరామము.
123	గం. వ.	గంధవహము.
124	గాధే.	గాధేయోపాఖ్యానము.
125	గో. రా	గోపినాధ రామాయణము.
126	ఘ. మ	ఘటికాచలమహాత్మ్యము
127	చం.హా.	చంద్రహాస
128	చం. భా.	చంద్రభానుచరిత్రము.
129	చం. రే	చంద్రరేఖావిలాసము.
130	చం. చ	చంద్రాంగదచరిత్రము.
131	చం. ప.	చంద్రికాపరిణయము.
132	చం. రా.	చంపూరామాయణము.
133	చమ.	చమత్కారమంజరి
134	చి. భా.	చిత్రభారతము.
135	చె. పు.	చెన్నబసవపురాణము
136	జా. మా	జాహ్నవీమాహాత్మ్యము.
137	జై. భా.	జైమిని భారతము.
138	తపతీ	తపతీ సంవరణోపాఖ్యా
139	ద.రా.చ	దశరథరాజనందన
140	ద. కు	దశకుమార చరిత్రము.
141	ద. చ.	దశావతారచరిత్రము
142	దా. శ	దాశరథీ శతకము
143	ది. చ.	దిలీపచరిత్రము.
144	ద్వా. క	ద్వాత్రింశిక (కథలు)
145	ద్వి.భాగ.	ద్విపదభాగవతము
146	ద్వి. సా.	ద్విపదసారంగధర
147	ద్వి. నల	ద్విపదనల చరిత్ర
148	ద్వి. పర	ద్విపదపరమయోగి విలా
149	ద్వి.భా	ద్విపదభాగవతము
150	ద్వి.భార.	ద్విపదభారతము.
151	ద్వి.హరిశ్చ	ద్విపదహరిశ్చంద్ర
152	ధనాభి	ధనాభిరామము
153	ధర్మ	ధర్మఖండము.
154	ధాతు	ధాతుమాల (ఆంధ్రము)
155	నరస	నరసభూపాలీయము.
156	న. నాధ	నవనాధచరిత్రము.
157	నలచ	నల చరిత్రము.
158	నా. సం.	నారాయణకవి పంచతంత్రము

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
159	నార. పు	నారసింహపురాణము.
160	నిరం	నిరంకుశోపాఖ్యానము
161	నిర్వ. రా.	నిర్వచనోత్తరరామాయణము.
162	నీతి. శ	నీతిశతకము (సీసము)
163	నీ. సుం.	నీలాసుందరీ పరిణయము
164	నృ. పు	నృసింహ పురాణము
165	నైష	శృంగారనైషధము
166	పండి.	పండితారాధ్యచరిత్రము. (ద్వి.)
167	పద్మ	పద్మపురాణము(ఉ.ఖం)
168	పరమ	పరమయోగి విలాసము.
169	పా. హ.	పారిజాతాపహరణము.
170	పాం. ప	పాంచాలీ పరిణయము.
171	పాం. మ	పాండురంగ మాహాత్మ్యము.
172	పార్వ.	పార్వతీ పరిణయము.
173	పు. చ.	పురూరవశ్చరిత్రము.
174	ప్ర. ప్ర.	ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము
175	ప్ర. లీ.	ప్రభులింగలీల
176	ప్ర.లీ. ద్వి	,, (ద్విపద)
177	ప్ర. వెం	ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వర విజయ విలాసము.
178	ప్ర. బో	ప్రబోధచంద్రోదయము.
179	ప్రభా.	ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము
180	ప్ర. భూ.	ప్రబంధమణి భూషణము
181	బస. ద్వి.	బసవపురాణము(ద్విపద)
182	బహు	బహులాశ్వచరిత్రము
183	బిల్హ.	బిల్హణీయము.
184	బ్ర. ఖం	బ్రహ్మోత్తరఖండము
185	భ. సు.	భర్తృహరి. (సుభాషిత రత్నావళి)
186	భ. ప.	భద్రాపరిణయము.
187	భల్లా.	భల్లాణచరిత్రము

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
188	భాగ	భాగవతము.
189	భాగ. ద్వి.	భాగవతము (ద్విపద)
190	భాను	భానుమతీ పరిణయము
191	భార	భారతము
192	భాస్క. రా	భాస్కర రామాయణము
193	భా. శ	భాస్కరశతకము
194	భీ. పు.	భీమేశ్వరపురాణము
195	భే. క	భేషజకల్పము
196	భో.	భోజరాజీయము
197	భో. ప	భోజసుతాపరిణయము
198	మనుచ	మనుచరిత్రము (స్వారోచిషమనుసంభవము)
199	మల్ల.	మల్లభూపాలీయము.
200	మ. పు.	మల్లపురాణము.
201	మల్హ	మల్హణచరిత్ర.
202	మార్కం	మార్కండేయ పురాణము.
203	ముకుంద	ముకుందవిలాసము.
204	మృ. వి.	మృత్యుంజయవిలాసము.
205	మై.	మైరావణచరిత్రము.
206	మొ.రా	మొల్లరామాయణము.
207	యయా	యయాతిచరిత్రము.
208	రంగా.	రంగారాయచరిత్రము.
209	రం. రా.	రంగనాధ రామాయణము. (ద్వి)
210	రఘు	రఘువంశము.
211	రఘునా	రఘునాధాభ్యుదయము.
212	రత్న	రత్నపరీక్ష.
213	రస	రసమంజరి.
214	రసా	రసాభరణము.
215	రసిక	రసికజన మనోభిరామము.
216	రాఘ	రాఘవపాండవీయము.
217	రాజగో	రాజగోపాల విలాసము.

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు	సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
218	రాజశే	రాజశేఖరచరిత్రము.	250	వేణు. శ	వేణుగోపాలశతకము.
219	రాజవా	రాజవాహనవిజయము.	251	వేమన	వేమనశతకము.
220	రాజ. వి	రాజశేఖరవిలాసము.	252	వైజ	వైజయంతీ విలాసము.
221	రాధామా	రాధామాధవము.	253	శశాం	శశాంకవిజయము.
222	రాధికా	రాధికాసాంత్వనము.	254	శాస. ప.	శాసనపద్యములు.
223	రామరా	రామరాజీయము.	255	శి. ధ	శివధర్మోత్తరము.
224	రామలిం	రామలింగేశ్వర శతకము.	256	శి. ర.	శివరహస్యఖండము.
225	రామాభ్యు	రామాభ్యుదయము.	257	శి. రా.	శివరాత్రిమహాత్మ్యము.
226	రామా	రామాయణము.	258	శి. సా.	శివతత్త్వసారము.
227	రా. ద్వి	,, (ద్విపద).	259	శి. యో.	శివయోగసారము.
228	రు. చ.	రుక్మాంగదచరిత్రము.	260	శుక.	శుకసప్తతి.
229	రుక్మి	రుక్మిణీపరిణయము.	261	శు. చ.	శుకచరిత్రము.
230	లక్ష. సం	లక్షణసార సంగ్రహం	262	శృం. ర.	శృంగారరసమంజరి.
231	ల. వి.	లక్ష్మీవిలాసము.	263	శృ. రసా	శృంగారరసాలవాలము
232	లక్ష్మీ. నృ	లక్ష్మీనృసింహావతారము	264	శేష	శేషధర్మము.
233	వన. వి.	వనమాలివిలాసము.	265	శ్రీరంగ	శ్రీరంగమాహాత్మ్యము. (భై)
234	వరా. పు.	వరాహపురాణము.			
235	వసు.	వసుచరిత్రము.	266	శ్రీరం.మా.	,, (వరద)
236	వాసి.	వాసిష్ఠరామాయణము.	267	ష. చ.	షట్చక్రవర్తిచరిత్రము.
237	వాల్మీ	వాల్మీకిచరిత్రము.	268	షో.	షోడశకుమార చరిత్రము
238	విక్ర.	విక్రమార్కచరిత్రము.	269	సకలనీ.	సకలనీతి సమ్మతము
239	విజ. వి.	విజయవిలాసము.	270	సత్యా. సాం	సత్యాభామాసాంత్వనము
240	విఘ్నే	విఘ్నేశ్వరీయము.	271	సమీర.	సమీరకుమారవిజయము
241	వి.నం. వి	విజయనందన విలాసము.	272	సర్వ. సా.	సర్వలక్షణ సారసంగ్రహము
242	విష్ణుపు	విష్ణుపురాణము.			
243	విష్ణుమా	విష్ణుమాయా నాటకము.	273	సస్యా.	సస్యానందము.
244	విప్ర.	విప్రనారాయణ చరిత్రము.	274	సాంబో	సాంబోపాఖ్యానము
			275	సానం	సానందోపాఖ్యానము
245	వీధినా	వీధినాటకము.	276	సారం.	సారంగధర చరిత్రము
246	వీర. వి	వీరభద్రవిజయము.	277	సా. ద్వి.	(ద్విపద)
247	వేం. పం	వేంకటకవి పంచతంత్ర	278	సిం. నా.	సింహాద్రినారసింహ శతకము.
248	వేం.మా	వేంకటాచల (కృ.కవి)			
249	వేం. మా.	వేంకటాచల మహాత్మ్యము.	279	సీతా.	సీతారామాంజనేయ సంవాదము.

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
280	సీ. వి.	సీతావిజయము.
281	సీమం.	సీమంతినీకళ్యాణము.
282	సుద.	సుదక్షిణాపరిణయము.
283	సురా.	సురాభాండేశ్వరము.
284	సు. శ.	సుమతీశతకము.
285	సే. ఖం	సేతుఖండము.
286	హంస	హంసవింశతి.
287	హరిశ్చ.	హరిశ్చంద్ర నలోపాఖ్యానము.
288	హర.	హరవిలాసము.
289	హ. వి.	హరభక్తవిలాసము.
290	హరి.	హరివంశము.
291	హ. ద్వి.	హర్చింద్రోపాఖ్యానము (ద్విపద).
292	హరి. వరా.	హరిభట్టువరాహపురాణము.
		సంస్కృతలక్ష్యగ్రంథములు.
293	అమర.	అమరసుధ.
294	ఉత్త.	ఉత్తరరామచరితము.
295	కాదం	కాదంబరీకావ్యము.
296	కావ్యా	కావ్యాదర్శము.
297	గీత	భగవద్గీత.
298	గీ. గో.	గీతగోవిందము.
299	పరా.	పరాశరస్మృతి.
300	భట్టి.	భట్టికావ్యము.
301	భామిని.	భామినీవిలాసము.
302	మనుస్మృ.	మనుస్మృతి.
303	మ. వీర	మహావీరచరిత్రము.
304	మాలతీ	మాలతీమాధవము.
305	మాళ	మాళవికాగ్నిమిత్రము.
306	ముద్రా	ముద్రారాక్షసము.
307	మురా	అనర్ఘరాఘవము. (మురారాది)
308	మృచ్ఛ	మృచ్ఛకటికము.
309	మే. దూ	మేఘదూతము.
310	యాజ్ఞ	యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి.
311	రత్నా	రత్నావళి.
312	రసగం	రసగంగాధరము.
313	విక్ర	విక్రమోర్వశీయము.
314	వేణీ	వేణీసంహారము.
315	శాకుం	అభిజ్ఞానశాకుంతలము.
316	శిశు. వ	శిశుపాలవధము.
317	సం. కిరా.	కిరాతార్జునీయము.
318	సం. కు. సం	కుమారసంభవము.
319	సం. చంరా	చంపూరామాయణము.
320	సం. దశ.	దశకుమారచరితము.
321	సం. నైష.	నైషధీయచరితము
322	సం. పం.	పంచతంత్రము.
323	సం. ప్ర	ప్రబోధచంద్రోదయము
324	సం. భర్తృ	భర్తృహరిసుభాషితము.
325	సం. భాగ	భాగవతము.
326	సం. భార	భారతము.
327	సం. రఘు	రఘువంశము.
328	సం. రామా	రామాయణము.
329	సం. సా. ద	సాహిత్యదర్పణము.
330	హి. దే	హితోపదేశము.
		(మిగతవిస్పష్టము.)

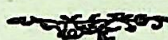
శ్రీ

ఆంధ్ర వాచస్పత్యము

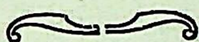
అనుసీయకారాది

ఆంధ్ర ప్రతిపదార్థపర్యాయపద నిఘంటువు.

శ్రీ శ్యామల కామశాస్త్రీయము

"శ్లో. వాగర్థావివ సంపృక్తౌ వాగర్థప్రతిపత్తయే।
జగతః పితరౌ వందే పార్వతీ పరమేశ్వరౌ॥"

అ

అ. సం. వి. అ. పు.1. = (తద్భవము) అ. అచ్చులలోని మొదటి యక్కరము, అకారము: చూ, వర్ణము 1; 2. విష్ణుండు: చూ, విష్ణువు.1; 3. నలువ: చూ, బ్రహ్మ.1; 4. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 5. గాలి: చూ, వాయువు.1; 6. జుట్టు: చూ, శిఖ.౬; 7. గాయత్రిలోని[illegible]: చూ, మంత్రము.1-౧౧; 8. బలవంతము: చూ, హఠము; 9, గుఱ్ఱము: చూ, హయము.1; 10. బండికీలాడఁకొనిపోవు గుండ్రని చట్రము: చూ, చక్రము. 10: 11. కోడిపిల: చూ, శిరము. 1-౮; 12, చంద్రబింబము: చూ, బింబము. 8: 13. సురుఁడు, వేల్పుటొజ్జ: చూ, సురాచార్యుఁడు; 14: చూ, తాంబేలు .1; న.15. గౌరవము: చూ, సన్మానము; 16. కారణము: చూ, హేతువు.1: 17. నగ: చూ, భూషణము.2; 18. కాలుచాఁచి పెట్టినయడుగు: చూ, హజ్జ: 19. కూడుకొనిన శబ్దార్థములయొక్క భావకర్మములు: చూ, సాహిత్యము.1: స్త్రీ. 20. గౌరి: చూ, పార్వతి.1: అవ్య. 21. అభావార్థకము, ఏమియులేమి: చూ, శూన్యము.1: 22. నఞర్థకము: చూ, శూన్యము, 1. (లేమ); 23. నిషేధార్థకము: చూ, వలము.3; 24. కొంచెము: చూ, స్వల్పము,1; 25. అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1; 26. పుట్టుక: చూ, సంభవము; 27. జగడము: చూ, యుద్ధము.1: 28. నలుచదరపుచోటు: చూ, ముంగిలి.2: 29, వాం

ప్రార్థకము: చూ, వాంఛ.1; 30. అంతః పురార్థకము: చూ, సదనము. 1-గ; 31. అవధారణార్థకము: చూ,సత్యము. 1-అ; 32. ఊంకొట్టుట:చూ,హుంకారము.2; 33. భిన్నార్థకము; 34. అప్రశస్తమంచు వర్తించునది; 35. విరుద్ధమంచు వర్తించునది; 36. సమాసమున వచ్చెడి "నఞ్" యొక్క లుప్త శేషము, ఇది అజాదిపదములు పరమగునపుడు "అన్"అగును. ఉదా."అనారోగ్యము"

వై. (తేద్భ) (1)=(తత్సమము)అ.అచ్చులలో మొదటియక్కరము:చూ,అ.1;(2) మఱియొకదాని లేమిని తెలుపును:చూ. లేమి; (3) తనంతట అనునర్థమును తెలుపును:ఎ,ఏ; (4) బొత్తిగా అనునర్థమును తెలుపును; (5) అలస్యములేమిని తెలుపును; (6) క్రియలకు ప్రార్థనార్థకమంచు వికల్పముగనను ప్రయుక్తమగును; (7) ఇది స్వరభేదముచేత ప్రశ్నించినవిషయముయొక్క వ్యతిరేక నిశ్చయమును తెలుపును: చూ,సవాలు; (8) సందియము:చూ,సంశయము.1; (9)నిజము:చూ,సత్యము.1; (10)ఒకానొకప్పుడు వాక్యాలంకారమును తెలుపును; సర్వ. (11)సమాసపూర్వపదముగా నున్న తచ్ఛబ్దార్థమును తెలుపును. "అ" అనుదానికి కొన్నిచోట్ల వచ్చెడియాదేశము; (12) ఉద్దేశార్థకమను నువర్ణకము పరమగునపుడు క్రియల తుది ఉకారమునకు ఆదేశముగా వచ్చును; గ.ఉద్దేశార్థకము.భార. ఆది.5.8;ఎ. భావార్థకము.భార.అర.1. 217; 3.అనంతర్యార్థకము.భార.శాంతి.5 347:ర. హేత్వర్థము.భార.ఆది.3.12: ౫. శాపార్థకము. కవిక. 3-127, (ఇట్లే మఱికొన్ని పట్లనాదేశముగావచ్చును.); (13)వ్యతిరేకార్థక ప్రత్యయము పరమగునపుడు ధాతువు తుది ఉకారమునకు ఆదేశముగా వచ్చునది. ఉదా:—చేయఁడు,చేయక,చేయడు.మొ; (14) యుష్మదస్మద్విశేషణంబుల తుది ఉకారమునకు క్రమముగ "వ-రు-ను-ము"వర్ణంబులు పరమగునప్డు వచ్చెడియాదేశము; (15)సంబోధన ప్రథమావిభక్త్యేక వచన ప్రత్యయమంద ఉకారమున కాదేశముగా వచ్చును; (16)షష్ఠీవిభక్తికంబగు "టి"వర్ణము పరమగునపుడు కొన్ని పదంబుల ఉకారమున కాదేశము గావచ్చును. ఉదా:-క్రిందటికి మొ,

అమ్. సం.వి, అ.న. 1. కారణము: చూ, అ.16; 2. నగ:చూ,అ.17; 3. కొలచాఁచిపెట్టిన యడుగు: చూ, అ.18; 4. పొడవు:చూ సోగ.2; 5. దోయిలి: చూ, కోసిలి; 6. అజ్ఞ:చూ, సెలవు; 7. సప్తస్వరముల కాలప్రమాణము:చూ, స్వరము. 2-గ-ఎ; 8. జగడము:చూ, అ.27; 9. నలుచదరపుచోట: చూ, అ.28; 10. అంతఃపురము:చూ, అ.30; 11. గౌరవము: చూ,అ.15.

అంక. దే.వి.(వైకృతమనికొందఱు)1. వైపు "మిన్నంక"భా.ఉ.అ: చూ,పార్శ్వము. 2; 2. మెడమీఁదనున్న కాఁడి మొదల

గు వానిని మెత్రక్రిందికిఁ దెచ్చుకొనుట: రూ-అంకియ-అంకె-అణకె.

అంకకరణము. సం.వి.అ.న. 1. గుఱుతు పెట్టుట, గుఱుతు:చూ,లక్షణము. 1; 2. వాతపెట్టుట.

అంకకాఁడు. దే.వి. (అంకము + కాఁడు) 1. మచ్చరి: చూ, మాత్సర్యశీలుఁడు; 2. మచ్చగలవాఁడు: చూ,గుఱుతుగల వాఁడు;3.సూరుఁడు: చూ,హంవీరుడు.2.

అంకగణితము.సం.వి. అ.న. అంకెలతోఁ జేయు లెక్క: అంకతంత్రము,అంకవిద్య, గణితశాస్త్రము.

అంకచండాలము. సం. వి. అ. పు, ఓకి లింత: చూ, రోఁత. 2.

అంకణ(న)ము. వై. వి. = అంగణమ్. 1. జగడము: చూ, అ. 27; 2. రెండు సరిహద్దుల నడిమి చోటు (దూరము): చూ, విప్రకృష్టము-ర.

అంకతంత్రము. సం: చూ, అంకగణితము.

అంకతలము. సం. వి. అ. న. అంకప్ర దేశము.

అంకతి. సం. వి. ఇ. పు. 1. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2. మంట; చూ, వహ్ని. 1-౨౫; 3. తామర *: చూ, సహస్ర పత్రము. 1; 4. అడుగుజాడ: చూ, భగము. 12; 5. గాలి: చూ,అ . 5; 6. నలువ: చూ, అ. 3.

అంకన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ = (తద్భవము) అంకనము. 1. గుఱుతు: చూ, అంక కరణము. 1; 2. పొగడ్త: చూ, స్తోత్రము. 1.

అంకనము. వై. వి. = (తత్సమము) అం కన. 1. గుఱుతు: చూ, అంకన. 1; విణ. 2. గుఱుతు పెట్టుటకు సాధన మైనది.

అంకనీయము. సం. విణ: చూ, రూ-అం క్యము. ?-3.

అంకపరివర్తనము. సం. వి. అ. న. 1. కౌఁగిలి: చూ, సంశ్లేషము. 1; 2.ఒత్తిగిల్లుట;3.అంకము మీఁద దొర్లుట.

అంకపరివర్తి. సం. విణ. కలింగనముచేసి కొనువాఁడు.

అంకపాలి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. రూ- అంకపాళి-అంకపాలి- అంకపాళిక. 1. కౌఁగిలి: చూ,అంకపరివర్తనము.1; 2. దాది: చూ, మాత. 1-ఽ; 3. అరుగు:చూ,వేదిక.1; 4. ఏఱుకద్ది*: చూ, సాలము. 3-ఌ; 5. కొంకు: చూ, మైజాఱు; 6. తొడపైభాగము, ఒడి; చూ,తొడ 1-ఌ;'' 7. ఱొమ్ము: చూ, వక్షము. 1; 8. వేదికయను గంధద్రవ్యము [ఆనికొందలు]: చూ, రాజార్హము 1-రత- (ఽ).

అంకపాలిక. అ. స్త్రీ.
అంకపాళి. ఈ. స్త్రీ. } —వై.—
అంకపాళిక. అ. స్త్రీ.

అంకపీలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: మాని పసుపు*: చూ, హరిద్రువు.

అంకపొంకములు. దే. వి. బ. రూ-అంకె పొంకాలు - అంకాపొంకములు - అంకాపొంకాలు. 1. వేగము (వ్య-

నాశనములేనిది): చూ, స్యదము. 1; 1. కోపము (వ్యు- దీనిచేత దహింపఁ బడును): చూ, రోషము. 1; 3. పర (వ్యు- ఓప్పును విశేషముగ నష్టగించు నది): చూ, విరోధము. 1; 4. అధికము: చూ, హేరాళము. 1-౨; విణ. 5. భయంకరము: చూ, రౌరవము. 2.

అంకపాంకాల. —పై.—

అంకము. సం. వి. అ. న. 1. = (తద్భవము) అంకియ-అంకె: చూ, సంఖ్య. 1; 2. తొడపైభాగము: చూ, అంకపాలి. 6; 3. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 4. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 5. తప్పు: చూ, సొంటు. 1; 6. నాట్యార్థము నభినయించుట: చూ, వ్యంజకము. 1-౧౩; 7. పదార్థము నభినయించుట: చూ, నాటకము. 1-౭; అం. 8: చూ, రూపకములు; 9. నగ: చూ, అ. 17; 10. జగడము: చూ, అ. 27; 11. దగ్గఱ: చూ, సమీపము 1; 12. గాయత్రి) గానగునది: చూ, అ. 7; 13. బొమ్మ: చూ, అంకపాలి. 7; 14. శాస్త్రచింతనాదులచేఁ గలుగు నర్థనిర్ణయ జ్ఞానము: చూ, హృల్లేఖము. 2; 15 పాపము: చూ, వృజనము. 1; 16. దుఃఖము: చూ, శోకము. 1-౧; 17. మత్సరము: చూ, హంస. 7; 18. నడికట్టుచెంగు, ఒడి: చూ, వస్త్రము. 1-౪౫; సర్వ. 19. తొమ్మిది: చూ, మూమ్మారు; 20. పైపు: చూ, పార్శ్వము. 2; 21. వంకరపనిముట్టు; 22. కటిప్రదేశము: చూ, మొల. 1; 23. గీత: చూ, రేఖ. 3; 24. వంపు: చూ, వెల్లిలము. ౨-౧; 25. దేహము: చూ, శరీరము. 1; 26. కొండ: చూ, పర్వతము. 1; 27. = (తద్భ) అంకము. నింక: చూ, సెగ్గింపు; 28. పొగడ్త: చూ, స్తోత్రము 1; వై. (తద్భ). వి. (1) = (తత్స) అంకము. నిం: చూ సెగ్గింపు.

అంకమ్మ. ద్వ. వి. (అంకు + అమ్మ) ఒక నొక గ్రామదేవత, అమ్మవారు! చూ, మహాలక్ష్మి. ౩-1.

అంకలోపము. సం. వి. అ. పు. తీసివేత: చూ, వ్యవకలనము.

అంకవన్నియ. ద్వ. వి. (అంకము + వన్నియ) రూ- అంకవన్నె- అంకెవన్నియ-అంకవన్నె. రికాబు: చూ, వన్నియ. 13.

అంకవన్నె. —పై.—

అంకవిద్య. సం వి. అ. స్త్రీ. 1. లెక్క: చూ సంఖ్య. 1; 2: చూ అంకగణితము.

అంకశయ్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చాపు: చూ, సాపు. 1; 2. నేలపడక: చూ, మృల్లెకము; 3. వల్లకాడు: చూ, శ్మశానము! 4. కటుకు: చూ, శవయానము.

అంకారించు. వా. స. క్రి. 1. ఱంగరించు; 2: చూ, సిద్ధపఱుచు; 3: చూ, సింగారించు.

అంకాల(శ)మ్మ. ద్వ. వి; చూ, అంకమ్మ.

అంకి. సం. వి. న, పు. న. 1. ఒడిలో పెట్టుకొని వాయించు మృదంగాది వాద్యము: చూ, వీణ 1-33-౧; విణ. 2. అంకముగలది.

అంకించు. సం.అ.క్రి. 1. పొగడు:చూ, స్తుతించు;దే.అ.క్రి.(1). ఆనందించు: చూ, సంతోషించు;స.క్రి. (2).జళిపించు:చూ, వెఱపించు; (3) ప్రియముగా పలుకు: చూ, మురించు.1: (4.) దొంగిలించు:చూ,సహపు;(5.)ఒప్పు: చూ, వశించు;(6) అంగీకరించు:చూ, సమ్మతించు; (7.) పుచ్చుకొను:చూ,స్వీకరించు.3;(8.)పట్టుకొను:చూ,బిగిసికొను;(9.)బిగియు: చూ,బిసవుకొను ;(10.)తలపోయు;చూ,సంకల్పించు;(11.)కలిగించు:చూ,సృజించు;(12) ఊగంజేయు: ఊచు, ఊపు, (13) పొగడు;చూ, స్తుతించు:(14)ధ్వనించు: చూ,శబ్దించు,(15.)తపులంబడు:చూ,లంకించు;(16.) ప్రకాశించు:చూ,హావణిల్లు.

అంకితము.సం.విశే. 1. ఎంచఁబడినది:చూ, సంఖ్య.1-౨౫; 2. గుఱుతింపఁబడినది; 3. కృతియియ్యఁబడినది, 4. మచ్చవేయఁబడినది; 5. బిరుదిడఁబడినది.

అంకితవ్యము, సం విశే. లెక్కపెట్టతగినది. అంక్యము;చూ,సంఖ్య.1-౨౫--౧.

అంకితుఁడు. సం.వి.అ.పు. 1. గుఱుతింపఁబడినవాఁడు; 2.కృతిభర్త:,చూ,కృతిపతి.

అంకిని. సం.వి.ఈ. స్త్రీ. 1. గుఱుతులగుంపు;చూ,సమూహము.1-౧౮, 3.వాతలుగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.1-249.

అంకిసీడు. దే.వి.గజ్జపుజీనునకుఁవేయునలంకారము;చూ,హయము 1-55.

అంకియ. వై.వి. = (తత్స)అంకము,రూ-అంక.1.ఒకటిమొదలగు సంఖ్యలనుదెలుపునట్టిరేఖ;చూ,సంఖ్య.1; 2. లోకవ; చూ,స్వాధీనము.1, 3. ఆదను: చూ, సమయము.1, 4.చూ,అంక.2.

అంకియము. దే.వి.రూ-అంకెము.1. ఎద్దుమొ॥ వానిపై నొకపార్శ్వపుభాగము: పెజీక; 2:చూ,అంకవన్నియ; 3.అంకము, ధాన్యముపట్టెడుసంచి.: చూ, సంచి. 1-౨౦.

అంకిలము. సం.వి.అ.పు.అంకురము:చూ, మొక్క.1.

అంకిలి. దే.వి.1. రూ-అంప.(వ్యు.-అంటుచునది, భుక్తశేషముదీనియందునిలుచును): తాలుమూలము, 2. అపథ(వ్యు-విపరీతముగాఁబొందఁబడునది);చూ,విపత్తు.1; 3. పరితాపము:చూ,సంతాపము; 4. అడ్డము;చూ,సంరోధము,5. జీవస్థానము: చూ,మర్మము.1; 6. కీడు:చూ, హాని.2.

అంకిలిపడు. ద్వ.అ.క్రి. 1. అడ్డపడు:చూ. నట్టువడు; 2. నాశమునొందు.

అంకిలిపాటు.ద్వ.వి.1. కీడు:చూ,హాని. 2; 2.అడ్డము:చూ,సంరోధము.

అంకిలిపెట్టు. దే.స.క్రి. 1. అడ్డపెట్టు: చూ,సంరోధించు; 2. నొప్పించు;చూ, హింసించు.

అంకు. దే.వి. 1:చూ,రూ-అంకెమ్మ,2:చూ, రూ-అంకిలి.1; 3.(తత్స)అంకము,ఒకానొకనగ:చూ, భూషణము. 2.-౨౫; క్రి. 4. లంఘించు:చూ,సంక్షోభించు.1.

అంకుటము. సం,వి.అ.పు. 1. తాళపుఁజెవి:చూ,బీగము.1-౧; 2. కుంచెకోల: చూ,బీగము,1-౨.

అంకుఁడు. దే. వి. అంకమ్మభర్త .(వ్యు-అణఁచువాఁడు): చూ, వేలుపు.

అంకుడు. దే. వి. కృష్ణకుటజ *: చూ, హై మారక.

అంకురము. సం. వి. అ. పు. 1. రూ - అంకూరము:చూ, మొలక. 1;2. నీరు:చూ, సలిలము;3. నెత్తురు:చూ, రక్తము.1;4.రోమము: చూ, కెంద్రుక. 1; 5. నన, ముకుళము: చూ, మొగ్గ. 1.

అంకురాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విత్తనపు మొలకలు: చూ. నారు. 1.

అంకురార్పణము. సం. వి. అ. న. 1. విత్తనములు చల్లుట: చూ, నారు. 1-౧; 2. పాలికలయందు నవధాన్యములు చల్లుట: చూ, నారు. 1-౨; 3. ఆరంభము: చూ, సన్నాహము. 2.

అంకురించు. సం. అ. క్రి. రూ-అంకూరించు. 1. మొలకెత్తు: చూ, సంజనించు. 1-౨; 2. ఉన్నట్టుండి: కలుగు: చూ, సంభవించు. 1-౧; 3. జన్మించు: చూ, సంభవించు. 1.

అంకురితము. సం. వి.౩. రూ-అంకూరితము, మొలకఎత్తినది: చూ, సంభూతము.1.౩.

అంకురిలు (ల్లు). సం. అ. క్రి: చూ, అంకురించు. 1-2-3.

అంకుశగ్రహుఁడు. సం. వి. అ. పు. మావటివాఁడు: చూ, హస్త్యారోహుఁడు.

అంకుశదుర్ధరము. సం. వి. అ. న. మత్తగజము: చూ, హస్తి. 1-(7)

అంకుశము. సం. వి. అ. పుం, న. =(పద్మ) అంకుసము: చూ, సృణి. 1.

అంకుశముద్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ. అంకుశాకారముగ పట్టెడి ముద్ర: చూ, ము... ౯. 1-౧.

అంకుశి. సం. వి.: చూ, అంకుశగ్రహుఁడు.

అంకుశితము. సం. విశే. ఏనుఁగు (వ్యు-...కుశ ప్రయోగముగలది): చూ, హస్తి.1.

అంకుసంబుమాద్రి. ద్వ. వి. రూ. అంకుసముమాద్రి. మూలి: చూ. రెక్క. 1-౧౯.

అంకుసము. హై. వి. = (తత్స) అంకుశము చూ, అంకుశము.

అంకుసముమాద్రి. ద్వ. వి: చూ, రూ-అంకుసంబుమాద్రి.

అంకూరము. స. వి. అ. పు: చూ, రూ. అంకురము. 1.

అంకూరించు. సం. అ. క్రి: చూ, రూ-అంకురించు.

అంకె. హై. వి. చూ. రూ-అంకియ.

అంకెగొను. ద్వ.స.క్రి.1. కప్పు:చూ, స్థగనము చేయు;2.క్రమ్ము;చూ వ్యాపించు.1.

అంకెన. దే. వి. ఒకానొక పండ్లచెట్టు:చూ, వృక్షము.1-౧౮.

అంకెవన్నియ.
అంకెవన్నె. } :చూ, రూ,అంకవన్నియ.

అంకోటము. సం.వి.అపు.రూ-అంకోఠము. అంకోలము .ఊడుగు.*:చూ, మహాముళపత్రిక.

అంకోఠము.—హై.—

అంకోల. సం.వి.ఆ. స్త్రీ.నక్కోరెలము*:భాగ్యశైజమంతి. 4.

అంకోలగిరి. సం.వి.ఈ. స్త్రీ. శ్రేంకణము*

చూ. సన్నకద్రువు.

అంకోలబీజన్యాయము. అం. నేలరాలినఊడుగవిత్తులు ఊఱుము వినఁబడగానే మరల ప్రమానుకొంటురీతి.

అంకోలము: చూ. రూ-అంకోటము*.

అంక్యము. సం.వి.1. కరకాఖ్యయవ లెనుండుమృదంగము: చూ. వీణ.1-౨౯; వి.౩.2. రూ-అంకనీయము. అంకితవ్యము: చూ. సంఖ్య.1-౨౫-౧; 3. గుఱుతులేక వారిబిరుదులోనగునవి యిడఁదగినది.

అంగ. సం.అవ్య.1. ఓలుప్ర: చూ. సంబోధనము.1; 2. సంతోషము: చూ. హ్లాదనము.1; అం.3. కైముతికన్యాయము; 4: చూ. శుశ్రూష; వై.వి. (1) = (తత్స)అంఘ్రిః: చూ. అ.18; (2) కాళ్లుచాఁచుట; (3) చాఁచిన రెండడుగుల నడిమి దూరము: చూ. విప్రకృష్టము. 1-౩.

అంగకము. సం.వి.అ.న. 1. దేహము: చూ. శరీరము.1; 2. అవతార విశేషము: చూ. విశేషము. 3:

అంగకర్మము. సం.వి.న్.న.1. చందనాదుల పూఁత: చూ. సమాలంభము.1; 2. నలుగు పెట్టుట; 3. ప్రధానకర్మమునకు ఁ వయవమగు క్రియ.

అంగగ్రహము. సం.వి.అ.పు. మూర్ఛాదుల కంపము: చూ. సోమ్మ.3-౩

అంగజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూఁతురు: చూ. సూన.1

అంగజము. సం. వి.అ.న.1. నెత్తురు: చూ. రక్తము. 1; 2. మత్తు; చూ. హామిక; 3. రోమము: చూ. వెంట్రుక 1; 4. జబ్బు: చూ. రోగము. 1; విశ.5. శరీరమందు పుట్టునది; 6. శరీరము వలన పుట్టినది.

అంగజాల. దే. వి. రూ- అంగజాలుఁడు. కొజ్జా: చూ. సౌవిదల్లుఁడు; 2. కాల్బంటు: చూ. భటుఁడు.1.

అంగజాలుఁడు. దే. వి.—పై.—

అంగజుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1-కొడుకు: చూ. సూనుఁడు. 1; 2: చూ. మన్మథుఁడు.

అంగజ్వరము. సం వి. అ. పు. రాజయక్ష్మము: చూ. రోగము. 1.౧౦(౨)

అంగడి. దే. వి. = (తత్స)అంగణమ్. (వ్యు-దారికిలా కనఁబడ) 1. దుకాణము: చూ. సదనము. 1. ౨; 2. రాజసభ: చూ. సభ.2; 3. గ్రామస్థులసభ: చూ. సభ.3-౧; 4. న్యాయాధిపతి సభ: చూ. సభ.3-౨; 5. అగసాలె వాని దుకాణము: చూ. సదనము 1-౨- ౭; 6. ఎంబలక్కయుండుబీధి: చూ. మార్గము. 1-౧; 7. వీథి, త్రోవ: చూ. మార్గము.

అంగణము. సం.వి.అ.న.1= (తద్భ)అంకణము. 1. నలుచదరపుకోటు: చూ. ముంగిలి.2; 2. ఆకసము: చూ. మరపర్త్మము; 3. ఎక్కదగిన యేనుఁగు లోనగునది: చూ. వాహనము. 1; 4. నడచుట: చూ. సంచారము.

అంగతి సం.వి. ఇ.పు.1: చూ. అంగణము.?; 2. నిప్పు: చూ. అంకతి.1; 3. నలువ: చూ. అ. 8; 4. అగ్నిహోత్రి: చూ. వహ్ని. 1-౩౪.౨-

అంగద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దక్షిణదిక్కు-నందలి ఆఁడేనుఁగు: చూ. హస్తి. 1-(౨); దే. వి. (1) కోపము (వ్యు—దీనిచేతహిం

సింపఁబడును): చూ, రోషము. 1;(2) దుఃఖము:చూ,శోకము.1;(3)యత్నము: చూ, సన్నాహము. 2;(4) ఆపద: చూ, విపత్తు; (5)ఆఁకలి:చూ, బుభుక్ష; అన్య. (6) సంతాపమును తెలుపును:చూ, సంతాపము. 1. ౫; న. (7) సంతోషము: చూ, హ్లాదనము. 1.

అంగదట్టము. ద్వ.వి. (అంగము+దట్టము) పావడ, దీనిచేర మిక్కిలికప్పఁబడును) చూ, వస్త్రము. 1-౪.

అంగదము. సం. వి. అ.న.భుజకడియము: చూ, భూషణము. 2-౧౨(౧)

అంగదీర్ఘవంతము. సం. వి. త్. పు. ఒకానొకపిట్ట:చూ, పక్షి. 1.

అంగదుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. వాలికొడుకు: చూ, వానరము.1-౧; 2. భరతమహారాజుకొడుకు: చూ, సూనుఁడు.1-3౬; 3. ధృతరాష్ట్రపుత్రులలో నొకఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1-౫౮.

అంగన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉత్తరదిక్కునందలి ఆడేనుఁగ:చూ, హస్తి.1.౨.(౪): 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1; 3. శరీరసౌష్ఠవముగల ఆఁడుది:చూ,సౌందర్యము; 4. కన్యారాశి: చూ, రాసులు; అం. 5: చూ, దిగ్గజభార్యలు.

అంగనము. సం. వి. అ. న. 1. నడక: చూ, సంచారము; 2. = (తద్భ) అంగళ, మొలనూలు: చూ, భూషణము. 2. ౩. (౧); 3. = (తద్భ) అంకణము: చూ, అంకణము. 1.

అంగనాప్రియము. సం. వి. అ. పు. 1. అశోకము *: చూ, హేమపుష్ప[illegible] విణ. 2. స్త్రీలకిష్టమైనది.

అంగపంచకము. అం. ఉపాయము, స[illegible] యము, దేశకాలవిభజనము, ఆప[illegible] ప్రతిక్రియ, కార్యసిద్ధి (౫).

అంగపాలి(ళి). సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కౌ[illegible] చూ, రూ-అంకపాలి (ళి). 1.

అంగప్రదక్షిణము. సం. వి. అ. న. [illegible] లుచు చేయుప్రదక్షిణము: చూ, [illegible] తము. 1-౮.

అంగప్రాణములు. అం. విరామము, [illegible] ము, లఘువు, గురువు, ప్లుతము, [illegible] పాదము.(6)

అంగబిల్ల(ల్ల). ద్వ. వి. (అంగము+[illegible] ఆఁడుకుతినికొప్పెకినగ: చూ, భూ[illegible] ము. 2-3-(౨).

అంగభంగము. సం.వి. అ.న. 1. పక్ష[illegible] తము: చూ, రోగము. 1[illegible] 2.తిమ్మిరి:చూ,బోమ; 3. ఒడలువిఱు[illegible] చూ, విఱువు. 1-౧; 4. దేహనాశ[illegible] చూ, నష్ట. 3-(౧).

అంగభవుఁడు. సం. వి. అ. పు: [illegible] మన్మథుఁడు.

అంగభువు. సం. వి.ు. 1.—షై.; 2.[illegible] డుకు: చూ, సూనుఁడు. 1; 3. శరీ[illegible] నుండి కాని మనస్సునుండి కాని పు[illegible]

అంగమచ్చము. ద్వ. వి. గుఱుతు: చూ[illegible] త్పణము. 1.

అంగమర్దకుఁడు. సం. వి. అ. పు. రూ[illegible] గమర్ది-అంగమర్దకుఁడు. 1. ఒడలు [illegible] వాఁడు; 2. ఒడలుపట్టు సేవకుఁడు: [illegible]

సేవకుఁడు. 1-౧౩.

అంగమర్ది. సం. వి. ఇ. పు. } -వై.-
అంగమర్దుఁడు.సం. వి. అ. పు.

అంగమర్దనము. సం. వి. అ. న. హ-అంగ మర్దము. ఒడలు పిసుకుట: చూ, సంవాహనము. 1.

అంగమర్దము. —వై.—

అంగమర్షము. సం. వి. అ. న. కీళ్లనొప్పి తెగులు: చూ, రోగము. 1. ౩౪.

అంగము. సం. వి. అ. న. 1. అవయవము: చూ, విశేషము.3;2. అనువు, ఉపాయము: చూ, వెరవు. 1; 3. దేహము:చూ, శరీరము. 1; 4. ప్రధానము కానిది:చూ, అప్రధానము; 5. ఒకానొక దేశము; 6. ఆఱు: చూ, షట్కము; విణ. 7. అవయవములుగలది: అంగి, అవయవి; 8.సమీపించినది: చూ, సమీపము.1.౨; అంగముల విశేషములు:— అం. 9. లో.-౧. సేనాంగములు:-రథము, గజము, తురగము, పదాతి. (4); ౨. పంచాంగములు:-తిథి, వారము, నక్షత్రము, యోగము, కరణము. (5); ౩. శరీరాంగములు:-కరణములు. 2, చరణములు.2, ఉరము, లలాటము, భుజములు. 2; ౪. కన్యాదానాంగములు:-వాగ్దానము, ఫలదానము,కన్యాసంవరణము,కన్యాదానము, నిరీక్షణము. (5); ౫. వేదాంగములు :—శిక్ష, వ్యాకరణము, ఛందస్సు, నిరుక్తము, జ్యోతిషము, కల్పము.(6); ౬. వేదోపాంగములు:-మీమాంస,న్యాయ, పురాణ, ధర్మశాస్త్రములు. (4); ౭. రాజ్యాంగములు:- స్వామి, అమాత్యులు, సుహృదులు, కోశము, రాష్ట్రము, దుర్గము, బలము. (7); ౮. సభాసప్తాంగములు:-విద్వాంసులు, కవీశ్వరులు, భట్రాజులు, గాయకులు, పరిహాసకులు, ఇతిహాసకులు, పౌరాణికులు; ౯. యోగాంగములు:-యమము, నియమము, ఆసనము, ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహారము, ధ్యానము, ధారణము, సమాధి. (8); ౧౦. యోగయమాంగములు:-సత్యము, దయ, క్షమ, ధృతి, మితాహారము,ఆర్జవము, బ్రహ్మచర్యము, అస్తేయము, అహింస, శౌచము. (10); ౧౧. నాట్యోపయోగాంగములు :- శిరస్సు, దృష్టి, తారలు, పుటలు, భ్రూవులు, నాసికము, గండములు, అధరము, చిబుకము, ముఖము, కంఠము, హస్తము, వక్షము, జఠరము, పార్శ్వములు, కటి, ఊరులు, జంఘలు, చరణములు (18); ౧౨. రాగాంగములు :- మధ్యమాది, మాళవశ్రీ, తోడి, బంగాళము, భైరవము, వరాటి, ఘూర్జరి, గౌడము, కోలాహలము, వసంతకము, ధన్యాసి, దేశి, దేశము. (౧౩); ౧౩. రాగోపాంగములు:- ద్రావిడ, ఘూర్జరి, వరాటి(శి) , మలహరి.(4); ౧౪. వరాట్యుపాంగములు:- శాతానీవరాటి, ద్రావిడవరాటి, సైంధవవరాటి,ఉపస్థానవరాటి,హతిస్వరవరాటి, ప్రతాపవరాటి.(6);౧౫. తుండ్యుపాంగములు:-నాయాతుండి, తురుష్కతుండి. (2); ౧౬. ఘూర్జర్యుపాంగములు.-;

మహారాష్ట్రి ఘూర్జరి, సౌరాష్ట్రి, దక్షిణా, ద్రావిడ (4); ౧౭. వేశ్యావస్యోపాంగములు :- మంబి, ఛాయ, శాంత, ప్రతాపము. (4); ౧౮. క్రియాంగములు :- స్వభావక్రియ, స్వభావక్రియ, శిష్టక్రియ, మకత్క్రియ, ప్రనేత్రక్రియ, కుమదక్రియ, హనుక్రియ, టమిక్రియ, ఇంద్రక్రియ, నాగకృతి, ధాన్యకృతి, విజయక్రియ. (12); 10. తాళప్రస్తారకళా విశేషము: చూ, తాళము. 2; 11. సహకార గ్రంథాదికము; 12. (వ్యాకరణ) ప్రత్యయమునకు పూర్వమందున్న శబ్దభాగ విశేషము: చూ, శబ్దము. 2-౭౩; 13 (నాటక) ముఖము మొ॥ రెండుసంధుల యొక్క అంతర్భాగము: చూ, నాటకము. 1-౧౧; 14. (జ్యోతిష) మేషాది రాసులయొక్క యుదయము: చూ, లగ్నము. 1; 15. మనస్సు: చూ, హృదయము; జే. వి. పూ-అంగు. (1) కీ. (వ్యు.-అంగులు తెచ్చునది): చూ, విభము. 1; (2) అందము. (వ్యు.-సంతోషము పెట్టునది) : చూ, సౌందర్యము; (3) వస్తు లేక పశు మొ॥ వానిసంపత్తి: చూ, సంపత్తి. 1.

అంగమొల. ద్వ. వి. (అంగము + మొల) దిసమొల: చూ, విత్తల.

అంగమొలవాఁడు. ద్వ. వి. బట్టఁగట్టనివాఁడు: చూ, దిగంబరుఁడు. 3.

అంగమొలవేల్పు. ద్వ. వి. దిసమొల వేల్పు: చూ, శివుఁడు. 1.

అంగరంగ భోగములు. జా. పెక్కుసంపదలు. శరీరస్థలవైభవములు : అంగరంగ వైభవములు.

అంగరంగ వైభవములు. జా. —వై.—

అంగరక. వై. వి. = (శబ్ద) అంగరకా. పూ-అంగరకా. 1. పొడవైన ప్రేలాడుచొక్కాయ: చూ, వస్త్రము. 1-౯; 2. పొడవైన పొడుగు అంగరకా: చూ, వస్త్రము. 1-౯.

అంగరకా. వై. వి. —వై.—

అంగరక్తము. సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొక చెట్టు: చూ, సుడాకోచన; 2. ఎఱ్ఱని అవయవములు కలది.

అంగరక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = (శబ్ద) అంగరే(క్షే)కు: చూ, అంగరక. 1, 2. = (శబ్ద) అంగరే(క్షే)కు: చూ, అంగరక. 2; 3. శిశురక్షణ క్రియ; శావీజు: చూ, రక్ష. 2; 4. శరీరరక్షణము: చూ, సంరక్షణము. 1.

అంగరక్షకుఁడు. సం. వి. అ. పు. రూ. అంగరక్షుఁడు. 1. పరిచరుఁడు: చూ, భటుఁడు. 1-౨; వి. 2. ప్రభుదేహమును గాపాడుటకై యతనితోడనుండువాఁడు: చూ, సంరక్షకుఁడు. 1.

అంగరక్షణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉక్కుజీరా, ఇనుపకవచము: చూ, వారాణము. 1-౨.

అంగరక్షుఁడు. సం.వి.అ.పు,విః: చూ,రూ. అంగరక్షకుఁడు.

అంగరపువియ. జే. వి. = (శబ్ద) అంగరపోళికా. నిప్పులలోనైన కాల్చిన పిండివంటలు : చూ, భక్ష్యము. 1-౨.

అంగరపోళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. -పై.- (వాడుక)(చూ)(అంగారకపాలి-అంగార పోణి)

అంగరాగము. సం. వి. అ. పు. 1. మేనికిఁ బూయు చందనాది ద్రవ్యము: చూ, సమాలంభము. 1;2.సంకోపమానులపూఁత: చూ, సమాలంభము. 6: 3. అవయవ ములయొఱుపు:చూ,వర్ణము.1-४-(౧౫): 4. మేని యొఱుపు: చూ, వర్ణ ము. 1-४-(౧౬): 5. తావి,పరిమళము: చూ, వాసన. 1-౧౨: 6. గంధము: చూ, వాసన.

అంగరాజు. సం. వి. అ. పు. 1. యుక్త రాజు: చూ, రాజు. 3-౧౨: 2. కర్ణుఁడు: చూ, సూతపుత్రకుఁడు.

అంగరల్లె. దే. వి. రూ-అంగరొల్లె: చూ, అంగరపూవియ.

అంగరుహము. సం. వి. అ. న. 1. రో మము: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. పక్షి యీఁక: చూ, వెండ్రుక. 1-౨౩: విణ.3. శరీరమున మొలచునది.

అంగరే(తే)కు. పై. వి. 1: చూ, అం గరక. 1-2; 2: చూ: అంగరక్ష.1-2.

అంగరొల్లె. దే. వి: చూ, రూ-అంగరొల్లె.

అంగలారుచు. దే. అ. క్రి. రూ-అంగ లార్చు. 1. వగచు: చూ, క్రుక్కు. (1). (11); 2. వాపా : చూ, విలపించు.

అంగలార్చు. దే. అ. క్రి. —పై.—

అంగలారుపు. దే. వి. రూ- అంగలార్పు. 1. దుఃఖము; చూ, శోకము. 1-౧; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు: 1.

అంగలార్పు. దే.వి.చూ.రూ.అంగలారుపు.

అంగలేపము. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అంగరాగము.1;2:చూ,అంగరాగము.2.

అంగవస్త్రము. సం. వి. అ. న. మేనికి ఉపకరించు తుండుగుడ్డ. (అంగో స్త్రమని వాడుక) : చూ, వస్త్రము. 1-౧౧.

అంగవస్త్రాదము. సం. వి. అ. న. చీర పేను: చూ, యూకము. 1-౧.

అంగవించు. దే. అ. క్రి. 1. యత్నించు: చూ, సమకట్టు. 2; 2. దగ్గఱించు: చూ, సమీపించు; 3. తెగఁబడు: చూ, సా హసించు; 4.వాటు:చూ,అంగీకరించు. 2; స. క్రి. 5. ఆలింగనించు: చూ, సం దడించు. 2; 6. జయించు: చూ, విజ యమునొందు.

అంగవికలుఁడు. సం. విణ. 1. అంగహీ నుఁడు. రూ- వికలాంగుఁడు; 2. అప స్మారి: చూ, సొమ్మసిలినవాఁడు.

అంగవికారము. సం.వి. అ. న. 1. మూర్ఛ: చూ, సొమ్మ. 1; 2: అంగవిక్రియ, అం గవైకృతము.

అంగవికృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. —పై.—

అంగవిక్షేపము. సం. వి. అ. పు.1. అవయవ ముల కదలిక : చూ, విక్షిప్తము. 1. ౩; 2. వాక్యార్థము నభినయించుట: చూ, వ్యంజకము. 1-౧౩. (అభిన యము = నృత్యము)

అంగవిద్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వేదాం గము వ్యాకరణాది శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు. 6-౧౨; 2. అవయవ

చేష్టలచే సూచితములగు శుభాశుభము
లను దెలిపెడివిద్య: చూ, విద్యలు. 5-౩.
అంగవైకృతము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, అంగవికృతి. 2; 2. హృదయభావమును దెలుపునట్టి ముఖ్యాపయవచేష్ట.
అంగసంగము. సం. వి. అ. పు. 1. స్త్రీ పురుషులకలయిక: చూ, సంయోగము. 1; 2 రెండుశరీరముల యొక్కరాయిడి.
అంగసంస్కరణము. సం. వి. అ. న: రూ- అంగసంస్కారము - అంగసంస్కృతి- అంగసంస్క్రియ.
అంగసంస్కర్త. సం. విణ. 1. అంగసంస్కారము చేయువాఁడు: అంగసంస్కారకుఁడు - అంగసంస్కారుఁడు; 2. దేహమును అలంకరించువాఁడు: అంగసంస్కారుఁడు.
అంగసంస్కారకుఁడు. } సం. విణ. -పై.-
అంగసంస్కారుఁడు. }
అంగసంస్కారము. సం. వి. అ. పు. 1. శరీరపరిశుద్ధికై చేయుస్నానము: చూ, స్నానము. 1. ౮; 2. నలుగుపెట్టుట, తలయంటులో నొకభాగము: చూ, అంగసంస్కృతి. 3; 3. చందనాదులపూఁత: చూ, సమాలంభము. 1; 4. కుంకుమాదులపూఁత: చూ, సమాలంభము. 1-ఽ.
అంగసంస్కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ— పై.—
అంగసంస్క్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ— పై.—
అంగసంహతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అవయవములమేనిఁగూర్పు; 2. అవయవముల మేనిసముదాయము: చూ, విశేషము. 3-౩.
అంగహారము. సం. వి. అ. పు: చూ, అంగవిక్షేపము. 1.
అంగహారి. సం. వి. ఇ. పు. 1.—పై.— 2. నృత్తరంగము: చూ, రంగము. 3.
అంగహీనము. సం. వి. అ. న. అవయవలోపము: చూ, అపాంగము. 3.
అంగహీనుఁడు. సం. విణ. 1: చూ, అంగవికలుఁడు. 1; 2: చూ, మన్మథుఁడు.
అంగళి. హై. వి. = (రవ్వ) అంగ 1. రూ-అంకణము. నలుచదరపుఁపోటు చూ, ముంగిలి. 2; 2. = అంగ మొలనూలు: చూ, భూషణము. 2.
అంగళ్లవాడ. వ్యా. వి. 1. మకాణము: చూ, సదనము. 1-౨; 2. అంగడివీధి: చూ, మార్గము. 1.
అంగాంగిభావసంకరము. అం: చూ, అలంకారము. 3- ౧.
అంగాధిపుఁడు. సం. వి. అ. పు. చూ, అంగరాజు. 2.
అంగారకమణి. సం. వి. ఇ. పు. అంగారగ్రహమునకు ప్రియమగుమణి, పగడము చూ, రత్నములు. 1-(౪).
అంగారకము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. (తద్భ) ఇంగలము. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2. బొగ్గు: చూ, వహ్ని. 1-౨ 3. గుంటగలగర: చూ, భృంగరాజము. 1; 4. పచ్చగోరంట చూ, సహ. 1. ౩; 5. మంగళవారము చూ, వారములు; 6. నిప్పునిప్పు: చూ, వహ్ని. 1-౧౪; 7. ఒకరకముచెట్టు

నూ నె: చూ, స్నేహము. 2-౨౪.
అంగారకకర్పరము. సం. వి. అ. పు. లోహాదుల కరఁగెడి మూస: చూ, మూస. 1.
అంగారకవాదము. ఆం: చూ, అంగారకము. 5.
అంగారకారి. సం. వి. ఇ. పు. 1. అంగారకునకువిరోధి, బుధుఁడు: చూ, సౌమ్యుఁడు; విశ. 2. బొగ్గులను జేయువాఁడు.
అంగారకితము. సం. విశ. బొగ్గుగాఁ జేయఁబడినది: చూ, అంగారితము. 2.
అంగారకుఁడు. ఆం. కుజుఁడు: చూ, వక్రుఁడు. 1.
అంగారకుష్ఠకము. సం. వి. అ. పు. కుష్ఠమనుమందు: చూ, హితావళి.
అంగారగంధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇంగువ: చూ, హింగువు. 1.
అంగారగమన. ఆం: చూ, తంత్రములు. 2.
అంగారణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అంగారిణి. 1. కుంపటి: చూ, హసంతి. 1; 2. మోదుగుమొగ్గ తొడగడము, అంగారితము, ఉత్కలిక: చూ, మోదుగు.1-౧; 3. సూర్యుఁడు విడిచినదిక్కు.
అంగారధాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అంగారధానిక: చూ, అంగారణి. 1.
అంగారధానిక. సం.వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—
అంగారపరిపాచితము. సం.వి. అ. న.నిప్పుగ్రుచ్చి బొగ్గుమీఁద బాగుగా కాల్చిన మాంసాదికము.
అంగారపర్ణుఁడు. సం. వి. అ. పు. చిత్రరథుఁడను గంధర్వుఁడు; చూ, చిత్రరథుఁడు. 1.
అంగారపాత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అంగారధాని.
అంగారపాలి. సం.వి.ఈ. స్త్రీ.నిప్పుమీఁద కాల్చినకొట్టు:చూ, శౌల్యము.1-౨.
అంగారపోటి. సం.వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—
అంగారపుష్పము. సం. వి. అ. పు. (వ్యు-నిప్పువలె ఎఱ్ఱనగుండు పుష్పములుగలది) ఇంగుది: చూ, హింగుది.
అంగారమంజరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నిప్పువన్నెగుత్తుల కానుగు: చూ, శావఘ్నము. 1-౩.
అంగారమంజి.—పై.—
అంగారము. సం. వి. అ. పు, న. రూ-అంగారకము. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని.1; 2. నిప్పులేని బొగ్గు:చూ, వహ్ని.1-౩౫; 3: చూ, అంగారపుష్పము; 4: చూ, అంగార కుష్ఠకము; 5.ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 1-౪.
అంగారములు. ఆం: ద్రుమాంగారము, శల్యాంగారము, దీపాంగారము, శిలాంగారము. (4) (చూ, వహ్ని. 1-౬.)
అంగారవల్లరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అంగారమంజరి
అంగారవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అంగారవల్లిక. 1: చూ, రూ-అంగారవల్లరి; 2. బాఁడిరి: చూ, హంజిక; 3. కానుగు: చూ, శావఘ్నము. 1; 4: చూ, అంగారమంజరి; 5. గురివెంద: చూ, శ్వేతపాక.
అంగారవల్లిక. సం.వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—

అంగారవేణువు. సం. వి. ఉ. పు. నిప్పు వన్నెగల యొకానొక జాతివెదురు: చూ, వెదురు. 1-౬.

అంగారశకటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, అంగారణి. 1.

అంగారి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. —పై.—

అంగారిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. -పై.-; 2: చూ, చెఱకుగడ; 3. మోదుగ మొగ్గ తొడగడము, ఉత్కలిక: చూ, మోదుగు 1-౧.

అంగారిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-అంగారిణి. 1, 2, 3.

అంగారిత. సం. వి. అ. స్త్రీ. —పై.—

అంగారితము. సం. వి. అ. పు. 1 మోదుగు మొగ్గ: చూ, అంగారణి. 2; విణ. 2: చూ, అంగారకితము.

అంగారుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-అంగారకుఁడు; 2. గాంధారతోఁబోరిన యొకానొకరాజు: చూ, రాజు. 1.౧౩; విణ. 3. ఎఱ్ఱనివాఁడు.

అంగార్ధనిపీడితము. సం. వి. అ. న. రూ-అంగార్ధపీడితము: చూ, రతిబంధములు.

అంగార్ధపీడితము. —పై.—

అంగార్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. బొగ్గులరాశి: చూ, వహ్ని. 1-౨౩.

అంగి. సం. విణ. రూ-అంగీ. 1. అవయవములుగలది: చూ, అంగము. 7; 2. దేహము గలది: చూ, శరీరము 1-౬; 3. ముఖ్యమైనది: చూ, శ్రేష్ఠము; పై. వి. ( ) = అంగిక. రూ-అంగీ. మోఁగాళ్లదాఁక వ్రేలాడుచొక్కాయ: (లేక) పైనధరించుచొక్కాయ: చూ, వస్త్రము. -1.౬.

అంగిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-అంగి. 1. అంగి: చూ, వస్త్రము. 1-౫; 2. పాదములదాఁకనుండు అంగీ: చూ, వస్త్రము. 1-౭; 3: చూ, అంగి (1).

అంగికము. అం. రూ-అంగికము. కనుబొమలు గదల్చుట మొదలగు అభినయవిశేషము: చూ, వ్యంజకము 1-(౨). ౧౨. (మఱియు): చూ, అభినయములు.

అంగిటిగుంట. ద్వ. వి. రూ-అంగిలిగంటు. కుత్తుక మొదటనుండు గుంట: చూ, వాపిక.

అంగిటిముల్లు. ద్వ. వి. 1. కొండనాలుక రోగము: చూ, రోగము. 1-౮; 2: చూ, అంగిటిగుంట; వా. 3. బిడ్డలమొలకట్టుగట్టు త్రిశూలాకారముగనగ: చూ, భూషణము. 1-౮.

అంగిరస. అం. రూ-అంగీరస: చూ, సంవత్సరములు.

అంగిరసుఁడు. అం. రూ- అంగిరుఁడు. 1. నవబ్రహ్మలలో నొకఁడు: చూ, బ్రహ్మలు; 2. ఒకానొకముని: చూ, సన్యాసి. 1-౧౫; 3. బ్రహ్మమానసపుత్రులలో నొకఁడు.

అంగిరస్సు. అం: చూ, మహీనతానములు.

అంగిరుఁడు. అం: చూ, రూ-అంగిరసుఁడు.

అంగిలి. దే. వి. లోనోరు. (న్య-కొండనాలుక యుండుచోటు.) : చూ, మెడ. 1-౧. [గంటు.

అంగిలిగుంట. ద్వ. వి: చూ, రూ-అంగిటి

అంగీ. సం. విణ: చూ, రూ-అంగి. 1, 2, 3; వై. వి. (1) = అంగిక. రూ- అంగి : చూ, రూ-అంగిక 1.2.

అంగీకరణము. సం. వి. అ. పు : చూ, అంగీకారము. 1, 2, 3.

అంగీకరణీయము. సం. విణ : చూ, అంగీకార్యము.

అంగీకరించు. సం. అ. క్రి. 1 : చూ, సమ్మతించు; 2 : చూ, స్వీకరించు. 2.

అంగీకర్త. సం. విణ. అంగీకరించువాఁడు : అంగీకారకుఁడు. [కార్యము.

అంగీకర్తము. సం. విణ : చూ, అంగీ

అంగీకారకుఁడు. సం. విణ: చూ, అంగీకర్త.

అంగీకారము. సం. వి. అ. పు. 1. ఒప్పుదల : చూ, సమ్మతి. 1; వా. 2. వ్యాపారపు హుండీ లోనగువానిఒప్పుకల : అంగీకృతి; విణ. 3. పుచ్చుకోలు : చూ, స్వీకారము. 2.

అంగీకార్యము. సం. విణ. అంగీకరింపఁదగినది : చూ, సమ్మతి. 1-౩.

అంగీకుర్వాణము. సం. విణ. అంగీకరించుచున్నది : చూ, సమ్మతి. 1-౪.

అంగీకృతము. సం. విణ. అంగీకరింపఁబడినది : చూ, స్వీకృతము.

అంగీకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ, విణ: చూ, అంగీకారము. 1, 2, 3.

అంగీక్రియమాణము. సం. విణ. అంగీకరింపఁబడుచున్నది : చూ, సమ్మతి. 1-౫.

అంగీయము. సం. విణ. 1. దేహసంబంధమైనది : చూ, శరీరము. 1-౧౧; 2. అంగదేశ సంబంధమైనది : చూ, అంగ్యము.

అంగు. దే. వి. రూ-అంగము. 1. దీప్తి. (వ్య-కాంతిచూపునది): చూ, విభ్రమము. 1; 2. అందము (వ్య-చక్కఁదనమును జూపునది) : చూ, సౌందర్యము; వా. ౩. 3. వస్తువశు సముదాయముల సంపత్తి : చూ, సంపత్తి. 1. (అంగులు)

అంగుటము. వై. వి. = అంగుష్ఠః. రూ- అంగుటము. 1. బొట్టనవ్రేలు : చూ, హస్తము. 1-౨౫-(౧); 2. వ్రేలు : చూ, హస్తము. 1-౨౫-(౧); 3. అంగుళము. బొట్టనవ్రేలి పరిమాణము : చూ, హస్తము. 1-౩౨. (ఎనిమిదియవోకముల ప్రమాణము).

అంగుడు. వా. వి : చూ, అంగిలికంట.

అంగుడుదుడిపి. దే. విణ. రూ- అంగుడుదుడుపు.వాడీగొట్టు (వ్య-నోటిమురుకు మనిషి): చూ, సూచకుఁడు. 1.

అంగుడుదుడుపు. —వై.—.

అంగురి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ- అంగుళి(ళి): చూ, తొండమునివర.

అంగురీయకము. వై. వి. = అంగుళీయకః. ఉంగరము: చూ, భూషణము. 2. ౧౨-(౨).

అంగుల(ళ)ము. సం. వి. అ. పు. నా: చూ, అంగుటము. 1, 2, 3.

అంగులి(ళి). సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1, చూ, రూ- అంగురి; 2. వ్రేలు: చూ, హస్తము. 1-౨౫. (౧); 3: చూ,

అంగుటము. 3; 4. గజకర్ణిక*: చూ, స్వర్ణక్షీరి. 2.

అంగులి(ళి)తోరణము. సం. వి. అ.న.1. మెడబట్టి గెంటుట; 2. అర్ధచంద్రాకారపుబొట్టు: చూ, బొట్టు 1.౨.

అంగుష్ఠమాత్రము. సం. విణ. బొటనవ్రేలి కొలదిగలది.

అంగుష్ఠము. సం. వి. అ. పు. =: చూ, రూ-అంగుల(ళ)ము.

అంగుష్ఠ్యము. సం. వి. అ. పు. బొటన వ్రేలిగోరు: చూ, నఖము. 1-౧

అంగుళిత్రము. సం. వి. అ. న.రూ-అంగుళిత్రాణము - అంగుళీ(ళీ)త్రాణము. ఉడుము తోలుతో గుట్టి వ్రేళ్లకు దొడిగికొను కవచము,. (మఱిన్ని)సుట్టు పనివాండ్రు వేటకాండ్రు వ్రేలికి తొడిగికొను తొడుగు: చూ, వారవారణము. 1-౧.

అంగుళి(ళి)త్రాణము.—పై.—

అంగుళీ(ళీ)త్రాణము.—పై.—

అంగుళిముద్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ. పేరు చెక్కిన యుంగరము: చూ, భూషణము. 2-౧౨.

అంగుళిముద్రిక. —పై.—

అంగుళి మోటనము. సం. వి. అ. న.చిటికె (లేక)నెటిక విఱుచుట: చూ, వ్రేలుమిడి.

అంగుళిషంగ. సం. వి. అ. స్త్రీ. వ్రేలికి అంటుకొను పదునుగలది (నూ. ని.)

అంగుళిషంగము. సం. వి. అ. పు. వ్రేలి తాఘుడు (నూ. ని.)

అంగుళిసంజ్ఞ. సం. వి. అ. స్త్రీ. వ్రేలితో జేయు సైగ.

అంగుళి సందేశము. సం. వి. అ. పు. చిటికలు వేసికొనికొని నెటికలు విఱిచికాని వ్రేళ్లతో సైగలు చేయుట.

అంగుళిస్ఫోటనము. సం. వి. అ. న: చూ, అంగుళిమోటనము.

అంగుళీటము. సం. వి. అ. న. ఉంగరము: చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨).

అంగుళీత్రాణకీర్తనము. అం: చూ, ప్రయోగములు.

అంగుళీ బీజము. సం. వి. అ. న. కంచుద్రుమము *: చూ, వెక్కుడు.

అంగుళీయకము. సం. వి. అ. న: చూ, అంగుళీటము.

అంగుళీయము. —పై.—

అంగూషము. సం.వి.అ.న. 1. ముంగిస: చూ, ముంగిస; 2. అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

అంగ్యము. సం: చూ, అంగీయము. 1, 2.

అంఘస్సు. సం. వి. స్. న. అంహస్సు పాపము: చూ, వృజినము. 1.

అంఘ్రి. సం. వి. ఇ. పు. 1. అడుగు: చూ, పాదము; 2. ద్విసంజ్ఞ: చూ, రెండు. 2; 3. మూలము: చూ, వేరు. 1; 4. పద్య చరణము: చూ, వృత్తము. 1.

అంఘ్రితాడించు. సం. స. క్రి. అడుగు తొటించు: చూ, తన్ను, 2.

అంఘ్రినామము. సం. వి. అ. పు: చూ, అంఘ్రి. 3.

అంఘ్రిపద్మము. సం. వి. అ. న. నేలతామర *: చూ, సహస్రపద్మము.1-౧.

అంఘ్రిపణస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వేరు పనస ✻.

అంఘ్రిపము. సం. వి. అ. పు. చెట్టు, పాదపము: చూ, వృక్షము. 1.

అంఘ్రిపర్ణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-అంఘ్రిపర్ణిక, కోలపొన్న ✻: చూ, సురపున్నాగము. 1-గ:

అంఘ్రిపర్ణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. } -పై-
అంఘ్రిపల్లి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. }

అంఘ్రిస్కంధము. సం. వి. అ. పు. చెట్టు మొదలు: చూ, వృక్షము. 1-శా.

అంచకుఁడు. సం. వి. అ. పు. అడిగెడు వాఁడు: చూ, యాచకుఁడు. 1.

అంచతి. సం. వి. ఇ. పు. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

అంచనము. సం. వి. అ. న. పూజ: చూ, సపర్య.

అంచలము. సం. వి. అ. న. = అంచు. 1. బట్టచెంగు: చూ, మైజాఱు; 2. చివర: చూ, కుధ. 1.

అంచించు. దే. అ. క్రి. ఫలపరిమితి నూహించు: చూ, తోఁచు. 4.

అంచితము. సం. విశే. 1. పూజింపఁబడినది: చూ, సమ్మానితము; 2. పొందఁబడినది: చూ, ప్రాప్తము. 1; 3. వంకరగలైనది: చూ, వేల్లితము. 3; 4. ఒప్పిదమైనది: చూ, హృద్యము. 2; అం. 5: చూ, శిరః క్రియలు; 6: చూ, బాహుప్రచారములు; 7: చూ, చరణక్రియలు; 8: చూ, కరణములు,

అంచితుఁడు. సం. విశే. పూజింపఁబడిన వాఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు.

అంచియ. దే. వి. రూ-అంచె. (వ్యు.. గమ్యస్థానము చూపునది.) మార్గమున నక్కడక్కడ నిలిచెడు ఘట్టము: చూ, టపా.

అంచె. దే. వి. 1: చూ, రూ-అంచియ; 2. పంక్తి: చూ, శ్రేణి. 1; 3. ఘట్టముల నడిమి దూరము: చూ, విప్రకృష్టము. 1-వ.

అంచ. వై. వి. 1.=హంస. తెలిపిట్ట: చూ హంస. 1; 2.=అభ్యాశమ్. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 3.=అభ్యాశమ్. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2.

అంచగఱులపాన్పు. ద్వ. వి. హంసతూలికా తల్పము: చూ, శయ్య. 1.

అంచగుఱ్ఱపుజోదు. ద్వ. వి. హంసవాహనుఁడు, నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అంచతత్తడిచెలియ. ద్వ. వి. హంసవాహనుని భార్య, నలువరాణి: చూ, సరస్వతి.

అంచన. దే. వి. రూ-ఇంచనా. పరిమితి నూహించుట: చూ, మతింపు.

అంచనజూచు. దే. అ. క్రి: చూ, అంచించు.

అంచనదారుఁడు. వా. వి. ఫలపరిమితి నూహించువాఁడు: చూ, మదింపువాఁడు.

అంచపదము. వై. వి. = హంసపాదము. 1. వ్రాఁతలోని సవరణలేక దిద్దుపాటు: చూ, హంసపదము; వా. 2. హంస యొక్క పాదము: చూ, హజ్జ. 1-గఃః

అంచయాన. వై. వి.=హంసయానా: చూ, స్త్రీ. 1-గర్గా (మిశ్రము అని కొందఱు)

అంచయేనుఁగు మావంతు. ద్వ.వి: చూ, మన్మథుఁడు.

అంచయేనుఁగుమావంతబిడ్డ. ద్వ వి.అని రుద్ధుఁడు: చూ, విశ్వకేతుఁడు.

అంచరవుతు. వై. వి. రూ-అంచరౌతు.= హంసరాహుత్తు: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అంచల. దే. వి.వై పు: చూ, పార్శ్వము.2.

అంచలము. దే. వి. 1.కోపము: చూ, రోషము; 2. చలము, పట్టుదల: చూ, స్పర్థ. 4.

అంచలవిడిది. దే. వి. దేవగంగ: చూ, నది.

అంచు. వై. వి. 1.=అంచలు. కొంగు: చూ, మైజాలు,1; 2. బట్టమొదటిబద్దె: చూ. బద్దె 1; 3. చివర: చూ, సుద. 3; 4.బండికంటియాకు: చూ, శీఘ్రము. 2; 5. ఆ. చనుమొన: చూ, స్తనము. 1-౪; దే. వి. 6. రీతి: చూ, విధము. 1; 7.దగ్గఱ: చూ, సమీపము.1; స. క్రి. 8.పుచ్చు: చూ, పంపు.11; 9. తాడించు: చూ, మొత్తు. 2; 10: చూ, సెలవిచ్చు; 11:త్రొక్కు, బాధించు,అణఁగఁజేయు: చూ, హింసించు.2.

అంచుకమ్ములు. ద్వ. వి.బ.చెవినగ: చూ, భూషణము 2-౮-౧౦-(1)

అంచుకయించుక. ద్వ. అవ్య. కొంచెము: చూ, స్వల్పము. 1.

అంచుముట్టు. ద్వ: అ.క్రి.తుదముట్టు: చూ, సరిపోవు. 3.

అంచులవాఁడు. ద్వ. వి. చిత్తరువువ్రాయు వాఁడు: చూ, ముచ్చి. 1.

అంజకము. సం. వి. అ. న. కన్నుపు లోచనము. 1.

అంజన. స. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వాయు భార్య: చూ, భార్య.1-౬౬(హను తుని తల్లి); 2. ఉత్తరదిగ్గజము యాఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-౨-(

అంజనకాఁడు. వి. వి. అంజనము పోరనితే పాములఁ గనిపెట్టు మం కుఁడు: చూ, మంత్రకుఁడు.

అంజనకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకా మందు మూలిక.

అంజనకేశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సిని*: చూ,రాజార్హము .1-౨౩; 2. గుత్తికి *: చూ, రాజార్హము. 1-

అంజనకేశి.వా. — వై. —

అంజనగిరి. సం. వి. ఇ. పు. కాటుక కొ డు: చూ, పర్వతము.. 1-౧.

అంజననామిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. కం రెప్పమీఁది కాయ: చూ, లోచ ము. 1-౨-(౧)

అంజనము. సం. వి. అ. న. సా. అం నము. 1. కాటుక: చూ, చాదు. 2. తుత్థము: చూ, రసాంజనము; 3. కాటుకరాయి: చూ, సౌవీరము. పుం. 4. పడమటి దిక్కు నందలి య ఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-౨-(3 5. బల్లి: చూ, హాలాహలము. 2; 6. తుమికి *: చూ, స్ఫూర్జకము; 7. కొండ: చూ, సిగ. 4; 8. కాటుక కొం చూ, అంజనగిరి; 9. వై పూఁతే: చూ ...అంజనము.10. ...

స్పష్టము. 1-౪; 11. బ్రాంతసిరా: చూ, సిరా; 12. శేము: చూ, రాత్రి; 13. (అలం), వ్యంజనమను శబ్దవృత్తి (ఇది వాచ్యలక్ష్యార్థములకంటె అన్యమగు వ్యంగ్యార్థమును బోధించును. (సూ. ని.)

అంజనపర్ణి. అం: చూ, అగువర్ణములు.

అంజనశలాక. సం. వి. అ. స్త్రీ. కంటిలో కాటుకనుంచు పనిముట్టు: చూ, శలాక.3.

అంజనాచలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, అంజనగిరి.

అంజనాదేవి. అం: చూ, దిక్పాలురభార్యలు.

అంజనాద్రి. సం. వి. ఇ. పు: అంజనాచలము.

అంజనాధిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. కాటుకబల్లి: చూ, హాలహాలము.

అంజనావతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఈశాన్య దిక్కునందలి సుప్రతీక మను యాఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-౧-౭; అం. 2: చూ, దిగ్గజ భార్యలు.

అంజని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వాయువు భార్య: చూ, భార్య. 1-౬౬; 2. కాటుక డాయి: చూ, సౌవీరము. 2; 3. కటుకరోహిణి. *: చూ, శకలాదని. 1; 4. అంజన చందన కుంకుమాదులనలంకరించుకొన్న స్త్రీ: చూ, స్త్రీ, 1-౧౧౩; 5. కాలాంజని *: చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము.

అంజనిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చలికండ్లపాము: చూ, సర్పము. 1-౧౫; 2. కాటుకబల్లి: చూ, హాలాహలము. 2; 3. ఈశాన్య దిక్కునందలి సుప్రతీకమను యాఁడేనుఁగు: చూ, అంజనావతి. 1; 4. చుంచు: చూ, మూషకము. 4.

అంజన్యము. సం. వి. అ. పు. లోకచక్కలోనగు యుత్పాత లక్షణము: చూ, లక్ష. 1-౨.

అంజలి. సం. వి. ఇ. పు. 1. నమస్కా: చూ, హాణిలు. 1-౫; 2. మానికె: చూ, సేరు; 3. = అంజలి: చూ, దోసిలి; 4. = అంజలి. బొట్టనవ్రేలు వంచిమూపుడు వ్రేలిమొదటఁ గూర్చి తక్కిన వ్రేళ్లు చాఁచిన రెండుచేతులను గూర్చి పట్టినది: చూ, వ్యంజకము. 1; 5. ద్విగుసమాసమున ద్వి, త్రి శబ్దములకు పరమగునపుడు అకారాంతముకూడ నగును. ("ద్వ్యంజలము-ద్వ్యంజలి" మె.); అం. 6: చూ, సంయుత హస్తములు.

అంజలిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చిట్టెలుక: చూ, మూషకము. 1-౧; 2: చూ, విషనాశని *.

అంజలికారిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. సున్నపుగచ్చు బొమ్మ: చూ, హారిక. 1-౪; 2. ముడుఁగుఁదామర*. చూ: సహస్రపత్రము. 1-౫.

అంజలిపుటము. సం. వి. అ. పుం. న. దొప్పవలె పట్టిన దోయిలి: చూ దోసిలి. 1-౧.

అంజస. సం. అవ్య. ఋజుశీ: చూ, న్యాయము. 1.

అంజసము. సం. విశ. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము.

అంజన్ను. సం. వి. న్. న. 1. వేగిరము: చూ, స్యదము. 1; 2. బలిమి: చూ, శక్తి; 3. సరళత: చూ, సాపు. 3.

అంజి. సం.వి.ఈ. స్త్రీ. 1.మంగళము :చూ, శుభము. 1; 2.పేషణమంత్రము: చూ, తిరుగలి. 1; ఇ. పుం. 3. మగగుఱ్ఱి:చూ, శిశ్నము; 4. నాగకేసరము*: చూ, సుపర్ణాఖ్యము; దే. వి.(1)బాలబాలికల ఒకానొక ఆట: చూ, బాలక్రీడ.

అంజిక. దే. వి.భయము;చూ, సాధ్వసము.

అంజికము. సం. వి. అ. న. కన్ను: చూ, లోచనము. 1.

అంజిష్ఠుఁడు. సం. వి. ఉ. పు. రూ- అంజిష్ణు:డు(వు): చూ, సూర్యుఁడు.

అంజిష్ణుఁడు(వు). — పై. —

అంజీరము. సం. వి. అ. పు. 1. అంజూరము*: చూ, మేడి. 1; న. 2.అంజూరపుపండు: చూ, మేడి. 1-ఆ.

అంజె. దే. వి. (వ్యు.—అంజలికి తగినది): చూ, అంజ. 1.

అంజ. దే. వి. 1. రూ-అంజె-హంజ-అజ్జ-హజ్జ, అడుగు: చూ, హజ్జ.1;2. చెంత: చూ, సమీపము. 1.

అంజనకాఁడు, పై. వి: చూ,అంజనకాఁడు.

అంజమెడపట్టు. అం. కుస్తీపట్టు: చూ, విన్నాణములు.

అంజలి. పై. వి.=అంజలి: చూ, దోసిలి. (రూ-అంజలికి)

అంజలికి. — పై. —

అంజలిగుంజలి.దే.విశ. 1. గాసినొందినది; చూ, గాసి. 2; అవ్య. 2. గాసినొందినట్లు, బాధనొందినట్లు.

అంజాయించు.దే.అ.క్రి. చూ, సంశయించు.

అంజు. దే. అ. క్రి. 1. భయపడు: క్రుక్కు. (6); 2. పెనఁగు: క్రుక్కు. (7); 3: చూ, సంశయించు.

అంజూరు. దే. వి: చూ, మేడి. 1, ఆ.

అంట. దే. వి. 1. చర్మము (వ్యు.—మును అంటియుండునది): చూ, తోలు. 2. పత్రపాత్రము :చూ, విస్తరి; 3. [illegible]ట: చూ, ప్రస్తావము; 4. [illegible] చూ, ముద్ద. 2; న. బ. సంపు: [illegible] సమూహము; వా. క్రి. విశ. 6: [illegible] లేకము తెలుపును, చేరను, అంటును

అంటఁగట్టు. దే. స. క్రి. గట్టిగా [illegible] చేర్చు, కూర్చు బలవంతముగా [illegible] మోసముగఁగూర్చు, అణఁచు:చూ, [illegible] కు. 3.

అంటగు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, [illegible] డు; 2: చూ, ఎంగిలియగు; 3: [illegible] మలినమగు.

అంటనిజేజే. పై. వి. నిప్పు: చూ, వహ్ని.

అంటనిది. దే. వి. అంటరానిది, [illegible] ది (స్త్రీ); 2. అంటగూడనిది.

అంటనివేల్పు. దే. వి: చూ, అంటు[illegible]

అంటరానివేల్పు. దే. వి. — పై. —

అంటబిగట్టు. దే. అ. క్రి. ఒకటిగా చూ, గుదగుచ్చు.

అంటసిలు. దే. అ. క్రి. రూ-అంట[illegible] చేయు: చూ, సమీపించు.

అంటసిల్లు. — పై. —

అంటాకు. దే. వి. (అంటి+ఆకు) 1. రూ-అరఁటాకు—అరఁటిమాను; 2. ఎంగిలి విస్తరి: చూ, పుల్లిము. 2. (వా. అంటు ఆకు.); వా. 3. అంటించఁబడిన (పట్టిన) ఆకు.

అంటి. దే. వి. అరఁటి * (వ్యు.-చెట్టుభాగము లన్నియు అంటియుండునది): చూ, రంభ. 2.

అంటించు. దే. స. క్రి. 1. (కాలు) పెట్టు: చూ, పొడును. 6; 2. కాల్చు: చూ, దహించు; 3. అంటు ధాతువునకు ప్రేరణము, అంటఁజేయు: చూ, రగిలించు.

అంటింత. దే. వి. రూ-అంట్రింత. *. (వ్యు.-అంటుకొనునది.): చూ, వ్రాము. 1. (౨)

అఁటిగది. దే. వి. కులట (వ్యు.-పగలు కొనునది): చూ, అసులాఁడి.

అంటిన. దే. వి. 1: చూ, రూ-అంటింత*. 2. తోడుసు: చూ, సంబంధము. 1. (అంటు పఱసియు.)

అంటు. దే. వి. 1. చెలిమి(వ్యు.—అంటు కొనునది): చూ, స్నేహము. 1;2:చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 3. కూడిక: చూ, సంయోగము; 4. తాఁకుడు: చూ, స్పర్శము. 1; 5. ఎంగిలి: చూ, సంసర్గము. 3; 6. అంటరానివస్తువు రొక్క స్పర్శము: చూ, స్పర్శము. 2-౧; 7. సగర్త, ముట్టు: చూ, రేసును. 1-౪; 8. అశౌచము: చూ, సూతి. 4; 9. వంకికడుగని పాత్రము. 6-౫౨; 10. బ. అంటులు-రూ-అంట్లు, అంటు కట్టిన మొక్కలు; స. క్రి. 11 పొందు; చూ, సక్తమగు; 12. తాఁకు: చూ, స్పృశించు; 13. (నూనె) రాచు: చూ, పూసు: 1; 14. మొక్కను: చూ, పక్కలించు; 15. రతియందుఁగూడు: చూ, సంధించు. 3; 16. చేపట్టు: చూ, ప్రాపుగొను; 17. పట్టుకొను: చూ, స్థిరపడు; అ. క్రి. 18. పొందు. ప్రాప్తించు: చూ, సక్తమగు; స. క్రి. 19. తగులుకొను: చూ, సంభోగించు; 20. మంచెయొత్తు: చూ, రాలు; 21: చూ, మొలవేయు; 22. నిండు: చూ, ముట్టుపడు. 2; 23. కలుగు: చూ, సంగమించు. 1; విశే. 24. అంటుకొనది; 25. అంటుకొనునది; 26. రవులుకొనునది; వి. 27. అంకాటు: చూ, వ్యభిచారము. 2. (విటీవిట సంబంధము); 28. చిక్కు: చూ, లంకియ. 3; 29. చూ, నులినము. 1: 30: చూ, అంటుజోడు; 31: చూ, అంటుపేను.

అంటుకట్ట. దే. వి. ముట్టుగుడ్డలమూట. ముట్టుత స్నానదినమున కట్టుమయిలబట్టల కట్ట: చూ, ముట్టుకట్ట.

అంటుకట్టు. దే. స. క్రి. కొమ్మకొక మొక్క నంటఁగట్టు: చూ, త్రొక్కు 3.

అంటుకత్తియ. ద్వి: వి. రూ-అంటుకత్తె: 1. అంటుటాలు: చూ, పైవారి: 2. ప్రియురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౫౫.

అంటుకాఁడు. దే. వి. 1: చూ, స్నేహితుఁడు; 2: చూ, విటుఁడు. 1; వా. 3. ఎంగిలి కడుగుకొననివాఁడు; 4. మైల

సోఁకినవాఁడు. 5. ముట్టుకొనఁగూడనివాఁడు.

అంటుకొనిపోవు. దే. స. క్రి. కౌంగిలించుకొనిపోవు: చూ, నడపు.

అంటుకొను. దే. అ. క్రి. 1. కూడు: చూ, సంఘటించు. 1; 2. తాఁకు: చూ, స్పృశించు; 3. చేపట్టు: చూ, ప్రాప్తుకొను; వా. 4. ఒకదానినుండి ఇంకొకదానికి నిప్పు తగులుకొను; 5. కౌఁగిలించుకొను.

అంటుకొలుపు. దే. స. క్రి. 1. కూర్చు: చూ, సంఘించు.2; 2.అంటుకొనఁజేయు.

అంటుగాఁడు. దే. వి. (వ్యు.-అంటుకొని వదలనివాఁడు): చూ, రూ-అంటు కాఁడు. 1-2.

అంటుజోడు. దే. వి. అంటుపోఁగులజత, తమ్మంట్లజత:చూ,భూషణము.2-౮-(౧)

అంటుతెవులు. వా. వి. అంటుతెవులు:చూ, రోగము. 1-౩౪. [కట్టు.

అంటుత్రొక్కు. దే. స. క్రి: చూ, అంటు

అంటుదగు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, సమర్థుడు; వా. 2. ముట్టకూడనిదగు.

అంటునూనియ. ద్వ. వి. రూ-అంటునూనె. తలంటుకొను నూనె: చూ, స్నేహము; 2-౧,

అంటునూనె. —పై.—

అంటుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, అంటగు 1-2-3.

అంటుపూస. ద్వ. వి. ముత్యపు చిప్పనంటియుండిన ముత్యము: చూ, రత్నములు. 1-౧- (౧).

అంటుపేను. దే. వి. తలనంటియుండు ఈపి: చూ, యూకము. 1-౨.

అంటుపోఁగులు. దే. వి. బ: చూ, కుజోడు. [లవణము. 1.

అంటుప్పు. దే. వి. బిడాలవణము: ...

అంటుమామిడి. ద్వ. వి. అంటుత్రొక్కు మామిడి *: చూ, మామిడి. 1-౧.

అంటుమెడ. ద్వ. వి. అణఁగినమెడ: ... మెడ. 1-౨.

అంటుముగ్గలయాకు. ద్వ. వి. ... ము: చూ, హేమసాగర.

అంటుపాయి. దే. వి. నూనెంటు... (వ్యు.-అంటుకొనునది): చూ, రత్నము. 1-౧౨- (౬).

అంటులు. దే.వి.బ. చూ,రూ-అంటులు. 1; 2: చూ, అంటు. 9; 3: చూ, అం... పేను.

అంటువాయు. దే. స. క్రి. సంబంధము వదల్చుకొను. [మల.

అంటుసలు. వా. వి బ: చూ, సం...

అంటెలు. దే. వి. బ. 1. చింపిరిగుడ్డలు కూర్చి కుట్టిన బొంత: చూ, వస్త్రము 1-౬౧; 2: చూ, దొంతరవలువ.

అంట్రింత. దే. వి: చూ, రూ- అంటింత.

అండ. దే. వి. 1. ప్రాపు: చూ, సంధానము.2;2.దగ్గఱ: చూ,సమీపము. 3: చూ, వెనుక. 1; 4. ... చూ, భూమి. 1-౧౦౦; 5. ప్రక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; వా. 6. ... చోటవేయు మంటి ముద్ద; 7. ... చూ, సంశయము. 1.

అండకము. సం. వి. అ. పు. న. 1. గ్రుడ్డు: చూ, పేశీకోశము; 2. వట్ట: చూ, వృషణము; 3: చూ, బ్రహ్మాండము.

అండకోశము. సం. వి. అ. పు. 1.—సై.—; వా.2: స్త్రీ.చూ, కేసరము.

అండకోటరపుష్పి సం.వి. ఈ. స్త్రీ. అజాంత్రి* : చూ, నీలబుహ్నా.

అండగొట్టు. దే. అ. క్రి. (అండ + కొట్టు.) జాగుచేయు: చూ, వివరించు. 3.

అండగొను. దే. అ. క్రి) 1. —సై.—; 2.జానుదీయు: చూ, స్వస్క. (7); స. క్రి). 3: చూ, ప్రాపుగొను.

అండగోడ. ద్వ. వి. గోడపడిపోకుండ ఆసరాగా కట్టిన గోడ, అండవేసిన గోడ: చూ, మఱుగుగోడ: 1-౧.

అండజ. సం. వి. అ. స్త్రీ. కస్తూరి: చూ, మృగమదము.

అండజము. సం. వి. అ. పు. 1. పిట్ట: చూ,పక్షి; 2. పాము: చూ, సర్పము.1; 3. చేప: చూ, మత్స్యము. 1; 4.తొండ: చూ, సరటము; 5.ఉడుము: చూ, బిలేశయ; 6. స్త్రీపురుష వివక్షత తెలియఁజాలని కోడిపిల్ల: చూ, పుంజు; 7. గౌళి: చూ, బల్లి; 8. మీనరాశి: చూ, రాసు; విణ. 9. గుడ్డువలనఁ బుట్టినది: అండప్రసువు.

అండజములు. అం: చూ, సృష్టిభేదములు.

అండజుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, సూర్యుఁడు.

అండనము. సం. వి. అ. న. = అడ్డనము. ఒడ్డనము, కేడెము: చూ, హరిగ.

అండప్రసువు. సం. విణ. 1: చూ, అండజము. 9; 2. గ్రుడ్లను పెట్టునది.

అండమసి. సం. వి. స్. పు. సేను: చూ, యూకము.

అండము. సం. వి. అ. పు, న. 1: చూ, అండకము. 1; 2: చూ, అండకము. 2; 3. కస్తూరి పుట్టెడి తిత్తి; 4. పురుషరేతస్సు, శుక్లము: చూ, రేతస్సు. 1.

అండవాయువు. సం. వి. ఉ. పు: చూ, వట్టవాఁపు.

అండశ్వేత్రి. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.

అండసీమ.సం.వి.న్.పు: చూ, అండకము.2.

అండా. హై. వి. = హండా. అండీ: చూ,పాత్రము. 6. ౧. [బుడ్డకొట్టు.

అండాకర్షణము. సం. వి. అ. న: చూ,

అండాలువు. సం. వి. ఉ. పు. గ్రుడ్లతోఁగూడిన చేప: చూ, మత్స్యము. 1-౧.

అండాశయము. వా. వి. విత్తనములపెట్టె.

అండి. హై. వి. రూ- అండీ. = హండి: చూ, రూ-అండా.

అండీ. —హై.—

అండియ. దే. వి. రూ-అండె. బుఱ్ఱటకొమ్ము: చూ, శృంగము. 3.

అండె. దే. వి. —సై.—

అండియము. దే. వి. రూ-అండెము: చూ, అంకియము. 1.

అండెము. దే. వి.—సై.—

అండీరుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. బలవంతుఁడు: చూ, లావరి; 2. కొజ్జా: చూ, అంగజాల. 1.

అండుకము. సం. వి. అ. పు: చూ, లకుముకి.

అంత. వై. సర్వ. 1. = అథ. సమస్తము: చూ, సర్వము; 2. అకోలఁగి: చూ, అంతవట్టు.(రూ-అంతయ-అంతె-అంతే); 3. అయుద్దేశము కొలఁదె; 4. రెట్టింపు: చూ, రెట్టి. 1; 5: చూ, అప్పుడు; దే.క్రి. 6: చూ, అప్పుడె; దే. అ. 7. పరిమితిని తెలుపును: చూ, ఏసి; వై. క్రి. 8. రూ-అంటేట. అనంతరము: చూ, పిమ్మట; 9. వెంటనే: చూ, వెంబడి; 10. అక్కడ: చూ, తత్ర.

అంతంత. వై. ద్వి. (అంత + అంత) 1. అందంద, అడాడ:చూ,అక్కడక్కడ; 2. కాలక్రమమున: చూ, అంతకంతకు.

అంతఃకరణము. సం. వి. అ. న. 1.లోపలిఇంద్రియము, మనస్సు: చూ, హృదయము. 2; 2. వివేకము: చూ, హృల్లేఖము. 2; 3. నైతికబుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2-౧౫.

అంతఃకరణములు. అం. మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము, అహంకారము. (4).

అంతఃకుటిలము. సం. వి. అ. పు. 1. శంఖము: చూ, సంక. 1; విణ. 2. లోపలకుటిలత్వముగలది.

అంతఃకృమి. స . వి, ఇ. పు. 1. మేడి పండు: చూ, మేడి. 1-౪.

అంతఃక్రిమి.—వై.—

అంతఃపదవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.1.లోపలి మార్గము; 2. (యోగ) సుషుమ్నామధ్య మార్గము.

అంతఃపశువు. సం. వి. ఉ. పు. ... భాగము (పశువులు గ్రామములో ... కాలము.)

అంతఃపాపి. సం. విణ. లోపలఁ ...

అంతఃపురకాంత. సం. వి. అ. స్త్రీ. ... వాసము: చూ, స్త్రీ.1-౮.

అంతఃపురపాలకుఁడు. సం. వి. అ. ... కొజ్జా: చూ, సౌవిదల్లుఁడు.

అంతఃపురము. సం. వి. అ. న. = ... పురి:చూ, సదనము. 1-౧.

అంతఃపురి. సం. వి. ఇ. న. -వై.-

అంతఃపురికుఁడు. సం. వి. అ. పు. ... చూ, సౌవిదల్లుఁడు.

అంతఃపురోద్యోగి. వా. విణ: చూ, ... ర్వంశికుఁడు.

అంతఃప్రకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ... అమాత్యాదికము; 2.లోపలి స్వభావ...

అంతఃప్రజ్ఞుఁడు.సం.విణ. తన్నుదా... గినవాఁడు.

అంతఃప్రవాహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ... స్వతీనది: చూ, నది. 1-(3).

అంతకంతకు. దే. క్రి; చూ, అంతంత...

అంతకము. సం. వి. అ. పు. 1. ఎల్ల... సీమ. 1; 2. (గణిత) అంతు, ... చూ, వెరసి.'.వై. వి. (1)= అ... అంతు, టోకు, మొత్తము: చూ, ... 1. (అనికొందఱు)

అంతకరము. సం. వి. అంతము చే... నది.

అంతకాలము. సం. వి. అ. పు. 1. ... 2 ...
... చూ, ...వు. 1-౩;

కాలము: చూ, సాధ్వ. 1-౮.

అంతకుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1.జముఁడు: చూ, యముఁడు; 2. భరణీ నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౨; విణ. 3. చెఱుచు వాఁడు, నాశకుఁడు: చూ, వేఁవిక్తు. 2.

అంతగమనము. సం. వి. అ. న. 1.చావు: చూ, సావు; 2. నాశము:చూ,సంస్థ. 3; 3. నెఱవేర్పుట: చూ, సమాప్తి.

అంతగుఁడు. సం. విణ. దరిఁజేరినవాఁడు: చూ, పారంగతుఁడు.

అంతట. తై. క్రి. 1: చూ, పిమ్మట; 2: చూ, వెనుక.

అంతటికి. తై. క్రి: చూ, సర్వము.

అంతదనుక. వ్య. క్రి. రూ-అంతదాఁక-అంతనుక-అంతదాఁక, అంతవఱకు: చూ, తావత్. 2.

అంతదాఁక.—తై.—

అంతపాలుఁడు. సం. వి.అ.పు. రాష్ట్రము యొక్క ప్రాంతములను పాలించు వాఁడు: చూ, రాజు. 1-౪.

అంతము. సం. వి. అ. న.1. అలవాటు: చూ, స్వభావము; పుం, న. 2. రూ-అంత్యము. చివర: చూ, సువ.1: 3. ఏర్పాటు: చూ, సత్యము. 2; 4. మరణము: చూ, సావు; విణ. 5.ఒప్పైన దైనది: చూ, హృద్యము.2; 6. సమీపించినది: చూ, సమీపము. 1-౨; 7. కడపటిది: చూ, వెరసి. 2;వి. 8. ఎల్ల: చూ, సీమ. 1; 9. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 10:చూ, సమాప్తి; 11.నాశము:చూ,సంస్థ.3;విణ.12.తక్కు

వైనది: చూ, హీనము; వి. 13: చూ, స్వరూపము. 1-౧; 14. మొత్తము చూ, సంకలనము; 15. లోపలిభాగము.

అంతరంగము. సం. వి. అ. న. 1. అంతఃకరణము - అంతస్సు, గుండె: చూ, హృదయము. 2; విణ. 2. హృదయములో నుండునది: చూ, హృదయము. 1-౪.

అంతరంగుఁడు. సం. వి. అ. పు. ముఖ్యస్నేహితుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు. 1.

అంతరఘురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుఱ్ఱపు నడకలలో భేదము: చూ, హయము.1-౬౪-(౬).

అంతరగ్ని. సం. వి. ఇ. పు. జఠరాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౧౬.

అంతరజాతిత్రయము. అం. శశజాతి, వృషభజాతి, తురగజాతి. (3)

అంతరజ్ఞుఁడు. సం. విణ. 1. భావాన్తర్యము నెఱిఁగినవాఁడు: చూ, ఇంగితజ్ఞుఁడు.

అంతరదామర. వా. మి. వి. (అంతరము + తామర) నాఁచుతామర: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౫.

అంతరదము. సం. విణ. 1. హృదయమును చీల్చునది; 2. హృదయమునిచ్చునది.

అంతరదిశ. సం. వి. అ. స్త్రీ. మూల దిక్కు: చూ, విదిక్కు.

అంతరపల్లటి(టీ). వా. మి. వి. నడుమ పల్లటులుగొట్టు పావురము; చూ, సుంటీ. 1-౪.

అంతరప్రభవుఁడు. సం. వి. అ. పు. సంకీర్ణజాతివాఁడు.

అంతరభాషలు. అం. 1. అష్టాదశపదార్థములు; 2. కకజఘాపాంతరభాషః చూ, పాలవాహనిక; 3. పంచమపాదవజాంతర భాషలు: లలిత, కిరణావళి, శకద్యావళి (3).

అంతరము. సం.వి.అ.న..అవ్య.1. =అంతరువు. భేదము: చూ, వ్యత్యయము.1; 2. అవకాశము, తెఱపి: చూ, సందు.6; 3: చూ,సన్మానము; 4.బహిఃప్రదేశము, మయిదానము: చూ, వెలుపల. 1; 5. చిల్లి: చూ,రంధ్రము.1;6.అడ్డుపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; స. 7. అభ్యంతరము: చూ, మండలము.1-ఐ;8. అవసరు: చూ, సమయము. 1; పుం. 9. కట్టుగోక: చూ, వస్త్రము. 1-ఏ; 10.ఆశ్రయము: చూ, హెచ్చు. 2; 11. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; విశే. 12. కినడి: చూ, స్వతంత్రము; 13. అన్యము: చూ, వేఱు. 2; 14. వెలుపలిది: చూ, వెలుపల. 2; న. 15. కాడు: చూ, సమానము. 2; అవ్య. 16. రవది. చూ, స్వతంత్రము; వి. 17.ఒకలెక్క-లోనుండి మఱియొక లెక్క తీసివేయుట: చూ, రహితము. 1; 18. క్రతువు: చూ, యజ్ఞము. 1; వా. 19. వీణ తంతుల ధ్వని భేదము: చూ, విప్రకృష్టము.1-ఇ.

అంతరమూర్ఛన. అం: చూ, అవాంతర భేదములు.

అంతరవకాశము. వా. వి. గృహమంటి శేణుల వల మధ్యనుండు మల మొత్తము.

అంతఃపల్లి. సం. వి ఈ. స్త్రీ: అంతరదామర *.

అంతరహితుఁడు.సం.విశే:చూ,అపా

అంతరా. సం.అవ్య. మధ్యమున,నడుమ

అంతరాకాశము. సం. వి. అ. పు. హృదయాకాశము: చూ, బ్రహ్మము. 4.

అంతరాత్మ. సం. వి. న. పు. 1.జీవాపరమాత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2. మనస్సు: చూ, హృదయము. అం. 3: చూ, ఆత్మలు; పా. 4. తోషము; 5. జీవాణువులలో(గూడ:

అంతరాపత్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, స్త్రీ. 1-ఎ.

అంతరాభవదేహము. సం. వి. అ. మరణమునకును తర్వాతి జన్మమునకు నడిమియవస్థయందున్న ప్రాణి: ప్రాణి. 3.

అంతరాభవసత్త్వము. న.—వై.—

అంతరాయము. సం. వి. అ. పు. 1. చెఱుపు: చూ, విఘ్నము; 2. చూ, సంరోధము; 3. నడుమనడు వచ్చు రాబడి: చూ, వచ్చుబడి. 1.

అంతరారాముఁడు.సం. విశే.1 పరమాయందు క్రీడించువాఁడు; బ్రహ్మానందమనుభవించువాఁడు; 2. భక్తుడరిఁ జేర్చువాఁడు. [విడిక

అంతరాదిక్కు. సం. వి. క. స్త్రీ:

అంతరాల(ళ)ము. సం. వి. అ. న

చూ, అంతరము. 7; 2: చూ, నడిమి చోటు; 3. సంకీర్ణజాతి. (నూ.ని.)

అంతరాలోక్యానువిధము. అం: చూ, సమాధులు.

అంతరాళద్ధానువిధము. —వై.—

అంతరించు. సం. అ. క్రి. 1. చచ్చు: చూ, సమయు.1; 2.చెడు: చూ,సమయు.3; స. క్రి. 3. కడచు: చూ, దాటు. 8.

అంతరింద్రియము. సం. వి. అ. న. మనస్సు: చూ, హృదయము. 1.

అంతరిక్షము. సం. వి. అ. న. చూ-అంతరీక్షము.1.ఆకసము:చూ, సురవర్త్మము; 2. అభ్రకము, బేగడ: చూ, శుభ్రము. 1.

అంతరీక్షము. —వై.—

అంతరిక్ష్యము. సం. విణ, ఆకాశమందుండునది. (చూ-అంతరీక్ష్యము)

అంతరీక్ష్యము. —వై.—

అంతరితము. సం. విణ. నశించునది: చూ, పరిమృతము 2; 2. నడుమజొచ్చినది: చూ, అంతర్గతము; 3. కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము; 4. ఎడముకలుగఁజేయఁబడినది: చూ, వ్యవధాపితము; 5. ర స్కరింపఁబడినది: చూ, హేళనము. 1-గ; 6. విడువఁబడినది: చూ, పోఁగొట్టఁబడినది: చూ, హీనము. 3; 7.(గణిత)శేషము: చూ, శేషము. 1-గ.

అంతరీపము. సం. వి. అ. పు. నీటినడిమి దిబ్బ, ద్వీపము: చూ, లంక. 1.

అంతరీయము. సం. వి. అ.న. కట్టుకోక: చూ, వస్త్రము. 1-౨.

అంతరువు. వై. వి. 1. =. అంతరమ్. భేదము: చూ, అంతరము. 1; 2.మఱుఁగుచోటు:చూ, స్థానము.1-౩౮

అంతర్గడువు. సం. విణ. పనికిమాలినది:చూ, వ్యర్థము. [గ్రామ్య.

అంతర్గడుఁడు. సం. విణ. లేకివాఁడు:చూ,

అంతర్గతజ్వరము. సం. వి: చూ, అంతర్వేగము.

అంతర్గతము.సం. విణ. 1. నడుమఁబొందఁబడినది: చూ, అంతరితము. 2; 2.లోపలఁజేరినది,లోపలనున్నది, కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము; 3. మఱువఁబడినది: చూ, విస్మృతము; 4. దాఁచఁబడినది: చూ, దాఁచుట; 5. శరీరమునఁబుట్టినది, చిరస్థాయియైనది.

అంతర్గర్భము. సం. విణ. చూలుగలది, కడుపులోనున్న: చూ, గర్భిణి.1-౫.

అంతర్గామి. సం. విణ. అంతర్గతమగునది.

అంతర్గిరము. సం. అవ్య. అ. న. పర్వతములోపల: చూ, అంతర్గిరి.

అంతర్గిరి. సం. అవ్య. ఇ. న. —వై.— (నూ. ని.)

అంతర్గుద్ధవలయము. సం. వి. అ. పు. (వైద్య) మలమూత్ర విసర్జన నాళములనుమూయు మాంస చక్రము.(నూ.ని)

అంతర్గృహము. సం. వి. అ. న. 1.కాశీయందలియొక పుణ్యతీర్థము; విణ. 2. రాణివాసము: చూ, సదనము. 1-గ; 3. ఇంటి లోపలియిల్లు: చూ, సదనము. 1-గల.

అంతర్ఘణము. సం. వి. అ. పు. న. 1. ప్రాకారమునకు లోపలను, ఇంటికి ముందటను ఉండు కాళీస్థలము: చూ. అంతర్ఘనము; 2. బాహ్లీక దేశమందలి గ్రామము: అంతర్ఘనము. (సూ. ని.)

అంతర్ఘనము. —పై.—

అంతర్జ్యోతి. సం. వి. స్. న. లోపలి తేజస్సు, బ్రహ్మతేజస్సు: చూ, వెలుగు. 1-౨౧.

అంతర్జ్వలనము. సం. వి. 1. లోపల మంటకలది; వి. అ. న. 2. జఠరాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౧౬; 3. మనస్తాపము: చూ, సంతాపము.

అంతర్దధత్. సం (శతృ). 1. లోపలధరించుచున్న; 2. అంతర్ధాన పడుచున్న, మఱుగుపడుచున్న. (సూ. ని.)

అంతర్దధనము. సం. వి. అ. న. పదార్థములను మద్యము గాఁజేయు వస్తువు.

అంతర్దధానము. సం. వి. 1. లోపలధరించుచున్నది: చూ, స్వీకృతము. 1-3; 2. అంతర్ధానమగుచున్నది, కానరానిది: చూ, కనుమించు. 2; 3. లోపల నణఁగినది: చూ, స్థితము. 1-౧

అంతర్దశ. సం. వి. శ. స్త్రీ. (జ్యో.) మహాదశ నడుమ వచ్చు నవగ్రహముల వయస్సులోని ఒకానొక దశ.

అంతర్దశాహము. సం. అవ్య, అ. న. పదిదినముల మధ్యమున. (సూ. ని.)

అంతర్దృష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. లోని చూపు, దివ్యదృష్టి: చూ, వీక్షణము. 1-౬; విశే. 2. లోపలిజ్ఞానము కలది.

అంతర్ద్వారము. సం. వి. అ. న. 1. గుమ్మము నడుమనుండు చిన్న తలుపు: చూ, వాకిలి. 1-౪; వా. 2. నడుమ వాకిలి: చూ, 1-౫౬.

అంతర్ధ. సం వి. ఆ. స్త్రీ. సూ. మఱుఁగు: స్థగనము. 1.

అంతర్ధి. సం. వి. ఇ. పు. —పై.—

అంతర్ధాత. సం. వి: చూ, అడ్డకాఁడు.

అంతర్ధానము. సం. వి. అ. న. మఱుఁగుపాటు: చూ, స్థగనము. 1.

అంతర్ధానముచేయు. మి. అ. క్రి. మఱుఁగుపడఁజేయు (సూ. ని)

అంతర్ధాపయితవ్యము. సం. విశే. అంతర్ధానము పొందింపఁదగినది: అంతర్ధాపితము, అంతర్ధాప్యము.

అంతర్ధాపితము —పై.—

అంతర్ధాప్యము. —పై.—

అంతర్ధాయకుఁడు. సం. విశే. 1. కనిపించునే కనఁబడకుండ మాయమగువాఁడు. 2. మాయముచేయువాఁడు (సూ. ని.)

అంతర్ధి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సూ. అంతర్ధానము: చూ, స్థగనము. 1.

అంతర్ధి. సం. వి. ఇ. పు. —పై.—

అంతర్నగరము. సం వి. అ. న. అంతఃపురము: చూ, నగరము. 1—౧

అంతర్బాష్పము. సం. వి. అ. న. 1. పైకి రాకుండ అడఁచఁబడిన కన్నీరు: చూ, కన్నీరు. 1-౩౨-౧౩. 2. లోపల అణఁచఁబడిన కన్నీరు గలది.

అంతర్భవము. సం. విశే. 1. లోపలి. 2. లోపలనున్నది: చూ, స్థితము.

అంతర్భవించు. సం. అ. క్రి. (లోన) చొచ్చు: చూ, సోఁకు. 4.

అంతర్భావన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లోపలి యోచన: చూ, యోచన. 1-౩.

అంతర్భావము. సం. వి. అ. పు.---పై.---

అంతర్భావితము. సం. విశే. లోపల భావింపఁబడినది: చూ, సంసక్తము. 1-౬.

అంతర్భూతము. సం. విశే. లోపలనడఁగినది: చూ, స్తబ్ధము. 1-౩.

అంతర్భూమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. భూగర్భము: చూ, భూమి. 1-౧౦౧.

అంతర్భేదము. సం. వి. అ. పు. లోపలి కలహము: చూ, యుద్ధము. 1-౨౩.

అంతర్మనస్కుఁడు.
అంతర్మనుఁడు. } సం. విశే. ముచ్చిరి: చూ, విమనుఁడు.

అంతర్మాతృక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (తంత్ర) దేహములోని ఆఱుపద్మములందు న్యాసము చేయఁబడు అకారాది వర్ణ సమూహము.

అంతర్మీలితము. అం: చూ, దృష్టిక్రియలు.

అంతర్ముఖము. సం. వి. అ. న. (వైద్య) వ్రణస్రావణశస్త్రభేదము.

అంతర్ముఖుఁడు. సం. విశే. బయటికి సంసారివలె గనఁబడుచుండియు లోపల బ్రహ్మజ్ఞాన పరిపూర్ణుఁడైనవాఁడు, భక్తులలో శ్రేష్ఠుఁడు.

అంతర్మృతము. సం. విశే. కడుపులోనే మరణించినది. (శిశువు).

అంతర్యాగము. సం. వి. అ. పు. మానసికపూజ: చూ, సపర్య.

అంతర్యామము. సం. వి. అ. పు. ఊపిరి బిగఁబట్టుట.

అంతర్యామి. సం. వి. న్. పు, ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; 2. గాలి: చూ, వాయువు. 1; విశే. 3. లోపలనుండువాఁడు; 4. మనస్సులోని భావములను తెలిసికొనువాఁడు.

అంతర్యామిబ్రాహ్మణము. వా. వి. పరమాత్మ తత్వమును గూర్చిఁ జెప్పు నొకానొక వేదభాగము: చూ, వేదము. 1-౧౮. [సమాస. 1.

అంతర్యోగము. సం. వి. అ. పు: చూ,

అంతర్లంబము. సం. వి. అ. పు. 1. అంతఃకోణ త్రిభుజము; విశే. 2. అంతఃకోణములు గలది.

అంతర్లాప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రశ్నోత్తరములు లోపలనే గూఢముగానుండునట్టి పద్యము (సమస్య అని కొందఱు)

అంతర్లాపిక. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

అంతర్వంశము. సం. వి. అ. పు: చూ, అంతఃపురము.

అంతర్వంశికుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, అంతఃపురోద్యోగి. (కఞ్జుకామనాది): చూ, సౌవిదల్లుఁడు.

అంతర్వణము. సం. అవ్య, అ. న. అడవి లోపల.

అంతర్వత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూలాలు: చూ, భ్రూణ. 1.

అంతర్వమి. సం. వి. ఇ. న. అజీర్ణి: చూ, రోగము. 1-౨౯.

అంతర్వర్తి. సం. విశే. లోపలనుండునది.

అంతర్వాణి. సం. విణ. (ఇ) 1. శాస్త్రములను తెలిసినవాఁడు: చూ, సమర్థుఁడు; 2. పండితుఁడు: చూ, సుధి.

అంతర్వాహిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భూమి అడుగున పాఱునది: చూ, నది. 1- (౩)

అంతర్వేగము. సం. వి. అ. పు. అంతర్గత జ్వరము: చూ, రోగము. 1-౩౩.

అంతర్వేది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంగా యమునల నడిమి దేశము. (ఇదియే బ్రహ్మావర్తము అనియు కురుస్థలి అనియు కొందఱు); 2. గోదావరీశాఖయగు వశిష్ఠయను నదీతీరమందలి పుణ్యక్షేత్రము. అవ్య. ఇ. న. 3. వేదీ మధ్యభాగము; 4. పుణ్యక్షేత్రము: చూ, భూమి 1-౧; విణ. 2. లోనిది తెలియువాఁడు, గుహ్యము తెలిసినవాఁడు. [అంతర్వంశము.

అంతర్వేశము. సం. వి. అ. పు: చూ,

అంతర్వేశికుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, అంతర్వంశికుఁడు.

అంతర్వేశ్మము. సం. వి. న్. న: చూ, అంతర్వేశికుఁడు.

అంతర్వేశ్మికుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, అంతర్వేశికుఁడు.

అంతర్హాసము. సం. వి. అ. పు. లోనవ్వు: చూ, హాస్యము. 1-ల.

అంతర్హితము. సం. విణ: మఱుఁగుపడినది, కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము. 1.

అంతర్హితుఁడు. సం. విణ. కానరానివాఁడు: చూ, అగోచరుఁడు.

అంతలపొంతలవాఁడు, వ్య. వి. చూ, దూరపు చుట్టము: చూ, సంబంధి: 1-౨.

అంతవంతము. సం. విణ. అంతము కలిగినది, నశించునది, నశ్వరము: చూ, [illegible]రము. 1-౧.

అంతవట్టు. వ్య. స. (అంత+[illegible] 1. అంతయు: చూ, సర్వము: 2. [illegible] చూ, అంత. ?.

అంతవట్టువారు. వ్య. స: చూ, అం[illegible]

అంతేవాసి. సం. వి. న. పు. రూ[illegible] వాసి. 1: చూ, శిష్యుఁడు. 1; 2. [illegible]డాలుఁడు: చూ, సు[illegible] 3. దగ్గఱనుండు వాఁడు: చూ, [illegible]తుఁడు; 4. పొలిమేరయొద్ద [illegible] వాఁడు.

అంతశయ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. [illegible] అంతశ్శయ్య - అంతశయ్య. 1. [illegible]ణము: చూ, సావు 1; 2: చూ, [illegible] శయ్య; 3: చూ, శ్మశానము; 4: [illegible] శవయానము.

అంతశ్శయ్య. —సై.—

అంతశ్శల్యము. సం. వి. అ. 1. లోపలనుండు శల్యము: చూ, శల్య 1-౧౩; విణ. 2. లోపల శ[illegible] కలది; వా. 3. శల్యమువలె [illegible] లోపల పొడిచెడి పరుషవాక్యము.

అంతస్తాపము. సం. వి. అ. 1. లోపలి తాపము: చూ, సంజ్వ[illegible] 1-౬; విణ. 2 లోపల తాపము[illegible] చూ, సంతప్తము. 1.

అంతస్తు. దే. వి. 1. అంతరువు[illegible] ఱుగు చోటు: చూ, స్థానము. 1. 2. తొట్టికట్టు: చూ, మం[illegible]

3. మేడ: చూ, సదనము. 1-౬౫; 4. గుండె: చూ, హృదయము. 1; 5. ఇంటి కప్పు: చూ, సదనము. 1-౧౭; 6. నిలుచున్నవాని చేలిపొంతః: చూ, నిలువు. 2.

అంతస్థ. వా. వి. రహస్యపు లంచము: చూ, సూడిక. 1-౧.

అంతస్థ్సము. సం. విశ. 1. లోపలనుండునది: చూ, స్థగితము; 2. నడుమనుండునది: చూ, మధ్యమము. 4.

అంతస్థ్సములు. అం. (వ్యాకరణ) య-ర-ల-వ అను అక్షరములు

అంతస్సంగము. అం: చూ, సంగమాల.

అంతస్సంజ్ఞము. సం. విశ. లోపల చైతన్యము గలది; గూఢమైన సుఖాద్యనుభవము గలది. (చెట్టు మొ.): చూ, చైతన్యము. 3-౧.

అంతస్సత్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చూలాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫; 2. నల్లజీడిగింజ: చూ, స్ఫోటహోఘ. 1-౨-(౧).

అంతస్సత్వము. సం. వి. అ. న. 1. లోపలిబలము: చూ, శక్తి. 1; విశ. 2. లోపల శక్తిగలది: చూ, స్థౌల్యము. 1-౨.

అంతస్సలిలము. సం. విశ. 1. లోపల నీరుగలది: చూ, సలిలము. 1-౪౦; 2. భూమియడుగున ప్రవహించునది (నది): చూ, సలిలము. 1-౪౧. (సూ.ని.)

అంతస్సారము. సం. వి. అ. పు. 1. లోపలనుండుసారము: చూ, శక్తి. 1; 2. లోపల సారముగలది: చూ, స్థౌల్యము. 1-౩.

అంతశ్శము. వా. సం. వి. అ. న. ఒకానొక ఆయుధము: చూ, బాణము. 1-౧౮.

అంతాది. సం. వి. ఇ. పు. ఒకడు చెప్పిన శ్లోకముయొక్క కొనలోనుండు అక్షరమును ఆదియందు కలుగునట్లు మఱియొకడు శ్లోకమును జెప్పుట.

అంతావశాయి. సం. వి. న్. పు. 1. రూ. అంతావసాయి. క్షౌరకుడు: చూ, మంగలి. 1; 2. మాల: చూ, సురియాలుఖ.

అంతావసాయి. —పై.—

అంతి. సం. అవ్య. 1. కోరిక: చూ, పార్శ్వ. 1; 2. సంతోషము: చూ, ప్లవనము.

అంతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ. అత్తిక. నాట్యపరిభాషయందు అక్క: చూ, జ్యేష్ఠ. ౪; 2. శాతల*: చూ, ౦౦రేను; 3. ప్రొయ్యి: చూ, హసంతి. 1-౧; దే. వి. (1). = అంతికె. తడిక, గడ్డిచాప: చూ, చాప. 3. (అంతికలు=గడ్డితడికలు)

అంతికతమము. సం. విశ. అతిసమీపము: చూ, సమీపము. 1-౩.

అంతికము. సం. వి. అ. న. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; విశ. 2. దగ్గఱది: చూ, సమీపము. 1-౨; 3. తుదవఱకు సాగునది.

అంతికుడు. సం. విశ. దేశము చేతగాని కాలము చేతగాని దగ్గఱనున్నవాడు: చూ, సన్నిహితుడు.

అంతిపురము. వై. వి. = అంతఃపురము. 1: చూ, సదనము. 1-౧; 2. అంతి

పురజనము, రాణివాసము: చూ, స్త్రీ. 1-ల.

అంతిపురి. వై. వి: చూ, రూ-అంతిపురము 1.

అంతిమము. స. వి. 1. కడపటిది: చూ, వెనకి. 2; 2. దగ్గర: చూ, సమీపము. 1-౨.

అంతియ. వై. స. రూ-అంతి-అంతె-అంతెవట్టు, అకోలది: చూ, అంతే. 2.

అంతు. వై. వి. 1. వెరికి: చూ, సంకలనము; 2. చివర: చూ, సుడ. 1.

అంతుకము. సం. వి. అ. పు. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; ఆం. 2: చూ, అలంకారము. 3.

అంతె. వై. స: చూ, రూ-అంతియ.

అంతేవసాయి. సం. వి. స. పు. 1: చూ, రూ-అంతావశాయి. 1; 2: చూ, రూ-అంతావశాయి. 2; 3. జైస్త: చూ, బోయ. 3; 4. ఒకానొక ముని: చూ, సన్యాసి. 1-౧౯.

అంతేవాసి; చూ, రూ-అంతేవాశి.

అంత్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కడజాతిస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౩; 2.తుంగ*: చూ, ముస్తకము. 1.

అంత్యఋణ(ర్ణ)ము. సం. వి. అ. న. దేవర్షి పితృఋణములలో కడపటి ఋణము, పితృఋణము (ఇది పుత్రోత్పాదనముచే తీరును) (నూ. ని).

అంత్యకర్మము. సం. వి. స. న. అంత్యక్రియ: చూ, కర్మములు.

అంత్యక్రియ. సం. వి. అ. స్త్రీ. శవసంస్కారము దేహసంస్కారము, క్రియ: చూ, కర్మములు.

అంత్యజాతుడు. సం. వి. అ. పు. చూ, అంతావశాయి. 2.

అంత్యజుడు. సం. వి. అ. 1.—వై.—; 2: చూ, శూద్రుడు 3. రజకాదు లేడ్వుర యందొకడు అంత్యయోని.

అంత్యనియమము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

అంత్యప్రతిజ్ఞ. వా. వి: చూ, అంత్యసందేశము.

అంత్యభము. సం. వి. అ. న. 1. చూ, చుక్క. 1-౨౮; 2. మీనరాశి చూ, రాసులు. ౧౨.

అంత్యము. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, రూ-అంత్య. 2. *; 2: చూ, ము. 1; 3: చూ, అంత్యభము. 4. (తర్క) నిత్యద్రవ్యవృత్తి విశేషము; స. ౯. పదార్థము సంఖ్యలో నూఱవవంతే; విశే. తక్కువైనది: చూ, హీనము; 7. కడపటిది: చూ, వెనకి. 2.

అంత్యయోని. సం. ఇ: చూ, అంత్యజుడు. 1, 2, 3.

అంత్యసందేశము. వా. వి. యుద్ధారంభమున కడసారిచేయు సందేశము అంత్యప్రతిజ్ఞ.

అంత్యానుప్రాసము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

అంత్యావసాయి. సం. వి. న్. పు. 1. చండాలునికి నిషాదస్త్రీ యందుఁ బుట్టినవాఁడు: చూ, సురియాళువు. 1; 2. చండాలాదులు ఏడ్వురయందొకఁడు: చూ, సురియాళువు. 1-౫. (సా. ని).

అంత్యావసాయిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చండాలునకు నిషాదస్త్రీ యందుఁ బుట్టిన స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౩.

అంత్యాహుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అహితాగ్నికి చేయు ఉత్తరక్రియ: అంత్యేష్టి.

అంత్యుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అంతావసాయి. 2; 2: చూ, మ్లేచ్ఛుఁడు.

అంత్యేష్టి: చూ, అంత్యాహుతి.

అంత్రంధమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పేగులనొక్కు అజీర్ణరోగము: చూ, రోగము. 1-౩౮.

అంత్రకూజనము. సం. వి. అ. న. పేగులలో గుబ్బుగుబ్బుమను ధ్వని: రూ-అంత్రకూజము.

అంత్రకూజము. పు.—వై.—

అంత్రమాంసము. సం. వి. అ. న. ప్రేగుల సంబంధమైన పక్వమాంసము.

అంత్రము. సం. వి. అ. న. రూ-ఆంత్రము. పేగు: చూ, ప్రేవు. 1-౧.

అంత్రవృద్ధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, వట్టవాఁపు.

అంత్రాదము. సం. వి. అ. పు. ప్రేగులను తినునది (నులిపురుగు): చూ, పురుగు. 1-౪.

అంత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కడుపునొప్పి పోఁగొట్టు ఒకానొక ఓషధి*.

అందందు. వై. అవ్య. (అందు + అందు + అ) 1. అత్యంతము. జై. 7, ఆ. 58; స్వా. 4. ఆ. 98: చూ, మతిమతి; 2. అచ్చటచ్చట. కాశీ. 1. ఆ. 131: చూ, అక్కడక్కడ; 3. అప్పటికప్పుడే; 4. మిగుల: చూ, మిగిలి. ౧.

అందంబుగూడుకొను. దే. అ. క్రి. కలసికొను: చూ, సంయుక్తమగు.

అందకత్తె(కత్తియ). వై. విశే. (అందము + కత్తియ): చూ, సౌందర్యవతి.

అందగాఁడు. ద్వ. విశే. (అందము + కాఁడు): చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

అందగించు. వై. అ. క్రి. 1: చూ, రమ్యమగు; స. క్రి. 2. ఇచ్చు: చూ, పెట్టు. 9; 3. అలంకరించు: చూ, సింగారించు; 4. పుట్టించు: చూ, సృజించు.

అందగింపు. వై. వి: చూ, సౌందర్యము.

అందచందములు. వై. వి. బ. 1. సొగసుల రీతులు; 2. ముద్దుముచ్చటలు; విశే. 3. సొగసైనది: చూ, హృద్యము. 3.

అందఁజేయు. దే. స. క్రి: చూ, అందించు.

అందదుకు. దే. విశే. (అదుకు + అదుకు) 1. మిక్కిలి అదుకులు గలది. హరి. ఉ. 1, ఆ. 15; 2. సంపూర్ణముకానిది: చూ, అసంపూర్ణము.

అందనుక. ద్వ. ద్ర. (అంత + దనుక) అంతవఱకు. రూ-అందాఁక. చంద్రా. 5, ఆ. 37: చూ, తావత్. 2.

అందపడు. వై. అ. క్రి. (అందము + పడు): చూ, అందగించు.

అందపఱుచు. వై. స. క్రి. (అందము + పఱచు) చూ, అందపడు.

అందము. సం. వి. అ. పు. కట్టుట: చూ, బంధము. 1; వై. వి. (1): చూ, అం గిం ప్ర; (2): చూ, విధము. 1: (3) నగ: చూ, భూషణము. 2; విణ (4) అంద మైనది: చూ, సౌందర్యము. 2; (5) తగినది: చూ, యోగ్యము. 2.

అందఱు. వై. స. బ. (అంత + వారు) రూ-అందొఱు (అంతశబ్దమునకు మహ న్మహత్వార్థక బహువచన రూపము). 1. అంతసంఖ్యగలవారు: చూ, ఎల్ల వారు. 2; 2. స్త్రీపురుషులెల్లరు: చూ, ఎల్లవారు. 1.

అందలము. వై. వి.=అందోళిక. పార్శ్వము లమఱుగులేని పల్లకి: కళా. ల-ర్థ: చూ, సవారి.

అందలములు. వై. వి. బ. బాలబాలికల పల్లకీలఓంబాయి ఆట. వి,పు. 7, అ. 202: చూ, బాలక్రీడ.

అందలి. దే. విణ. అందున్న.

అందాక. ద్వ. కా. (అంత + దాక) అంత వఱకు. హరి. ఉ. 5; అ. 248; స్వా. 5, అ. 21: చూ, రూ-అందనుక.

అంది. వా. వి. 1: చూ, రూ-అందియ. 1; 2; వా. క్రి. విణ. 2. అనినది, అన్నది. చెప్పినది.

అందించు. దే. స. క్రి. రూ-అందిచ్చు - అందియిచ్చు. 1: చూ, అందఁజేయు; 2. పొందించు; చూ, సక్తముగు; 3. చేరఁ జేయు, చేరుచు- చేర్చు. ఇచ్చు దయచేయు. 2.

అందిక. దే విణ. దగ్గఱది, ఆధ్యాత్మ కాం. 19: చూ, సమీపము. 1.

అందికొను. దే. స. క్రి: చూ, పు కొను.

అందికోలు. దే. వి. 1. రూ-అందుకో దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 2. రూ-అందుకోలు. అతిసమీ చూ, సమీపము. 1-౩.

అందిచాఁపు. దే. వి. అందుపాటులో వానిని చేయిచాఁచి కొట్టుదెబ్బ: హా. 1.

అందిచ్చు. దే. స. క్రి: చూ, అం దించు.

అందిపొందనివాఁడు. ద్వ. విణ. యొకఁడు, అన్యుఁడు: చూ, వాఁడు.

అందిపొందినట్టివాఁడు. ద్వ. విణ. అందిపొందువాఁడు, దూరపు చూ, సంబంధి. 1-౨.

అందిపొందువాఁడు. — వై. —

అందియ. వై. వి. = అందువ. దె- (వాడుకలో:-అంది). 1. డేరము: చూ, భూషణము. (౧); 2. ఆఁడుదాని కాలిన దియలు-అందెలు): చూ, భూ 2-౧౦-(౧౩).

అందియిచ్చు. దే. స. క్రి: చూ, దించు. 1, 2, 3.

అందు. దే. స. క్రి. 1. గ్రహించు

స్వీకరించు; 2. పొందు: చూ, సక్తము; 3. అంటు, తాఁకు: చూ, స్పృశించు; 4. ప్రసవించు: చూ, సంభవించు. 1-౩; 5. ప్రకాశించు: చూ, సంశోభించు; క్రి. 6. ఆస్ఫోటః చూ, త్రాత; అవ. 7. సప్తమీవిభక్తి. ప్రత్యయము. (అందు-ఇందు-న్); 8. వానిలో, వారిలో; 9. వారియందు, దానియందు; 10. తృతీయార్థమును తెలుపును; 11. "వలన"అను నర్థము నిచ్చును; 12. తచ్ఛబ్దార్థకము. (అది, అవి, వాఁడు, వారు, ఆమె మొ॥ వానిని తెలుపును). (సూ.ని)

అందుకము. సం. వి. అ. పు. రూ-అందూకము. 1. ఏనుఁగు కాలిగొలుసు: చూ, శృంఖల. 2; 2. సంకెల, గొలుసు: చూ, శృంఖల. 1; 3. = అందియ-అందె. గండపెండేరము: చూ, అందియ. 1; 4. = అందియ-అందె. స్త్రీ కాలినగ: చూ, అందియ. 2; 5. మొలత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1-౭౮.

అందుకొను. దే. స. క్రి. రూ-అందికొను. 1. పుచ్చుకొను:చూ, అందు.1; 2. పొందు: చూ, అందు. 2; 3. తాఁకు: చూ, అందు. 3; 4. కొనసాగింపఁబూను: చూ, సమకట్టు. 2.

అందుకోలు: దే. వి, విణ: చూ, సూ-అందికోలు. 1, 2.

అందుగు. వై. వి. రూ-అందువు. చిల్లి*: చూ, సల్లకి.

అందుపాటు. దే. వి. 1. చేరిక: చూ, సమీపము. 1; విణ. 2. దగ్గఱది: చూ, అందిక.

అందుబడి. దే.వి. 1: చూ, అందుపాటు.1; విణ. 2: చూ, అందుపాటు. 2; 3. ప్రాప్తము: చూ, సంసక్తము.

అందులకు. దే. క్రి. అప్రదేశమునకు: చూ, ఆస్ఫోటిక.

అందువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. = అందియ-అందె: చూ, అందియ. 1; 2.= అందియ - అందె: చూ, అందియ .2; 3: చూ, అందుకము. 1; వై. వి. (1). = అందుగు. చిల్లి*: చూ, అందుగు.

అందె. వై. వి: చూ, రూ-అందియ.

అందెబందెలు. ద్వ. వి. బ. 1. కష్టములు: చూ, శోకము. 1-౬; 2. బలవంతము: చూ, హఠము. 1; వా.3.కష్టసుఖములు.

అందెవేసినచేయి. జా. నేర్పరి. అందెవేయుట యనఁగా నొకవిద్యయందు సంపూర్ణ ప్రజ్ఞకలవానినిగాఁ దెలియఁజేయుబిరుదు. "అష్టాంగమయిన యాయుర్వేదమునందెఱుఁగందెవేసిన చేయి (ధర్మజరాజనూయము.)

అందోలు. వై. స. బ: చూ, సూ-అందలు.

అందోళము. సం. వి. అ. పు.=అందలము, రూ-అందోళనము-అందోళము- అందోళిక, దోళ, పాలకి: చూ, సవారి.

అంధ. అం: చూ, సంఖ్యలు.

అంధంకరణము. సం. విశే. అంధునిగాఁ జేయునది: చూ, శ్యామిక. 1-౪.

అంధంభవిష్ణువు. సం. విణ. ఉ. గ్రుడ్డి యగునది: చూ, శ్యామిక. 1-౫.

అంధంభావుకము. సం. వి.—పై.—

అంధకము. సం. వి. అ. పు. అస్తకయనెడి ఆయుధము: చూ, బాణము. 1-౧౦.

అంధకరిపుఁడు. అంధకరిపువు. } సం.వి. ఉ. పు. అంధకాసురునిశత్రువు: చూ, శివుఁడు.

అంధకారకము. సం. మహాతలలోకము: చూ, లోకములు. 1-౨,

అంధకారమగు. మి.అ.క్రి:చూ,చీఁకటిపడు.

అంధకారము. సం. వి. అ. పు, విణ. చీఁకటి: చూ, శ్యామిక. 1-౪.

అంధకారి. సం. వి. అ.పు.(అంధక + అరి). 1: చూ, అంధకరిపుఁడు; విణ. 2: చూ, అంధకారము.

అంధకుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. కశ్యపునకు దితియందుఁబుట్టిన యొకానొక రాక్షసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪; 2. ఒకానొకయాదవుఁడు: చూ, యాదవుఁడు. 1-౧. (ఇతఁడు యుధాజిత్తు కొడుకు. క్రోష్టునకు పౌత్రుఁడు. అంధక వంశమునకు మూలపురుషుఁడు); 3.బృహస్పతి యన్నయగునట్టి ఉతథ్యునకు మమతయందుఁబుట్టినముని. (నూ. ని): చూ, సన్యాసి. 1-౧౯; విణ. 4.గ్రుడ్డివాఁడు: చూ, రేచీఁకు. [అంధము. 6.

అంధకురాలు. సం విణ.గ్రుడ్డిది(స్త్రీ): చూ,

అంధకూపము. సం. వి. అ. పు. 1.పాడునుయ్యి, చీఁకటిబావి: చూ, ...

1-౧౫-(౧); 2. ఒకానొకనర... చూ, నరకములు.

అంధగుహూచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.... చూ, వృక్షాదని.

అంధతమసము. సం. వి. అ.న. ... తామసము - అంధాతమసము, ... చీఁకటి: చూ, శ్యామిక. 1-౧.

అంధతామసము.—పై.—

అంధతామిస్రము సం.వి. అ. పు. 1.... 2: చూ, నరకములు; 3. (వేదా... దేహము నశింపఁగా నేను నశింతు... యజ్ఞానము: చూ, మౌర్ఖ్యము.1-౩.

అంధత్వము. సం. విణ. గ్రుడ్డితన... చూ, చీఁకు. 1.

అంధపరంపరా. వా. వి. విచక్షణలే... గ్రుడ్డిగానమ్మఁట.

అంధపూతన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒ... నొక బాలగ్రహము:చూ,పోఁడు1-...

అంధము. సం. వి. అ. పు. 1. చీఁక... చూ, శ్యామిక. 1; 2. నీరు: చూ, ... లము; 3. అజ్ఞానము: చూ, మౌర్ఖ్యము 1-౩;4.(జ్యో.) నష్టద్రవ్యలాభా... ములనుదెలుపునట్టి రాశి: చూ, రాసు... 1-౧౨-(౨); విణ. 5. గ్రుడ్డిది: చూ, చీఁకు.1; 6. గ్రుడ్డిగి(ఆఁడుది):చూ, ... ధకురాలు.

అంధమూష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ... కప్పును ప్రక్కరంధ్రములనుగల ... మూస: చూ, మూస. 1-౧.

అంధమూషిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ... ...*. చూ, విషనాశని.

అంధస్సు. సం. వి. స్. న. అన్నము: చూ, సాదము. (1). [మసము.

అంధాతమసము. సం: చూ, అంధత

అంధాహి. సం. వి. ఇ. పు. 1. విషము లేని పాము: చూ, సర్పము. 1-౪౭; 2. కంచికె యనెడి చేప: చూ, మత్స్యము. 1-౬౫.

అంధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, అంధము. 1; 2. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3. రేయి: చూ, రాత్రి. 1; 4. దాగిలిమూఁతలాట: చూ, బాల క్రీడ; 5. కంటితెవులు: చూ, లోచనము. 1-౧౩; 6. ఆవ మొక్క*: చూ, సర్షపము.

అంధుఁడు. సం. వి. 1. గ్రుడ్డివాఁడు: చూ, రేచీఁకు.1; 2. అజ్ఞాని: చూ, స్తబ్ధుఁడు; వి. 3. బాహ్యదృష్టిలేని సన్యాసి: చూ, సన్యాసి. 1-౧౯.

అంధులసు. సం. వి. అ. పు. దిరిసెనము*: చూ, శిరీషము.

అంఘవు. సం. వి. ఉ. పు. నుయ్యి: చూ, సరస్సు. 1-౧౫.

అంధ్రకోసలము. సం. వి. అ. పు. రూ-అంధ్రకోసలము, అంధ్రమండలము-అంధ్రమండలము; త్రిలింగక్షేత్రము: చూ, దేశము. 1-౪౯.

అంధ్రమండలము. —వై.—

అంధ్రము. రూ-ఆంధ్రము. 1 —వై.—; 2. తెనుఁగుభాష: చూ, భాషలు. 1-౧.

అంధ్రుఁడు. సం. వి. అ. పు. రూ-అంధ్రుఁడు. 1: చూ, తెలుఁగువాఁడు; 2. తెలుఁగు దేశపు రాజు: చూ, అంధ్రుఁడు. 2; 3. ఒకానొక సంకీర్ణ జాతివాఁడు (సూ.౧.)

అంప. ద్వ.వి. రూ-అంపఱ-అంబు-అమ్ము, అంపకోల: చూ, బాణము. 1.

అంపకట్టె. —వై.—

అంపకము. దే. వి. 1. పంపుట: చూ, ప్రేషణము; వా. వి. 2.పంపకము: చూ, భాగము. 1.

అంపకయ్యము. ద్వ. వి. బాణయుద్ధము: చూ, యుద్ధము. 1-౨౭.

అంపకాఁడు. ద్వ. విణ.(అమ్ము + కాఁడు) 1. ధన్వి: చూ, విలుకాఁడు; 2. గురి తప్పక అమ్మువేయువాఁడు: చూ, సూటికాఁడు. 2.

అంపకోల. వై. వి.=అంబుకోల (అమ్ము + కోల): చూ, అంప.

అంపగరి. ద్వ. వి. బాణమునకుఁగట్టిన యీఁకలు.రూ-అంపగఱ: చూ,బాణము, 1-౫౪.

అంపగఱి. —వై.—

అంపతప్పు. ద్వ.వి. బాణములతగులకుండగ తప్పించుకొను శక్తి: చూ, నెరవు. 1-౪.

అంపదొన. ద్వ. వి. అంబులపొది: చూ, బాణము. 1-౩.

అంపపొది. —వై.—

అంపపోకడ. ద్వ. వి. 1.బాణముపోవుట; 2. బాణవ్యయము.

అంపములికి. ద్వ. వి. అంపములుక్క, బాణపుటలుఁగు: చూ, బాణము. 1.

అంపములికి. —వై.—

అంపలి. వై. వి.=అంబకమ్. 1: చూ, అంప; 2. బాణసమూహము: చూ, బాణము. 1-౫౬.

అంపవెల్లి. ద్వ. వి: చూ, అంపలి. 2.

అంపశయ్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.భీష్ముని బాణముల శయ్య: చూ, బాణము. 1-౮౯; వా. 2. బాణముల శయ్య.

అంపసాల. వై. వి. ఆయుధశాల: చూ, సదనము. 1-౯.

అంపాచారము. వై. వి. = అంభశ్చారః.- అంబ్వాసారః- అంభఆసారః. తనంతట పారుచున్న ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ.

అంపి. వై. వి.=ఆపః. నీరు: చూ, సలిలము.

అంపించు. దే. స. క్రి. రూ - అంపు, ఆజ్ఞాపించు: చూ, సెలవిచ్చు.

అంపించుకొను. దే. స.క్రి. 1.—పై.—; వా. 2 మాటఅనిపించుకొను. (చీవాట్లు తిను.)

అంపియ. దే. వి. రూ-అంపె. చింపిగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౬౨.

అంపు. దే. వి. 1. వివాహము, సంక్రాంతి, జాతర, సప్తాహాది పండుగుల వేడుక విశేషము: చూ, సంబరము. 3; స. క్రి. 2: చూ, అంపించు; 3. అనుగంచేయు: చూ, పంపు.11.

అంపుట. దే. వి: చూ, అంపకము. 1.

అంపుదోడు. దే. విణ. పయనమంపలి తోడు: చూ, సహాయుడు.

అంపె. దే. వి: చూ, రూ-అంపియ;

అంబ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = అప్ప- అమ్మ, తల్లి: చూ, మాత.1; 2. కాశి రాజు ముగ్గురు కొమార్తెలలో నొక్కతె (ముగ్గురు:- అంబ, అంబిక, అంబాలిక); 3. చేదుఆనప*: చూ, సొర. 1.; 4. పులిచింత *: చూ, సునిష్ణకము;అం.లి.అంబాత్రయము:-జ్ఞానాంబ, భ్రమరాంబ, మూకాంబ; స్త్రీ.6.జనకజననుల తల్లి: చూ, అవ. (1), (2), (3); 7. జననీజనకుల తల్లి తల్లి: చూ, ముత్తవ్వ; 8. గౌరి: చూ, పార్వతి; 9. నెయ్యి: చూ, హవిస్సు. 2; 10. నల్లమామిడి*: చూ, అంబరీషము. 1.

అంబకము. సం. వి. అ. న. 1. కన్ను: చూ, లోచనము. 1; పు.2. = అమ్ము -అంబు: చూ, బాణము. 1.

అంబకళము. ద్వ. వి. 1. వరినూకలజావ: చూ,సాదము. (1)-౫౩-(౨); 2. జొన్న పిండి జావ, అంబలి: చూ, సాదము (1)-౫౩-(౨).

అంబటిచేయి. వా. వి. 1. అంబలిత్రాగు వాడు; 2. అంబలి త్రాగిన చెయ్యి (కుడిచెయ్యి).

అంబటిజోరిగాడు. ద్వ. వి. ఒకానొక పిట్ట: చూ, పక్షి.

అంబటితారిగాడు. వ్వా. వి. —పై.—

అంబటిప్రొద్దు. ద్వ. వి. (అంబలి త్రాగు వేళ, మధ్యాహ్నసమయము. (సూ.వి)): చూ, వాసరము. 1-౩౨.

అంబరదము. సం. వి. అ. న. (అంబరములను ఇచ్చునది) దూది: చూ, సముద్రాంత. 2.

అంబరమణి. సం. వి. ఇ. పు. విను కెంపు: చూ, సూర్యుఁడు.

అంబరము. సం. వి. అ. న. 1. ఆకసము: చూ, సురవర్త్మము; 2. బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1; 3. ఏడుపు: చూ, శోకము. 1-౨; 4. = అంబరు. సుగంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1; 5. సున్న: చూ, శూన్యము. 1; 6. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; 7. అభ్రకము: చూ, శుభ్రము. 1; 8. దూది: చూ, అంబరదము; 9. ద్యూతాదివ్యసనము: చూ, వ్యసనములు; 10. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

అంబరాంతము. సం. వి. అ. పు. 1. బట్టకొంగు: చూ, పైజాలు; 2: చూ, దిక్చక్రము.

అంబరీషము. సం. వి. అ. పు. 1. నల్లమామిడి*: చూ, మామిడి. 1-౨; 2. గుఱ్ఱపుపిల్ల (పిల్లజంతువు అని సూ. ని): చూ, హయము. 1-౨౯; అం. 3: చూ, నరకములు; పు. 4. వగపు: చూ, శోకము. 1; 5. పశ్చాత్తాపము: చూ, విప్రతీసారము; న. 6. జగడము: చూ, యుద్ధము. 1; 7. మంగలము: చూ, పాత్రము. 6-౪౧; 7. కిక్కసగడ్డి*: చూ, తృణము. 1; 8. వర్షము: చూ, వాన. 1.

అంబరీషుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అంబరమణి; 2. వినుసిగదేవర: చూ, శివుఁడు; 3. మాంధాత కొడుకు: చూ, రాజు. 1-౭౧; 4. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు; 5. బాలకుఁడు: చూ, శిశువు. 1-౫; 6. సూర్యవంశ్యుఁడైన యొక రాజర్షి: చూ, సన్యాసి. 1-౧౯; అం. 7: చూ, షోడశ మహారాజులు.

అంబరు. వై. వి. = అంబరమ్. అగరువు: చూ, రాజార్హము. 1.

అంబిలము. దే. వి. కలకల ధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౨౩.

అంబలి. దే. వి. జావ: చూ, అంబకళము. 1, 2.

అంబష్ఠ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అడవిమొల్ల*: చూ, హరిణి. 5; 2. చిఱుబొద్ది*: చూ, విద్ధకర్ణి; 3. పులిచింత*: చూ, సునిషణ్ణకము; 4. నల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి. 1-౧; 5. సరస్వతీతీగె*: చూ, సరస్వతి. 7; 6. అడవిమామిడి*: చూ, మామిడి. 1-౪; 7. అంబాలిక*: చూ, మాచిక.

అంబష్ఠకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, అంబష్ఠ. 2.

అంబష్ఠము. సం. వి. అ. పు. 1. ఒకానొక దేశము: చూ, దేశములు. 1-౫౬-౨; 2. బురుసద్దసరము*: చూ, సింహాస్యము. 1-౧.

అంబష్ఠి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంబష్ఠుని భార్య: చూ, భార్య. 1-౬౩.

అంబష్ఠుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. బ్రాహ్మణునకు వైశ్యకన్యయందుఁ బుట్టినవాఁడు (వీనివృత్తిచికిత్స); 2. మావటి: చూ, హస్త్యారోహుఁడు; 2. మంగళధ్వని చేయువాఁడు: చూ, మంగలి. 1.

అంబస్తు. దే. వి. కపటములేనివాఁడు: చూ, నిష్కపటి. 2.

అంబా. వై. వి.=అమ్మా. రూ-అంబే-కింప. గోజాతియఱపు: చూ, స్వరము. 2-౧-౨౪.

అంబారము. దే. వి. రూ-అంబారు. వడ్లరాశి: చూ, ధాన్యము. 1-౨౯.

అంబారి(రీ). దే. వి. హౌదా. ఏనుఁగుమీఁది పీఠము: చూ, హస్తి 1-(౬౧).

అంబారు. దే. వి: చూ, రూ-అంబారము.

అంబారిపిడుఁజు. దే. వి. పశువుల మేన నంటుకొని రక్తము పీల్చెడు జంతువిశేషము: చూ, బుడ్డపిశుఁరు. 1.

అంబార్థవాచక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జటామాంసి*: చూ, మాంసి. 1.

అంబాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాశీరాజు చిన్నకూఁతురు (విచిత్రవీర్యుని భార్య. పాండురాజుతల్లి): చూ, అంబిక; 2. తల్లి: చూ, అంబ. 1; 3: చూ, అంబష్ట. 7 *.

అంబాళము. వై. వి. =ఆమ్రాతకః. నల్లమామిడి*: చూ, మామిడి. 1-౪.

అంబిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = అమ్మిక. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి; 2. కాశిరాజు నడిమికూఁతురు (విచిత్రవీర్యుని పెద్ద భార్య. ధృతరాష్ట్రుని తల్లి): చూ, అంబ. 2; 3. తల్లి: చూ, అంబ. 1; 4: చూ, మేనత్త; 5. మగనితల్లి: చూ, అత్త (1); 6. భార్యతల్లి: చూ, అత్త (2) 7. మేనమామ భార్య; చూ, అత్త (4); 8. కటుకరోహిణి*: చూ, కకులాదని.

అంబు సం. వి. ఉ. న. 1. నీరు: చూ, సలిలము. 1; వై. వి. (1).= అంబకమ్. రూ-అమ్మ: చూ, బాణము. 1; 2. మేదరవాని అమ్మవంటిమొక యినుప పనిముట్టు: చూ, బాణము. 1-౫౫.

అంబుకంటకము. సం. వి. అ. పు. (నీటిలోని కంటకమువలెనుండునది) మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1-౩

అంబుకణము. సం. వి. అ. పు. గాలిచే చెదరిపడు నీరులోనగు వాని బొట్టు: చూ, శీకరము.

అంబుకిరాతము. సం. వి. అ. పు: చూ, అంబుకంటకము.

అంబుకీశము. సం. వి. అ. న. ఉలచమీను: చూ, మత్స్యము. 1-౨.

అంబుకూర్మము పు.— వై.—

అంబుకేశరము. సం. వి. అ. పు. మాదీఫలము*: చూ, సుపూరము.

అంబుక్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జలతర్పణము: చూ, తర్పణము-౫-౧.

అంబుగజము. సం. వి. అ. పు: చూ, అంబుకంటకము.

అంబుగర్భుఁడు. సం. వి. అ. పు. తమ్మిచూలి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అంబుఘనము. సం. వి. అ. పు: చూ, వడగల్లు.

అంబుచత్వరము. సం. వి. అ. న. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1.

అంబుచరము. సం. విశ. (నీటచరించునది) చేప: చూ, మత్స్యము 1.

అంబుచామరము. సం. వి. అ. న. నాఁచు*: చూ, శైవలము. 1-౨.

అంబుజన్మము. సం. వి. న్. న. 1. పద్మము: చూ, సహస్రపత్రము. 1; పుం. 2. బెగ్గురుపక్షి: చూ, సారసము.2; 3. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 4. శంఖము: చూ, సంకు. 1.

అంబుజన్ముఁడు. సం. వి. న్. పు. 1. నీరుపుట్టునవ్వు, చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశుఁడు; 2. నీరుపాప, నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

అంబుజము. సం. వి.అ. న. 1. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; పు. 2. ఎఱ్ఱగన్నెరు*:చూ, హయమారకము.1-గ; 3. వాన కోయిల: చూ, స్తోకము. 2; 4. హారతి కర్పూరము: చూ, సిరము. 2-౨;5:చూ, అంబుజన్మము.2; 6: చూ, అంబుజన్మము. 4; న: 7. వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1-౩౨; అం. 8. ఒకానొక వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

అంబుజాసన. సం. వి. అ. స్త్రీ. (పద్మముగద్దెగా గలది) పద్మిని: చూ, లక్ష్మి. 1.

అంబుజాసనుఁడు. సం. వి. అ. పు. (పద్మముగద్దెగాగలవాఁడు) తమ్మిగద్దియవజీవాయి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అంబుజుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, అంబుజన్ముఁడు. 1, 2.

అంబుతస్కరుఁడు. సం. వి. అ. పు. (నీటిని కిరణములచే అపహరించువాఁడు) ఇవము మేఁపరి:.చూ, సూర్యుఁడు.

అంబుతాలము. సం. వి. అ. పు. (నీటియందుండునది) నాఁచు*: చూ, అంబుచామరము.

అంబుదఫలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. క్లీబని*: చూ, మూలుగు. 2.

అంబుదము. సం. వి. అ. పు. (నీరుయిచ్చునది) మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

అంబుధరము. సం. వి. అ. పు. 1. —పై.—; 2. తుంగ*: చూ, ముస్తకము. 1; 3. బేగడ: చూ, శుభ్రము. 1.

అంబుధి. సం. వి. ఇ. పు. 1. కడలి: సముద్రము; సర్వ.2: చూ, నాలుగు.

అంబుధిప్రసవ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, గృహకన్య*. [శివ్రుఁడు.

అంబుధీషుధి. సం. వి. ఇ. పు: చూ,

అంబునిధి. సం: చూ, అంబుధి. 1.

అంబుపక్కెర. ద్వ వి. ఒకానొకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౬౫.

అంబుపత్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఉచ్చట, వట్రువముస్తె*: చూ, తృణము. 1-౩౨-౩౩.

అంబుపము. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అంబునిధి; 2. తగిరస*: చూ, ప్రపున్నాటము; విశే. 3. జలమును త్రాగునది.

అంబుపాతము. సం. వి. అ. పు. 1. సెలయేటిప్రవాహము: చూ, జెల్లువ;2.కొండసెలయేటు ధారగాక్రిందఁబడుట;3.సెల

రేఱుపడు చోటు: చూ, స్థానము. 1-౩౯.

అంబుపుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, వరుణుఁడు; విణ. 2. జలములను రాజు; 3. నీరుత్రాగువాఁడు.

అంబుప్రసాదకము. సం. వి. అ. పు. చిల్ల*: చూ, సల్లకి.

అంబుప్రసాదనము. —పై.—

అంబుప్రసాదము. —పై.—

అంబుప్రసాధనము. 1. —పై.—; 2. కంకుడు*: చూ, ఫేనిలము. 2.

అంబుప్రసాధము. సం. వి. అ. పు. కుంకుడు*: చూ, ఫేనిలము. 2.

అంబుబాష్పము. సం. వి. అ. న. నీరు తోటకూర*: చూ, మారిషము. 1-౧.

అంబుభూషణుఁడు. సం. వి. అ. పు. రూ - అంబుభూషితుఁడు - అంబుభూషుఁడు: చూ, వరుణుఁడు.

అంబుభూషితుడు. వా. —పై.—

అంబుభూషుఁడు. వా. —పై.—

అంబుభృత్తు. సం. వి. త్. పు. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. బేగడ: చూ, శుభ్రము. 1; 3. ముస్తె*: చూ, ముస్తకము. 1; 4. కడలి: చూ, సముద్రము.

అంబుమర్కటము. సం. వి. అ. పు. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1-౩.

అంబుముక్కు. సం. వి. చ్. పు. (నీటిని విడుచునది) మబ్బు: చూ, మేఘము. 1-౧౯: (రూ - అంబుముచము.)

అంబుముచేము. —పై.—

అంబురాశి. సం. వి. అ. పు. కడలి: చూ, సముద్రము.

అంబురుహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ - అంబురుహము. 1. మెట్టతామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧; 2. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; ఆం. 3. ఒకానొక వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

అంబురుహము. సం. వి. అ. పు. —పై.—

అంబురుహిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తామరతీగె*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౯.

అంబులపొది. ద్వ. వి: చూ, అంపదొన.

అంబువాచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆషాఢ ౧౦మొ॥ ౧౩ వఱకును భూమికిఁగల పేరు. (ఈ కాలమున భూమిబుతుమతి యనియు, అంటుది యనియు ఆసేవాడుకను బట్టి సేద్యము జరుపఁ బడదు (సూ. ని.)

అంబువాసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ. అంబువాసిని. పాటలి*: చూ, స్థాలి.2.

అంబువాసిని. —పై.—

అంబువాహము. సం. వి. అ. పు. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1; 3. ఒకరకముగడ్డి*: చూ, తృణము. 1-౪౬; విణ. 4. నీరు మోయునది: చూ, మేఘము. 1-౨౦

అంబువాహి. సం. వి. న్. పు. 1. మబ్బు: చూ, అంబువాహము. 1; 2. ముస్త*: చూ, ముస్తకము. 1; (చూ, అంబువాహము. 3); విణ. 3. నీళ్లుమోయువాఁడు. మేఘమంను వర్తించును(అనికొందఱు): చూ, మనుష్యుఁడు. 1-౫.

అంబువాహిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కఱ్ఱిచేఁద: చూ, పాత్రము. 6-౨౫-(౧); 2. ఎత్తుడునీరు పోయుటకై కాలువ మొదట నుంచెడు దోలుపుపట్టె: చూ, హోడము, 1-౮; 3. ఏఱు గొల్చెడు పుట్టి: చూ, హోడము. 1-౨; 4. నీళ్ళు మోయు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.1-౨౫౪.

అంబువిస్రవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-అంబుధిప్రసవ.*.

అంబువు. సం. వి. ఉ. న. 1. నీరు: చూ, సలిలము; 2. లగ్నమునకు నాలుగవ స్థానము: అంభస్సు; 3. ఒకానొక వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

అంబువేతసము. సం. వి. అ. పు: నీరుప్రబ్బలి*: చూ, సహస్రవేధి. 2-౧.

అంబుసరణము. సం. వి. అ. న. తినంటట పాఱుచున్న ప్రవాహము: చూ, కాల్వ. 1.

అంబుసేచని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఓడనుండి నీళ్ళెత్తి పోయు బొక్కెన: చూ, పాత్రము. 6-౨౫-౨.

అంబుస్ఫోటము. సం. వి. అ. న. నీరుబుగ్గ: చూ, స్ఫోటము. 2.

అంబూకృతము. సం. వి. అ. న. 1. తుంపరలతోఁ గూడినమాట: చూ, సనిష్ఠేవము; 2. తుంపరలతోఁ గూడినధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౧౪౮; విశే. 3. నిష్ఠీవముతోఁగూడినది (మాట-ధ్వని); 4. (నీరుగాఁ జేయఁబడినది) మబ్బు: చూ, మేఘము. 1-౨౧; వి. 4. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

అంబే. వై. వి. 1. = అమ్మా: చూ, రూ-అంబా. (వి. పు. 7, ఆ 141.); వా. 2. నిరాకరణమందగుధ్వన్యనుకరణము, రూ-అబ్బే-ఆబ్బే: చూ, హూహూ.

అంబేవ. దే. వి. (అంబే + పేవ) పిఱికి. దిట్టతనములేనివాఁడు: చూ, బ్రాఁకె.

అంబ్లము. సం. వి. అ. పు. చూ-ఆమ్లము. అమ్లము.. 1. పుల్లన: చూ, శుక్తము. 3; విశే. 2. పుల్లనిది. రూ-ఆమ్లము - అమ్లము: చూ, శుక్తము. 4.

అంభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = అంబా-అంబే. ఉంబః చూ, అంబే. 1.

అంభశ్చారము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అంపాచారము.

అంభసాంభ్రమము. సం. వి. అ. పు. నీటిసుడి: చూ, సుడి. 1-౪.

అంభస్సారము. సం. వి. అ. న. 1. ముత్యము: చూ, రత్నములు. 1; 2. నీటిసారము: చూ, సలిలము. 1-౪౩.

అంభస్సు. సం. వి. స్. న. 1. నీరు: చూ, సలిలము. 1; 2. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము; 3. చూ, అంబువు. 2; 4. (యోగ) నవవిధతుష్టులయందు ప్రకృతియను ఆధ్యాత్మికతుష్టి. (ఘూ. ని.)

అంభా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-అంభ.

అంభోజజనని. సం. వి. ఇ. పు. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అంభోజజన్ముఁడు సం. వి. అ. పు. - పై..

అంభోజము. సం. వి. అ. న. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 2. తామరపువ్వు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦;

3. బెగ్గురు: చూ, సారసము. 2; విణ. 4. నీటఁబుట్టినది.

అంభోజిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, అంభోజము; 2: చూ, అంభోజము. 2; 3. తామరగుంపు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౭; 4. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1-౯.(౧); 5. నీరుప్రబ్బలి*: చూ, సహస్రవేధి. 2-౧.

అంభోజుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; విణ. 3. నీటఁబుట్టినవాఁడు: చూ, సలిలము. 1-౪౩ (చూ, మేఘము. 1-౧౮.)

అంభోదము. సం. వి. అ. పు. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. ముస్త*: చూ, ముస్తకము. 1; విణ. 3. నీటినిచ్చునది: చూ, మేఘము. 1-౧౩.

అంభోధరము. సం. వి. అ. పు: చూ, అంభోదము. 1, 2.

అంభోధి. సం. వి. ఇ. పు. కడలి: చూ, సముద్రము.

అంభోధివల్లభము. సం. వి. అ. పు. పగడము: చూ, రత్నములు. ౪.

అంభోనిధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-అంభోధి.

అంభోభ్రము. సం. వి. అ. పు: చూ, అంభసాంభ్రమము.

అంభోరాశి. సం. వి. ఇ. పు: చూ, అంభోనిధి.

అంభోరుహము. సం. వి. అ. న. 1. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; పుం. 2. బెగ్గురు: చూ, సారసము. 2.

అంశకము. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, భాగము. 1; న. 2. సౌరదినము: చూ, రోజు. 1-౪.

అంశకుఁడు. సం. వి. అ. పు. జ్ఞాతి: చూ, సగంధుఁడు. 1,

అంశనము. సం. వి. అ. న. పంపకము: చూ, విభజనము.

అంశభాక్కు. సం. విణ. (జ్). భాగస్వామి: చూ, సగంధుఁడు. 2.

అంశము. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అంశకము. 1; 2. పాలు: చూ, వంతు. ; 3. కిరణము: చూ, హాయనము. ; 4. గడ్డి మొ॥ వానిప్రోవు: చూ, మేటి. 2;

అంశయిత. సం. విణ. పంచిపెట్టువాఁడు: చూ, విభజనకర్త.

అంశలుఁడు. సం. విణ: చూ, అంశభాక్కు.

అంశసవర్ణనము. సం. వి. అ. న. (గణిత) భిన్నాంశములను (హారములను) సమాంశములుగాఁ జేయుట (సూ. ని.)

అంశస్వరము. సం. వి. అ. పు. (సంగీత) ముఖ్య స్వరము: చూ, స్వరము. 2. ౧౪౯.

అంశహరుఁడు. సం. విణ. భాగముపుచ్చుకొనువాఁడు: చూ, అంశభాక్కు.

అంశహారి. సం. వి. భాగము పంచుకొనువాఁడు: చూ, అంశభాక్కు.

అంశి. సం. విణ. భాగము (దాయభాగము) గలవాఁడు: చూ, సగంధుఁడు. ౨-౩.

అంశిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. దాయభాగము గల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౫.

అంశుఁడు. ఆం. పన్నిద్దఱు సూర్యులలో నొకఁడు: చూ, సూర్యుఁడు. 1-౨.

అంశుకము సం. వి. అ. న. 1 ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము. 1-౧౧; 2. సన్ననిబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౩౮; 3. మృదుకాంతి: చూ, వెలుతురు. 1-౧౭; 4. బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1; 5. ఆకుపత్రి*: చూ, రోమశము. 3.

అంశుధరుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, సూర్యుఁడు. 1.

అంశుపట్టము. సం. వి. అ. న. సన్నని పట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౮౧-(౧).

అంశుపతి. సం. వి. ఇ. పు: చూ, అంశుధరుఁడు.

అంశుభృత్తు. త్. —పై.—

అంశుమంతము. సం. వి. త్. పు. 1. ఒకానొకకొండ: చూ, పర్వతము. 1-౨౮; విణ. 2. ప్రకాశముగలది: చూ, వెలుతురు. 1-౧౮; 3. మొనఁ గలది: చూ, సుద. 1-౮.

అంశుమంతుఁడు. సం. వి. త్. పు. 1: చూ, అంశుధరుఁడు; 2. ఒకరాజు: చూ, రాజు. 1. (ఇతఁడు సగరుని మనుమఁడు, దిలీపుని తండ్రి); 3. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 4. సైర్య: చూ, సోదులకేఁడు; 5. వెన్నుఁడు: చూ; విష్ణువు; ఆం. 6: చూ, ఆదిత్యులు; విణ. 7. కనికరము గలవాఁడు: చూ, సురతుఁడు; 8. ధనికుఁడు: చూ, సంపన్నుఁడు.

అంశుమతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ముయ్యాకుపొన్న*: చూ, సాలపర్ణి; 2. యమునానది. చూ, 1-౩

అంశుమత్తు. ఆఁ: చూ, అగసుములు.

అంశుమత్ఫల సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అరఁటి*: చూ, రంభ. 2.

అంశుమాలి. సం. వి. న్. పు: చూ, అంశుధరుఁడు.

అంశులము. సం. విణ. ప్రకాశమానమైనది: చూ, వెలుతురు. 1-౧౮.

అంశుఖుఁడు. సం. వి. ఆ. పు. 1. చాణక్యముని: చూ, సన్యాసి. 1-౧౦; విణ. 2. అంశువును గ్రహించువాఁడు.

అంశువు. సం. వి. ఉ. పు. 4. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; 2. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 3. కొన, మొన: చూ, సుద. 1; 4. అణువు: చూ, స్వల్పము; 5. దారము: చూ, సూత్రము. 1.

అంశుహస్తుఁడు. సం. వి. అ. పు. ౭వి: చూ, సూర్యుఁడు.

అంశ్యము. సం. విణ. విభాగమునకు తగినది, పంచుకొనఁదగినది (సూ.న్యా.): చూ, విభాజ్యము.

అంసకూటము. సం. వి. అ. పు. ఎద్దు మూఁపురము: చూ, స్కంధము. 1-౧-

అంసత్రము. సం. వి. అ. న: భుజకవచము: చూ, వారవాణము:

అంసదక్షిణావర్తము. సం. వి. అ. పు.

సంతానవృద్ధిగల స్త్రీలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౪౮.

అంసపాది. వా. వై. వి.=హంసపాది. కీట పాది*: చూ, హంసపాది.

అంసభారము. సం. వి. అ. పు. రూ-అంసే భారము. 1. (బుజముల బరువు) కావడి: చూ, స్కంధాటిక. 1; 2. (మూఁపు మీఁదిబరువు) కావడి: చూ, స్కంధా టిక. 1-౨.

అంసభారి. సం. విణ. 1. బుజమునబరువు మోయువాఁడు: రూ-అంసభారికుఁడు; 2. మూఁపునకావిడి మోయునది.

అంసభారికుఁడు: చూ, రూ-అంసభారి. 1.

అంసము. సం. వి. అ. పు. 1. మూఁపు: చూ, స్కంధము. 1; 2. పాల: చూ, వంతు. 5;3.పంపకము: చూ,భాగము.1.

అంసరంగికము. సం. వి. అ. పు.బాడిద*: చూ, సూక్ష్మదారువు. 1-౧.

అంసలుడు. సం. విణ. బలిమికాఁడు: చూ, శక్తుఁడు.

అంసేభారము. సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-అంసభారము. 1,2.

అంస్యము. సం.విణ. అంసమునందుండునది: చూ, స్కంధము. 1-౬.

అంహతి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1. ఈవి, చూ, స్పర్శము. 3; 2. తెవులు: చూ, రోగము; 3. విడుపు: చూ, విమోచనము. 1.

అంహస్సు. సం. వి. స్. న. పాపము, దోషము: చూ, వృజినము. 1.

అఁట. దే. అవ్య. 1. వృత్తాంతము చెప్పుటను తెలుపును. "క.తామఁటదలఁ గఁవలలఁట"భాగ.౧౦, స్కం.౬: చూ, సమాచారము 2; 2.మహత్త్వమును తెలుపును. "క. రావణుఁడఁటరిపుఁ, డాసెఱ కుఁవఁజొచ్చి పాదవితఁట కయ్యమునం, జేసెత్తురుగా కుండఁగ, వాసింజఁ తఁట" నిర్వ. ౨. ౮: చూ, మహత్త్వ. 4; ద్ర. 3. అచ్చట, అంద: చూ, తత్ర; 4. ఆక్షేపమును తెలుపును: చూ, సెగ్గింపు. 1-౧; 5. ఆశ్చర్యమును తెలుపును: చూ, వింత. 1; 6. మఱొక చెప్పఁబడిన విరుద్ధమైనయర్థమును తెలుపును: అయిన-ఐన; 7. అర్థవిశేషము లేకయే కొన్నిచోట్లఁ బ్రయోగింపఁబడును; వా. 8. పూర్వాచారపు బ్రాహ్మణులలో కొందఱు అఁటకు బదులుగ "అష" నుపయోగింతురు. "తినావరష, వచ్చారష" ఇత్యాది.

అఋణి. సం. విణ. ఇ. రూ-అనృణి అప్పు లేనివాఁడు: చూ, ధనగ్రాహకుఁడు. 1-౧.

అక. వై. వి. = అక్కా. రూ-అక్క 1. అప్పు: చూ, సహోదరి; 2. పాచకి: చూ, వంటలక్క; 3. పూజ్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౭; 4. తల్లి: చూ, స్త్రీ. 1.

అకంటకము. సం. విణ. అ. న. 1. ముండ్లులేనిది; 2. శత్రువులు లేనిది.

అకట. వై. అవ్య = అక. రూ-అకటకట. అకటకటా-అకటా-అక్కటా-అక్కట

కట - అక్కటకటా - అక్కటక్కట- అక్కటక్కటా-అక్కటా - కట-కట కట - కటకటా - కటా-కట్ట - కిట్టా- 1. అయ్యో, సంతాపమను తెలుపును: చూ, సంతాపము. 1-౫; 2. అహహ. ఆశ్చర్యమును తెలుపును: చూ, వింత. 1.

అకటకట. వై. అవ్య. —పై.—

అకటకటా. —పై.—

అకటవికటము. దే. విణ. రూ-అకటా వికటము. తాలుమాలు. రసి. 3, అ: చూ, వ్యత్యయము.

అకటా. వై. అవ్య: చూ, రూ-అకట.

అకటావికటము. దే. విణ: చూ, రూ- అకటవికటము.

అకము. సం. వి. అ. పు. న. వెత: చూ, శోకము. 1-౧; 2. దోషము: చూ, వృజినము. 1; 3. వృశ్చికరాశి: చూ, రాసులు.

అకర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి.

అకరణము. సం. వి. అ. న. 1. పని చేయమి:రూ-అకరణి;2. ఆత్మ: చూ,హంసుఁడు;వా. విణ.3.ఇంద్రియములులేనిది; 4. సాధనములేనిది; 5. స్వభావముచేత కలిగినది: చూ,స్వభావము. 1-౪.

అకరణి. సం. వి. ఇ.స్త్రీ.1: చూ, అకరణము.1.(ఇదితిట్టునపుడేయుపయోగింపఁబడును "తస్యాకరణిరేవాస్తు." అని వాచస్పతి);పు.2.తిట్టు:చూ, శాపము.1.

అకరికుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ,సుంకరి.

అకరిణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చేయనిది: చూ, అకృతము.

అకరు. దే. వి.రూ-అకరు-అకరువు-కరులు. (తామరపుష్పములోనగువాని చుట్టునుండునది) కింజల్కము. కుమారసం. 3-౩౫౧; భీమ.3-౫౦: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-౧౦-(౩).

అకరువు.—పై.—కాశీ. ౧-౨; ఆం.భా. ౧-౧౬౫.

అకరోటు వా. వి. రూ-అక్రోటు*: చూ, మృదుద్రుమము. 2.

అకర్ణము. సం. వి. అ పు. 1. చక్షుశ్రవము, కంటివినికి: చూ, సర్పము. 1; విణ. 2. చెవుడుకలది; 3 చెవులులేనిది.

అకర్తనుఁడు. సం. విణ. 1. కత్తిరింపనివాఁడు; 2. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు. 2.

అకర్మకరినకరము. అం: రాజ్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౪౩.

అకర్మకము. సం: చూ, అకర్మము. 6.

అకర్మకర్తృప్రయోగము .అం:చూ, ప్రయోగములు.

అకర్మము. సం. వి. న్. న. 1. పనిలేమి: 2. విహితకర్మములు లేకుండుట;3. పాపకార్యము: విణ. న్. 4. పనిలేనిది; 5. కర్మాధికారములేనిది,భ్రష్టము;వా. 6. (వ్యాక) కర్మపదములేని క్రియ: అకర్మకము.

అకర్మశీలుఁడు. సం. విణ. ఏపనియు లేకుండఁగ నున్నవాఁడు: చూ, సోమరి.

అకర్మి. సం. విణ. న్. —పై.—

అకల్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (మాలిన్యము లేనిది) తేయెంప: చూ, వెన్నెల. 1.

అకల్కనుఁడు. సం. విశ. డంబములేని వాఁడు: చూ, వీతదంభుఁడు.

అకల్కము. సం. విశ. స్వచ్ఛమైనది: చూ, సమీచీనము. 2.

అకల్పము. సం. విశ. 1. అధికారమునకు గాని విధులకుగాని లోఁబడనిది; 2. బలములేనిది: అబల, అవీర; 3. పోల్ప శక్యము కానిది.

అకల్యము. సం. విశ. 1. రోగము గలది: చూ, రోగము. 1-౩౯; 2. సత్యమైనది: చూ, సత్యము. 5.

అకస్మాత్తు. సం. క్రి. విశ. అవ్య: చూ, డబ్బాటు.

అకస్మికము. వా. విశ: చూ, ఆకాండము. 2. (గా-ఆకస్మికము.)

అకాండపాతము. సం. వి. అ. పు. ఆకస్మికముగా సంభవించుట. (సూ.ని.)

అకాండము. సం. విశ. 1. సమయోచితముకానిది; 2. ఉన్నట్టుండి కలిగినది: చూ, అకస్మికము; 3. కాండము లేనిది (సూ.ని.)

అకామము. సం. విశ. 1. కోరిక లేనిది; 2. వలపులేనిది, మన్మథవికారము లేనిది; 3. బుద్ధిపూర్వకము గానిది.

అకాముఁడు. సం. విశ. 1. కామములేని వాఁడు: చూ, నిష్కాముఁడు; 2. కోరిక లేనివాఁడు: చూ, నిరాశుఁడు.

అకాయుఁడు. సం. వి. అ. న. 1. కారణములేమి; క్రి. విశ. 2. కారణము లేక, వ్యర్థముగా; విశ. 3. శరీరము లేనివాఁడు.

అకారణము. సం. క్రి. విశ. 1. కారణము లేక, వ్యర్థముగా. భాగ. ౪. ౨-౨౪౦; విశ. 2. కారణములేనిది, తనంతటనే కలిగినది; వి. అ.న. 3. కారణములేమి.

అకారతుగా. క్రి. విశ. గ్రు.ఆకారణముగా. (సూ. ని.) (వా. అనికొందఱు)

అకార్యకారి. సం. విశ. 1. చెడుపనిచేయువాఁడు; 2. విహిత కృత్యము మానువాఁడు; 3. కార్యకారి కానిది.

అకార్య. సం. వి. అ. న. 1. చెడ్డపని: చూ, వ్యళీకము. 2; విశ. 2. చేయఁదగనిది: చూ, ఆగ్రహము. 1.

అకాలము. సం. వి. అ. పు. 1. సరికాని కాలము: చూ, అసమయము; విశ. 2. కాలము లేనిది; 3. తెల్లనిది (నలుపు కానిది.)

అకించనత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దారిద్ర్యము: చూ, పేదరము. 1; 2. సర్వద్రవ్యమును పరిత్యజించుట(ఇదిసన్న్యాస సమునకు అంగము.)

అకించనిమము. సం. వి. న. పు: చూ, అకించనత. 1.

అకించిజ్జ్ఞుఁడు. సం. విశ. జ్ఞానశూన్యుఁడు: చూ, ప్రాజ్ఞ.

అకించిత్కరము. సం. విశ. పనికిమాలినది.

అకీర్తి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1. అపకీర్తి: చూ, సడి. 3; విశ. (ఇ) 2. కీర్తిలేనివాఁడు.

అకుంచనము. ఆం: చూ, కర్మములు. 2.

అకుంఠము. సం. వి. అ. పు. లోహపా షాణాదులచే నఱుకఁగనిది; విణ. 2. వాఁడియైనది; 3. అడ్డులేనిది; 4. చెక్కఁగొట్టఁబడనిది; 5. ప్రబంధము లేనిది; 6: చూ, స్థిరము.

అకుంఠితము. సం. విణ. 1. మొక్కపోనిది; 2: చూ, స్థిరము.

అకుతోభయుఁడు. సం. విణ: చూ, నిర్భయుఁడు.

అకుప్యము. సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౩; 2. వెండి: చూ, లోహము. 1-౪.

అకులజుఁడు. సం. విణ: చూ, సంకరుఁడు.

అకులత. సం. విణ. నీచజన్మము: చూ, సంకరము.

అకుశలము. సం. వి. అ. న. క్షేమము లేక యుండుట.

అకూపారము. సం. వి. అ. పు. రూ-అకూవారము. 1. కడలి: చూ, సముద్రము: 2. ఆకసమార్గము: చూ, తాఁబేలు.౧; 3. గుజ్జుపు మూపు మీను, కూర్మరాట్టు: చూ, మత్స్యము. 1-౩.

అకూపారుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, సూర్యుఁడు.

అకూవారము: చూ, చూ- కూపారము.

అకృతకృత్యుఁడు. సం. విణ. తనకు విధాయకమగు పనిని చేయువాఁడు,

అకృతబుద్ధి. సం. విణ. ఇ. 1. శిక్షితము కాని బుద్ధికలవాఁడు, మూర్ఖుఁడు: చూ, స్త్రబుఁడు; వి. ఇ. స్త్రీ. 2. అశిక్షితమగు బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము.1-౧౬.

అకృతము. సం. వి. అ. న. 1. చేయకుండుట; 2. చేయఁబడనికార్యము; విణ. 3. చేయఁబడనిది: చూ, అచీర్ణము; 4. తప్పుగాఁ జేయఁబడినది; 5. సిద్ధము చేయఁబడనిది, అయితము కానిది (అన్నము మొ॥); 6. సృజింపఁబడనిది; 7.అశిక్షితము. [వాఁడు.

అకృతశ్రముఁడు. సం. విణ. శ్రమనొందిన

అకృతసాక్షులు. ఆం: గ్రామస్థులు, ప్రాడ్వివాకలేఖ సభ్యులు, రాజు, కార్యాధికారి, వారిచే పంపఁబడినవాఁడు, కులమువారు (6).

అకృతాత్ముఁడు. సం. విణ. 1: చూ, అకృతబుద్ధి. 1; 2. బ్రహ్మానుసంధానములేనివాఁడు.

అకృతాస్త్రుఁడు. సం. విణ. విలువిద్యయందు అరితేఱనివాఁడు.

అకృతోద్వాహుఁడు. సం. వి. అ. పు. పెండ్లిలేనివాఁడు: చూ, షండుఁడు.

అకృత్యము. సం. వి. అ. న. 1. తగని పని; విణ. 2. చేయరానిది.

అకృష్టపచ్యము. సం. విణ. దున్నకయే పండునది (నివ్వరి మొ): అకృష్టరోహి.

అకృష్టము. సం. వి. అ. న. 1. నివ్వరివడ్లు: చూ, ధాన్యము. 1-౨౩; విణ. 2. దున్నఁబడనిది; 3. లాగఁబడనిది.

అకృష్టరోహి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ, అకృష్టపచ్యము.

అకృష్ణకర్ముఁడు. సం. విణ: చూ, సదా చారుఁడు.

అకృష్ణిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఆఁడుపోరఁ బిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

అకేశుఁడు. సం. విణ. వెండ్రుకలు లేనివాఁడు.

అకో. దే. అవ్య. రూ-అక్కో-ఒకో-ఒక్కో-ఒకో-ఒక్కో-ఓ. సంశయార్థకము: చూ, సంశయము. 1.

అకో. దే. అవ్య. —వై.— [పోఁక*

అకోటము. సం. వి. అ. పు: చూ,

అకోపుఁడు. సం. విణ: చూ, నిష్కోపి.

అకౌటిల్యుఁడు. సం. విణ: చూ, నిష్కపటి.

అకౌశలుఁడు. సం. విణ. నేర్పులేనివాఁడు: చూ, వాజె.

అక్క. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అమ్మ: చూ, మాత. 1; వై. వి. (1).=అర్క. రూ-అక. అప్ప, తనకు మైనపుట్టిన ఆఁడుది. నీలా. 3-౫౩: చూ, సహోదరి; (2): చూ, వంటలక్క; (3). పూజ్య స్త్రీ. నై. ౫-౧౨౭, కళా. ౩-౯౬: చూ, స్త్రీ. 1-౭, (4). ఆఁడుది. వేణుగో. ౧౭: చూ, స్త్రీ. 1; వా. ఉప. (5) స్త్రీల పేర్లకు "అమ్మ" అనునది చేర్చినటుల "అక్క" అని చేర్పఁబడుట. ("సీతక్క, రామక్క మొ॥); (6). ఒ. దేవతాత్వమును బొంది శుభ కార్యారంభములయందుఁ గొంపబడుచేఁ బూజింపఁబడు పూజ్య స్త్రీలు (వారు ఆఱుగురును అక్కచెల్లెండ్రు అయినను సుగుణముల చే దేవతాత్వమును పొంది రని ప్రసిద్ధి) (సూ. ని.); వై. అవ్య. (7) ఆహో. ఆశ్చర్యార్థకము. శుక. ౧. ౨౩: చూ, వింత. 1.

అక్కజపడు. వై. అ. క్రి.=ఆశ్చర్యపడు (అక్కజము + పడు) వింతనొందు. నైష. ౫-౧౩౩: చూ, వెఱఁగొందు.

అక్కజము. వై. వి. 1.= ఆశ్చర్యమ్, అచ్చెరియము. పి. శసం. ౨-౪౯; చూ, వింత. 1; విణ. 2. అధికము. హెచ్చైనది. భార. ఆది. ౬-౨౦౩: భార. అర. ౪-౧౧౯; భార - భీష్మ ౧-౨౫౩: చూ, హెచ్చు; 3 శక్యము. కానిది. భార-అర. ౩-౫౫౫; భార. భీష్మ ౧-౩౫౫. నై. ౨-౭౯: చూ, లావు. 7; 4. ఆశ్చర్యకరము. భార. విరా. ౩, ౧౧: చూ, వింత. 1.

అక్కజుఁడు. వై. విణ. అధికుఁడు. భార. అర. ౧-౧౦౭; శివ. సా. ౩౪౯: చూ, హేమాహేములు.

అక్కజురాలు. వై. విణ. (అక్కజ+ ఆలు) అధికురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౯.

అక్కట. వై. అవ్య. =అక. రూ-అకట. సంతాపార్థకము: చూ, సంతాపము.

అక్కటకట. —వై.—

అక్కటకటా. —వై.—

అక్కటక్కట. —వై.—

అక్కటక్కటా. —వై.—

అక్కటపడు. వై. అ. క్రి. సంతాపపడు. పండితా. దీక్ష. ౩౫. పొరటు: చూ, సంతాపించు.

అక్కటా. వై. అవ్య: చూ, రూ-అక్కట.

నైష. ౨-౧౨౩.

అక్కటి. దే. విణ. 1. దయాళువైన: చూ, సురతుఁడు. 1; 2. దయకలది: చూ, సురతుఁడు. 1-౨.

అక్కటిక. దే. వి. రూ-అక్కటి ము. కనికరము. మార్క. ౨-౧౨౭; భాగ. ౪.౪౮౬: చూ, దయ.

అక్కటికము. —వై— భార. శల్య. ౨. ౩౨౧; నైష. ౭-౯౦.

అక్కటికించు. దే. అ. క్రి. కరుణించు. శ్రీరంగ. మా-౧౦ - ౭౩: చూ, దయచేయు.

అక్కడ. దే. ప్ర. వి. (అ+కడ) (అక్కడనుండి, అక్కడను మొ॥ వృత్తియందు ఔపవిభక్తిక మగును. ఉదా:- అక్కడివాడు- అక్కడిది మొ॥ అని సూ. ని.) 1. అంట, అచ్చట: చూ, తత్ర.1;వి.ఏ. 2. ఆస్థలము:చూ, తత్ర.1; 3. ఆవలికొన, అవ్వల: చూ, శోధస్సు

అక్కడక్కడ. వై. ప్ర. (అక్కడ+అక్కడ) కొంతదూరమున: అంతే త, అంతంత, అచ్చటచ్చట, అడాడ.

అక్కమ్మ. వా. వి. పూజ్యార్థమంద అక్కనుపిలిచెడిపిలుపు.(ఇట్లుఅక్కయ్య. మఱియు అత్తయ్య మొ॥.)

అక్కర. అం: చూ, వృత్తము 1. (ఇది మధ్యాక్కర, మహాక్కర, మధురాక్కర, అంతరాక్కర, అల్పాక్కరఅని అయిదు విధములు: అక్కర శబ్దము సంజ్ఞావాచకముగాన సంస్కృతపదముతో సమసించినది. అప్ప ౪-౨౭౯); రూ-అక్కరము.

అక్కరము. వై. వి. 1=అక్షరమ్. అచ్చరము: చూ, వర్ణము. 1; 2: చూ, రూ-అక్కర. కవిజనా. జాతి. ౨౬.

అక్కఱ. దే.వి. 1. అపేక్ష. ఆము.౫.౫౩; భార. ఆ. ౭-౩౪౨: చూ, వాంఛ. 1; 2: చూ, అవశ్యకము. హరిశ్చం. ౧-౨౦౫;3. పని:చూ,వ్యాపారము. 1; 4. సబబు, కారణము; చూ, హేతువు. 1; 5. కర్మము:చూ,వ్యాపారము. 1-౧; 6. వేగిరపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1; 7. కొఱఁత, లోటు. నైష. ౧-౧౦౬: చూ, సాద్గు. 1; 8. ఇబ్బంది, కష్టము. హరి. పూ. ౪. ౧౨౪; ద్వి. హరిశ్చ. ఉ-౨౧౮; ఘటికా. ౧-౧౦౩: చూ, శోకము. 1; 9. పూజ్యులయందలి అనురాగము. సారంగ-౩-౨౬౪; సారంగ. ౩-౨౬౫; 10. చెలిమి: చిత్రభా. ౫-౧౮౨: చూ, స్నేహము 1; అం. 11: చూ, అక్కఱలు.

అక్కఱకత్తె. దే. వి. 1. అక్కఱ గలది (స్త్రీ): చూ, స్త్రీ. 1-౮౮; 2. అక్కఱతీర్చునది, తోడ్పడునది.

అక్కఱకాడు. దే. వి. మేలుచేయువాఁడు: చూ, శుభంకరుఁడు.

అక్కఱగండఁడు. దే. వి. అక్కఱ దీర్చువాఁడు. ద్వి. హరిశ్చ. ఉ ౪౩౭: చూ, శ్రద్ధాధానుఁడు.

అక్కఱగొను. ద్వి. అ. క్రి: చూ, వాంఛించు.

అక్కఱపడు. ద్వి. అ. క్రి. 1. ఆశపడు.

భార. అర. ౬. ౩౬౬; దశ ౮-౬: చూ, వాంఛించు; 2. కష్టపడు. హరి. ఉ. ౮-౭: చూ, శోకించు.

అక్కఱపాటు. ద్వ. వి. 1. వేగిరపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1; 2. లోపము, కొఱ. వేంక. పం. ౧-౪౧౫: చూ, సొడ్డు. 1; 3. ఇబ్బంది, కష్టము: చూ, శోకము. 1. భాస్కర శతకము.

అక్కలకర(ఱ)(ఱ్ఱ). వై. వి. = అక్రారా. జ్వరదోషములను పోఁగొట్టునట్టి మూలిక *.

అక్కలవాడ. వై. వి. వంటలక్క లుండు వీథి. క్రీడా. ౧౧౪: చూ, మార్గము. 1. ౧.

అక్కలి. దే. వి. అల. కాశీ. ౧-౧౩౩; చూ, వీచి. 1.

అక్కలు. దే. అ. క్రి. ఉపశమించు, ముడుఁగు. క్రీడా. ౪౬: చూ, సుక్కు. (9).

అక్కళించు. దే. స. క్రి. పొట్ట బొమ్మ లోనగునవి ముడుఁగఁజేయు, అడఁగు. మను. ౧. ౫౯: చూ, సుక్కు (4).

అక్కవాడ. వై. వి: చూ, రూ-అక్కలవాడ. అను. ౬-౬౯; క్రీడా. ౧౮౯.

అక్కసము. దే. వి. 1: చూ, దయ. ఆ, భా. ౧-౧౩౧; 2: చూ, సంతాపము; 3. కోపము. అచ్చ. రా. యు. కాం. ౨౦౦-౨౦౧: చూ, వృజినము.

అక్కసి. దే. విశే. కోపి: చూ, కోపనుఁడు.

అక్కసు. దే. విశే. రూ-అక్కసు. కోపము: చూ, అక్కసము. ౩.

అక్కసు. —వై.—

అక్కసుకాఁడు: చూ, రూ-అక్కసి.

అక్కి. దే. వి. ఒకానొక నేత్రవ్యాధి: చూ, రోగము. 1.

అక్కిబిక్కిద ఢ. 1. ఒకానొక బాల క్రీడ. హంస. ౩-౧౮౬: చూ, బాలక్రీడ.

అక్కిలి. దే. వి. కలఁత (రూ-ఉంకిలి అని కొందఱు) మార్క. ౮. అ. ౬౬; చూ, సంతాపము.

అక్కిలిపడు. ద్వ. అ. క్రి. 1. కలఁతపడు: ఒస. పు. ౭. ౯౬౧; చూ, సంక్షోభించు; 2. పోవు, చెడు. పండితా. ప్ర. రా. ౧౦౧ పొరట: చూ, సమయు 3.

అక్కు. వై. వి. = అంకః. 1. రొమ్ము. అచ్చ. బాల, కాం. ౬౨: చూ, వక్షము; 2. గుండె. దశా. ౨. ౩౮; ఒస. పు. ౭. ౧౮౧: చూ, హృదయము.

అక్కుగొట్టు. ద్వ. వి. హృదయశల్యము. మార్క. ౭. ౨౭౯: చూ, శల్యము. 1-౧౭.

అక్కుపక్కి. వా. వి. బలహీనుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు.

అక్కుముల్లు. ద్వ. వి: చూ, అక్కుగొట్టు. రంగ-రా. ఉ. ౧౦౭ పుట-౯-పంక్తి.

అక్షులు. (వ్యాకరణ) అం:- అ, ఇ, ఉ, ఋ, ౠ. (5).

అక్కుళ్ళు. దే. వి. బ. ఒకరకము ధాన్యము: చూ, ధాన్యము. (సన్నక్కుళ్ళు, తూర్పుఅక్కుళ్ళు లోనగునవి ఈజాతిలోనివి.)

అక్త్రము. సం. విణ. 1. చేరినది: చూ, స్వీకృతము. 2; 2. పోయినది: చూ, విమోచనము. 2; 3. స్పష్టమయినది: చూ, సమాలంభము. 1-౧౫; 5. వన్నె పెట్టఁబడినది; 6. వ్యాప్తము; 7. గతము; 8. పరిమితము. (సూ. ని.)

అక్త్రము. సం. వి. అ. న. కవచము: చూ, వారవారణము.

అక్రమము. సం. వి. అ. పు. 1. క్రమము తప్పుట: చూ, అనుగ్రహము. 4; 2. గమనములేమి; 3. మర్యాదలేమి; విణ. 4. క్రమముతప్పినది; 5. పాదములు లేనిది; వా. 6. అబద్ధము: చూ, వితథము; అం. 7. క్రమభ్రష్టము: చూ, వాక్యదోషములు.

అక్రమాతిశయోక్తి. అం: చూ, అలంకారము. 3.

అక్రాంత. సం. వి. అ. స్త్రీ. వాకుడు*: చూ, స్పృశి.

అక్రియ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పనిలేకుండుట; 2. ముఖ్యకృత్యములు మానుట; అం. 3: చూ, వాక్యదోషములు.

అక్రియుఁడు. సం. విణ. 1. పనిచేయనివాఁడు: చూ, సోమరి; 2. ముఖ్యకృత్యములు లేనివాఁడు; 3. విహితాచారములు అనుష్ఠింపనివాఁడు.

అక్రూరుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. విష్ణుబంధువగు ఒకానొక యాదవుఁడు; విణ. 2: చూ, సౌమ్యుఁడు; అం. 3: చూ, భక్తులు.

అక్రోటు. వా. వి: చూ, సూ-ఆక్రోటు*.

అక్రోధనము. అం: చూ, సాత్త్వికగుణములు.

అక్రోధము. అం: చూ, మానసిక పూజా కుసుమములు.

అక్రోధనుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. అయుతాయువు పుత్రుఁడగు నొకరాజు; విణ. 2: చూ, నిష్కోపి. భార. ఆది. 3, ఆ. ౧౪౽.

అక్లిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. నీలిమొక్క*: చూ, శ్రీఫలి. 2.

అక్లిన్నవర్త్మము. సం. వి. న్. న. ఒకానొక కంటి తెవులు: చూ, లోచనము. 1-౧౩.

అక్లిష్టము. సం. వి. అ. న. 1. కుదువయుంచి యీఁగవు తెచ్చుకొనిన వస్తువు: చూ, వినిమయము; విణ. 2. అలయిక చెందనిది; 3. శిథిలముకానిది; 4. క్రొత్తది: చూ, నూతనము; 5. క్లిష్టము కానిది: చూ, సుబోధము.

అక్లిష్టకర్ముఁడు. సం. వి. న్. పు: చూ, సదాచారుఁడు.

అక్షకము. సం. వి. అ. పు. నెమ్మి*: చూ, స్యందనము. 3.

అక్షకూటము. సం. వి. అ. పు. కంటిపాప: చూ, లోచనము. 1-౧౧.

అక్షగ్లహము. సం. వి. అ. పు. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4.

అక్షచరణుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

అక్షజము. సం. వి. అ. న. 1. దృశ్యము, వాక్యార్థము నభినయించుట: చూ, వ్యంజకము. 1; 2. ప్రత్యక్షజ్ఞానము:

చూ, హృల్లేఖము. 1-౧౭; 3. వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1-౭౨; 4. వజ్రము: చూ, రత్నములు. 3.

అక్షణప్రభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.

అక్షణము. సం. విణ. 1. కాలోచితము కానిది; 2. తెలిపిలేనిది.

అక్షత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కర్కటకశృంగి*: చూ, విష. 1-౮.

అక్షతత్త్వము. సం. వి. అ. న. ద్యూతకళ: చూ, వ్యవహారము. 1-౨౦.

అక్షతము. సం. వి. అ. న. 1. క్లీబ: చూ, పౌరివల్లుఁడు. (అక్షతుఁడు-అక్షితుఁడు అని కొందఱు); పు. 2. బ. తండులము: చూ, బియ్యము; 3. యవధాన్యము: చూ, ధాన్యము. 1-౩౫; వా. 4. పసుపుకలిపిన పూజ అక్షతలు: చూ, సేసఁబ్రాలు 1-౭; న. బ. 5. వడ్లు: చూ, ధాన్యము. 1; 6. క్షయములేమి: చూ, శాశ్వతము. 1; 7. శుభస్థితి: చూ, శుభాగతము; వి. 8. నొప్పింపఁబడనిది; 9. గాయపడనిది; 10. విఱువఁబడనిది; 11. పగులఁగొట్టఁబడనిది; 12. దంపఁబడనిది.

అక్షతయోని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. సంభోగ మెఱుఁగని స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౨౪.

అక్షతలు. సం. వి. అ. పు. బ. రూ-అక్షతములు. 1. తలఁబ్రాలు. వసు. 1౧-౯౩. మనుచ. ౩-౮౫: చూ, బియ్యము. 1-౧; 2. తుములైన సుమ: చూ, ధాన్యము 1; న. బ. 3. పేలాలు: చూ, లాజలు; 4. యవలు: చూ, ధాన్యము. 1-౩౫; 5. మూఁడుమూర్లు దున్నిన నేల: చూ, భూమి. 1-౨; 6. హింసచేయకుండుట: చూ, అహింస; ఏ. 7. సమ్మెటలో గొట్టినను బ్రద్దలుకాని వజ్రకణము; అం. 8: చూ, అర్ఘ్యములు; 9: చూ, అర్చనలు; అ. పు. బ. 10: చూ, అక్షతము. 4.

అక్షతుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1; 2. నపుంసకుఁడు: చూ, పౌరివల్లుఁడు.

అక్షదర్శకుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. న్యాయాధికారి: చూ, స్వామి. ౩-౧; 2. జూదము నందలి న్యాయాన్యాయములను పరిష్కరించువాఁడు: చూ, స్వామి. ౩-౪.

అక్షదృక్కు. సం. వి. — వై. —

అక్షదేవి. సం. వి. న్. పు. జూదరి: చూ, హారకుఁడు. 2.

అక్షద్యువు. సం. వి. ఊ. పు. — వై. —

అక్షద్యూతము. సం. వి. అ. న. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4.

అక్షద్యూతికము. సం. వి. అ. న. జూదమునందలి జగడము: చూ, యుద్ధము. 1-౨

అక్షద్రుగ్ధుఁడు. సం. విణ. జూదమున ఓడినవాఁడు: చూ, వ్యవహారము. 4-౨౦

అక్షధరము. సం. వి. అ. పు. 1. శాఖోటము అను ముండ్లచెట్టు: చూ, శాఖోటకి; 2. చక్రము: చూ, చక్రము. 10.

అక్షధరుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; విణ. 2. అక్షమును ధరించువాఁడు.

అక్షధూర్తులము. } సం. వి. అ. పు. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1-
అక్షధూర్తిలము. } (బండిలాగు ఎద్దు.)

అక్షధూర్తుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, అక్షదేవి.

అక్షపటలము. సం. వి. అ. పు. 1. న్యాయసభ: చూ, సభ. 2; 2. వ్యవహారపత్రములుంచుకొను పెట్టె: చూ, సంపుటా.

అక్షపటలుఁడు. సం. వి. అ. పు. న్యాయాధికారి: చూ, స్వామి. 3.

అక్షపాదుఁడు. సం. వి. అ. పు. (పాదమున కన్నుఁగలవాఁడు) గౌతముఁడు: చూ, సన్యాసి. 1-౫; (ఇతఁడు న్యాయశాస్త్రకర్త.)

అక్షపీడ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇంద్రియములకుఁ గలుగు బాధ: చూ, హాని. 2; 2: చూ, యవతిక్త*.

అక్షఫలము. సం. వి. అ. పు. గర్భంవము: చూ, పుత్రజీవి.

అక్షమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-అక్షమము. ఈర్ష్య: చూ, హంస. 7; 2. ఓర్పులేమి: అక్షమము; విణ. 3: చూ, రూ-అక్షమము. 3; 4: చూ, రూ-అక్షమము. 4.

అక్షమదము. సం. వి. అ. పు. 1. ద్యూతవ్యసనము: చూ, వ్యసనము. 4-౨౨; 2. ఇంద్రియముల మత్తత.

అక్షమము. సం. వి. 1: చూ, రూ-అక్షమ. 1; 2: చూ, రూ-అక్షమ 2; విణ. 3. శక్తిలేనిది: చూ, ఈచ. 3; 4. ఓర్పులేనిది: చూ, అక్షమ, 4.

అక్షమాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అరుంధతి, వశిష్ఠునిభార్య (శ్రీరామాదులకు ఉపనయనమునకు తలయంటిన మహాదేవి): చూ, రిక్కి. 1-౪; 2. అకారాది క్షకారాంతమైన మాల. (ఈనిఘంటుకర్త గతజన్మములో కావేరీతీరమందు అక్షరమాల జపించుటచే యీజన్మములో నిఘంటుకర్తయయ్యెనని ఒకజ్యోతిష్కుఁడు వ్రాసియుండెను (రూ-అక్షరమాల; 3. స్ఫటికాదులు గ్రుచ్చిన మాల: చూ, మాల 1; 4. రుద్రాక్షమాల: చూ, హావణిక. 2-(౧౪); 5. ఇంద్రియముల సమూహము: చూ, ఇంద్రియములు; అం. 6: చూ, హస్తరేఖలు.

అక్షమీలనకేళి. సం. వి. ఇ. పు. స్త్రీ. ఒకరకము బాలికల ఆట: చూ, బాలక్రీడ.

అక్షము. సం. వి. అ. పు. 1. తాండ్ర*: చూ, విభీతకము; 2. జూదమాడెడి అడ్డసాళ్లు: చూ, వ్యవహారము. 4; 3. బండి: చూ, శకటము. 1-౧౫; 4. చాయమేకు: చూ, బండికన్ను; 5. రుద్రాక్షపూస: చూ, రుద్రాక్షము. 1; 6. ఇంద్రాక్షపూస: చూ, ఇంద్రాక్షము. 1; 7. పదునాలుగు మాషముల యెత్తు: చూ, కర్షము. 1; 8. ధనాదులనిమిత్తమైన కలహము: చూ, యుద్ధము. 1-౩; 9. ఒకరకము తాడి*: చూ, తాడు. 2; 10. తాటిచెట్టులోనగువానియందు పుట్టెడు ముదుత వీడని లేతయాకు మొలక, కోటాకు: చూ, మొవ్వు;

11: చూ, శెలంగుడంటి; 12. కత్తుల సాన: చూ, సాన. 2; 13. వ్యాపించుట: చూ, వ్యాప్తి 1; 14. ఆత్మ: చూ, హంసుడు: 15. కేశము: చూ, వెండ్రుక. 1; 16. కణతి: చూ, పార్శ్వము. 2; 17. పురుషునితేతస్సు: చూ, తేతస్సు. 1; 18. సౌవర్చలవణము: చూ, లవణము. 1; 19. తుత్తునాగము: చూ, రసాంజనము. 1-౧; 20: చూ, ఇరుసు; 21. జ్యోతిశ్చక్రము యొక్క అక్షదండము; 22. తేరు: చూ, శకటము. 1; 23. బండిచక్రము: చూ, చక్రము. 10; 24. ఊరు: చూ, తుడము. 1; 25. తులాదండము: చూ, తునికోల; 26. దక్షిణోత్తరధ్రువప్రదేశము; 27. పాము: చూ, సర్పము. 1; 28. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 29. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 30. కణత క్రింది భాగము.

అక్షముడు. సం. విణ. ఓరిమిలేనివాడు: చూ, ద్రాణి.

అక్షయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అక్షయపుణ్యమును గలిగించు నొకతిథి; అం 2: చూ, సంవత్సరములు.

అక్షతృతీయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వైశాఖ శుద్ధతదియ. (అక్షతృతీయ్య.)

అక్షయపాత్రము. సం. వి. అ. న. బిచ్చగానిగిన్నె: చూ, పాత్రము. ౬-౨౬.

అక్షయము. సం. వి. అ. పు. 1. పరమాత్మ: చూ, హంసుడు; విణ: 2. స్థిరమైనది: చూ, శాశ్వతము; 3. ఇల్లులేనిది: చూ, సదనము. 1-౨౩.

అక్షయలోకము. సం. వి. అ. పు. నాకము: చూ, స్వర్గము.

అక్షయ్యనవమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆశ్వయుజశుద్ధ నవమి (సూ. ని.)

అక్షయ్యము. సం. విణ. క్షయింపఁజేయుటకు శక్యముగానిది.

అక్షయ్యోదకము. సం. వి. అ. న. శ్రాద్ధమున పిండదానమునకుఁ బిదపఁ బిత్రులను గూర్చి నులిపియిచ్చెడి జలము.

అక్షరచణుఁడు. సం. వి: చూ, వ్రాతకాఁడు.

అక్షరచుంచువు. సం. విణ.—పై.—

అక్షరఛందస్సు. సం. వి. స్. న. క్షరగణములచే నేర్పడు వృత్తములఁ గూర్చి చెప్పెడి ఛందస్సు. (సూ. ని.)

అక్షరచ్యుతకము. సం. వి. అ. న. పదములలో నొకయక్కరము తీసివేయుటచే మిగిలినదానికి మఱియొకయర్థము స్ఫురింపఁ జేయు చిత్ర కవిత్వము. (సూ.ని.)(కట్టుపద్యము లనియువాడుక.)

అక్షరజనని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (అక్షరములను పుట్టించునది) లేఖిని (తాటాకుపై వ్రాయునది. = గంటము; కాకితముపై వ్రాయునది.=కలము; బొమ్మపై వ్రాయునది=కుంచె మొ॥) (సూ. ని.)

అక్షరజీవకుఁడు. సం. వి. అ. పు-అక్షరజీవి-అక్షరజీవికుఁడు. వ్రాఁత వృత్తిచే బ్రదుకువాఁడు.

అక్షరజీవి.
అక్షరజీవికుఁడు. } —పై.—

అక్షరజ్ఞుఁడు. సం. వి. అ.పు. పండితుఁడు: చూ, సుధి. 1.

అక్షరతూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అక్షరములు వ్రాయు పంచె: చూ, లేఖిని. 1.

అక్షరన్యాసము. సం. వి. అ. పు. 1. లిపి: చూ, వ్రాఁత. 1; 2. వ్రాయుట; 3. వ్రాయఁబడిన పత్రిక; 4 వర్ణసముదాయము; 5. తంత్రశాస్త్రప్రకారము అక్షరము లుచ్చరించుచు హృదయాది స్థానములు స్పృశించుట.

అక్షరభూమిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. అక్షరములు వ్రాయుట కుపయోగించెడి పలక: చూ, పలక. 1.

అక్షరము. సం. వి. అ. న.=అక్కరము: చూ, వర్ణము. 1; 2. బ్రహ్మము, పరమాత్మ: చూ, హంసుఁడు; 3. కైవల్యము: చూ, మోక్షము. 1; 4. ఓంకారము, ప్రణవము: చూ, ఓమ్; 5. పుణ్యము: చూ, సుకృతము. 1; 6. ప్రత్యయము గాక ముందున్న శబ్దస్వరూపము: చూ, ప్రకృతి. 1; 7. జపము: చూ, తపము. 2;8. క్రతువు: చూ, యజ్ఞము. 1; 9. నీరు: చూ, సలిలము; 19. ఆకాశము: చూ, సురవర్త్మము; 11. శాస్త్రలో అయిదవపాలు అను ఒక కాలమానము; వా. 12. భగవంతుని నామము; విణ. 13. ప్రాణము గలది; 14. ధ్వనిగలది; 15. స్వరయుక్తమైనది; 16. అర్థమును దెలుపునది; 17. నశింపులేనిది, శిలాక్షరము: చూ, శిలాశాసనము; వి,విణ. 18. గుణయుతు, గుణయుతుగలది: చూ, లక్షణము 1; 19: చూ, సరస్వతి.

అక్షరముఖుఁడు. సం. విశే. 1. అక్షరములు వచ్చినవాఁడు: చూ, అక్షరాస్యుఁడు; 2.శాస్త్రములు వచ్చినవాఁడు; చూ, సుధి. 1.

అక్షరముష్టిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వ్రేళ్లసైగలచేత మాటలం గ్రహించుట: చూ, శబ్దము. 1-౭౫.

అక్షరలక్షణ. అం: చూ, కళలు.

అక్షరవిన్యాసము: చూ, అక్షరన్యాసము.

అక్షరసంధానశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముద్రాక్షరశాల: చూ, సదనము. 1-౪.

అక్షరసంధానోద్యోగి. సం. విణ. అచ్చు అక్కరములను గూర్చువాఁడు.

అక్షరసంస్థానము. సం. వి. అ. న. లిపి: చూ, వ్రాఁత.

అక్షరాభ్యాసము. సం. వి. అ. పు. బాలబాలికలను బడిలో వేయు నొకానొక శుభకర్మము: చూ, సరస్వతీపూజ.

అక్షరార్థము. సం. వి.అ. పు.1. శబ్దార్థము. వ్యతి.—తాత్పర్యార్థము (నా. ని.); 2. అక్షరముల యంతరార్థము. [1, 2.

అక్షరాస్యుఁడు. సం: చూ, అక్షరముఖుఁడు.

అక్షరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వర్షాకాలము: చూ, వాన. 1-౧౪.

అక్షరుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1; విణ. 4. నాశములేనివాఁడు: చూ, సదాతనుఁడు.

అక్షర్యము. సం. విశే. 1. అక్షరముల నుండి పుట్టినది; 2. అక్షరములయందుండునది. [చూ, వ్యవహారము. 4.

అక్షవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జూదము:

అక్షవాటము సం. వి. అ. పు. 1. జూదమాడుచోటు: చూ, సదనము. 1-౭౨; 2. జెట్లుసాదన చేయుచోటు: చూ, స్థానము. 1-౮; 3. నెత్తపలక: చూ, వ్యవహారము. 4-౩.

అక్షవాపుఁడు. సం. వి. అ. పు. పూర్వ ప్రభుత్వపు లెక్కల మైయధికారి.

అక్షవాముఁడు. సం. వి. అ. పు. జూదమున అన్యాయముగాప్రవర్తించువాఁడు.

అక్షవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, లొద్దుగ*. [అక్షతత్వము.

అక్షవిద్య. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ,

అక్షవిశారదుఁడు. సం. వి. అ. పు. నలచక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1.

అక్షవృత్తము. సం. విణ. 1. జూదమున ఆసక్తికలది; 2. జూదమున జరిగినది.

అక్షశౌండుఁడు. సం. వి. అ. పు. సొగటాలు బాగుగ నాడువాఁడు: చూ, హారకుఁడు. 2.

అక్షసరము. సం. వి. అ. పు. జపమాల, అక్షసూత్రము: చూ,హవశిక. 2-(14.)

అక్షసూత్రము. —పై.— [వెలగ*.

అక్షస్యందము. సం. వి. అ. పు: చూ,

అక్షహృదయము. సం. వి. అ. న. 1. జూదమునందలి గుట్టు: చూ, వ్యవహారము 4-౨౩; 2. అధికసంఖ్యాకములగు వస్తువులనైనను లెక్కింపక యే చూచినంత మాత్రమున మొత్తముచెప్ప గల శక్తినిచ్చు విద్య. భార. అర. ౨-౧౩౫.

అక్షాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఓర్వలేనితనము: చూ, హంస. 7.

అక్షౌద్రకీలము. సం. వి. అ. న. చాయమేకు: చూ, బండికన్ను.

అక్షారలవణము. సం. వి. అ. న. 1. సైంధవలవణము: చూ, లవణము. 1-౪; 2. ఆవుపాలు ఆవునెయ్యి బియ్యము మొ॥ పదార్థముల వర్గము.

అక్షావపనము. సం. వి. అ. న. పాచికలాడెడు పలక, నెత్తపలక: చూ, వ్యవహారము. 4-౩.

అక్షావాపుఁడు. సం. వి. అ. పు. జూదరి: చూ, హారకుఁడు. 2.

అక్షి. సం. వి. ఇ. న. 1. కన్ను: చూ, లోచనము. 1; సర్వ. 2. రెండు అను సంఖ్య: చూ, రెండు. 2; 3: చూ, మహాభక్త*.

అక్షింతలు. వా. పై. వి. బ. = అక్షతే. సేసఁబ్రాలు. రుక్మాం. ౪-౮౯: చూ, బియ్యము. 1—౧.

అక్షికంపము. సం. వి. అ. పు: చూ, ఱెప్పపాటు. 2.

అక్షికము. సం. వి. పు. ఆ. రూ- ఆక్షీకము: చూ, రంజనద్రుమము*.

అక్షికూటకము. సం. వి. అ. న. కనుగ్రుడ్డు: చూ, లోచనము.1-౧౧.

అక్షిగతుఁడు. సం. విణ. 1. పగఁగొనఁ దగినవాఁడు: చూ, శత్రుఁడు. 1;2: చూ, గోచరుఁడు. [అక్షికూటకము.

అక్షిగోళము. సం. వి. అ. పు: చూ,

అక్షిజాహము. సం. వి. అ. పు. కంటి కొలికి: చూ, లోచనము. 1.

అక్షిపక్ష్మము. సం. వి న్. పు. కనుఱెప్ప మీఁది వెండ్రుక: చూ, ఱెండ్రుక. 1.

అక్షిపటలము. సం. వి. అ. న. కంటి పొర: చూ, లోచనము. 1-౧౫.

అక్షిబము. సం. వి. అ. పు. రూ-అక్షీబము. 1. మునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1; 2. లవణమువాసనగలిగెడి సముద్రపు టుప్పు: చూ, లవణము. 1-౪; పు. 3. ఒకరకము మామిడి*: చూ, మామిడి.

అక్షిభేషజము. సం. వి. అ. న. తెల్ల లొద్దుగు*: చూ, లొద్దుగు. 1-౨: 3. ఎఱ్ఱలొద్దుగు*: చూ, లొద్దుగు 1-౧.

అక్షిభ్రువము. సం. వి. అ. న. కన్నులు కనుబొమలును (సమాహార ద్వంద్వము) (సూ. ని.) [వేల్పు పుఱేఁడు.

అక్షియోనికుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ,

అక్షివికూణితము. సం. వి. అ. న. కడ గంటి చూపు: చూ, వీక్షణము. 1-౪.

అక్షీకము. సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-అక్షికము*

అక్షీణము. సం. విణ: చూ, శాశ్వతము.

అక్షీబము. సం. వి. అ. పు.: చూ, రూ-అక్షిబము. 1, 2, 3; విణ. 4. పత్తిల్లెనిది, క్రొవ్వనిది: రూ-అక్షీవము.

అక్షీయమాణము. సం. విణ. తఱుఁగనిది:

అక్షీవము. సం. వి. అ. పు, విణ: చూ, రూ-అక్షీబము. 1, 2, 3, 4.

అక్షుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. అక్షయకుమారుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1. (రావణుని కొడుకులలో నొకఁడు) (సూ. ని.); 2. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు; 3. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 1; 4. ఆత్మజ్ఞాని: చూ, సుధి. 1.

అక్షుణ్ణము. సం. విణ.వాడుకొనఁ బడనిది.

అక్షులు. అం: కంచికామాక్షి, కాశీ విశాలాక్షి, మధురమీనాక్షి. (3)

అక్షేత్రము. సం. వి. అ. న. 1. పండని పొలము, ఊషరక్షేత్రము: చూ, భూమి. 1-౭; 2. అనుపపన్నక్షేత్రము; విణ. 3. చేనులేనిది. (సస్యము)

అక్షోటము. సం. వి. అ. పు. రూ-అక్షోడము. కొండగోఁగు*: చూ, పరగోఁగు. 1-౨.

అక్షోడము. —షై.—

అక్షోభ్యము. సం. వి. అ. పు. 1. ఏనుఁగును కట్టు కంబము, ఆలానము: చూ, స్తంభము. 1; 2. కలఁతలేమి.

అక్షౌహిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-అక్షోహిణి. భార. ఉ. ౧.౨౩౯.

అక్షౌహిణి. —షై.— (౨౧౮౭౦ రథములు, అన్నియేనుఁగులు, ౬౫౬౧౦ అశ్వములు, ౧౦౯౩౫౦ పదాతులును గలిగిన సేన.) [లవణము. 1.

అక్ష్యము. సం. వి. అ. న: చూ, అక్షార

అఖండగౌతమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రాజమహేంద్రవరముదగ్గఱ గోదావరినదికి గలపేరు:చూ,గౌతమి. 1.(రాజమహేంద్రవరమున వంతెన, ధవిళేశ్వరమున ఆనకట్ట యీనడుమనైన కలవు.)

అఖండద్వాదశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మార్గశీర్ష శుద్ధ ద్వాదశి.

అఖండము. సం. విణ. = ఏకాండము. 1. అంతయు: చూ, సర్వము; 2. ఖండముకానిది: అఖండితము, అవికలము.

అఖండితము. సం. విణ: చూ, అఖండము. 2.

అఖండుకము. సం. విణ. చెన్నంగి (కొబ్బరి) చెట్టు: చూ, స్కంధఫలము.

అఖట్టము. సం. వి. అ. పు. మోరట*: చూ, సన్నకద్రువు.

అఖర్వము. సం. విణ. 1. పొట్టిది గానిది; 2. అధికము: చూ, పేరాళము. 1.

అఖాతము. సం. వి. అ. పు, న. = అగడిత. 1. (మనుష్యులచేఁ ద్రవ్వఁబడని కోనేఱు మొ॥ నీరు కెంకి) పరిఖ: చూ, స్వర్ణది; 2. కోటచుట్టును త్రవ్వఁబడిన జలాధారము, పరిఖ: చూ, ప్రహిదిని. 2-౧౪; విణ. 3. త్రవ్వఁబడనిది.

అఖిలము. సం. వి. అ. న. 1. దూఱు: చూ, సెగ్గింపు; విణ. 2. అంతయు: చూ, సర్వము; 3. దున్నఁబడినది (నేల).

అఖ్యాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అపఖ్యాతి: చూ, సడి.3. [పాకు*.

అగంద్రపాత్రు. ద్వ. వి: చూ, అగ్గివేంద్ర

అగచరము. సం. వి. అ. పు. చెట్టు ద్రిమ్మరి, కోఁతి: చూ, వానరము.

అగచాటులు. దే. వి. ఉ. రూ-అగచాట్లు. (అగ్గము+చాటులు) ఆపద. పార్వ. ౪-౧౫౪; శు, రా-౬-౩౮౩: చూ, విపత్తు.

అగచాట్లపోతు. ద్వ. విణ. రూ-అగచాట్లమారి-అగసాట్లమారి. 1. ఆపదలపొందుట గేస్వభావముగాఁగలవాఁడు. హంస. ౩.౧౧౩: చూ, కడగండ్లమారి; 2. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుడు. 2. ౧.

అగచాట్లమారి. }
అగసాట్లమారి. } —వై.—

అగజము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, శిలాజితు; విణ. 2. పర్వతమునుండి పుట్టినది; 3. పర్వతమందు పుట్టినది; 4. చెట్టునుండి పుట్టినది.

అగజాత. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. వసురాజుభార్య, గిరిక (కోలాహల పర్వతమునకును శుక్తిమతినదికిని బుట్టిన ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ. 1-౧౫౫.

అగడత. వై. వి. = అఖాతమ్. రూ-అగడిత-అగడ్త. 1. పరిఖ. రా. వి. ౫-౩౭; 2. భూదగుంట:చూ,సరస్సు.1-౧౪౬. (నూరసచాటువు). [వదరు. 5.

అగడాడు. దే. అ. క్రి. ప్రేలు: చూ,

అగడారు. దే. వి. నింద: చూ, సెగ్గింపు.

అగడిత. వై. వి. = అఖాతమ్: అగడత. 1-2. రం, రా-యు. ౨౮౧. పొరట ౩౧ పంక్తి.

అగడు. దే. వి. 1. రూ - అవడు-అవసడి-అవసరి-అగడారు-అవదూలు,నింద;వసు. ౧-౧౦౭:చూ, నెగ్గింపు;వి.౨.2.నింద్యము: చూ, సెగ్గింపు. 1-౫; 3. బెదరినది, చెదరినది. వసు. ౨. ౨౨; ఉ, హరిశ్చ 3.—౬౭. [హర. ౫-౧౦.

అగడుఁగాకి. దే. విశే: చూ, నిందితుఁడు.

అగడుగాఁడు. దే. విశే.-వై.-హర.౫-౧౦.

అగడుచేయు. ద్వి. స. క్రి. రూ-అగడు సేయు. 1. నిందించు. వై. ౭-౧౮: చూ, సెగ్గించు; 2: చూ, అల్లరిచేయు. శక. ౪-౪౬; విజ. 3-౨౮; 3. చిన్న పుచ్చు. ఉ-రా. ౬.౧౮౪. (శీకటి వర్ణనము); పి. శకుం. ౨-౧౮౨: చూ, తక్కువ పఱచు.

అగడుపడు. ద్వి.అ. క్రి. రూ-అగడ్పడు. 1. నిందపడు. వి. ప్ర. 3-౧౭: చూ, పీటీబోవు; 2. కలఁతనొందు. వసు. ౬-౬౨; అచ్చ. రా. యు. కాం. ౧౬౨; చూ, సంక్షోభించు; 3. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు.

అగడుపఱచు. ద్వి. స. క్రి: చూ, ఆడు చేయు. ఉ. రా. ౪.౨౫౭.

అగడుసేయు. ద్వి. స. క్రి. —వై.—

అగడ్త. వై. వి.=: చూ, రూ-అగడ్తత.

అగణితము. సం. విశే: చూ, అసంఖ్యే యము.

అగణ్యము. సం. విశే. లెక్కింప శక్యము గానిది:చూ, అమితము;2. ఎన్నఁదగినది.

అగతి. సం. విశే. ఇ. 1. = :చూ, అగతికము1; వి. ఇ. స్త్రీ. 2. గతిలేమి (ఉపాయములేమి, దిక్కులేమి, ఆధారములేమి, గమనములేమి.) (సూ. ని.)

అగతికము. సం. విశే. 1. గతిలేనిది (దిక్కుమాలినది, అధారములేనిది):చూ, అగతి. 1; 2. ఉపాయాంతరము లేని యప్పుడు చేయఁదగినది. యజ్ఞ.౧.౩౪౬; 3. గమనము లేనిది.

అగత్యము. వా. సం. విశే. 1. అవశ్యకము, అనివార్యము, తప్పనిది: చూ, భృశము; వి. 2. అవశ్యకత: చూ, భృశము. [వైద్యుఁడు.

అగదంకారుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ,

అగదము. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, మందు. 1; 2: ఆరోగ్యము, అనామయము, కల్యత్వము; 3. యజుర్వేదమున విషాదుల విఱుగుడును దెలపు భాగము; విశే. 4. తెవులులేనిది; 5. భాషింపనిది. (సూ. ని.)

అగప. వా. వి. 1. రూ-అపక. చుక్కాను (అనికొండలు): చూ, పీలి. 2; 2. సూ-అపక-అభక్క. కొయ్యకు టెంకాయ చిప్పను గ్రుచ్చి గరిటెవలెఁ జేసినది: చూ, డోకి; 3. పెద్దతెడ్డు, కొయ్య గరిటె: చూ,సూ-అబక. అమ.౧-౮౦; ఆం, భా. ౨-౨౪౪; 4. ఓడలముఁజేకిని గోకి శుభ్రముచేయు కొయ్య గుద్దలి. ఆం, భా. ౧. ౧౫౭.

అగపడు. ద్వి. అ. క్రి. (అగ్గము + పడు) రూ-అగ్గపడు. 1. కనఁబడు. భాగ. ౧౦.పూ. ౧౨౯౯; భీమ. ౩, అ.౩౦: చూ, ప్రత్యక్షమగు; 2: చూ, లోఁబడు.

భార. శాం.౩-౭౩;భాగ. ఆశ్వ.౧-౨౧; 3.దొరకు. భాగ. శాం.౪-౩౮౨.భార. ద్రో. ౧-౨౩౭; చూ, సంభవించు;1. తెలియు.భాగ. విరా, ౨-౭౦;ద్వి. సా.౨-౨౭పా;(సమ్మెకవిద్విపదసారంగధరచరిత్రము): చూ, విదితము ను.

అగపాటు. ద్వ. వి. రూ-అగబాటు-అగ్గపాటు- నగపాటు-నగబాటు. 1. అధీన్యము, లొంగుట, చిక్కుట. భార. శల్య. ౨-౨౭౩; భా. రా. అర. ౨-౫౮: చూ, స్వాధీనము.1; 2.ఎఱుకపడుట, తెలియుట. భార. విరా. ౧-౧౫౮. ద్విపదబాణాలశంభుదాసుని సారంగధరచరిత్ర.౨-౯౨పా౯.పంక్తి: చూ, స్పష్టము. 1.

అగబాటు. ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-అగపాటు.1, 2; 3.కష్టము: చూ,శోకము (నగబాట్లు అగబాట్లయ్యెనని కొండఱు;నవ్వతాలుపుప్వతాలయ్యెనన్నట్లు)

అగమము. సం. వి. అ. పు. 1. కొండ: చూ, పర్వతము. 1; 2. పాము: చూ, సర్పము. 1;3.చెట్టు:చూ, వృక్షము. 1. వసు. ౩-౧౩౪.

అగము. సం. వి. అ. పు. —వై.—; 4.విషవిశేషము:చూ, వసనాభి; 5: చూ, వ్రతము. 1; 6.సంచరించుటకు అశక్యమైన పర్వత శిఖరముయొక్క క్రింది చోటు, తటము: చూ,పర్వతము.1-౧౧.

అగమ్యము. సం. విశ. 1. నడువదగనిది, పోవదగనిది; 2. పొందదగనిది, చేరరానిది (పర్వతాది); 3. సంగమించగూడనిది (పరకళత్రాది. ఉదా:- అగమ్యాగమన దోషము); 4. తెలియరానిది, గ్రహింపరానిది (అర్థము మొ:॥)

అగరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. విషమును హరించు వస్తువు; 2. దేవతాళము.* (మూషిక విషమును హరించును):చూ, విషనాశని.

అగరు. సం. వి. అ. న. = అగలు-అగిలు. రూ-అగరువు-అగురు-అగురువు. చందన విశేషము, అగరు చెట్టు కఱ్ఱనుండి తీసిన పరిమళద్రవ్యము. యయా. ౧-౪౬; అం, భా. ౨-౧౨-౨: చూ, రాజార్హము. 1; అం. 2: చూ, గంధములు; దే. వి. (1) తీక్ష్ణము: చూ, సంజ్వరము. 1.

అగరుచెక్క. ద్వ. వి. చందనపుచెక్క: చూ, అనామయము. 2.

అగరుప్రూను. ద్వ. వి. గంధము*: చూ, సుగంధము. 1.

అగరువు. సం. వి. ఉ. న. = అగలు. 1. చందనవిశేషము: చూ, రాజార్హము. 1; పుం. 2. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప.

అగర్భము. అం: చూ, ప్రాణాయామములు.

అగలించు. దే. స. క్రి. రూ-అగళించు-అగలు-అగులు- అగల్చు,చిటులు: చూ, స్ఫోటించు.

అగళించు. —వై.—

అగలు. వై.వి.=అగరువు.1: చూ, అగరు.1; భార.అను.౪-౧౨; 2. బొట్టుపెట్టుకొనుటకై నూకలు మున్నగునవి మాడ్చి

పరిమళ ద్రవ్యములను జేర్చిచేయు పదార్థము: చూ, రూ-కగులు; దే. అ. క్రి. 2. రూ-అగలుచు-అగల్చు. 1. తగలు, ఛేదిల్లు. భాగ. ద్రో. ౧-౩౫౩; మనుచ. ౫-౩౦; చంద్రా. ౪-౯౯: చూ, స్ఫోటించు; 3. క్షీణమగు, చెడు. భాగ. శాం-యు. ౧౩౬౭; పాండు. ౪-౪౯౭: చూ, సమయు. 3; 4 దుఃఖించు. ద్వి. హరిశ్చ. ఉ. ౨-౩౭౪: చూ, శోకించు. 1-3; 5. చీలు: చూ, వేఱుపడు. [ఉత్సాదనము.

అగలుచుట. దే. వి. వెల్లగించుట: చూ,

అగలుసత్తు. వై. వి. చందనవిశేషము: చూ, రాజార్హము. 1. [విదకర్ణి.

అగలుసొంటి. వై. వి. చిఱుబొద్ది*: చూ,

అగలుచు(ల్చు) దే. స. క్రి: చూ, రూ-అగలు. 2, 3, 4, 5. (పగులఁగొట్టుటకు:- భా, రా. బాల-౪౧౪; శ.రా. ౪-౩౦౨; వెల్లగించుటకు:-భార. స్త్రీ. ౨-౯.

అగలుబగలు. వా. వి. ఇసుతట్టలు. రూ-అగలుబగులు.

అగవాళ్లు. దే. వి. బ.(అగ్గము + వాళులు) తేలికయైన ఓరట్ట చెప్పులు: చూ, సమ్మాళికలు. 1-౧.

అగవు. దే. వి. 1. పని: చూ, వ్యాపారము. 1; వా. 2: చూ, తగవు. 4.

అగవుతగవులు. దే. వి. బ. శుభకార్యమందలి బహుమానములు, ఆఁడుబిడ్డమున్నగువారికిచ్చెడి బహుమానాదులు. కువల. ౩-౭౫; దశా-౯-౭౩: చూ, రూ-అగువు తగువులు.

అగసాట్లమారి. దే. విణ: చూ, రూ-అగచాట్లమారి.

అగసాలి. ద్వ. వి. (అగ్గము + సాలె)రూ-అగసాలె-కమసాలి-కమసాలె- కంసాల-కంసాలి-కంసాలె.బంగారుపనివానిదు కాణము. బస. ౩-౪-౬౩; వైజ. ౪-౭౨. అం, నా.౨-౨౮౪: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

అగసాలె.—వై.—ఆము. ౪-౭౫.

అగసి. వై. వి.=అతసి-అగస్తి. రూ-అగసియ-అగిసె: చూ, శుకనాసము. 1.*.

అగస్తి. సం. వి. ఇ. పు. 1. అగస్త్యుఁడను ముని: చూ, సన్యాసి(ల); 2. =అగసి-అగిసియ-అగిసె- అవిసె-*: చూ, శుకనాసము. 1; 3. అగస్త్యుఁడను పేరుగల ఒకానొక నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౧౨; స్త్రీ. 4. అగస్త్యుని వంశమునఁ బుట్టిన ఆఁడుది. (సూ. ని.)

అగస్త్యకము. } సం వి. అ. ప్ర. =: చూ,
అగస్త్యము. } అగసి*.

అగస్త్యభ్రాత. వా. వి. 1. అగస్త్యుని తోడఁ బుట్టినవాఁడు; 2. పనికిరాని వాఁడు: చూ, వ్రాజె.

అగస్త్యమాత్రము. సం. వి. అ. న. కడలి: చూ, సముద్రము. [ములు.

అగస్త్యవ్యాకరణము. అం: చూ, వ్యాకరణ

అగస్త్యుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అగస్తి. 1; 2: చూ, శివుఁడు. 1; అం. 3. సప్తఋషులు: చూ, సప్తకము. ౧-౩౩; 4. ఒకానొకఋషి (ప్రవరకర్తలలో నొకఁడు): చూ, గోత్రము. 13.

అగస్త్యోదయము సం. వి. అ. పు. 1. అగస్త్య నక్షత్రముయొక్క ఉదయము. (ఇది భాద్రపద మాసాంతమున నగును. అప్పుడు జలములు తేఱును.,

అగాదు. దే. వి 1. తుపాకి పిరంగి పిడుగు లోనగువాని ధ్వని: చూ, స్వరము .2; 2. తుపాకి పిరంగిలోనగు వానియందు నిప్పుఁదగిలించుట. (నిప్పుతగుల గానే ధ్వని వెడలును) రసిక. ౪-౯౫.

అగాధము. సం. వి. అ. పు, న. 1. పెద్ద బొత్త: చూ, రంధ్రము. 1-౧౨; 2. లోఁతైన బిలము: చూ, రంధ్రము. 1-౧; విణ. 3. మిక్కిలిలోఁతు గలది: చూ, లోఁతు. 2; 4. తెలియరానిది: చూ, దురవగాహము. [సదనము. 1

అగారము. సం. వి. అ. న. ఇల్లు: చూ,

అగావు. దే. వి. 1. తాకట్టు: చూ, వారకము. తద్వి-పెట్టుబడిసొమ్మునకు: చూ, సంచకరము; 2. ఆరోపితమైన నింద: చూ, నెగ్గింపు; వా. 3. పైపెచ్చు, అదనము. (అగావుమాటలు)

అగిని. వై. వి. = అగ్ని. రూ-అగ్గి: చూ, వహ్ని. 1. కవిజనా. సం. ౫౦; ద్వి. సిం. భాగ. ౨.

అగిసియ. వై. వి. = అగస్తి*. యయా. ౪-౧౧: చూ, రూ-అగసి.

అగిసె.—వై.—

అగిసెయాకుబొట్టు. ద్వ. వి. అవిసెయాకు వంటి ఆకారముగల బొట్టు: చూ, బొట్టు. 1-౧౩.

అగు. దే అ. క్రి. రూ-అవు-బొ. అగుడెంచు. 1. నిర్వర్తిల్లు: చూ, రవణించు; స. క్రి. 2. పొందు: చూ, సక్తమగు; అ. క్రి. 3. కలుగు. భార. సభా. ౧-౧౪౦; భార. భీష్మ. ౧-౭౫: చూ, సంభవించు; 4. పుట్టు. కవిరా. ౧.౮౧: చూ, అగు. 3; 5. ప్రాపించు - భార. అది. ౧-౧౧౯; భార. ఉద్యో. ౩-౩౩౨; కవిక. ౪-౨; విప్ర. ౫-౨: చూ, అగు. 3; 6. ప్రవర్తిల్లు. రాఘవ. ౨-౩౨: చూ, వర్తించు; 7. గణించు, కడచు. కాశీ. ౪. ౧౪; పరమ. ౨. ౧౩౩: చూ, సను. 3; 8. నెఱవేఱు. భాగ. ఉద్యో. ౩-౭౩; కువల. ౨-౨౬: చూ, సిద్ధించు; 9. తగు. భార. అది. ౧-౧౨౪; భాగ. ౧౦. ఉ. ౧-౩౬: చూ, సరిపడు. 2; 10. చాలియుండు. భార. ఉద్యో. ౧. ౧౧౧; భా. రా. కిష్కిం. ౯౪: చూ, సమర్థమగు; 11. ధాతువుల తుమున్నర్థక రూపముల కనుప్రయుక్తమై విధ్యర్థమును అనఁగా "వలయు"అను నర్థమును తెలుపును. భార. శాం. ౫-౫౦౫; జై. భా. ౮. ౨౦౬;12. మాఱు, మార్పడు. సుమతీ. ౪. ౧౪ (సూ. ని.): చూ, వేఱుపడు; 13: చూ, శక్యమగు. భార. అది. ౧-౯౬; భార. ద్రో. ౨-౯౯; ధర్మా. మార్గ. ౧౧; 14. పొందుపడు. భార. ఉద్యో. ౧-౩౯౯; భార. మౌ. ౨-౨౧; కవిక. ౪-౩౭: చూ, సరిపడు. 1; 15; కలియు, ఏకమగు. భార. అర. ౧-

౩౯౪; కు. సం. ౨. ౧౪౧: చూ, సత్తమగు (చూ, అగు. 2); 16. నిజ మగు: చూ, రూ-అవు-ఔ, అగుదెంచు, సత్యమగు. భార. ద్రో. ౩-౨౯౬; 17: చూ, సిద్ధమగు. పాండు. ౪.౧౫౩; ఉమ. ౪-౧౭౮; 18. తోఁచు: చూ, స్ఫురించు. 2. కవి రా. ౫-౨౬౬; 19. కలదియగు, కలిగియుండు. కు. సం. ౭-౮౯౬; భార. ద్రో. ౫-౧౧౨; హర. పీఠి. ౨౨; హర. ౨-౬౦; 20. అధీనమగు. భా, రా-యు, ౫౦. ౯౭౦; శుక. ౨-౩౬౦. (ఈ యర్థమందిది షష్ఠీవిభక్తితోనే యన్వయించును): చూ, లోఁబడు; 21: చూ, సంబంధించు. కవి రా. ౧-౧౫౨; ప్రభా. ౨-౭౧; 22. ఉండు. భార. భీష్మ. ౨-౩౦; పారి. ౧-౪౦: చూ, గసించు; 23. వ్యతిరేకార్థక రూపములపై అర్థములేకయే అనుప్రయుక్తమగును. అట్టిచో దీనికి ప్రాయికముగా భూత కాలిక ప్రయోగములే కలవు. కాని కొన్నిచోట్ల తద్ధర్మార్థక ప్రయోగములు కూడఁ గనఁబడుచున్నవి.— ౧. భూత కాలికమునకు.— భార. ఆది. ౬-౫౯; భార. ఆని. ౨-౧౫౮; ఆము. ౩-౫౩; ౨. తద్ధర్మార్థకమునకు:- భార. మహా: ౭౦; పారి. ౧-౭౩: 24. మగియు: చూ, సరిపోవు; 25: చూ, వ్యయించు; 26. వివాహపర్యాయముల కనుప్రయుక్తమై "చేసికొను"అను నర్థము నిచ్చును. భార. ఆది. ౧౦-౧౩౦; 27. వివాహమగు. ఆము. ౧-౧౪; 28. కొన్నిపట్ల అభేదమును తెలుపును. భార. ద్రో. ౩-౭౩; కవిరా. ౧-౧౫౨; విజ. 29. సంఖ్యావాచకములపై పూరణార్థమున వచ్చు "అవ" ఆగమము నకు పూర్వరూపము. దీనికి "అవు" అను రూపమును గలదు. ప్రాచీనశాసనములందు "అవ"కు మాఱుగా "అగు". "అవు"అను రూపములే కనఁబడుచున్నవి. దీనికిఁ గవిత్రయు ప్రయోగములును కొన్ని ప్రతులందుఁ గలవు. తర్వాతి కవుల గ్రంథములలో "అవ" అనియే, కలదు; దశా. ౪. ౬౭౮; దశా. ౪. ౧౦౫౦; భార. ఆది. ౬-౨౮౧; భార. విరా. ౧-౪౭; హరి. ఉ. ౫-౫౭ (నూ. ని.): చూ, అవ; ద్ర. 30. అంగీకారార్థకము. భార. ద్రో. ౫. ౯౯. (ఇట ఆక్షేప సూచకము.) దశా. ౨-౩౫౮ (నూ. ని.) సరే, సరేకాని: చూ, సమ్మతి. 1; 31. అల్లే, సత్యమే. విజ. వి. ౩-౫౧; 32. ప్రశంసార్థకము. ఔ. భార. విరా. ౧-౧౧౪ (వ్యా-ల) దశా. ౫-౬. "ఔలెమ్మ-ఔలెండు". (నూ. ని.): చూ, సేబాసు.

అగుఁగదే. దే. అవ్య. (అగును+కదే) రూ-అగుఁగదే-ఔఁగదే. ఆశ్చర్యార్థకము. భాగ. ౮. ౩౦౫: చూ, వింత. 1.

అగుఁగా. దే. అవ్య. రూ-ఔఁగా-అవుఁగా. 1. అదియుక్తమే; 2. సరేకాని. విజ. ౨. ౧౬౨; 3. ప్రశంసాద్యోతకము. కువల. ౨. ౬౯.

అగుఁగాక. దే. అవ్య. (అగును + కాక) రూ- అవుఁగాక - ఔఁగాక: చూ, అగు. ౩౮.

అగుఁగాదను. దే. అ, క్రి. స, క్రి. రూ- అవుఁగాదను-ఔఁగాదను. ఇదియుక్తము ఇదిఅయుక్తము అని యాలోచించు, ఆలోచించు. రాఘ.౩-౧౮; మార్క. ౧-౧౩౮: చూ, విమర్శించు.

అగుఁబొమ్మ. దే. అవ్య. (అగును + పొమ్ము) 1: చూ, అగుఁగాక; 2. నిజము: చూ, సత్యము. 1.

అగుగాములు. దే.వి.బ.రూ- అవుగాములు- ఔగాములు. 1. కలిమిలేములు: చూ, కష్టసుఖములు; 2. తగినది తగనిది:చూ, యుక్తాయుక్తములు; 3. మంచిచెడ్డలు: చూ, మేలుఁగీళ్లు; 4. సత్యాసత్యములు. (అగుగాములని సూ. ని.)

అగుట. దే.వి.ఒప్పిదమగుట:చూ, కావుట.

అగుణము. సం. వి. అ. పు. 1. తప్పు: చూ, సొంటు; విశ. 2. గుణరహితము. (బమ్మము); 3. సుగుణములు లేనిది.

అగుణవాది. సం. విశ.తప్పులు పట్టువాఁడు.

అగుదెంచు. దే. అ. క్రి. (అగు + తెంచు): చూ, రూ-అగు. (7. గలించు:—భార. ఆర. ౪. ౫; భార. విరా. ౪-౧౭౧. 19. కలదియగు.—నిర్వ. ౬-౮౭.)

అగునఁటే. దే. అవ్య. రూ-అవునఁటే— ఔనఁటే—ఔనే. (సూ. ని.)

అగునగుఁగదే. దే. అవ్య. రూ-అవునగుఁగదే - ఔనాఁగదే - ఔఁగదే. (ప్రశంసావాచకము) (సూ. ని.)

అగునె. దే. అవ్య. రూ-అగునే - అవునే నీచమిత్ర స్త్రీ సంబోధనంబున సుప్రయుక్తము (సూ. ని.)

అగుర. దే. అవ్య. (అగును + ర) రూ- అగురా- అవ్వర - అవ్వరా. (ఆమ్రేడితమంచు అగురగుర. రామా-౭-౩౯. 1. ఆశ్చర్యార్థకము: చూ, వింత. 1; 2. ప్రశంసను దెలుపును: చూ, ప్రశంసార్థకములు.

అగురా. దే. అవ్య.—పై.—

అగురు. దే. వి. 1. రూ-అవురు- ఔరు. వీరణము*: చూ, తృణము. 1-౫; పై వి. 2: చూ, అగరువు. 1.

అగురువు. సం. వి. ఉ. పు, న. = అగలు. 1: చూ, అగురు. 2; న. 2. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప; పు. 3. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము; 4. లఘ్వక్షరము: చూ, వర్ణము. 1-౬; పు. 5. గురువు కానివాఁడు. (వ్య-గురువు); విశ. 6. చిన్నది: చూ, హ్రస్వము; 7. తేలికయైనది: చూ, లఘ్వీ. 2.

అగుర్వు. దే. విశ. 1. శ్రేష్ఠము. కు. సం. ౧౨-౯౭౨; కు. సం. ౧-౩౮: చూ, శ్రేష్ఠ్యము. 1-౧; వా. 2. అధికము: చూ, పేరాళము. 1.

అగులు. దే. అ. క్రి 1. చీలు. భాగ. ౬-౩౭౨: చూ, స్ఫోటించు; 2. ఊఁడు: చూ, సడలు. 4.

అగులుబగలు. వ్యా. వి: చూ, రూ-అగలుబగలు.(గోదావరిప్రాంతమున వాడుక).

వు. సం. వి. ఉ. 1: చూ, రాహువు; 2. చీకటి: చూ, శ్యామిక. 1; విశ. 3. గోవులులేనివాఁడు; 4. చచ్చినది: చూ, స్రావు. 1-౯.

వుతగువులు. వా. వి. ౨: చూ, రూ-అగవుతగవులు.

ధగంధము. సం. వి. అ. న. 1. ఇంగువ: చూ, హింగువు; విశ. 2. దాఁపరాని పరిమళముగలది.

గోచరము. సం. విశ. (పంచేంద్రియములకును) గ్రహింపరానిది: చూ, కంచుమించు. [వాఁడు: 2.

గోచరుఁడు. సం. విశ: చూ, కానిరాని

గేద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గారీవివాహకాలమందు కళ్యాణుని హస్తమునం బట్టిన రేఖ, కరతోయము: చూ, నది. 1-(౩).

గౌకసము. సం. వి. న. పు. (అగమునివాసముగాగలది) 1. పిట్ట: చూ, పక్షి; 2. సింగము: చూ, సింహము. 1; 3: చూ, శరభము. 1.

గౌరవము సం. వి. అ. న. అపకీర్తి: చూ; సడి. 3.

గ్గరాడు. వా. అ. క్రి. 1, గడగడ యాడు; 2. వశపడు; 3. భయపడు. (గోదావరి ప్రాంతములందు వాడుక)

గ్ర. దే. వి. ముందట, అగ్రభాగము. కళా. ౩-౧౦౨ (సూ. ని.): చూ, ముందట. 1.

గ్గపడు. ద్వ. అ. క్రి. (అగ్గము + పడు): చూ, రూ-అగపడు.

అగ్గపాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-అగపాటు

అగ్గము. దే. విశ. 1. అధీనము. భార. ద్రో. ౨. ౨౧; హరి. పూ. ౮-౪౯ మనుచ. ౩-౧౦: చూ, వశము. 1; 2. కనఁబడినది. హరి. ఉ. ౨-౩౯; భోజ. ౩-౧౧౨: చూ, స్పష్టము 1-౨; 3. సమీపించినది. భార. శాం. ౩-౧౩౧: చూ, సమీపము. 1-౨.

అగ్గలము. దే. విశ. 1. అధికము, ఎక్కువది. భార. ఆది. ౬-౨౧౨; భార. ఆది. ౫-౨౩౯; భార. ద్రో. ౧-౭౦; కు.సం. ౪-౪౦; హరి. ఉ. ౧-౧౧౪. (అగ్గలములు = పెద్దమాటలు); భాగ. ౧౦, పూ. ౨౨: చూ, హెరాళము. 1-౬; 2. అతిశయము, ఆధిక్యము. భార. విరా. ౨-౨౧౬; ప్రబంధ. ౪౦: చూ, హెరాళము. 1; క్రి. విశ. 3. మిగుల, అధికముగా. హరి. పూ. ౨-౪౬: చూ, హెరాళము. 1-౭.

అగ్గలించు. దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు; భార. శాం. ౫-౫౮౦; నిర్వ. ౬-౩౯: చూ, సందడించు; 2. ఉత్సహించు; పూను. భార. విరా. ౨-౩౧: చూ, సమకట్టు. [స్తోత్రము.

అగ్గలింపు. వై. వి. ఆధిక్యము. పొగడిక: చూ,

అగ్గలిక. దే. వి. రూ-అగ్గలికము. 1. తహతహ: చూ, వ్యసనము; 2. పూనిక: చూ, సన్నాహము; 3. యౌవనాదులవలన గలుగు గర్వచేష్ట: చూ, విలాసము 2; 4. శౌర్యము: చూ, శౌర్యము. 1; 5. ఆధిక్యము: భార. విరా. ౪-౧౮౧;

చూ, హేరాళము.1-౬;6. ఎగసిపాటు. భార-ఉద్యో. ౪-౧౫౫; భార. ద్రో. ౫-౧౩౩: చూ, విజృంభణము.

అగ్గలికము. దే. వి.—పై.— (విజృంభణమునకు.—౯స. పు. ౬-౭౬౩; భార. కర్ణ. ౨-౧౯౧)

అగ్గి. వై. వి.=అగ్ని. రూ-ఆగిని, నిప్పు. భార. భీష్మ. ౨-౧౬౩: చూ,వహ్ని.1; 2. చేతనాచేతనాగ్ని:చూ,వహ్ని.1-౩౭.

అగ్గించు. దే. స. క్రి. పొగడు. భార. విరా-౪-౨౨౩: చూ, స్తుతించు.

అగ్గింపు. వై. వి.=అర్ఘ. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము.

అగ్గికంటి. ద్వ. వి. వేఁడికంటి,ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

అగ్గికోల. ద్వ. వి. ఆగ్నేయాస్త్రము.అచ్చ. బా. ౫-౮౬: చూ, బాణము. 1-౧౩.

అగ్గిచూలి. ద్వ. వి. 1.(అగ్నినుండి పుట్టినవాఁడు) కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు; 2. నీరు: చూ, సలిలము.

అగ్గిటిక. వా. వి. చెకుముకిరాయి: చూ, రత్నములు. 1—౧౨-౧.

అగ్గితత్తడి. వై. వి. అగ్నివాహనము; పొట్టేలు: చూ, మేషము. 1.

అగ్గితూపు. ద్వ. వి: చూ, అగ్గికోల. రామా. ౮-౨౧౦.

అగ్గిపిడుగు. వా. వి. 1. నిప్పుతోఁగూడిన పిడుగు: చూ, పిడుగు. 1-౨; 2. దిట్టరి: చూ, దిట్టఁడు.

అగ్గిపుల్ల. ద్వ. వి. నిప్పుపుట్టించెడి పుడక.

అగ్గిపుల్లగాఁడు. వా. వి. 1. నారదుఁడు, తగవులఁబెంచువాఁడు; 2. తంత్రగొట్టు, కొండీయుఁడు: చూ, సూచకుఁడు.

అగ్గిపెట్టె. వై. వి. నిప్పుపుల్లలపెట్టె.

అగ్గి బోడి. వై. వి. కరదీపిక: చూ, దివిటి.

అగ్గిబొద్దు. ద్వ. వి. రాయి చెకుముక్కిని యొరపిడి వలనఁగలిగిన నిప్పును ఆకర్షించెడినూలుత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1-౮౦. [సూచించునది.

అగ్గిమీఁదిగుగ్గిలము. జా. అతిశయమును

అగ్గిములికి. ద్వ. వి: చూ, అగ్గికోల. అచ్చ రా. యు, కాం. ౩౧౮.

అగ్గిమేడి. ద్వ. వి: చూ, అగ్ని మేడి*.

అగ్గివాన. వా. వి. (కోపోక్తియందు వర్తించును.) అగ్నివాన: చూ, వాన. 1-౧౩.

అగ్గివేంద్రపాకు. ద్వ. వి: చూ, అగ్నింద్రపాకు*. [చూ, వహ్ని. 1.

అగ్గివేలుపు. వా. వి. అగ్నిహోత్రుఁడు:

అగ్గువ. వై. వి. = అర్ఘము. రూ-అగ్గువు. (న్యా-వెల తక్కువయైనది) 1. చౌక: చూ, వెల. 1; 2. కిమ్మత్తు: చూ, వెల. 2.

అగ్గువు. వై. వి.—పై.—విజ్ఞా.ప్రా.౭౩.

అగ్గెడ. వై. వి. ద్ర. (అ + గెడ)అక్కడ. ఆము. ౫. ౧౨౨: చూ, తర్లె.

అగ్నాయి. సం.వి.ఈ. స్త్రీ. రూ-అగ్నాయి. అగ్నిదేవుని భార్య. స్వాహా: చూ, భార్య. 1-౭.

అగ్ని. సం. వి. ఇ. పు. = అగిని-అగ్గి. 1. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2. గార్హపత్యము దక్షిణాగ్ని ఆహవనీయము

అనుమూఁడు విధములగు శ్రౌతాగ్ని, గృహ్యాగ్ని: చూ, వహ్ని 1-౩; 3. అగ్న్యధిష్ఠాన దేవత; 4.జఠరాగ్ని: చూ,వహ్ని. 1-౧౫; 5.పిత్తము: చూ, రోగము 1-౫; 6. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౩; 7. మూఁడు అను అంకె: చూ, రెండొకటి; 8. చిత్రమూలము *: చూ, వహ్నిశిఖము; 9. నల్లజీడి*: చూ, స్ఫోటశోఫ; 10. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపు ఱేఁడు; 11. పరిశుద్ధుఁడు: చూ, పూతాత్ముఁడు; 12: చూ, నిమ్మ*; 13. జీడి*: చూ, స్ఫోట శోఫ; అం 14:చూ,దిగధిపతులు.

అగ్నికణము. సం. వి. అ. పు. నిప్పు, మిడుఁగురు: చూ, వహ్ని.1-౧౪.

అగ్నికము. సం. వి. అ. పు. 1. పిన్న నెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1-౧; 2. ఎఱ్ఱ చెన్నంగి*: చూ, స్కంధఫలము.1-౨; 3. ఆరుద్ర పురుగు: చూ, పురుగు. 1-౧.

అగ్నికర్మము. సం. వి.న్. న. 1. వేలిమి: చూ, హోమము. 1; 2: చూ, వాఁతే; 3. అగ్ని చేయుపని (కాల్చుట): అగ్ని కార్యము.

అగ్నికార్యము. సం. వి. అ.న.——పై.—

అగ్నికుండము. సం. వి. అ. పు. నిప్పుల గుంట.

అగ్నికుక్కుటము. సం. వి. అ. పు. కొఱకచ్చు, నిప్పుతోఁట: చూ, వహ్ని. 1-౨౪.

అగ్నికుమారుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, అగ్నిచూలి. 1.

అగ్నికేతువు. సం. వి. ఉ. పు. ధూమము: చూ, పొగ. 1.

అగ్నికోణము. సం. వి. అ. పు. ఆగ్నేయ మూల: చూ, దిక్కులు.

అగ్నిక్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దహన కర్మాది; 2. వాఁతవేయుట: చూ, వాఁత.

అగ్నిక్రీడ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, బాణసంచు; 2. దీపోత్సవము: చూ, దివిటి. 1-౨.

అగ్నిగర్భ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జమ్మి*: చూ, శమి; 2. పుడమి: చూ, భూమి.1; 3. మానేరు*: చూ, స్వర్ణవల్లి.

అగ్నిగర్భము. సం. వి. అ. పు. 1. అగ్నిజార*: అగ్నిజము; 2. సూర్యకాంత మణి: చూ, రత్నములు. 1-(౧౦)-(౭)క; 3. త్రచ్చినిప్పుపుట్టించుకొయ్య: అరణి; వి.౩. 4. లోపల అగ్ని కలది.

అగ్నిగృహము. సం. వి. అ. న. అగ్నిహోత్రశాల: చూ, సదనము. 1-౭౨.

అగ్నిచయనము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అగ్నిచయము.

అగ్నిచయము. సం. వి. అ. పు. రూ-అగ్నిచయనము. 1. అగ్న్యాధానము, అగ్నిని మంత్రపూర్వకముగా నిల్పుట; 2. అగ్నిహోత్రమంత్రము; 3. నిప్పుల కుప్ప: చూ, వహ్ని. 1-౧౩.

అగ్నిచిత్తు. సం. వి. త్. పు. 1. రూ-అగ్నిచిత్తుఁడు. మంత్రపూర్వకముగా అగ్నిని స్థాపించుకొన్నవాఁడు. అగ్నిహోత్రి, ఆహితాగ్ని, గాతువు: చూ,

వహ్ని. 1-౹౮; 2. బొగ్గు: చూ, వహ్ని. 1-౨౯; అ. 3: చూ, రహీన తానములు. [రూ-అగ్నిచిత్తు. 1.

అగ్నిచిత్తుఁడు. సం. వి. త్. పు: చూ,

అగ్నిచిత్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. అగ్నిని నిలుపుట: అగ్న్యాధానము.

అగ్నిజము. సం. వి. అ. పు. 1. చిత్రమూలము*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞకము; 2. మంట: చూ, వహ్ని 1-౨౯; న.3. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫; 4.నీరు: చూ, సలిలము వి. 4. అగ్ని నుండి పుట్టినది.

అగ్నిజాతము.—వై.—

అగ్నిజారము.—వై.—

అగ్నిజిహ్వ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పిన్న చెటుకు, లాంగలికి*: చూ, హలిని.2; 2. చెన్న చెటుకు*: చూ, హలిని. 1; (అని కొందఱు) (విటపమనుకొజిగొట్టు, శక్రపుష్పియను తజిగొట్టు, కలికాలియను తజిగొట్టు అని మూఁడువిధములుగ కొందఱు); 3. అగ్నిజ్వాల; అగ్నియొక్క నాల్క. (ఇవియేడు—కరాలీధూమినీ శ్వేతాలోహితా నీలలోహితాసువర్ణా పద్మరాగాచ జిహ్వాస్సప్తవిభావసోః.)

అగ్నిజిహ్వుఁడు. సం. విశ. 1. పరుసవాక్కుగలవాఁడు; 2. అగ్నియేజిహ్వలుగాఁగలవాఁడు: చూ, వరాహమూర్తి.

అగ్నిజుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. కుమారస్వామి: చూ,స్కందుఁడు;2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

అగ్నిజ్వాల. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నిప్పుమంట: చూ, వహ్ని. 1-౨౯;2.ఆరె*: చూ, సుభిక్ష.

అగ్నిదగ్ధుఁడు. సం. వి. 1. బ్రతికియున్నప్పుడు నిత్యాగ్నిహోత్రముచేసిన పిమ్మట ఆయగ్నిచేతనే దహనసంస్కారము నందినవాఁడు. (పితృదేవతలలో నొకతెగవాఁడు); విశ. 2. నిప్పుచేఁగాల్పఁబడినవాఁడు; 3. చితిమీఁదఁ గాల్పఁ బడినవాఁడు.

అగ్నిదమని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వాఁకుడు*: చూ, స్పృశి.

అగ్నిదము. సం. విశ. 1. అగ్నినిచ్చునది; 2. ఆఁకలిపుట్టునది.

అగ్నిదాత. సం. వి. ఋ. పు. యథాశాస్త్రముగాదహనకర్మముచేయువాఁడు.

అగ్నిధాయకుఁడు. సం. విశ: చూ, అగ్నిదుఁడు.

అగ్నిదివ్యము. సం. వి. అ. పు: చూ, అగ్నిపరీక్ష.

అగ్నిదీపనము. సం. వి. అ. న. 1. ఆఁకలి హెచ్చించుట; విశ. 2. ఆఁకలి పెంచునది.

అగ్నిదీప్త. సం. వి. అ. స్త్రీ. మాలేరు తీఁగ*: చూ, స్వర్ణవల్లి.

అగ్నిదీప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అగ్నియొక్క ప్రకాశము: చూ, వహ్ని. 1-౨౩; 2. చులుకగా ఆఁకలివేయుట.

అగ్నిదుఁడు. సం. విశ. 1. నిప్పుఇచ్చువాఁడు; 2. ఇల్లు మొదలగువానిని

కాల్చువాఁడు; అం. 3: చూ, అత తాయిలు.

అగ్నిదూషితము. సం. విణ. వాతవేయఁ బడినది.

అగ్నిదృక్కు. సం. వి. శ్. పు. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

అగ్నిదేవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కృత్తిక: చూ, రిక్క. 1-౩.

అగ్నినక్రజరాయువు. సం. వి. ఉ. పు. మంట: చూ, వహ్ని. 1-౨౬.

అగ్నినిర్యాసము. సం. వి. అ. పు. 1.—పై.—; 2. చిత్రమూలము*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞకము.

అగ్నిపరిక్రియ. సం. వి. అ. స్త్రీ. హోమరూపమైన అగ్నిపరిచర్య.

అగ్నిపరీక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగ్నిచే దోషాదోషములను పరీక్షించుట: అగ్నిదివ్యము.

అగ్నిపర్వతము. సం. వి. అ. పు. నిప్పుకొండ: చూ, పర్వతము. 1-౨౭.

అగ్నిపురాణము. అం: చూ, పురాణములు. 1-౯.

అగ్నిప్రతిష్ఠ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గృహ్యాగ్నిని (వివాహాగ్నిని) నిల్పుట.

అగ్నిప్రస్కందనము. సం. వి. అ. న. అగ్నిహోమకార్యములు మానుట.

అగ్నిప్రస్తరము. సం. వి. అ. పు. చెకుముకిఱాయి: చూ, స్థూలోచ్చయము. 1-౭.

అగ్నిబాహువు. సం. వి. ఉ. పు. 1: చూ, పొగ. 1; 2. ప్రథమమనువుయొక్క పుత్త్రుఁడు; 3. ప్రియవ్రతునకు కామ్యయందుఁ బుట్టినవాఁడు.

అగ్నిబీజము. సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫; 2. "రం" అను బీజాక్షరము (రేఫాక్షరము): చూ, బీజాక్షరములు.

అగ్నిభము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, అగ్నిబీజము. 1; 2: చూ, అగ్నిదేవ.

అగ్నిభాస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మానేరుతీగ*: చూ, స్వర్ణవల్లి.

అగ్నిభువు. సం. వి. ఊ. పు. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.

అగ్నిభైరవము. అం: చూ, తంత్రములు.

అగ్నిమంథనము. సం. వి. అ. న. 1. రాయిడివలన నిప్పును పుట్టించుట. రూ-అగ్నిమంథము: చూ, వహ్ని. 1-౩౭; 2. నెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము.

అగ్నిమంథము.-పై.-(పుం. అనికొందఱు).

అగ్నిమంథని. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తక్కలి*: చూ, వైజయంతి.

అగ్నిమఖము. సం. వి. అ. పు. అగ్నిహోత్రునారాధించు వేదభాగము: చూ, వేదము. 1-౧౭.

అగ్నిమణి. సం. వి. ఇ. పు. సూర్యకాంతమణి: చూ, రత్నములు. 1-౧౦-(౭).

అగ్నిమథుఁడు. సం. వి. థ్. పు. నిప్పుకొఱకు అరణిమథించువాఁడు.

అగ్నిమాంద్యము. సం. వి. అ. న. ఆఁకలితగ్గుట: చూ, మందాగ్ని.

అగ్నిమాత. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. చిత్రమూలము*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞకము.

అగ్నిమారుతి. సం. వి. ఇ. పు. అగస్త్యుఁడు: చూ, గన్యాసి. 1-(౮).

అగ్నిమాలయఁడు. సం. వి. అ. పు. ఒకానొక పిశృదేవత: చూ, హరి. 1-౪.

అగ్నిమిత్రము. సం. వి. అ. పు. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

అగ్నిమిత్రుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1.—వై. -; 2. శూద్రకువంశను రాజు: చూ, రాజు. 1-౧౩.

అగ్నిముఖము. సం. వి. అ. పు. 1. జీడి*: చూ, స్ఫోటశోఫ; 2: చూ, అగ్నిమాత*; 3. బలకరమైన యౌషధచూర్ణము; 4. నల్లి: చూ, రక్తాంగము. 4; న. 5. అగ్నిసాధ్యమగు కర్మములకు పూర్వమందుచేయు అంగకర్మ సముదాయము. భార. ఆది. ౨-౨౧౦; భార. ఆది. ౭-౧౬౫.

అగ్నిముఖి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, అగ్నిముఖము. 1. *; 2. నల్లజీడి*: చూ, స్ఫోటశోఫ. 1-౨; 3: చూ, అగ్నిముఖదీప్త*.

అగ్నిముఖదీప్త. సం. వి. అ. స్త్రీ. వికటపమనుతెల్లిగొట్టి, చెన్న చెఱకు*: చూ, హలిని. 1.

అగ్నిముఖుఁడు. సం. వి. అ.పు.1.బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు. 1; 2. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు; 3. అగ్నిహోత్రి: చూ, వహ్ని. 1-౩౪.

అగ్నిమూల. మి. వి. ఆగ్నేయమూల:చూ, ఆగ్నేయి.

అగ్నిమేడి. మి. వి: చూ, అగ్గిమేడి.

అగ్నిరజము(స్సు). సం. వి. స్. పు. అరుద్ర పురుగు: చూ, పురుగు. 1-౧.

అగ్నిరుహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మాంసాదని*.

అగ్నిరేతస్సు. సం. వి.స్.న.బంగారు:చూ, లోహము. 1-౫.

అగ్నిరోహిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నొప్పితోను మంటతోను గూడిన చంకలోని కురుపు(సూ.ని.): చూ,వ్రణము.1-౨౮.

అగ్నిలింగము. సం. వి.అ.న:చూ,పొగ.1.

అగ్నివమ్రిన్యాయము. అం. అగ్గికి చెదలుఁబట్టవను రీతి.

అగ్నివర్షకము. సం. వి. అ. పు. ఆవర్తమనెడి మేఘము: చూ, మేఘము. 1.

అగ్నివల్లభము. సం. వి. అ. పు.1.మద్ది*: చూ, సాలము. 3; 2. సుద్దిజిగురు.

అగ్నివాహనము. సం. వి. అ. న. యా. అగ్నివాహము. 1. గొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1-౮; 2. మేఁక: చూ, మేషము. 1.

అగ్నివాహము. సం. వి. అ. పు. --పై.--

అగ్నివాహనుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, అగ్నిమాలుఁడు.

అగ్నివీర్యము. సం. వి అ. న: చూ, అగ్నిరేతస్సు.

అగ్నివృక్షము. సం. వి. అ. పు. కానరేగు*: చూ, స్వాదుఫల. ౩. (౧).

అగ్నివేంద్ర. మి. వి: చూ, దావాగ్ని*.

అగ్నివైద్యమతఃపరమ్. న్యా. అన్నివైద్యములు సైనపిమ్మట నగ్నివైద్యము.

(వాఁతలుపెట్టుట లేక దహనమొన ర్చుట).

అగ్నిశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగ్నిహో త్రముంచు గృహము లేక అగ్ని హోత్రముంచెడు స్థానము. రూ-అగ్ని శాలము: చూ, సదనము. 1-౬.

అగ్నిశాలము. వా. సం. వి. అ. న. -పై.-

అగ్నిశిఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, అగ్నిముఖీదీప్త*; 2. కలికాలియను లతీగొజ్జ*: చూ, హలిని. 2; 3. లాంగ్లి పుష్పియను లతీగొజ్జ*: చూ, హలిని. 3; 4. మంట: చూ, వహ్ని. 1-౨౬.

అగ్నిశిఖము. సం. వి. అ. న. 1. కుం కుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; 2. కుసుమపువ్వు :చూ, వహ్నిశిఖము.2; 3. పసుపు: చూ, వర్ణము. 1-౩; 4. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫; పు. 5. దీపము: చూ, స్నేహాశము. 1; 6. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 7. అగ్ని బాణము: చూ, బాణము. 1-౧౩; 8. కుసుంభవృక్షము: చూ, కుసుం భము.6; 9. దూలగొండి*: చూ, శూక శింబి; విణ. 10. నిప్పువంటికొనలుగలది.

అగ్నిశేఖరము. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అగ్నిశిఖము. 8.*; 2. కుంకుమ*: చూ, కుంకుమము. 2; 3: చూ, అగ్నిశిఖ. 2; న. 4.బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫.

అగ్నిష్టోమము. సం. వి. అ. పు. 1. వసం తకాలమందుఁ జేయఁబడు నొకయాగ ము_(ఇది జ్యోతిష్టోమసంస్థలలో మొద టిది); 2. అగ్నిష్టోమ విధానమును దెలుపుకల్పము.

అగ్నిష్ఠము. సం: వి. అ. పు. 1. సువ ర్ణాదిలోహములు కరఁగుమూస: చూ, మూస. 1; న. 2. పెనము: చూ, పా త్రము. 6-౩౮; 3. ఇనుపవేఁపుడుచట్టి: చూ, పాత్రము. 6-౮౧; విణ. 4. అగ్నియందుఁగాని దాని సమీపమున గాని యుండునది.

అగ్నిష్వాత్తులు. సం. వి. అ. పు. బ. ఒకానొక పితృదేవతల గణము: చూ, హరి. 1-౪.

అగ్నిసంభవము. సం. వి. అ. పు. 1. అర ణ్యకుసుంభ*: చూ, కుసుంభము. 6-౧; విణ. 2. అగ్నినుండిపుట్టినది.

అగ్నిసంస్కారము. సం. వి. అ. పు. 1. శవమునుపండించుట (కాల్చుట): చూ, దహనసంస్కారము; 2. అగ్నిని సంస్కరించుట; 3. అగ్నిచేతసంస్క రించుట.

అగ్నిసఖుఁడు. సం. వి. అ. పు. గాలి: [చూ, వాయువు. 1.

అగ్నిసహము. సం. వి. అ. పు. కప్ప: చూ, హరి. 1-౧౨.

అగ్నిసాక్షి. సం. విణ. (న్. ణీ. న్) వివా హాదులయందు అగ్నియెదుట జరిగిన ప్రమాణము: చూ, ప్రమాణము. 9-౧.

అగ్నిసాక్షికము. సం. విణ. —పై.—

అగ్నిసాదము. సం. వి. అ. పు. అజీర్ణ వ్యాధి: చూ, రోగము. 1-౨.

అగ్నిసారము. సం. వి. అ. న. ఒకరకము కంటిమందు.

అగ్నిసూత్రము. సం. వి. అ. న. ఉపనయనమునందు బ్రాహ్మణుఁడు ధరించు ముంజిదర్భ. మొలత్రాడు, మౌంజీమేఖల(సూ.ని.): చూ, సూత్రము. 1-౪౬.

అగ్నిస్తంభన. అం: చూ, కళలు.

అగ్నిస్తంభనము. సం. వి. అ. పు. రూ- అగ్నిస్తంభము. 1. అగ్నియొక్క దహనశక్తి నాఁపుట కుపయోగించుమంత్రము; 2. అగ్నిస్తంభ నౌషధము.

అగ్నిస్తంభము. —పై.—

అగ్నిస్తోకము. సం. వి. అ. పు. నిప్పుక: చూ, అగ్నికణము.

అగ్నిహోత్రము. సం. వి. అ. పు. = అగిని-అగ్గి. 1. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2. ఆహితాగ్నులు ప్రాతస్సాయంకాలముల యందుఁ జేసెడిహోమము. దశా. ౩-౨౭: చూ, హోమము; 3. దధిపయోరూపమైన హవిస్సు, అగ్నిహోత్రమునందు వేల్చుటకు ఇవురఁబెట్టిన యన్నము: చూ, హవిస్సు. (చూ, సాదము. (1)-౪)

అగ్నిహోత్రి. సం. వి. న్. పు. అగ్నిహోత్రమును జేయువాఁడు: చూ, వహ్ని. 1-౩౪.

అగ్నిహోత్రుఁడు. సం. వి. అ. పు. = అగిని-అగ్గి: చూ, అగ్నిహోత్రము. 1.

అగ్నీధ్రుఁడు. సం. వి. అ. పు. బ్రహ్మగణములలో నొకఁడు, పదియాఱుగురు ఋత్విజులు యాజకులు అనువారలలో నొకఁడు: చూ, ఋత్విజుఁడు. 1.

అగ్నీయము. సం. విశే. అగ్నిసమీపమున నున్నది, అగ్నిసంబంధమైనది,

అగ్నీషోమీయము. సం. విశే. అగ్నియును సోముఁడును దేవతలుగాఁగలది (యాగము మొ॥)

అగ్నులు. అం. 1. గార్హపత్యము, దక్షిణాగ్ని, ఆహవనీయము, సభ్యము, ఆసభ్యము(శ); 2. పూర్వాగ్ని, దక్షిణాగ్ని, పశ్చిమాగ్ని, ఉత్తరాగ్ని, సూర్యుఁడు. (శ); 3. అగ్నిభేదములు:-అనలము, కుకూలము, ధగలము. (చూ, వహ్ని 1.)

అగ్న్యాధానము. సం. వి. అ. న. అగ్నిని నిలుపుట: చూ, అగ్నిచిత్య.

అగ్న్యాధేయుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, అగ్నిహోత్రి.

అగ్న్యాహితుఁడు. —పై—

అగ్న్యుత్పాతము. సం. వి. అ. పు. ఉల్కాపాతము, ధూమకేతువు (తోఁకచుక్క) మొ: చూ, రిక్క. 1-౨.

అగ్న్యుద్ధరణము. సం. వి. అ. న. 1. అరణినుండి నిప్పుపుట్టించుట: చూ, వహ్ని. 1-౩౯; 2. అగ్నిహోత్రమును జేయుటకు ముందు బూడిదతొలఁగించి అగ్నిని పైకిఁచేయుట: చూ, వహ్ని. 1-౪౦.

అగ్న్యుద్ధారము. —పై.—

అగ్న్యుపస్థానము, సం. వి. అ. న. 1. అగ్న్యుపాసనము; 2. అగ్న్యుపాసన మంత్రము.

అగ్రకేశము. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, కేశాగ్రము; బ. 2. ముంగురులు: చూ, వెండ్రుక. 1.

అగ్రగణ్యము. సం. విణ. అత్యుత్తమమైన దానిగా పరిగణింపఁ బడినది: చూ, శ్రేష్ఠ్యము. 1-౩.

అగ్రగణ్యుఁడు. సం. విణ. అత్యుత్తమైన వానిగా పరిగణింపఁ బడినవాఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2.

అగ్రగము. అం: చూ, హస్తప్రచారములు.

అగ్రగామి. సం. వి. న్. పు: చూ, ముందు నడచువాఁడు.

అగ్రగుఁడు. —పై.—

అగ్రజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అక్క, అప్ప: చూ, సహోదరి 1-౨.

అగ్రజంఘ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిక్క యొక్క ముందుభాగము: చూ, పిక్క 1-౧.

అగ్రజన్ముఁడు. సం. వి. న్. పు. 1. బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు.1; 2. అన్న: చూ, సహోదరుఁడు. 1-౧; 3. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; విణ. 4. ప్రధానుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు 2.

అగ్రజాతుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అగ్రజన్ముఁడు. 1; 2: చూ, అగ్రజన్ముఁడు. 2; విణ. 3. మొదట పుట్టిన వాఁడు: చూ, అగ్రజుఁడు.

అగ్రజుఁడు. —పై.—

అగ్రణి. సం. విణ. ఈ. 1: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 2: చూ, అగ్రగణ్యుఁడు.

అగ్రత. సం. అవ్య. అభిముఖము: చూ, ముందర. 1.

అగ్రతలసంచరము. అం: చూ, చరణక్రియలు.

అగ్రతస్థలము. అం: చూ, హస్తప్రచారములు.

అగ్రతస్సరుఁడు. సం. విణ. 1: చూ, అగ్రగామి; 2: చూ, అగ్రగణ్యుఁడు.

అగ్రధన్వుఁడు. సం. వి. న్. పు. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుఱేఁడు.

అగ్రనిరూపణము. సం. వి. అ. న. భవిష్యత్తుచెప్పుట: చూ, భవిష్యత్తు. 1-౧.

అగ్రపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అజలోమ*: చూ, కేశి. 10.

అగ్రపాణి. సం. వి. ఇ. పు. 1. చేతిచివర భాగము: చూ, హస్తము. 1-౩౩; 2. తుండాగ్రము: చూ, హస్తము. 1-(౧౬.)

అగ్రపాతి. సం. విణ. ముందుసంభవించునది.

అగ్రిపాదము. సం. వి. అ. పు. పాదాగ్రము: చూ, హజ్జ 1-౧౩.

అగ్రిపూజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మొదటి సత్కారము: చూ, సన్మానము.1-౪

అగ్రిబీజము. సం. వి. అ. పు. జీడిమామిడి*: చూ, మామిడి. 1-౧౩.

అగ్రిభుక్కు. (అగ్రభుఁడు). సం. విణ జ్. 1. మొదట తినువాఁడు: చూ, భక్షకుఁడు. 1—౩; 2. తిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు. 1.

అగ్రిభువు. సం. వి. ఊ. పు. 1. అన్న: చూ, సహోదరుఁడు. 1; 2. బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు; స్త్రీ. 3. అక్క: చూ, సహోదరి (సూ. ని.)

అగ్రిమాంసము. సం. వి. అ.న. 1. హృదయమునందు పద్మాకారమున నున్న

మాంసవిశేషము. (సూ. ని.); 2. పెద్ద యుసిరిక పండు ప్రమాణము కలిగి కోలగానుండి పశువు యొక్క పార్శ్వమున నుండు శ్లేష్మమందు ప్రసిద్ధమైన వృక్కయను మాంసము: చూ, వృక్క. 1; 3. కారిజము పొందు వ్యాధి: చూ, రోగము. 1-౩౬.

అగ్రిము. సం. వి. అ. న. 1. చివర:చూ, సుద. 3; 2. ఎదురు: చూ, ముందర.1; 3. దగ్గఱ: చూ,సమీపము.1; 4.గుంపు: చూ, సమూహము; 5. మానవిశేషము, నాలుగుకళ్ల కొండెభిక్ష, నాలుగు కబళముల భిక్ష; 6. పైభాగము: చూ, మీఁదు. 2; 7. పలమనెడి పరిమాణము: చూ, పలము. 1; 7. పెచ్చు, పైచిల్లర: చూ, హేరాళము. 1-౬; 9. ఆశ్రయము: చూ, సన్నిధానము "ఏకాగ్రచిత్తుఁడు" (సూ. ని.); విణ. 10. ప్రథమము: చూ, మొదలు. 4; 11. ప్రధానము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 12. అధికము: చూ, హేరాళము. 1-౬; అం. 13: చూ, హస్తక్షేత్రములు.

అగ్రియానము. సం. వి. అ. న. 1.ముందు నడచునది.

అగ్రయాయి. సం. విణ. న్. నీ.న్.1:చూ, అగ్రగామి;2:చూ, శ్రేష్ఠుడు.2;3:చూ, మొదటివాఁడు. 3.

అగ్రయోధి. సం. వి. న్. పు. 1. వీరులలో ముఖ్యుఁడు: చూ,హంవీరుఁడు.2; 2. శూరులకెల్ల శూరుఁడు, గండరగండఁడు: చూ, హంవీరుఁడు. 2-౨.

అగ్రలోహిత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిత్రికూర*: చూ, భండీరము. 2.

అగ్రసంధాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రాణివర్ణముయొక్క పూర్వకర్మాను సారము నగలుగు శుభాశుభములను తెలుపునట్టి యముని కవిలె (పొత్తము) (సూ. ని.): చూ, యమపట్టిక.

అగ్రసంధ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తొలిసంజ: చూ, ప్రాతస్సంధ్య. 2.

అగ్రసరి. సం.వి.ఈ:చూ, అగ్రయాయి.1, 2.

అగ్రసరుఁడు. —పై.—

అగ్రస్థానము. వా. వి. 1. మొదటిస్థానము: చూ,స్థానము.1-౪౧;2.సభలయందగ్రి స్థానము, మొట్టమొదటిస్థానము: చూ,స్థానము.1-౪౨;3.సంస్థలయందగ్రస్థానము: చూ, స్థానము. 1-౪౩.

అగ్రహస్తము. సం. వి. అ. పు: చూ, అగ్రపాణి. 1-2.

అగ్రహాయణము. సం. వి. అ. పు. రూ-అగ్రహాయణికము. మార్గశీర్ష మాసము: చూ, మాసములు. ౯.

అగ్రహాయణేష్టి. అం. రూ-ఆగ్రహాయణేష్టి - ఆగ్రయణము, నవసస్యేష్టి: చూ, హవిర్యజ్ఞములు.

అగ్రహారము. సం. వి. అ. పు. 1.బ్రాహ్మణుల యిండ్లవరుస, నల్లిండ్లు: చూ, దేశములు. 1-(౬)-3; అం. 2:చూ, సంతానములు; 3: చూ, దానములు; 4: చూ, మహాదానములు; పు. 5. పోషణమునకై రాజుబ్రాహ్మణుల

కిచ్చెడి గ్రామము లేక వసతిగల పుడమి.

అగ్రాంశువు. సం. వి. ఉ. పు. కిరణములు కూడుస్థలము.

అగ్రాక్షి. సం. వి. ఇ. న. క్రీఁగన్ను: చూ, లోచనము. 1-౧.

అగ్రానీకము. సం. వి. అ. న. ముందఱ గలసేన: చూ, సేన. 1-౮.

అగ్రామ్యము. సం. విశే. 1. గ్రామ్యము కానిది, నగరమందలిది; 2. అపభ్రంశము కానిది, శాస్త్రసమ్మతము (పదము మొ॥); 3. వన్యము (మృగాది). (సూ. ని.) [సమర్థుఁడు. 1.

అగ్రామ్యుఁడు. సం. విశే. నేర్పరి: చూ,

అగ్రాహ్యము. స . విశే. 1. గ్రహింపఁదగనిది, పుచ్చుకొనఁదగనిది; 2. తెలిసికొనఁదగనిది; 3. అంగీకరింపఁదగనిది; 4. నమ్మఁదగనిది; 5. పరిగణింపఁదగనిది, లెక్క సేయఁ దగనిది.

అగ్రిమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అప్ప: చూ, సహోదరి. 1-౨.

అగ్రిమము. సం. విశే. ముఖ్యము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.

అగ్రిముఁడు. సం. వి. అ. పు. 1 అన్న: చూ, సహోదరుఁడు. 1; విశే. 2: చూ, మొదటివాఁడు. 3; 3: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు; 2; 4. పెద్దవాఁడు: చూ, స్థవిరుఁడు.

అగ్రియము. సం. విశే. రూ-అగ్రీయము. ముఖ్యమైనది: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.

అగ్రియుఁడు. సం. రూ- అగ్రీయుఁడు: చూ, అగ్రిముఁడు. 1, 2, 3, 4.

అగ్రీయము. సం. విశే. 1: చూ, రూ. అగ్రియము; 2. ప్రధానమైన వస్తువు; చూ, రూ-అగ్ర్యము.

అగ్రీయుఁడు. సం: చూ, రూ. అగ్రియుఁడు.

అగ్రేదిధిషువు. సం. వి. ఉ. పు. 1. బిడ్డలుగన్న మాఱుమనువుదాని మొదటి బ్రాహ్మణ స్త్రీయొక్క భర్త: చూ, సామి. 1-౨; 2. మాఱుమనువు దాని మొదటి మగఁడు: చూ, సామి. 1-3; స్త్రీ. 3. అక్కకు ముందు పెండ్లాడిన చెల్లెలు (సూ. ని.).

అగ్రేసరుఁడు. సం. విశే: చూ, అగ్రతస్సరుఁడు.

అగ్ర్యము. సం. విశే: చూ, రూ- అగ్రీయము.

అగ్ర్యుఁడు. సం. విశే: చూ, అగ్రతస్సరుఁడు.

అగ్న్యుత్పాతము. సం. వి. అ. న. ఆకాశాదులయందుఁ బుట్టిన అగ్నివికారము, తోఁకచుక్క: చూ, రి క్క-1-(౨)-౨.

అఘటమానము. సం. విశే. ఘటిల్లనిది. భార. అర. ౧-౩౩౧.

అఘటనము. సం. వి. అ. న. దధివిశేషము: చూ, స్తన్యము. 1-౨౩-౧.

అఘభోజి. సం. విశే. దేవపితృ౽తిథులకు పెట్టక తాను తినువాఁడు. (సూ. ని.)

అఘమర్షణము. సం. వి. అ. న. సర్వపాపములను పోఁగొట్టెడి మంత్రము. ("అఘమర్షణస్నానము" ఇది ఋగ్వేదమున ౧౯౦ వ సూక్తము. జలములయందు మూఁడుమాఱులు దీనిని జపింపఁగా గురుతల్పగమనాది మహా పాతకములు గూడ నశించును.): చూ, మంత్రము. 1.

అఘము, సం. వి. అ. న. 1. పాపము: చూ, వృజనము; 2. దుఃఖము: చూ, శోకము.2; 3. ఆశౌచము:చూ,మయిల. 4; 4. ద్యూతాదివ్యసనము: చూ, వ్యవహారము. 1-౨౨.

అఘశంసి. సం. విశ. ఇతరుల దోషములను ప్రకటించువాఁడు.

అఘాటము. సం. వి. అ. పు. 1=అగడిత-అగడ్త: చూ, స్వర్ణది; విశ. 2: చూ, నిరాఘాటము.

అఘాతము. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, రూ-అఖాతము. 1; 2: చూ, అఖాతము. 2; 3. కొండపగులు: చూ, పర్వతము. 1-౧౨; 4. కొండనడుము:చూ, పర్వతము. 1-౧౧.

అఘాయువు. సం. వి. ఉ. పు.1. పాము: చూ, సర్పము. 1; 2. పాపాలమూఁద్ద: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 4. చామరము: చూ,సుకఁటి. 1-౧ 5.కత్తి: చూ,కిష్టి.2; విశ. 6: చూ, అఘాయువు. 2.

అఘాహము. సం. వి. అ. పు. ఆశౌచదినము: చూ, రోజు. 1-౨.

అఘుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. అఘుఁడనెడు రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 2: చూ, అఘాయువు. 2; 3: చూ, మైలవాఁడు: 4. దుఃఖాన్వితుఁడు: చూ, విమనుఁడు.

అఘృణి. సం. విశ: చూ, కాంతిహీనుఁడు.

అఘో. సం. అవ్య. దుష్టునిఁ బిలుచుటను దెలుపును: చూ, సంబోధనము.

అఘోర. అం: చూ, శివాననములు. (చూ. అఘోరము.)

అఘోరపరిమాణము. సం. వి. అ. న. పెద్ద ఒట్టు: చూ, శపథము. 1-౧.

అఘోరము. సం. వి. అ. న. 1. ఈశ్వరుని దక్షిణముఖము: చూ, శివుఁడు (చూ, అఘోర); 2 నక్క: చూ, సృగాలము; విశ. 3. భయములేనిది: చూ, నిర్భయము; 4. చేనికంటె ఘోరములేదో అది, అతిభయంకరము, గోరగింత: చూ, రౌరవము. 2-౩.

అఘోరుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. రుద్రుఁడు: చూ, శివుఁడు. 1; 2. రుద్రుని దుగ్గను అర్చించువాఁడు: చూ, శివుఁడు 1-౩; విశ. 3. అఘోరసాంప్రదాయమునకుఁ జెందినవాఁడు; 4. అసహ్యముగ నుండు వ్యక్తి; 5. అసహ్యకరమగు వస్తువుల నుపయోగించువాఁడు; 6. భక్ష్యాభక్ష్య విచారణ లేనివాఁడు.

అఘోషము. సం. వి. అ. పు. 1. (వ్యాక) వర్ణోత్పత్తికైన బాహ్యప్రయత్న భేదము. ఆప్రయత్నముతోఁ గూడిన వర్ణము. (క-ఖ-చ-ఛ. మొ॥); విశ. 2. ధ్వని లేనిది: చూ, స్వరము. 1-(౧౫౦).

అఘ్న. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (చంపఁదగనిది) 1. ఆవు: చూ, ధేనువు. 1; 2. ఓడ: చూ, హోడము.

అఘ్న్య. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, అఘ్న. 1.

అఘ్న్య. —పై.—

అఘ్న్యఁడు. సం. వి. అ. పు. (చంపనివాఁడు) , నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అఘ్రేయము. సం. వి. అ. న. 1. కల్లు: చూ, సుర. 2; విశే. 2. అఘ్రాణింపఁదగనిది; అఘ్రాణింప శక్యముకానిది.

అచండి. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. సాధువైన యావు: చూ, ధేనువు. 1-౨౯; 2. కోపములేని యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౧౪.

అచతురము. సం. విశే. 1. నాలుగులేనిది; 2. నేర్పరికానిది.

అచతురుఁడు. సం. విశే. చతురతలేనివాఁడు: చూ, అసమర్థుఁడు.

అచపలుఁడు. సం. విశే: చూ, స్థిరుఁడు.

అచరము. సం. విశే. కదలనిది: చూ, స్థిరము. 4.

అచల. సం. వి. అ. స్త్రీ. పుడమి: చూ, భూమి. 1.

అచలకీల.—పై.—

అచలచలన్యాయము. న్యా. ఓడ మొll ఎక్కిపోవునపుడు కదలకుండునట్టితీరాదులు నడచుచున్నట్టును, నడచు చున్న యోడనిలిచినట్టును గనఁబడురీతి.

అచలజ. సం. వి. అ. స్త్రీ. పర్వతపుత్రి: చూ, పార్వతి.

అచలజిహ్వ. అం:చూ,శబ్దాలంకారములు.

అచలతారలు. వా.వి. బ. స్థిరనక్షత్రములు: చూ, రిక్క. 1-(౨)-౧౩.

అచలత్విట్టు. సం. వి. ష. పు. 1: చూ, సాదుదుపులుఁగు; స్త్రీ. 2. స్థిరమైన కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1-౧౯; విశే. ష. 3. స్థిరమైన కాంతిగలది: చూ, వెలుతురు 1-౨౦.

అచలము. సం. వి. అ. పు. 1. కొండ: చూ, పర్వతము. 1; 2. మేకు: చూ, శూలము. 4; సర్వ. 3. ఏడు అను అంకె: చూ,సప్తకము.1;న.4.బ్రహ్మము: చూ, హంసుఁడు. 2; విశే. 5. చలింపనిది: చూ, స్థిరము; అం. 6: చూ, విమ్యుత్తులు.

అచలుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. స్థాణువు: చూ, శివుఁడు. 1; 2. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు; విశే. 3: చూ, స్థిరుఁడు.

అచాంచల్యము. అం: చూ, మానసిక పూజాకుసుమములు.

అచాతుర్యము. సం. వి. అ. న. సామర్థ్యము లేకయుండుట: చూ, అశక్తత, అశక్తి, అసామర్థ్యము.

అచాపలము. సం. వి. అ. న. 1. స్థిరత్వము: చూ, స్థైర్యము. 1; విశే. 2. చాపల్యములేనిది: చూ, స్థిరము.

అచాపల్యము. సం. వి. అ. న. చాపల్యము లేకయుండుట:చూ, స్థైర్యము. 1.

అచింతము. సం. వి. అ. న. మరణము: చూ, సావు.

అచింతనీయము. సం. విశే: చూ, అచింత్యము.

అచింతితము. సం. విశే. 1. చింతింపఁదగనిది; 2. తలఁపఁబడనిది; 3. ధ్యానింపఁబడనిది.

అచింత్యము. సం. విశే. 1. చింతింపరానిది; అం.2: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

అచిత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. తెలివిలేమి: చూ, స్వాపము. 3.

అచిత్తు. సం. విణ. 1. ప్రాణము లేనిది: చూ, జడము. 5; 2. తనంతట తెలుఁగనిది.

అచిరద్యుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.

అచిరప్రభ. అ. స్త్రీ. —వై.—

అచిరము. సం. విణ: చూ, క్షణభంగురము.

అచిరాత్. సం. అవ్య. శీఘ్రము: చూ, స్యదము. 1.

అచీర్ణము. సం. విణ. ఆచరింపఁబడనిది: చూ, అకృతము.

అచుంబితము. సం. విణ. అనుభవింపఁబడనిది: చూ, అనుభుక్తము.

అచూర్ణము. సం. విణ. పొడిచేయఁబడనిది.

అచేతనత్వము. సం. వి. అ. పు. ప్రాణము లేమి: చూ, జడత్వము.

అచేతనము. సం. విణ: చూ, జడము. 5.

అచేతస్కము. —వై.—

అచేష్టుఁడు. సం. విణ. వ్యాపారరహితుఁడు: చూ, నిశ్చేష్టుఁడు.

అచైతన్యము. సం. వి. అ. పు: చూ, అచేతనము.

అచోదితము. సం. విణ. ప్రేరేపింపఁబడనిది.

అచౌర్యము. సం. విణ. దొంగతనము కానిది.

అచ్చు. సం. వి. చ్. పు. 1. ప్రాణాక్షరము, అకారాదికము: చూ, వర్ణము. 1; 2. నాదము: చూ, స్వరము. 2; (అనికొందఱు)

అచ్యుతాగ్రజుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, బలరాముఁడు.

అచ్యుతుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. సని: చూ, శని; 3. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.

అచట. దే. క్రి. రూ- అచ్చట- అచ్చోటు- అచోటు- అచ్చోటు- అచ్చోటు- అచ్చో- అటు - అక్కడ, అస్థలము. భార. ఉద్యో. ౪-౩౨౮; భార. అను. ౪-౪౩౮; భార. శాం. ౩-౯౨; విక్ర. ౨-౪౫; పారి. ౧-౭౮: చూ, తత్తి.

అచటు. దే. వి. ఏ. రూ- అచ్చటు- అచోటు, అస్థానము: చూ, రూ- అచోటు.

అచాటము. దే. విణ. విరివియైనది: చూ, సుర. 3. [భార. స్వ. ౧౯.

అచౌటు. దే. వి. ఏ: చూ, రూ- అచటు.

అచోటు. దే. వి. ఏ. క్రి. —వై.—

అచ్చకారము. వై. వి. = అచ్చంకార. రూ- అచ్చాకారము- అచ్చారము, బయానా, క్రయవిక్రయముల గట్టిమాట: చూ, సత్యంకారము.

అచ్చకక్కబుచ్చకక్కలు. వా. వి. విణ. బ: చూ, రూ- అచ్చికబుచ్చికలు.

అచ్చట. దే. క్రి. అక్కడ: చూ, తత్తి.

అచ్చటచ్చట. దే. క్రి: చూ, అక్కడక్కడ.

అచ్చటు. దే. వి. ఏ: చూ, రూ- అచటు. భార. అను. ౨-౫౬; భార. అను. ౪-౭౩; అము. ౧-౧౦; పారి. ౪-౫౫.

అచ్చతబొట్టు. వై. వి. అక్షతలతోఁబెట్టుకొను బొట్టు. పి. శ. ౪. ౩౮: చూ, బొట్టు. 1-౧౪.

అచ్చతెనుఁగు. వై. వి. శుద్ధాంధ్రభాష, స్వచ్ఛమగు తెనుఁగు. "అచ్చతెనుంగుఁ బద్దెమొకటైనను గబ్బములోన నుండిన౯." యయా; "తత్సమేతరభాషేయ మచ్ఛేతికవయోవదన్" ఇత్యాది.

అచ్చనగండ్లు. దే. వి. బ. రూ-అచ్చనగుండ్లు. బాలికాక్రీడావిశేషము. పాంచా. ౧. ౫౭: చూ, బాలక్రీడ; 2. గిరియకములు. అచ్చనగుండ్లాడెడు చిన్న చిన్న గుండ్లు (బ. అచ్చనగల్లు). కళా. ౬-౨౯: చూ, రత్నములు 1- ౧౨-(౨).

అచ్చనగాయలు. దే. వి. బ: చూ, అచ్చనగండ్లు. (బాలికాక్రీడాసు..పక్కి ౧౭౯.)

అచ్చనగుండ్లు. —వై.— (గిరియకములు.—..రామా. ౫-౧౨౧)

అచ్చనలు. వై.వి. బ.=అచ్ఛ. (వృత్తియందే కవచనాంత మగును.) 1: చూ, అచ్చనగండ్లు; 2: చూ, అచ్చన గండ్లు. 2; 3. నృత్యము. పండితా. ౧౬౨ పొ; జై. భా. ౧. ౫౫: చూ, వ్యంజకము. 1-౧౭.

అచ్చబంగారు. ద్వ. వి. 1. మేలిమివన్నె బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫-(౧); 2. ముద్దుపలుకు: చూ, శబ్దము. 1-౭౫.

అచ్చము. వై. విశ.=అచ్ఛమ్. (దీనికివృత్తియందంత్య వర్ణలోపము వికల్పముగ నగును.) 1. నిశ్చలమయినది: చూ, సత్యము. 1; 2. తేరినది: చూ, సమీచీనము. 2; 3. నిర్ణయింపఁబడిన=: చూ, స్థాపితము. 2; 4. తెల్లనిది: చూ వర్ణము 6-౫-(౧); ౫. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 1; వా. 6. ఇష్టానుసారము.

అచ్చముగ. వా. అవ్య. సంశయములేకుండఁగ, స్వేచ్ఛగ, ఇచ్చవచ్చినటుల.

అచ్చర. వై. వి.=అప్సరస్. దేవవేశ్య. మనుచ. ౨-౩౮: చూ, దేవతాభేదములు; (చూ, స్త్రీ. 1-౫౬.)

అచ్చరనది. మి. వి: చూ, అచ్చరవాఁక.

అచ్చరము. వై. వి=అక్షరమ్. వైజ. ౨-౯౫: చూ, వర్ణము. 1.

అచ్చరవాఁక. వా. వి. ఆకాశగంగ: చూ, నది. 1.

అచ్చరువడు. వై. అ. క్రి: చూ, ఔఱఁగొను. కు. సం. ౧౦. ౪౮౬.

అచ్చరువు. వై. వి.ఆశ్చర్యమ్-రూ-అచ్చెరువు. కు. సం.౧౧.౭౬౮:చూ,వింత.1.

అచ్చలము. దే. వి. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2. పట్టుదల. భార. సభా. ౨. ౧౭౦: చూ, సన్నాహము. 2.

అచ్చలించు. దే. అ. క్రి: చూ, రోషించు.

అచ్చాకారము. వై. వి. = అచ్ఛంకారమ్: చూ, రూ-అచ్చకారము.

అచ్చాణి. వా. విశ. 1. ఆణిముత్తెములఁ బోలునది, శ్రేష్ఠవాచకము; 2. శ్రేష్ఠమైనది: చూ, శ్రేష్ఠ్యము. 1-౧.

అచ్చారము. వై. వి.=అచ్ఛంకారమ్: చూ, రూ-అచ్చకారము.

అచ్చావు. దే. వి. 1. తెల్లయావు: చూ, ధేనువు. 1-౧౨; 2. నైచికి, శ్రేష్ఠమైన యావు: చూ, ధేనువు. 1-౨౩.

అచ్చాళి(ళు). దే. విశ. (అచ్చము+ఆళు) జంజాటములేనివాఁడు "ద్వి. అయోధ

బలయుక్తి నవ్వాళుగాగ" పతివ్రతా మాహాత్మ్యము (బ్రౌణ్యా. ని.).

అచ్చి. దే. వి. 1. అచ్చిపట్టమను దేశము: చూ, దేశములు. 1-౫౭; వా. 2. తుమ్ము యొక్కధ్వని. (వా. రూ-అచ్చీ. అనియు); 3. ఒకానొక స్త్రీవాచకము. (అచ్చమ్మ)

అచ్చిక. దే. వి. రూ-అచ్చికము. 1. కొఱత, లోపము. హంస. ౧-౮౯: చూ, కొలితి. 2; 2. క్షోభము. హరి. పూ. 3-౧౩౪: చూ, సంతాపము. 1.

అచ్చికబుచ్చిక. దే. వి. రూ-అచ్చిక బుచ్చికము. 1. ఇచ్చకము, బుజ్జగింపు. విజ. 3-30; వేం. పంచ. ౨-౬౮: చూ, సమరసము 2; బ. 2. బెల్లింపు మాట, ఇచ్చకపుమాట. ద్వి. హరిశ్చ. ఉ. ౬౩౬: చూ, శబ్దము. 1-౧౦; విశ. 3. చెవులకు విననింపయినది: చూ, సాంత్వము. 3.

అచ్చికబుచ్చికము. దే. వి, విశ. -పై.-

అచ్చికబుచ్చికలు. దే. వి, విశ. బ. -పై.-

అచ్చికబుచ్చికలాడు. దే. స. క్రి: చూ, బుజ్జగించు.

అచ్చికము. దే. వి. 1: చూ, రూ-అచ్చిక. 1; 2: చూ, రూ-అచ్చిక. 2; 3: చూ, అచ్చికబుచ్చిక. 1; విశ. 4. తేటినది: ఆం, భా. ౧-౧౫౮: చూ, సమీచీనము. 2-౧.

అచ్చికలుబుచ్చికలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-అచ్చికబుచ్చికలు (కలువుకోలు తనమునకు-చంద్రా. 3-౪౫.)

అచ్చిమట్టము. దే. వి: చూ, అచ్చి. 1.

అచ్చియుండు. వా. స. క్రి. 1. ఇచ్చుకొనవలసియుండు; 2. చచ్చినను తను వాటిజన్మమున తీర్చవలసియుండు.

అచ్చివచ్చు. దే. అ. క్రి: చూ, మేలైవచ్చు.

అచ్చు. వై. వి. 1. బెల్లము: చూ, శర్కర. 1-౧; 2. నీవి. భార. స్త్రీ. ౧-౫౧; ఆం, భా. 3-30౨: చూ, వికారము. 1; 3. రీతి. భోజరా. ౭. ౧౫: చూ, విధము. 1; 4. సంజ్ఞాక్షరములుచెక్కిన ఉంగరములోనగునది. భాగ. ౧౦, ఉ. 330: చూ, ముద్ర. 2; 5. సాలెవాని నేతసాధన విశేషము: చూ, మగ్గము. 1-౧; 6. నాణ్యములు కాగితములులోనగు వానిపై అక్షరములు బొమ్మలు మొ॥ వానినిఒత్తుసాధనము (చూ, అచ్చు. 4.); 7. చెంబు మొ॥ పోతపోయుటకును, ఇటిక మొ॥ తీయుటకును కూర్చిన మొదటియాకృతి. భార. విరా. ౨-౫౨: చూ, పోతఅచ్చు; 8. మొదటిదృష్టాంతము, ఆదర్శము. కు. సం. ౭. ౮౬౭: చూ, వృత్తాంతము. 7; 9. గుఱుతు. కు. సం. ౪-3౬౭; జస. ౬-౫౯; పి. ళ. ౪. ౧౭౫: చూ, లక్షణము. 1; 10. ముద్రవేసిన తూనికరాయి మొ॥ విజ్ఞా. ప్రా. ౬౫: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౬౦); 11. అచ్చునబోసి తీసినవస్తువు (చూ, అచ్చు. 7.); 12. పరిశుద్ధి: చూ, సమీచీనము. 2; 13. పాచిక. ద్వా. ౧౦-౮౮: చూ, వ్యవహారము. 4-౬; 14. ఇరుసు ప్రమాను; చూ, ఇరుసు. 1. (బ్రౌణ్యా.);

విణ. 15. దోషములేనిది. విజ్ఞా. ప్రా. ౯౧; శుక. ౪-౪౬: చూ, సమీచీనము. 2; 16. తెల్లము. హరి. పూ. ౬-౩౦: చూ, స్పష్టము; 17. సరియైనది, యథార్థము. ఉ. రా. ౨-౩౧౬ (అచ్చుగ=సరిగా). ఉ. రా. 3-౯౨: చూ, సత్యము. 1; 18. తగినది. భాగ. ౧౧-౧౩. (అచ్చుగ=ఒప్పుగా): చూ, యోగ్యము. 2; దే. అ. క్రి. 19: చూ, బాకీపడు. శేష. ౩-౨౨౧; ద్వి. హరిశ్చ. ఉ. ౬౨౦; 20: అచ్చుకొను, జామీనుండు, పూచిపడు-పూచీపడు, పూటపడు, హామీపడు. కాశీ. ౫-౧౨౫; స. క్రి. 21. ఇచ్చుకొను: చూ, దయచేయు. 2; 22. నష్టమిచ్చు. విజ్ఞా. ప్రా. కాం. ౪౦; విజ్ఞా. ప్రా. కాం. ౯౧; దశా. ౪. ౧౨౦౧; దశా. ౪. ౧౧౬౩: చూ, దండుగిచ్చు; 23. విధిగాఇచ్చుకొను: చూ, చెల్లించు.

అచ్చుకట్టు. ద్వ. స. క్రి. 1. ఏర్పఱచు. హరి. ఉ. ౯. ౧౫౦; పాండు. ౧-౧౧; నృసింహపీఠిక. ౧-౦: చూ, సృజించు;2 (పాలము) మడిమడిగాయేర్పఱచు. వైజ. ౧-౦౫; వా. 3. సాలెవానిపనికి సంబంధించినది.

అచ్చుకట్టువాఁడు. ద్వ. వి. 1. బట్టలనేతకుపయోగించు అచ్చులుకట్టు వాఁడు; వా. 2. ముద్రణాలయమున అక్షరములఁ గూర్చువాఁడు. (1900 సంllర ములలో నీవ్యాసస్పత్యకర్త తండ్రిగారి యాజ్ఞనుశిరసావహించి "లక్ష్మీనారాయణీయము" నకు లేఖరియై పూర్తిగా వ్రాసిన పిదప 1906 సంllలో స్వంతముద్రాక్షరశాలయందు అక్షరసంధానోద్యోగియై దానినిరోజునకు ఎనిమిది పారటల వంతున అచ్చు కూర్చుచు పూర్తిగావించెను.) [పన్నుఁడు.

అచ్చుకుప్ప. దే. వి. ధనికుఁడు: చూ, సం

అచ్చుకూటము. ద్వ. వి. ముద్రాశాల: చూ, సదనము. 1-౪.

అచ్చుకొట్టు. వా. స. క్రి: చూ, ముద్రించు. 1.

అచ్చుకొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, అచ్చు. 20;2.ఇచ్చుకొను: చూ, దయచేయు.2; వా. 3: చూ, సమ్మతించు.

అచ్చుగుద్దు. వా. స. క్రి: చూ, అచ్చుకొట్టు.

అచ్చుటెద్దు, ద్వ. వి. (అచ్చు+ఎద్దు) అచ్చుపోసి స్వేచ్ఛగాఁదిరుగ విడిచిన వృషభము, ఆఁబోతు: చూ,వృషభము.1.

అచ్చుదల, దే.వి.1.అప్పు.(అప్పునకుఒప్పి దల అనికొందఱు): చూ, వాకము. (1)-౧; 2. ఒప్పువల, కాశి. ౨-౧౨౦: చూ, సమ్మతి. 1; 3. అప్పు పడుట; 4. అచ్చి (సక్రమముగా) వచ్చుట: చూ, శుభాగమము.

అచ్చుపడు వై. అ. క్రి. 1. తెల్లముగు. భార. ద్రో. ౫-౩౧౫; హరి. ఉ. ౩-౧౫౯; భాగ. ౧౦. పూ. ౧౧౮౪: చూ, విశదమగు; 2. ముద్రితమగు; 3. అలవడు. కాశి. ౪-౧౩; విక్ర. ౬. ౯౦: చూ, సిద్ధించు; 4. ఉచితమగు. భార. విరా. ౫-౧౬౩: చూ,

సార్థకమగు; 5. ఏర్పడు: చూ, పాలు
పోవు. 2; 6. (కాల్చిన) రక్ష ఏర్పడు,
ముద్రాంకితమగు;7.(అబోతునకు) రక్ష
ఏర్పడు: అచ్చుపోయు.

అచ్చుపడు(ఱు)చు. ద్వి. స. క్రి. 1. నియ
మించు. భార. విరా. ర-౨ల: చూ,
సెలవిచ్చు; 2. కలిగించు. భార. అను,
౫-౨౩ర: చూ, సృజించు; 3. ఏర్ప
ఱచు. పద్మ. ౨-౬౯: చూ, నిర్దేశించు. 2.

అచ్చుపాటు. వై. వి. 1. ఏర్పాటు. భార.
శల్య. ౧-౧౧: చూ, సత్యము. 2;
2. అచ్చుపడుట: చూ, స్పష్టత.

అచ్చుఁబొడిచినయాఁబోతులు. జా. స్వేచ్ఛ
గా (హద్దులేక) తిరుగువాండ్రు. "రాజ
భటుల నచ్చుఁబొడిచిన యాఁబోతుల
రీతిని" (ధర్మజరాజసూయము.)

అచ్చులు. వై. వి.బ. 1: చూ, అచ్చు.1;
2: చూ, అచ్చు. 2; వా. బ. 3.పోత
పోయు అచ్చులదిమ్మలు.

అచ్చువేయు. వై.స. క్రి:చూ,అచ్చుకొట్టు.

అచ్చుపోఁత. వా. వి. కరిగిన లోహాదుల
పోఁత: చూ, పోఁత. 2.

అచ్చుపోయు.వా.అ.క్రి: చూ,అచ్చుపడు.6.

అచ్చెరియము. వై. వి=ఆశ్చర్యమ్. రూ-
అచ్చెరువు- అచ్చెరుపాటు - అచ్చెరున
పాటు. 1. ఆశ్చర్యము. కృ. శకుం. ౨-
౧౬౯: చూ, వింత 1; విణ. 2. ఆశ్చ
ర్యకరము: చూ, వింత. 1-౧.

అచ్చెరుపడు. వై. అ. క్రి. రూ-అచ్చెరు
వడు. నిర్వ. ౧౦. ౧౫౬; భార. ఉ.
౩-౧౧: చూ, వెఱఁగొందు.

అచ్చెరువడు:చూ, రూ-అచ్చెరుపడు.

అచ్చెరుపాటు. వై.వి. రూ-అచ్చెరువాటు-
అచ్చెరువుపాటు: చూ, వింత. 1.భార.
శాం. ౩-౪౪౬.

అచ్చెరువాటు. వై. వి.—వై.౨

అచ్చెరువు. వై. వి. రూ-అచ్చెర్వు.1:చూ,
రూ-అచ్చెరువు. ఉ. రా. ౪-౩-౨౯;
విణ. 2. ఆశ్చర్యకరము. భీమ. ౧-౭౨;
అహ. ౧-౧౦౨: చూ, వింత. 1-౧.

అచ్చెర్వు —వై.—

అచ్చెరువుపడు. వై. అ. క్రి: చూ, రూ.
అచ్చెరుపడు.

అచ్చెరువుపాటు. వై. వి:చూ,రూ-అచ్చెరు
పాటు. భార. భీష్మ.౨-౩౩.

అచ్చోటు. దే.వి. ఏ. (అ+చోటు)రూ-
అచ్చోటు. 1. ఆస్థానము. భార. ద్రో.
౨-౨౫౧; అమ. ౪-౧౪౫:చూ, రూ-
ఆచోటు; 2. అడుగుటి. హరి. ఉ.
౯-౪౨: చూ, భగము. 12.

అచ్చొత్తు. ద్వి. స. క్రి. (అచ్చు+ఒత్తు);
చూ, ముద్రించు. బస. పు. ౫-౩౧.
హరి. ఉ. ౭-౮౩.

అచ్చో. దే. క్రి. 1: చూ, రూ-అచట;
మను. ౩-౩; 2. ఆకాలమున. దశా.
౧-౩౧౧: చూ, రూ-అచ్చోటు. 3.

అచ్చోటికి. దే. అవ్య. 1: చూ, అందులకు;
వా. 2. రహస్యస్థలమునకు.

అచ్చోటు. దే. వి. ఏ. 1: చూ, రూ-
అచ్చోటు. 1. శుక. ౧-౧౦౬;2:చూ,
రూ-అచ్చోటు. 2; 3. ఆకాలమున:
చూ, రూ-అచ్చో. 2.

అచ్ఛంకారము. సం. వి. అ. న.= అచ్చకారము: చూ, అచ్చకారము.
అచ్ఛత. సం. వి. అ. న. అచ్చుపాటు: చూ, స్పష్టత. [సన్యాసి. 1.
అచ్ఛదనుఁడు. సం. వి. అ. పు. యతి: చూ,
అచ్ఛపిండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిండఖర్జూరము*: చూ, మధుఖర్జూరిక. 1-౩.
అచ్ఛభల్లము. సం. వి. అ. పు. రూ-అచ్ఛభల్లము: చూ, ఎలుఁగుబంటి.
అచ్ఛభల్లము.—పై.—
అచ్ఛము. సం. వి. అ. పు. 1.—పై.—; 2. పటికపురాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౩); 3. వై. వి.=అచ్చన: చూ, బాలక్రీడ; విణ. 4. అచ్చు, తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. ౬-(౧); 5. ఇంపితము: చూ, హృద్యము. 2; 6. అచ్చము: చూ, సమీచీనము. 2.
అచ్ఛాచ్ఛము. సం. విణ. మిక్కిలి స్వచ్ఛము: చూ, సమీచీనము. 2.
అచ్ఛావాకుఁడు. సం. వి. అ. పు. సోమయాగమందు శంసనకర్తయై హోతకు సహకారిగానుండు ఋత్విజుఁడు. పదియార్వురు ఋత్విజులు యాజికులు అనువారలలో నొకఁడు: చూ, ఋత్విజులు.
అచ్ఛిద్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేఁదుబీఱ*: చూ, హ్రస్వాగవేధుక:.
అచ్ఛిద్రము. సం. విణ. 1. రంధ్రములు లేనిది; 2. దృఢమైనది: చూ, ఔడిదము. 5; 3. యజుర్వేదమునందలి పరాయితములలో మూఁడవ అష్టమునందుఁగల ఒకపన్నము: చూ, వేదము. 1-౨౧;

4. లోపములేనిది: చూ, సంపూర్ణము; 5. ప్రాయశ్చిత్తము సంపూర్ణమైన దనుట.
అచ్ఛిన్నపత్రము. సం. వి. అ. పు. బరివెంక*: చూ, శాఖోటి.
అచ్ఛిన్నము. సం. విణ. 1. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రము ౪; 2. ఛేదింపఁబడనిది: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3-౮; 3. తొలఁగింపఁబడనిది: చూ, హీనము. 3-౫; 5. అనవరతము: చూ, సంతతము. ౯.
అచ్ఛీకృతము. సం. విణ. నిర్మలముగాఁ జేయఁబడినది: చూ, నిర్మలము. ౩.
అచ్ఛేద్యము. సం. విణ. 1. చొరరానిది: చూ, సాంద్రము. 2; 2. ఛేదింపశక్యముగానిది: చూ, విచ్ఛిన్నము. ౩-౮; 3. ఛేదింపఁగనిది: చూ, విచ్ఛిన్నము. ౩-౯.
అచ్ఛోదము. సం. వి. అ. పు. 1. కుబేరుని క్రీడాసరస్సు: చూ, సరస్సు. 1; విణ. 2. నిర్మలమైననీళ్లుగలది: చూ, సలిలము. 1-౪౪.
అచ్యుతము. సం. విణ. 1. జాఱనిది, పడనిది: చూ, స్ఖలనము. 2-౪; 2. నాశములేనిది: చూ, స్థిరము. ౪; 3. భ్రమముకానిది: చూ, విభ్రమము. 1-౧; 4. కారనిది: చూ, స్రవము. 1-౫.
అచ్యుతవాసము. సం. వి. అ. పు. రావి*: చూ, శ్యామలము. 2.
అచ్యుతాగ్రజుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, బలరాముఁడు.

అచ్యుతాయనమః. అం. అన్నియు నశించి నను తాను నశింపని వస్తువుకొఱకు నమస్కారము: చూ, ఓమ్. 4-౨౦.

అచ్యుతుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2. శనిగ్రహము: చూ, శని; 3: చూ, శివుఁడు. 1.

అజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ప్రకృతి: చూ, మాయ. 1; 2. ఆఁడుమేఁక: చూ, మేషము. 1-౧.

అజంభము. సం. వి. అ. పు. 1. కప్ప: చూ, హరి. 12; విణ. 2. పండ్లులేనిది, దంతములులేనిది: చూ, పల్లు. 1-౫.

అజంభుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. రవి: చూ, సూర్యుఁడు.

అజక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అజకాజాతము అను ఒకానొక కంటిరోగము: చూ, లోచనము. 1-౧౩.

అజకర్ణము. సం. వి. అ. పు. 1. నల్లమద్ది*: చూ, సాలము. 3-౨; 2. వేఁగిస*: చూ, సర్జకము. 2; 3. మిరియము*; చూ, వెల్లజము.

అజకవము. సం. వి. అ. న. 1. రూ- అజకావము-అజగావము-అజగవము - అజగవము-ఆజీగవము - ఆజీగావము. శివుని విల్లు, పినాకము: చూ, బాణము. 1-౩౪; పు. 2: అజగంధ*: చూ, వాయింట.

అజకాజాతము. సం. వి. అ. పు: చూ, అజక.

అజకావము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-అజకవము. 1; పు. 2. శివుని యెద్దు: చూ, వృషభము. 1.౩౧.

అజగంధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అజకవము. 2. *.

అజగంధిక.—పై.—

అజగంధిని. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

అజగరన్యాయము. న్యా. కొండచిలువ నిద్రఁబోవుచుండి జంతువులను ఆతాత్తుగా ప్రింగినట్లు. (కొండచిలువ స్థూలశరీరముగలది గదలక మెదలక యొక్కచోటఁబడియుండును. చలనము లేమి దానిని గాఢనిద్రాయముగాఁ దలఁచి దగ్గఱను జంతువులు రాఁగా వానిఁ బట్టి భక్షించును.)

అజగరము. సం. వి. అ. పు. (మేఁకను మ్రింగునది) కొండచిలువ: చూ, సర్పము. 1-౨౦. [యోషధి.

అజగరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొక

అజగరోపవాసము. జా. కొండచిలువయుపవాసము చేయుట: చూ, ఘోటకబ్రహ్మచర్యము.

అజగర్దము. సం. వి. అ.పు.1. నీరుపాము: చూ, సర్పము. 1-౨౭; 2.నల్లత్రాఁచు: చూ, సర్పము. 1-౨.

అజగలుఁడు. సం. వి. అ. పు. జూదరి: చూ, హారకుఁడు. 2.

అజగల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శిశురోగవిశేషము: చూ, రోగము 1-౪౦.

అజగవము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అజకవము. 1.

అజగుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

అజఘన్యుఁడు. అం: చూ, ఆదిత్యులు.

అజజీవికుఁడు. సం. వి. అ. పు. మేఁకల వలన బ్రదుకువాఁడు. రూ-అజజీవఁడు-అజాజీవుఁడు: చూ, మేఁకలఁగాఁపరి.

అజజీవుఁడు. —సై.—

అజట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-అజ్ఝట. నేలయుసిరిక*: చూ, శివ. 4; 2. దూలగొండి*: చూ, శూకశింబ; 3. ఎలుకచెవి*: చూ, స్ఫోటశోఫ. 1-౧.

అజత. సం.వి.ఆ.స్త్రీ. 1: చూ, అజట.1.*; 2: చూ, అజట.2.*; 3: చూ, అజట. *3.

అజధ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 అడవిమొల్ల*: చూ, హరిణి. 5; 2. మేఁకలమంద: చూ, మేషము. 1-౨.

అజన్మము. సం.వి. న్. పు. 1. జన్మము లేమి: చూ, మోక్షము. 1; విశే. (న్.న్. అ.న్.) 2. జన్మములేనిది: చూ, సంభవము. 1-౩.

అజన్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-అంజన్యము; విశే. 2. పుట్టనిది: చూ, సంభవము. 1-౩; 3. పుట్టింపఁదగనిది: చూ, సంభవము. 1-౪; 4. జనులకు హితముకానిది: చూ, హితము.4-౧; 5. నింద కానిది: చూ, ఉపదూషితము. 2.

అజప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసముల చేతనే అక్షరములను పుట్టించుట అనఁగాఁ బలికించునట్టి మంత్రము. (అజపాగాయత్రి. ఇదియే "హంసః" అనుమంత్రము. కాశీ. ౫-౨౪౪): చూ, మంత్రము, 1-౧౩; 2. సగము మగపోలికయు సగము ఆఁడుపోలికయుఁ గల రూపము.

అజపథము. సం. వి. అ. పు. 1. మేఁకల త్రోవ: చూ, మార్గము.1-౨౯; 2. ఆకాశమునందని ఛాయాపథవిశేషము (ఇది మొదలుకొని అగస్త్యాశ్రమము వఱకు పితృయానపథము): చూ, మార్గము.1-౩౦.

అజపాదము. అం. రూ - అజైకపాత్తు. పూర్వాభాద్ర: చూ, రిక్క. 1-౨౬.

అజపాదుఁడు. అం: చూ, రుద్రులు.

అజపుఁడు. సం. వి. అ.పు. 1. వైదికములు కాని గ్రంథములఁ జదువువాఁడు, కుపాఠకుఁడు, మంత్రములు క్రమముగాఁ జదువనివాఁడు: చూ, పాఠకుఁడు. 1-౧; 2: చూ, మేఁకలఁగాఁపరి.

అజభక్షము. సం. వి. అ. పు. 1. బొబ్బిలి*: చూ, విట్ఖదిరము; 2. వర్వరి*: చూ, అజగంధ.

అజమారము. సం. వి. అ. పు. అజ్మీరు అను దేశము: చూ, సీమ. 1-౪౦.

అజమారుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. కటికివాఁడు: చూ, సంహారకుఁడు.

అజమీఢము. సం: చూ, అజమారము.

అజమీఢుఁడు. సం. వి. అ. పు. ధర్మరాజు: చూ, యుధిష్ఠిరుఁడు.

అజమీళుఁడు. సం. వి. అ. పు. పాతాళలోకములోని సర్వవనము నందుండు శివుఁడు: చూ, శివుఁడు. 1-౨.

అజము. సం. వి. అ. పు. 1. మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1; 2. మూఁడేండ్లక్రిందటి వడ్లు: చూ, ధాన్యము. 1-౩౪; 3. అత్మ.

చూ, హంసుఁడు. 1; 4. ఆకాశము: చూ, సువర్ణము. 1;5. గొఱ్ఱెపోతు: చూ, మేషము. 1-౮; 6. మాక్షికధాతువు: చూ, సారఘము. 1-౧-(౧); 7. మేషరాశి: చూ, రాసులు. ౧; విణ. 8. ఉత్పత్తిలేనిది (లేక) జన్మములేనిది: చూ, సంభవము. 1-౩.

అజముఖుఁడు. సం. వి. అ. పు. గొఱ్ఱెతల తలగానమర్పఁబడినవాఁడు: చూ, దక్షప్రజాపతి.

అజమోద. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. రూ-అజామోదము, ఒకరకము ఓమము: చూ, యవాని. 1; 2. బూరుగుబంక: చూ, శాల్మలీవేష్టము.

అజమోదిక.—వై.—

అజయ. సం. వి.అ. స్త్రీ. 1. గంజాయి*: చూ,భంగి. 1; 2.దుర్గాదేవిచెలికత్తెలలో నొకతె: చూ, పార్వతి 1-3; 3.అజ, మాయము: చూ, మాయ. 1; 4. తీఁగెగన్నేరు*: చూ, తృణము. ౧-౨౨.

అజయము. సం.వి.అ.పు. రూ-అపజయము: చూ, ఓటమి. 7.

అజయుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. ఒకానొక సంస్కృత నిఘంటుకర్త;విణ.4. గెలుపులేనివాఁడు: చూ, విముక్తుఁడు.

అజయ్యము. సం. విణ. జయింపశక్యముఁ గానిది.

అజర. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కలబంద *: చూ, గృహకన్య; 2. బొడ్డి*: చూ, శ్యామము. 7; 3. జల్లి: చూ, హాలాహలము.

అజరము. సం. వి. అ. న. 1. పరమాత్మ: చూ, హంసుఁడు; పు. 2. బొడ్డి*: చూ, అజర. 2; విణ. 3. ముదిమిలేనిది:చూ, యౌవనభేదములు; 4.క్షీణింపనిది: చూ, శాశ్వతము. 1.

అజరుఁడు. సం. వి. అ. పు. ముదిమిలేనివాఁడు, దేవత: చూ. వేల్పు. 1.

అజర్యము. సం. వి. అ. న. 1. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1; విణ.2.క్షీణింపనిది: చూ, శాశ్వతము. 1. (మైత్రీవాచకమునకు విశేషణమైనప్పుడే యీ రూపము సిద్ధించును. ఇతర స్థలములయందు బుకారాంతమునకు "అజరిత" అగును.)

అజలంబనము. సం. వి. అ. న. సౌవీరాంజనము (సుర్మా):చూ,సౌవీరము. 2.

అజలోమ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, అగ్రపర్ణి*.

అజలోమము. సం. వి. న్. పు. 1. దూలగొండి*: చూ, శూకశింబి; 2. మేకవెంట్రుక: చూ, వెంట్రుక. 1-౨౪.

అజవాహనము. సం. వి. అ. పు. తెలిపిట్ట: చూ, హంస. 1.

అజవీధి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1.మేకల త్రోవ: చూ,మార్గము. 1-౨౯; 2.ఆకాశమునందలి ఛాయాపథ విశేషము: చూ, మార్గము. 1-౩౦. (ఇదిమొదలుకొని అగస్త్యస్థానమువఱకు పితృయానపథము)

అజశృంగి. సం. వి, ఈ. స్త్రీ. జొట్టుపు*: చూ, విషాణి; 2: చూ, వద్ది*.

అజస్రము. సం. క్రి. విణ, అ. న. ఎల్లప్పుడు: చూ, సంతతము. 2.

అజహ. సం. వి. అ. స్త్రీ. దూలగొండి*: చూ, శూకశింబ.

అజహల్. అం: చూ, లక్షణలు.

అజహ్మము. సం. విణ. రూ-అజిహ్మము. బుజువు: చూ, హృద్యము. 2. ౪.

అజాంత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నీలబుహ్నా*.

అజాకృపాణీయన్యాయము. న్యా. మేక వచ్చినది. హఠాత్తుగా మెడపైఁ గత్తియునుబడినది. అతర్కితోపనతమగు కీడునుగూర్చి తెలుపుటకు దీని నుపయోగింతురు. (తత్సమచంద్రిక.)

అజాగవము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అజగవము.

అజాగళస్తనన్యాయము. న్యా. మేక మెడ క్రిందస్తనములపుట్టుకనిష్ప్రయోజనము.

అజాగళస్తనము. సం. వి. అ. పు. బ. మేక మెడక్రిందిచన్నులు: చూ, స్తనము. 1-౧౦.

అజాగ్రత. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-అజాగ్రత్త, జాగ్రత్తలేమి.

అజాగ్రత్త.—పై.—

అజాజి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2.

అజాజీవి. సం. వి. ఇ. పు. రూ-అజాజీవుఁడు: చూ, మేకలఁగాఁపరి.

అజాజీవుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1-పై.-; 2: చూ, గొంగళ్ళు నేయువాఁడు.

అజాతశత్రువు. సం. వి. ఉ. పు. 1: చూ, అజమీఢుఁడు; విణ. 2. శత్రువులు లేనివాఁడు.

అజాతస్మరాలింగనము. అ: చూ, ఆలింగనములు. 2.

అజాతస్మరాలింగనములు. అం: చూ, ఆలింగనములు. 2-౧.

అజామోద. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-అజమోద. *.

అజాపత్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. బ్రహ్మపట్టణము: చూ, దేశము. 1-౧౪.

అజాపుత్రనామోత్కీర్తనన్యాయము. న్యా. పుట్టని బిడ్డలకుఁ బేరుపెట్టినరీతి.

అజామోదము. సం. వి. అ. పు; చూ, రూ-అజమోద. 1*.

అజాయువు. సం. వి. ఉ. పు. ఒకరకము మందు: చూ, మందు. 1.

అజావయుక్కు. సం. వి. క్. పు. బాణమునకుఁ జిక్కనిమృగము: చూ, విషమము. 2.

అజితము. సం. విణ. 1. అడ్డగింపశక్యమైనది; అం. 2: చూ, ఆగమములు.

అజితుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1; విణ. 4: చూ, అపరాజితుఁడు.

అజినపత్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ. జివుకపిట్ట: చూ, చీకురువాయి.

అజినము. సం. వి. అ. న. రూ-ఆజినము. చర్మము: చూ, బెరడు. 1.

అజినయోని. సం. వి. ఇ. పు, స్త్రీ. జింక: చూ, హరిణము. 1.

అజిరము. సం. వి. అ. న. 1. అంగణము:

చూ, మంగిలి. 2;౨. కప్ప:చూ,హరి.12; 3. గాలి: చూ, వాయువు. 1; 4. దేహము: చూ, శరీరము. 1; 5. శబ్దాదివిషయము; 6. తెప్ప: చూ, ప్లవము; 7: చూ, వట్టివేరు ❋:

అజిహ్మగము. సం. వి. అ. పు. అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

అజిహ్మము. సం. వి. అ. పు. 1. కప్ప: చూ, అజిరము. 2; విశే. 2: చూ,రూ-అజిహ్మగము.

అజిహ్వము. సం. వి. అ. పు. 1. కప్ప: చూ,రూ-అజిహ్మము. 1;విశే.2. నాలుక లేనిది.

అజీగవము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అజకవము.

అజీగావము.——పై.——

అజీర్ణము. సం. వి. అ. న. 1. అజీర్తి: చూ, రోగము. 1-౨; విశే. 2. జీర్ణము కానిది.

అజీర్తి. సం. వి. ఇ.న: చూ, అజీర్ణము. 1.

అజీవుఁడు. సం. వి. అ. పు. జీవుఁడు లేఁడను మతము నేర్పఱచినవాఁడు.

అజుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అజితుఁడు. 1; 2: చూ, అజితుఁడు. 2; 3: చూ, అజితుఁడు. 3; 4. దశరథుని తండ్రి: చూ, రాజు. 1; 5: చూ, మన్మథుఁడు; 6. మూర్ఖుఁడు: చూ, నబుఁడు.

అజుష్టము. సం. విశే. సేవింపఁబడినది: చూ, ఆసేవితము.

అజైకపాత్తు. సం. వి. ద. పు. 1. పూర్వప్రోష్ఠపదానక్షత్రదేవత: చూ, వేలుపు. 1-౬; స్త్రీ. 2: చూ, అజపాదము; అం. 3: చూ, రుద్రులు.

అజౌఘము. సం. విశే. మేఁకలమంద: చూ, మేషము. 1-౨.

అజ్జుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నాట్యపరిభాషయందు వేశ్య: చూ, రూ- అజ్జుక.

అజ్ఝట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేలయుసిరిక❋: చూ, శివ. 4.

అజ్ఝటాఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురివెంద❋: చూ, శ్వేతపాకి.

అజ్ఝల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బొగ్గు: చూ, వహ్ని. 1-౨౯.

అజ్ఞత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెలివిలేని తనము: చూ, స్వాపము. 3.

అజ్ఞత్వము. సం. వి. అ. న. ——పై.——

అజ్ఞాతవాసము. వా. సం. తనపేరు ఊరు ఇతరులకు తెలియనియ్యక మారుపేరుతో దాఁగియుండుట.

అజ్ఞానదాయకములు. అం: క్రోధము, హింస, అభోజ్యభోజనము, అసత్యవాదము, అసత్ప్రలాపము, పరనారీపరత్వము, శఠత్వము, అనాచారము, అకార్యకరణము. (౯)

అజ్ఞానము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, అజ్ఞత; అం. 2: చూ, హేయగుణములు.

అజ్ఞాని. } సం. విశే: చూ, అజుఁడు. 6.
అజ్ఞుఁడు. }

అజబాజురేటు. వా. వి. సరిహద్దు ధర.

అజాఅంబారా. వా. విశే. రూ- అగో

అంబారా: అంతులేనిది, దిక్కు-మొక్కు-లేనిది.

అజావజా..—పై.—

అజారము. దే. వి. రూ-హజారము-హజారము-హాజారము-హాజాఱము. 1. నగరి తలవాకిలి చావడి: చూ, రూ-హజారము; 2. ఆస్థానమండపము. రా, వి. 2, అ. ౩౯: చూ, సభ. 2.

అజ్జ. దే. వి. 1. కాలుచాఁచిపెట్టిన యడుగు: చూ, రూ—హజ్జ. 1; 2. అదను. "అజ్జపాటించి మదివెఱపుజ్జగించి" భార. శల్య. ౧, ఆ: చూ, సమయము. 1; పై. అవ్య. 3. బళి. రూ-అజ్జా-అజ్ఝారె-అజ్జారే-అజ్ఝా-అజ్ఝారె - అజ్ఝారే. "వ. అజ్జగాఁ దిలకంబు హవణించినుకుట." (అజ్జగా- అజ్జయనుశబ్దము పుట్టఁగాబళీయనఁగాననుట. భ. రా. పు.చరిత్రము: చూ, సేబాసు; వి. 4. నైపుణ్యము:చూ, సమర్థనము. 1:

అజ్జము. వై. వి.=అధ్యాయము. 1.అనువాకము, కొన్ని పనసలుగల వేదభాగము. పాంచా. ౪-౧౨౫: చూ, వేదము. 1-౧౫-(3); 2. గ్రంథభాగవిశేషము: చూ, సంపుటము. 3. ౧౦.

అజ్జరె. ద్వ. అవ్య. (అజ్జ+రె) రూ-అజ్జరే: చూ, అజ్జ. 3.

అజ్జరే. —పై.—

అజ్జవాలు. ద్వ.వి. కోడి, చరణాయుధము: చూ, పుంజు.

అజ్జాఅంబారా. వా. వి: చూ, రూ- అజాఅంబారా.

అజ్జారె. ద్వ. అవ్య. (అజ్జా+రె) రూ-అజ్జారే: చూ, అజ్జ. 3.

అజ్జరే. —పై.—

అజ్ఝా. మి. అవ్య. —పై.—

అజ్ఝారె. —పై.—

అజ్ఝారే. —పై.—

అట. దే. వి. ఏ. 1. అక్కడ "క. అంతే నట నక్కుమారుండెంతయు." నిర్వ. ౨. అ. (అట ఇట శబ్దములకు వృత్తియందు అంత ఇంత అను నర్థము కలుగుచున్నది. అటమున్న అంతకుముందు. ఇటమున్న ఇంతకుముందు): చూ, తత్ర; క్రి. 2. అవుల. "అవల హేమకూటంబును నటనిషధంబు నొప్పు" భార. భీష్మ. ౧. ఆ: చూ, రోధస్సు; అం. 3. రూ-ఆట: చూ, ఆటతాళము.

అటక. దే. వి.రూ-ఆటుక-అట్టుక-అట్టువనట్టుక, మసెల (చిట్టి అటక అనియు పెద్దమిద్దెక్రింది చిన్నమిద్దె అనియు ఘాడుక): చూ, సదనము. 1-౫.

అటకమామిడి. దే. వి.రూ-అటికమామిడి. మండలచ్ఛదము*: చూ, మామిడి. 1-౩.

అటకలి. దే.వి. నూనెజిడ్డును పోఁగొట్టెడి వస్తువు, ఉత్సాదనము; చూ, నలుఁగుఁబిండి.

అటకాఁపు. వా. వి. అడ్డము: చూ, సంరోధము.

అటకాయించు. వా. స. క్రి. అడ్డగించు.

అటకావు. వా. వి: చూ, రూ-అటకాఁపు.

అటట్య. సం. వి. అ. స్త్రీ రూ-ఆటాట్య. భిక్షలోనగువాని కొఱకు తిరుగుట; చూ, సంచారము. 1-౪.

అటతాళము. సం. వి. అ. పు. తాళభేదము.(౧౪ అక్షర కాలము): అట-అట. (వా.అటతాళము): చూ, తాళము. 1-౮; (చూ, సూచకములు: చూ, స్వరము. 2-౧౪౧-(౨).)

అటని. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. కోటి:చూ, వింటి కొప్పు.

అటమట. దే. వి. 1. నుఱుఁగుమాట:చూ, శబ్దము. 2-౫; 2. దుఃఖము: చూ, శోకము. 1-౧; 3. మోసము: చూ, వంచన; విణ. 4. రూ-అటమటము. నిరుపయోగము: చూ, వ్యర్థము. 1; 5. కల్ల: చూ, వితథము.

అటమటకాఁడు. దే.విణ.రూ-అటమటీఁడు: చూ, వంచకుఁడు. 1.

అటమటము. దే. విణ. 1: చూ, రూ-అటమట. 4; 2: చూ, రూ- అటమట. 5.

అటమటించు. దే. అ. క్రి. 1. కదలు. స్వా. ౫-౧౦౧: చూ, సలించు; స. క్రి. 2: చూ, వంచించు; 3. దొంగిలించు. వి. పు. 6-౩౦౫: చూ, సవపు.

అటమటింపు. దే. వి. 1. చలనము: చూ, లోలము. 1; 2. మోసము: చూ, అటమట. 3; 3. వ్యథ; చూ, అటమట.2; 4. దొంగతనము: చూ, హరణము. 1.

అటమటీఁడు. దే.విణ.(అటమట+ఈఁడు) మోసకాఁడు. ఉ. హరి. 3. అ: చూ, రూ-అటమటకాఁడు.

అటమర. దే. వి. 1: చూ, రూ- అటమటము. 2; 2. యుద్ధమువలనఁబాఱుట: చూ, సంగ్రామము.

అటమరింపు. దే. వి: చూ, అటమర. 2.

అటమున్న. దే. అవ్య. అంతకుముందు.

అటరుషము. సం. వి.అ. పు.=అడ్డసరము. రూ-అటరూషము*: చూ, వైద్యమాత.

అటరూషము. —వై.—

అటవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=అడవి: చూ, విపినము.

అటాట్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-అటట్య.

అటి. దే. విణ. అటువంటి. స్వా. 3-౮౪: చూ, రూ- అట్టి.

అటిక. దే. వి. రూ-అట్టిక. ఎసల, చట్టి: చూ, పాత్రము. 6-౨.

అటికమామిడి. వా. వి: చూ, రూ-అటక మామిడి*.

అటికము. సం. వి. అ. పు. బకపుష్పము*: చూ, శ్రీవల్లి.

అటు. దే. అవ్య. రూ-అటులన్-అటులు-అట్టు-అట్టులన్-అట్టులు. అలాగు. కళా. ౧-౪౩: చూ, తథా. 2.

అటుక. దే. వి: చూ, రూ-అటక.

అటుకులు. దే. వి. బ.. రూ-అడుకులు:చూ, సాదము. (1)—౪౮.

అటుగాన. దే. ద్ర. హేత్వర్థకము: చూ, హేతువు. 1-(౧).

అటుమొన్న. వా.వి. అవలిమొన్న.మొన్నటికి పూర్వదినము: చూ, రోజు.1-౬.

అటులన్. దే. ద్ర. రూ-అట్టులన్: చూ, రూ-అటు.

అటులు. దే. అవ్య: చూ, రూ-అటు.

అటువంటి. దే. వి॰. అవ్య.—పై.—విపు. ౩-౩౬౦:

అటువలె. దే. అవ్య.—పై.—

అటువోలె. . వా. అవ్య.—పై—

అటె. దే. అవ్య.రూ - అటే-ఒట్టె - అట్టే. 1. ఆశ్చర్యార్థకము: చూ, వింత. 1; 2. దుఃఖార్థకము: చూ,శోకము.1-౧౪; 3. సంశయార్థకము:చూ,సంశయము. 1.

అటే— పై.—

ాటో—పై.—

అటో—పై.—

అట్ట. దే. వి. 1. చర్మము: చూ, బెరడు. 1-౩; వా. 2. తలతెగిన శరీరము: చూ, మొండెము; 3. మృగచర్మము: చూ, బెరడు. 1-౧౨; 4. చెప్పులకొఱకుఁ జక్కఁబఱుపఁబడిన చర్మఖండము. పట్టెడ: చూ, బెరడు. 1-౮; 5. అత్త డము; చూ, కాకితపుఅట్ట.

అట్టచెమ్మ. ద్వ. వి. నాలుగుగవ్వలతో నాడెడు దాయమువంటి యొకానొక బాలికల ఆట: చూ, బాలక్రీడ.

అట్టడి. వై. వి. =అట్టు. రూ-అట్టెడి. అట్టము.యుద్ధార్థము వాకిటి మంటపము మీఁదఁగాని కొత్తళముమీఁదఁగానియే ర్పఱచినగది: చూ, సదనము. 1-౭.

అట్టము. సం. వి. అ. పు. 1. = అట్టడి. —పై.—; 2. మేడ: చూ, సదనము. 1-౧. (అట్టహాసమని కొందఱు); 3. అతిశయము: చూ, పేరాశము. 4: చూ, వంటచెఱుకు; 5. ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ; 6. అన్నము: చూ, సా దము. (1); 7. తోడవు: చూ, భూష ణము. 2; వై.వి. (1)=అష్టకమ్. రూ. మి. అట్ఠము. వేదభాగము; (2)=అట్ట ము. అట్టడి:చూ,అట్టము.1. (వైకృతము అని కొందఱు.)

అట్టయోధి. సం. వి. ఇ. పు. ఒకరకము పక్షి: చూ, పక్షి.

అట్టశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = అడసాల. పాకస్థానము:చూ, సదనము. 1-(౪౭).

అట్టహాసకము. సం. వి. అ. పు. కుంద*: చూ, కూటపుష్పము.

అట్టహాసము. సం. వి. అ. పు. 1. వీరరౌ ద్రరసములవలనఁబుట్టెడి పెద్దనవ్వు: చూ, హాస్యము. 1-౭; 2: చూ, అట్ట ము. 3.

అట్టాలకము. సం. వి. అ.పు. 1. =అట్టడి: చూ, అట్టడి; 2. మేడ: చూ, అట్టము. 2.

అట్టి. దే. విః: చూ, రూ- అటి.

అట్టిఁడు. దే. విశ. (అట్టి+వాఁడు) రూ- అట్టివాఁడు—అట్టిఁడు, అటువంటివాఁడు.

అట్టిక. దే. వి: చూ. రూ-అటుక.

అట్టియ. దే. వి.గుంపు:చూ,సమూహము.1.

అట్టు. దే. వి. 1. అప్పచ్చి: చూ, భక్ష్యము. 1-౪; అవ్య. 2: చూ, రూ- అటు; వా. 3. తట్టు,దెబ్బ:చూ,హతి.1.

అట్టుక. దే. వి: చూ, రూ-అటుక.

అట్టుపుట్టానవాలు. వా. వి. తొల్లింటికత: చూ, సమాచారము. 2.

అట్టుప్పు. దే. వి. (అట్టు+ఉప్పు) పాక్య మను లవణము: చూ, రూ-అంట్లుప్పు.

అట్టుల. దే. ద్ర: చూ, రూ-అటుల.

అట్టులు. దే. వి: చూ, రూ-అటులు.

అట్టువ. దే. వి: చూ, రూ-అటక.

అట్టువోలె. దే. ద్ర. (అట్టు+పోలె): చూ, రూ-అటువోలె. భార. శాం. ౨, ౮.

అట్టె. దే. అవ్య: చూ, రూ-అటె.

అట్టెడ. దే. వి.1. కసవులోనగునవికోయువారు దానినుంచుకొనుటకై పిఱుఁదుల మీఁద జాఱఁగట్టుకొనెడి సంచి: చూ, సంచి. 1-౩; 2. అధకమితగోణి, తూమెడుగింజలు పట్టెడి గోనె: చూ, సంచి. 1-౬; 3. వంతెన: చూ, సేతువు. 1-౫; 4. ఈఁతబ్రద్దలులోనగు వానితో అల్లినతట్ట: చూ, సజ్జ. 1; 5. కాయధాన్యముల యంపలి మంటి గడ్డలు మొదలగువాని వెలువరించుటకుఁ గట్టినగోఁగు కట్టెలులోనగువాని మోఁపు; 6. వెరసులు పోఁగొట్టుటకై కూర్చిన జల్లెడవంటి తడిక.

అట్టె. దే. అవ్య: చూ, రూ- అటె.

అట్లతద్దె. వా. వి. ఆశ్వయుజబహుళ తదియ నాఁడు బాలికలు భర్త చిరాయువగుట కు భక్తిగలిగి అట్లతో నోచుకొను మహాలక్ష్మీవ్రతము, అట్లనోము, తద్దె: చూ, సంబరము 1-౯:(చూ, ఉండ్రాళ్లతద్దె)

అట్లనోము. వా. వి. —పై—.

అట్లాం (ట్లాం) టి(తి)కు మహాసముద్రము. అం: చూ, సముద్రము. 1-౪.

అట్లాగు. వా. అవ్య: చూ, అటు.

అట్లు. దే. అవ్య. —పై.—

అట్లుడుకుట. జా. 1. కల్లోలమును బొందుట; వా. 2. పెనముపై అట్లువేసుట.

అట్లుడికినట్లుడుకుట. జా. అట్లవలె విశేషముగ గుండెతల్లడిల్లుట.

అట్లొట్లు. దే. వి. బ, రూ- నట్లొట్లు. వాన వెలిసినపిమ్మట చూరునుండిపడు నీరు బొట్లు: చూ, వంగుళ్లు: (చూ, బొట్టు) 1-6-(౧.)

అతాత్తు. వా. అవ్య: చూ, అకస్మాత్తు.

అడ. దే. వి. 1. పింఛము. యయా. ౨. ౮:చూ, పాదము (1)-౨౩; 2. ఆకృతి. స్వా. 3-౪౬: చూ, స్వరూపము. 1-౧; వా. 3. అంటలుగట్టిన తల వెండ్రుకల చిక్కు, అడపము; వా. 4. జాడ: చూ, సూచన. 1.

అడంగు. వా. వి. 1. బయలుదేరిన మొదటి చోటు: చూ, స్థానము. 1-౪౪; బ. 2. గ్రామకరణముల మొదటి లెక్కల పొత్తము: చూ; సంపుటము. 3-౨౪.

అడఁకువ. దే. వి. రూ- అణఁకువ- అణుకువ. నమ్రత: చూ, వినయము. 1.

అడఁగారు. దే. అ. క్రి. రూ- అణఁగారు- అడఁగు: చూ, గ్రుక్కు. (౪).

అడఁగు. దే. అ. క్రి. 1. రూ-అణఁగు-అడఁగారు-అణఁగారు-ఆఁగు-ఆఱు.—పై.—; 2. తగ్గు: చూ, గ్రుక్కు.(9); 3. మెత్తఁబడు: చూ, 1-౧; 4. అస్తమించు: చూ, సమయు; 5. లోపడు: చూ, లోపించు. 1. [ఉపశాంతి. 1.

అడఁగుట. దే. వి. రూ-అణఁగుట: చూ,

అడఁగుబొద్దు. దే. వి. ఖేలుధారిలోపలన

ణఁగియుండునట్లు గోడయందులయందు గీఱ్ఱియేస్పుఅవెడి బొద్దు: చూ, మొలత్రాడు. 2.

అడఁచు. దే. ప్రే. రూ-అణఁచు. అడఁగఁజేయు (అనుప్రయుక్తమైన అడఁగు ధాతువునకును రూపము): చూ, పిసుకు. ౩.

అడకట్టు. దే. అ. క్రి. రూ-అడ్డకట్టు: చూ, ముద్దకట్టు.

అడకత్తు. దే. వి. రూ-అడకత్తెర- అడకొత్తు-ఆకొత్తు, పోఁకొత్తు (పోఁకలు ఒత్తునది): చూ, శంపుల. 1.

అడకత్తెర. ద్వ. వి.—పై.—

అడకము. దే. విణ. లోపలనడఁగినది, తీలు: చూ, స్తబ్ధము.

అడకర. దే. విణ. ఓరిమి: చూ, శాంతము. 1,

అడకాయ. దే. వి. పోఁకకాయ: చూ, పోఁక. 1—౩.

అడకించు. దే. స. క్రి. 1. వెక్కిరించు: చూ, హసించు; 2: చూ, వంచించు. భో. ౬-౬.

అడకొత్తు. దే. వి. (అడకాయ + ఒత్తు): చూ, రూ-అడకత్తు.

అడగొను. దే. అ. క్రి: చూ, ముద్దకట్టు.

అడగోలుకొను. దే. స. క్రి. రూ-ఒడగోలుకొను. అపహరించు. భో. ౬-౧౪: చూ, సడపు.

అడచిపాటు. దే. వి. వేగము: చూ, స్యదము.

అడజడి. దే. వి. 1. రూ-అలజడి. దుఃఖము: చూ, శోకము. 2; వా2. ఆడావిడి: చూ, సంభ్రమము, 1,

అడజడిపెట్టు. దే. స. క్రి: చూ, దుఃఖపెట్టు. మార్క. ౧-౧౯౯.

అడదడి. దే. వి. 1. దొరతనము: చూ, స్వారాజ్యము. 1-౧. (శ.గ); వా. 2: చూ, రూ-ఆడజడి. 2.

అడఁది. వై. వి.=హరిద్రా. రూ- అలఁది- అళఁది-అలిది. హళఁది. పచ్చఁదనము: చూ, వర్ణము. 6-౩.

అడప. దే. వి. 1. రూ- అడుప: చూ, పశురోగములు; 2. వక్కలాకులతిత్తిగల ఆఁకుది: చూ, స్త్రీ. 1-౩౮.

అడపకత్తియ. ద్వ. వి. రూ- అడపకత్తె: చూ, అడప. 2.

అడపకత్తె. —పై.—

అడపకాఁడు. దే. వి. అడపముంచుకొని యుండువాఁడు.

అడపట్టె. వా. వి. రూ- అడ్డపట్టె. పాలములోవిత్తనములువిత్తి మిట్టపల్లములు సమముగుటకై యొడ్లనుకట్టి త్రోలెడి మ్రాను: చూ, దిండు. ౯.

అడపతడప. వా. వి. రూ- అడపదడప: ఎడపదడప: చూ, అప్పుడప్పుడు.

అడపదడప. —పై.—

అడపము. దే. వి. 1. వక్కలాకులతిత్తి: చూ, రూ- హడపము. 1; 2. మంగలితిత్తి: చూ, రూ- హడపము. 2; వా. 3: చూ, అడ. 3.

అడపొడ. దే. వి. 1. అడుగులగురుతు. కళా. 7-౪౪: చూ, లక్షణము. 1; వా. 2. జాడ: చూ, సూచన. 1.

అడబాల. వై. విణ. 1. భోనకాఁడు: చూ,

సూపకారుఁడు; 2. పాచకి: చూ, వంటలక్క. 1.

అడమర. దే. వి. ముద్ద: చూ, సాదము. (1)—౨౩.

అడరించు. దే. క్రి. బాణమును ప్రయోగించు. మార్క. 6-౨౧౦: చూ, వైచు. 3.

అడరు. దే. వి. 1. ఏపు, ఆధిక్యము. అచ్చ. రా. అర, కాం: చూ, హేరాళము. 1-౧; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు; అ. క్రి. 3: చూ, సమ్మతించు. 4: చూ, వ్యాపించు. భార. కర్ణ. ౨.౩; 5: చూ, వర్ధిల్లు, రామా. ౧. అ. 6: చూ, విజృంభించు. వీర. ౪, అ; 7. అతిశయించు. భార. విరా. ౪. అ: చూ, సందడించు; 8. పూను. భో. ౪-౧-౨౬: చూ, సమకట్టు. 2: 9. జన్మించు. భార. ఆర. ౬. అ: చూ, సంభవించు; 10. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు; వా. 11. భయపడు; చూ, స్రుక్క. 1-(6).

అదరుచు. దే. క్రి. రూ- అడచ్చు: చూ, రూ- అడరించు.

అడరుదెంచు. దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. మార్క. ౫, అ. 230: చూ, సందడించు; 2: చూ, సమ్మతించు; 3. అంతటను ప్రసరించు: చూ, వ్యాపించు; 4. పెరుఁగు: చూ, వర్ధిల్లు; 5. చెలరేఁగు: చూ, విజృంభించు; 6. పూను: చూ, సమకట్టు. 2; 7. జన్మించు: చూ, సంభవించు; 8. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు.

అడర్చు: చూ, రూ- అడరుచు. కై. ౭-౧౦,

అడలఁగొట్టు. దే. స. క్రి. 1. గద్దించు: చూ, వెఱపించు; వా. 2. గుండెదడ పుట్టించు: అడలించు.

అడలించు. —పై.—

అడలు. దే. వి. 1. చింత: చూ, విప్రతీసారము; 2. భయము: చూ, సాధ్వసము; 3. ఏడుపు. భార. సౌ. ౨. అ: చూ, శోకము. 1; అ. క్రి. 4. ఏడ్చు: చూ, శోకించు. 2; 5. దుఃఖముతో వనరు, వాపోవు. కై. ౬. అ. ౨౬౫: చూ, విలపించు; 6. పుత్రమరణాది దుఃఖముచేతతపించు, వగచు: చూ, శోకించు. 1; 7. బెదరు, భయపడు. సాంబా. 3-౨౨: చూ, సుక్రు్క..(6)

అడలుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, అడలు. 6. (దీనికి అడలుకడనున్న మిగత 4-5-7 అర్థములను సందర్భము ననుసరించి చెప్పుకొనవచ్చును.)

అడవి. వై. వి.=అటవి: చూ, విపినము.

అడవికంద. ద్వ. వి. సర్పనాశము*: చూ, సూరణము. 1-౧.

అడవికాఁకర. వై. వి. వనకారవేల్లము*: చూ, సుషవి. 1.

అడవికాఁపు. ద్వ. వి. ముని: చూ, సన్యాసి. 1.

అడివికిక్కిస. ద్వ. వి. అడవికిక్కిసగడ్డి*: చూ, తృణము. 1-౩.

అడవికుక్క. ద్వ. వి. తోఁడేలు: చూ, వృకము. 1,

చాలిన ఇచ్చినవారికి 8 నెలల వరకు సంపాదించుచుందును. క్రొత్త రేటు గడువులు:- ఆగష్టు నెల లోపున పూరా వెలకు 5-0-0 లు; సెప్టెంబరు నెలలోపున పూరా వెలకు 6-0-0 లు; అక్టోబరు నెలలోపున పూరా వెల 8—0—0 లు; పిదప పూరా వెల 10—0—0 లు త్వరపడుడు.

ఇట్లు, సారస్వత సేవకుడు.

ది 10-8-1948. సం॥రం. కొత్త శ్యామలాకామశాస్త్రి.
ఆంధ్ర వాచస్పత్య, హిందూస్తానీ వాచస్పత్య, ఆంధ్ర వ్యాకరణ వాచస్పత్యములకర్త. కరప, కాకినాడ. ప్రస్తుతము రాజమండ్రి.

పండితాభిప్రాయములు.

విద్వాన్ ఉభయ భాషాప్రవీణ శ్రీకోగంటి దుర్గామల్లికార్జునరావు గారు బోర్డుహైస్కూలు. పామఱ్ఱు. కృష్ణాజిల్లా.

వాచస్పత్యముసత్కవి
వాచస్పతితతికిఁ గల్పపాదమురా!
వాచస్పత్యం బలరెకు
నాచంద్రార్కము రమేశునత్యంత కృపన్॥ ౧
వాచస్పత్యమునకు సరి
వాచస్పత్యంబెయగును వసుమతిలోనన్
వాచస్పత్య మహాత్త్వము
వాచంయమి పరీక్షకైన వర్ణింపదరమే॥
సద్వ్యోజాతంబులైన
విద్యాసంశయము లెల్ల వీడఁగఁజేయున్
విద్యాభివృద్ధిగూర్చును
విద్యార్థులు దీనిని దమవెంటనెయిడినన్॥
పండితజన మాన్యుండవు
పండితవంశజుఁడవీవు పరికింపగన్
బండిత సంతానంబునఁ
జండమయూఖుండవు కామశాస్త్రీ! బళిరా!॥ ౪
శాస్త్రజ్ఞ వరేణ్యులు మీ
శాస్త్రజ్ఞానంబుఁ గాంచి సంతసపడి యీ
శాస్త్రజ్ఞానం బెటులీ
శాస్త్రి [illegible] శాస్త్రీ! బళిరా!॥

రు అక్షరాలా.

TO

మహారాజశ్రీ శ్రీ Sri Jagadguru Visvaradya Simhasanam Kasi Benares. Jangamavadimatham Kasi-Benares City

From:- ఆంధ్రవాచస్పత్య కార్యాలయము,
ఆంధ్రవిద్యావాచస్పతి, కొట్ర శ్యామలకామశాస్త్రి,
కరప, కాకినాడ. ప్రస్తుతము రాజమహేంద్రవరము.

